

PNȚ IV

Iun.1931 - aug.1932

PNȚ IV.....	1
Iun.1931 - aug.1932.....	1
-----	4
Guvern Iorga -Argetoianu .Legislatura I.Sesiunea extraordinară.iun.'31.....	4
-----	4
1.Demisia gov.GGMironescu .Eșecul lui Titulescu.Guvern Iorga	4
Maniu / apr.'31.....	5
▣ Programul Iorga.....	5
M.Manoilescu (Camera de Comerț și Industrie) , discurs la mesaj, Senat , 17 aug.'32.....	5
-----	5
▣ Biografie politică . PP-Averescu Prințul Carol Procesul PNȚ - Maniu.....	5
** Notă. Aprilie ' 31.....	6
Maniu / apr.'31.....	6
▣ COROANA.....	6
▣ PNȚ.....	7
2.) Întemeierea P.Țărănist - Democrat -C.Stere , 5 mai 1931	8
Stere / mai '31.....	8
▣ Greșelile guvernării PNȚ.....	8
3.) Comitetul Executiv PNȚ. Comunicat .duminică, 14 iun.1931, ora 18.....	8
Iuliu Maniu.....	9
▣ PNȚ : adevărata opoziție !.....	9
▣ "Cazul" Iuliu Hațieganu - ministrul Ardealului.....	9
4.) Demisia lui Iuliu Maniu de la șefia PNȚ. Demisia din Parlament.22 iun.1931.....	9
▣ Scrisoarea către Mihalache.....	9
▣ Scrisoare către Virg.Madgearu.....	10
▣ Scrisoare către Vaida -Voevod.....	11
▣ Comentarii și informații	11
5.) În jurul demisiei lui Iuliu Maniu , 23-25 iun.'31.....	11
▣ La PNȚ.....	11
▣ La alte partide.....	12
6.) Alex.Topliceanu , "Retragerea unui șef" , iunie 1931.....	13
▣ Concluzie.....	14
7.) Octavian Goga (P.P.-Averescu) , discurs la Mesaj, 25 iunie 1931.....	14
▣ Regimul PNȚ.....	14
8.) IG Duca , Declarație la mesaj, 25 iun.'31.....	15
▣ Legiferarea.....	15
9.) Eduard Mirto,(PNȚ) declarație la mesaj, 26 iunie 1931.....	15
▣ Monarhia.....	15
▣ Demisia gov.GGMironescu.....	15
▣ Eșecul lui Titulescu.....	15
▣ Guvern Iorga -Argetoianu.....	16
▣ Campania de calomnii.....	16
▣ Alegerile.....	16
▣ Legiferarea.....	16
▣ Politica externă	17
▣ Armata	17
▣ Parlamentul.....	17
▣ Partidele.....	17
▣ Minorități.....	17
▣ Provinciile unite	17
10.) George Grigorovici (PSD) , discurs la mesaj, 26 iun.'31.....	18
▣ PNȚ.....	18
11.) dr N.Lupu (PT) , discurs la mesaj , 30 iun.'31.....	19
▣ Regimul PNȚ.....	19

▣ Tratatul Iorga-Lupu.....	19
12.) Emil Ottulescu (Liga "Vlad Ţepeş ", raportor la Răspuns la mesaj),.....	19
▣ Guvernarea PNŢ.....	19
▣ Partidele politice.....	20
13.) Nicolae Iorga , prim-ministru, ministrul Instrucţiunii publice şi culte,.....	21
▣ Căderea guvernului PNŢ.....	21
▣ Titulescu : Tratatul interpartidist	21
14.) Senator Traian Alexandrescu (? raportor la Mesaj) , 21 iul.'31.....	21
▣ PNŢ.....	22
▣ Regionalism. Provinciile unite	22
15.) M.Manoilescu ("migrator" , ex-PNŢ, ex- PP; ministru la Comerţ şi industrie),.....	23
▣ Guvernarea PNŢ.....	23
▣ Scrupulul constituţional.....	23
▣ Eşecul lui Titulescu.....	24
-----	24
Guvern Iorga-Argetoianu .Legislatura I.Siunea ordinară 1931/ 1932.....	24
-----	24
16) Maniu la Bădăcin (reportaje) , 10, 22 nov.'31.....	24
17.) DR.Ioaniţescu (PNŢ) - replică imperativă la "dezvăluirile " lui ACCuza, 3 dec'31..	26
18.) D.R.Ioaniţescu (PNŢ) // conversiunea // 4 , 5 martie '32.....	26
▣ Paternitatea conversiunii.....	26
▣ Contribuţia guvernului şi partidului naţional-ţărănesc.....	27
▣ Categoriile de agricultori debitori.....	27
▣ Conversiunea.....	27
▣ Creditorii.....	27
▣ Efectele conversiunii"Argetoianu".....	27
19.) I.Florea (majoritar,iorghist ?), "Cazul Romulus Boilă" , 12 mart.'32.....	28
▣ Raportul procurorului.....	28
20.) Voicu Niţescu , Ion Mihalache , Eduard Mirto (PNŢ)"Cazul Romulus Boilă " ,.....	31
21.) Congresul regional PNŢ (Vechiul Regat) Discurs I.Mihalache , 1 aprilie 1932..	40
Ion Mihalache / 1 apr.'32.....	41
▣ Tăria PNŢ.....	41
▣ Stat agrar-ţărănesc.....	41
▣ Frontul agrar.....	41
▣ Guvernarea.....	42
▣ Coroana	42
▣ Legea electorală.....	42
▣ PNŢ- organizare- program - perspective.....	43
22.) O punere la punct în chestiunea deficitelor bugetare.....	44
-----	45
Căderea gov.Iorga.....	45
Eşecul lui Titulescu.....	45
Guvern de "alegeri" Vaida	45
-----	45
25.) PNŢ şi criza de guvern , 1-6 iun.'32.....	45
▣ "Triumful d-lui Maniu " (N.R.A.).....	46
26.) Declaraţiile lui Iuliu Maniu . * Gara Cluj, din tren . 7iun.'32.....	46
▣ Guvern Vaida.....	47
▣ Partidele - alegerile.....	47
▣ Coroana.....	47
▣ PNŢ.....	48
▣ Regionalism provincial.....	48
27.PNL-ducist , Comunicat // guvern Vaida // PNŢ// opoziţia // 7 iun.'32.....	48
28.N.Iorga , "Neamul Românesc", 7 iun.'32.....	49
Demisia guvernului Iorga // fapte, culise, comentarii, zvonuri //.....	49
29.Întrunirea C.Ex. al PNŢ- Expunere I.Mihalache , Moţiune , 8 iun.'32.....	49
Mihalache /:.....	49
▣ PNŢ.....	49
▣ Moţiunea PNŢ / 8 iun.'32.....	50
30.) Întrunirea PNŢ, Culoarea de "Verde" , duminică, 12 iun.'32.....	50
Madgearu / iun.'32.....	51

▣ PNL.....	51
▣ Guvern electoral	52
▣ Muncitorimea.....	52
31.) Întrunire PNȚ : culoarea de Galben, 13 iun.'32.....	52
32.) Tudor Teodorescu -Branîște , "PT de sub șefia dr.Lupu" , iun.'32.....	53
▣ " Interviewul dr.Nicolae Lupu " , 27 iul.'32.....	54
Lupu / iul.'32.....	54
▣ Ardealul - Ardelenii - guvernul Vaida.....	54
▣ Regim constituțional ? - Nu!.....	54
▣ PNȚ - guvernarea.....	55
33.) Campania electorală , 24-25 iun. iun.'32.....	55
34.)Manifestul electoral PNȚ, 26 iun.'32.....	55
35.) Întrunirea PNȚ(Dobrescu,Popovici , Mihalache, Madgearu, Maniu) , 27iun.'32.....	57
Mihalache / 27 iun.'32.....	58
▣ Criza guvernamentală.....	58
▣ PNȚ - PNL.....	58
▣ Programul PNȚ : stat național-țărănesc.....	59
▣ Monarhie constituțională.....	60
Madgearu / 27 iun.'32.....	60
▣ Controlul averilor publice.....	60
▣ Dr.Lupu.....	60
▣ Școala "țărănistă".....	61
Maniu / 27 iun.'32.....	62
▣ Carol al II-lea.....	62
▣ Guvernul Vaida -Voevod.....	62
▣ Criza economică și morală.[...].	63
▣ Planul Tardieu [...].	63
▣ Contribuția lui Virgil Madgearu.[...].	63
36) O.Goga, interview, 8 iul.'32.....	63
▣ Situația în PNȚ.....	63
▣ Guvernul și criza.....	63
▣ Iorga, Titulescu, Vaida	64
▣ Maniu -Coroana.....	64
37.) Întrunire electorală PNȚ pe Capitală ,Eforie , 11 iulie '32.....	65
38.Întrunirile PNȚ din județul Argeș, Pitești, 10 iul.'32.....	66
39.) "Partidul Național-Țărănesc, față de celelalte partide.....	67
▣ Căderea guvernului Iorga.....	67
▣ Trecutul Partidului Național.....	67
▣ Consiliul Dirigent.....	67
▣ Pacostea guvernărilor liberale și averescane.....	68
▣ Unirea cu țărăniștii din Vechiul Regat.....	68
▣ Guvernarea PNȚ.....	68
▣ Relele făcute de partidul liberal.....	68
▣ Partidul Averescan zis al poporului.....	69
▣ Un om fără astîmpăr :dr.N.Lupu.....	69
▣ Socialiștii.....	69
▣ Comuniștii	69
▣ Un om mort: O.Goga.....	70
40.) PNȚ în alegerile din 17 iul.'32 , validări, 9-12 aug.'32.....	70
▣ Partidul Național Țărănesc.....	70
41.Tabloul voturilor pe partide și județe.....	70
Validarea deputaților , pe provincii și județe.....	72
LD : Din p.d.v politic, Basarabia are cîteva caracteristici.....	82
42) Disensiuni , pertractări, zvonuri, polemici , în PNȚ , privind formarea guvernului, .	88
43.) Șefia PNȚ.Partidul îl vrea șef pe Ion Mihalache.....	91
44.) Ședința Comit.Execut. al PNȚ, 1 - 2 aug.'32.....	92
▣ Mihalache.....	92
▣ Vaida / 1 aug.'32 :	93
▣ Ion Mihalache / 1 aug.'32.....	93
Iuliu Maniu / 1 aug.'32.....	94
▣ Motivația retragerii.....	94

▣ Meritele lui Mihalache.....	94
▣ Regimul Iorga.....	94
▣ Regele.....	94
▣ Regimul constituțional.....	95
▣ Rolul lui Mihalache și Vaida.....	95
▣ Propria conștiință.....	96
46.) Al.Vaida Voevod, discurs concludiv privind alegerile, 2 , 3 aug.'32.....	96
▣ Răsturnarea guvernului Iorga.Rotativa.....	99
▣ Polemică despre ardeleni.....	100
▣ Răfuiala cu Lupu.....	100
▣ Regele Carol.....	101
▣ Elogiul electorului țaran.....	102
47) Gh.Tătărescu , replică la discursul lui Vaida , 2 aug.'32.....	102
▣ Primirea ardelenilor la Bucuresti.....	103
▣ Generația 1907-'12.....	103
▣ Eșecul fuziunii PNL-PNR , 1922.....	104
▣ Tratatavele pentru rotativă.....	104
48.) Adonis Popov (PT) , contestație, dovezi // alegerile din Alba Iulia // , 3 aug.'32... 105	105
Antiregătenismul ardelenesc	105
Nepotismul ardelenesc.....	106
Regionalism politicianist.....	106
Etichetarea de bolșevism.....	107
Coruperea electoratului.....	107
-----.....	107
Bătăușii electorali.....	107
-----.....	107
Manipularea semită.....	107
-----.....	107
Concluzii.....	107
-----.....	107
▣ Lupu -Maniu.....	108
49. Augustin Popa (PNȚ) , replică la acuzele lupiste , 3 aug.'32.....	108
50.) Leonte Moldovan, replică lui Vaida, 3 aug.'32.....	108
▣ Ardelenii.....	108
▣ Țara .Limba.....	109
▣ Ardelenii.....	110
▣ Războiul întregirii.....	110
▣ Apărarea onoarei.....	111
▣ Greșala lui Vaida.....	111
-----.....	111
Guvernul PNȚ Vaida Voevod, Legislatura I, sesiunea extraordinară, aug-oct .'32.....	111
-----.....	111

Guvern Iorga -Argetoianu .Legislatura I.Sesiunea extraordinară.iun.'31

1.Demisia gov.GGMironescu .Eșecul lui Titulescu.Guvern Iorga .

("Dimineața", 5 apr.- 2 mai 1931)

[LD. vezi la fișier Guvern condusa PNȚ pe parcursul crizei]

Liderii PNȚ nu erau în București : **Maniu** -în străinătate, nu se știa unde; **Popovici** -la Viena ;

Madgearu -la Roma ; Au urmat audiențe, consfătuiri, declarații, pe parcursul a două săptămâni,

cu episodul șocant al convocării Parlamentului ... pentru a fi dizolvat!

Ulterior au ieșit la iveală culisele.

Maniu ./ 1 mai '31

Înainte de dizolvare , **PNȚ a avut o consfătuire** , în care Maniu a prezentat situația, rămânând să fie fixată poziția după ce se va prezenta **Programul de guvernare**.

La propunerea lui Cicio Pop, Maniu a fost însărcinat cu depline puteri în această privință.

Maniu a reletat că . la sosirea din străinătate, a găsit guvernarea în plină criză.

Deși avea majoritate parlamentară, guv.Mironescu își dăduse demisia, pentru a înlesni formarea unui guvern (fie de " uniune" , fie de "specialiști").

Dintre toate partidele, doar PNȚ și-a dat acordul. Celelalte partide, au zădărnicit

realizarea .A explicat cauza excluderii lui **Manoilescu** .*

După ședința în care **Iorga a anunțat "spectaculos" dizolvarea Parlamentului** ,

a avut loc o nouă **consfătuire a PNȚ**, la sediul nou din str.Clemanceau ,

la care **Maniu** a prezentat "la cald" , impresiile :

/ Felicitări pentru noul sediu, făcut prin contribuția lor cinstită, urarea ca în el să se dedice, în continuare , binelui țării.

" Din voința MS trecem printr-o epocă de luptă politică și n-avem vreme de vorbă.

Trebuie să ne apucăm de **organizarea luptei electorale** pentru a dovedi că **opinia**

publică

este neclintită în jurul PNȚ [...]"

Cînd **Iorga** l-a "cercetat", i-a spus că se va prezenta cu un **Program** și va cere ca Parlamentul să se pronunțe, cu vot de încredere sau neîncredere.

Iorga și-a expus programul , dar ... **"printr-un curios capriciu al său"** ,

PNȚ nu a putut să-și exprime atitudinea .

Iorga "a fugit " dinaintea Parlamentului, pentru că a simțit că

susținerile sale "sunt atît de neîntemeiate" , încît nici marele său talent

nu le-ar fi putut susține.

Se va referi la acest lucru, pentru a suplini ceea ce nu a putut face în Parlament:

Maniu / apr.'31

▣ **Programul Iorga**

S-a făcut cu gîndul de a dizolva parlamentul ;

cu persoane care să se preteze , fără scrupul, atît la încălcarea procedurilor, cît și la organizarea alegerilor .

Actul dizolvării este al Coroanei,dar sfetnicii săi sunt răspunzători .

Iorga a simțit viciul procedural, și atunci a spus că a simțit "ostilitate"

din partea PNȚ. "Inexact. Am făcut noi ceva împotriva d-sale ? Nu!

Din contra, **am dat un comunicat** prin care am fost prevenitor față de d-sa,

chiar peste interesele de partid.**Am avut un schimb de scrisori** pe care chiar

d-sa le-a recunoscut, ca exprimîndu-i încredere și prietenie.[...]

D-sa a început însă **goana după fripturiști**, [**Manoilescu, Argetoianu**]

luînd metodele liberale și averescane.[**LD:și naț.-țărăniște!**]

Asta după ce , în trecut a ridiculizat pe fripturiști.

"Noi am exclus pe fripturiști, pentru că nu-i putem tolera în partid " [**Manoilescu**]

" Îmi exprim însă totodată **recunoștința și dragostea frățească** pentru distinșii

membrii ai partidului , în frunte cu d.**Cămărășescu** ** și **Tilea**, cari,

cu toate stăruințele și legăturile eminente pe care le au,

au respins posibilitatea de a miroși friptura, ținînd la demnitate și credință"

"Nu este cu putință să analizăm aici toate **erezile din discursul d-lui Iorga** ."

[...] Din nenorocire, **d.Iorga își schimbă mereu părerile** [...]

Desigur că **țara nu va aproba pe omul care își schimbă mereu părerile** ,

și a cărui activitate politică **nu dă dovezi de prevedere** ,

nici de serioasă cumpănire a marilor probleme de stat.

* **Notă** -----

M.Manolescu (Camera de Comerț și Industrie) , discurs la mesaj, Senat , 17 aug.'32

(DS, MO 6, șed. din 17 aug.'32, p. 121-133)

▣ **Biografie politică . PP-Averescu Prințul Carol Procesul PNȚ - Maniu**

[**LD : da ! în 1932, se laud fiecare cu rolul avut în rezolvarea succesiunii lui Carol la**

tronul Românie !

Mare competiție la grația monarhului ! Dar jocul "dublu " al lui **Manoilescu** ... între PP și PNȚ ...

dar culisele , sforile trase de Maniu ... sunt greu de descurcat !

Nu știu cât este "actor " sau " instrument " !

Nu știu nici întrucât a fost **instrumentul lui Maniu... instrumentul lui Carol !**]

- **Manoilescu** : Abia din **1926** a intrat în politică .

În **ianie 1927**, în timpul guvernării Averescu (în care fusese **subsecretar de stat**)

... a plecat la Paris. Aștepta o declarație a generalului Averescu - pentru **Prințul**

Carol - care nu s-a produs.

După moartea regelui Ferdinand, generalul **Averescu** a declarat în Senat obediență față de **Regentă** .

.... Reîntors în țară (dus direct la Jilava de trenul d-lui Tătărescu !) ... a avut

procesul ,

în care **Averescu** , **Madgearu** și alții l-au apărât .

- **Madgearu** : Cred că ai intrat în închiisoare și pentru că ai avut asupra d-tale **scrisoarea șefului PNȚ [Maniu] către Prințul Carol** - dată de mine - și **aduceai răspunsul** la scrisoare .

Numai prin sfatul dat de Titulescu lui Ionel Brătianu ... nu am fost și eu arestat

Dar d-ta ți-ai adjudecat prea mari merite cu acest rol de factor poștal !

- **Manoilescu** : deoarece Averescu l-a apărât în acel proces, **nu l-a putut părași** .

Dar, în acel timp, a întreținut dese convorbiri cu **d.Maniu**.

PNȚ era împărțit pe "chestia" cea mare ...

- **Madgearu** . Nu este adevărat !

- **Manoilescu** : A venit **Alba Iulia** [mai 1928] Am fost în strânsă legătură cu

d.Mihalache

care acolo a jucat un rol frumos. **Dar alt fruntaș PNT [Maniu ?] a stricat totul.[!?!]**

În 1928 , PNȚ a venit la putere La 9 martie 1929, l-a văzut pe Maniu

La 18 martie 1930 , a plecat la Paris (condus de Alx.Buzdugan, fiul Regentului)

.....

La 28 martie , s-a întors de la Paris..... La 4 apr. l-a văzut pe Maniu ...

la **11 apr.1929 s-a înscris în PNȚ** în **guvernul Maniu** ... Apoi a venit **6 iunie**,

Restaurația

- **Madgearu** : la **13 apr.'31** , **v-ați despărțit de noi** , în ședință de Comitet Executiv, unde hotărâsem să sprijinim guvernul de concentrare Titulescu...

și la **ora 17** , aceeași zi , v-ați prezentat d-lui Maniu anunțându-l că **intrați în**

guvernul Iorga .

Di Maniu v-a spus că **veți fi exclus din PNT**

- **Manoilescu** : "**Nu regret că am intrat în PNT. Nu regret că am ieșit din PNT** ,

deoarece, ieșind, **am rămas pe aceeași linie. [?!?]**

Inconsecvența mea aparentă era cea mai **nedesmințită consecvență** ,

față de **un ideal superior.**" [?!?] (p. 131-132)

Notă -MManoilescu / retro '

**** Notă. Aprilie ' 31**

După declarația ulterioară a lui Iorga, rezultă că lui Cămărășescu i se repartizase

Internele ,

dar 2 zile Cămărășescu nu a primit învoirea de la partid. (cf "Neamul Românesc")

Maniu / apr.'31

▣ **COROANA.**

"Dsa a spus însă și lucruri cari sunt **adevărate atentate contra parlamentului și parlamentarismului**. Am trista satisfacție de a vedea confirmate prezicerile mele că **GUVERNUL CARE SE FACE ESTE ÎN NOTA DICTATURII** ."

"D Iorga a spus că va restrânge drepturile parlamentului , spre a apăra

drepturi ale Coroanei. Prin acesta , el **și-a trădat intenția** și a spus un **neadevăr**. Adică noi am fi micșorat drepturile Coroanei ! Noi, care în parlamente străine de noi, **am apărat drepturile Coroanei**, ale familiei regale și **drepturile moștenite ale suveranului nostru de azi**, noi care **am fost parlamentul restaurării** , noi să restrângem drepturile coroanei ?

"Este o afirmație temerară împotriva căreia **protestez**. Și dacă n-am putut s-o fac de la tribuna parlamentului , ca să-l somez pe d.lorga să-și dovedească afirmațiunea, **o fac aci în numele întregului parlament**.[...]" O face **și în numele celorlalte partide**, cu care ,pe alte teme, se află în adversitate.
Maniu / apr.'31

▣ PNT.

/ Chiar în acea zi urma să depună în parlament un Proiect de lege privind **controlul averilor** obținute fraudulos;
/ Chiar în acea zi ,urma ca Mirto să depeie Proiectul pentru **Reforma electorală**;
/ În fața viitorului nesigur și promisiunilor dlui Iorga , stau realizările concrete ale guvernării PNT (le prezintă, pe scurt)
/ Urmînd decretul de dizolvare , "ne vom duce să organizăm campania electorală[...]
Cere Guvernului să asigure libertate acestor alegeri ;
/ Mulțumește parlamentarilor, lui Cicio Pop, lui Bratu, miniștrilor guvernelor , pentru activitatea depusă;

Mihalache./ 1 mai '31

/ Mulțumește lui **Maniu** și **Mironescu** , pentru felul cum au condus cele două guverne;
/ Mulțumește **parlamentarilor** , pentru activitatea lor;
/ Lămurește atmosfera în care se va duce campania electorală;
/ **Vestejește practica de a prezenta acest guvern ca guvern "al Maiestății Sale"** , considerînd-o "**un act criminal** " Guvernul este un guvern provizoriu.

Iorga , poate, este de bună-credință.

Argetoianu ... este de "**cea mai perfidă rea credință**."

El poate fi astăzi tot așa de bun regalist , cum poate fi mîine bun republican, iar poimîine bun comunist"

Sever Bocu / 30 apr.'31.

Scrisoare către Averescu

[**Sever Bocu, fostul director pentru Banat, împotriva căruia s-au adus numeroase atacuri , a rugat publicarea**]

În editorialul din 28 apr.'31, "**Îndreptarea**" afirmase : < De unde moșiile, palatele, și vilele lui Sever Bocu, care se încapățînează să fie directorul Banatului, în timpul opoziției , modest hangiu în preajma falimentului ? >

"Vroind să atăcați partidul național-țărănesc pe temă de **honestitas publica**, d-voastră îngăduiți la adresa mea **afirmațiuni care întrec orice îndrăzneală**."

Dacă **aceste infamii** , căci scuzați dle Mareșal , sunt infamii , apar în ziare ca "Universul" , eu mă văd dezarmat -va veni odată și o reacție a desgustului general ,

dar d-voastră, prin situația pe care o ocupați în Stat, **nu puteți patrona asemenea moravuri** ,

care desonorează presa.

În tot cazul, dle Mareșal, **eu nu am nici moșii , nici palate, nici vile, am o casă la Lipova , încă din 1922**, și ,existînd la noi carte funduară , îi puteți controla și sarcinile , dacă vă interesează.

Dacă d-voastră știți sau credeți că aș avea asemenea moșii , palte sau vile, - existente numai în fantezia "Îndreptării" - vă declar și vă rog **să faceți uz juridic de această declarație: Dăruiesc toate moșiile , palatele ,vilele mele , cui veți voi d-voastră**. Iar pentru a vă da ocazie să probați afirmațiunea din acel articol, vă anunț că am înaintat astăzi **acțiune penală contra "Îndreptării"**

Iuliu Hațieganu - ministru al Ardealului, în guvernul Iorga.

Profesor de clinică medicală la Cluj.Studii la Budapesta.După 1918, în comisia de reorganizare a Universității românești din Cluj.

Din 1930,**rector al Universității** Cluj.Membru al PNT.**Exclus în apr'31.**

Frate cu Emil Hațieganu (ministru al Muncii în Cabinetul Maniu)

Iuliu Hațieganu și Maniu au avut un schimb de scrisori
Hațieganu : "Cu onoare vă aduc la cunoștință că **azi am intrat în guvernul d-lui Iorga** și la orele 12 **am depus jurământul** în mîinile Maiestății Sale.[...]
Întrucît dvs dle președinte , credeți că este în interesul disciplinei de partid să fac **o declarație de ieșire** , cu regret în suflet **o fac și aceasta**.[...] " (29 apr.)
Maniu : " Luînd cunoștință din ziare de intrarea dvs în guvern, fără știrea și învoirea prealabilă a partidului, biroul nostru , în ședința sa de ieri seară, a hotărît excludereadv din partid .O declarație de ieșire din partid este deci din partea dvs fără obiect " (30apr.)
PNȚ/ apr, 2 mai 1931

2.) Întemeierea P.Țărănist - Democrat -C.Stere , 5 mai 1931 .

("Dimineața", 7mai 1931)

Chișinău, hotel X , sala "poloneză" , congresul grupării steriste.
Participă toți foștii **parlamentari din "Blocul independent"** , și cîte **5 delegați** din fiecare județ.Mai participă și o **delegație a tineretului "țărănesc"** , condusă de Tudor Ionescu și N.Mateescu.**Congresul a fost deschis de C.Stere. Stere.**
/ Congresul este o consecință adirectă a **Congresului din nov'30**. Atunci s-a decis ca **organizațiile basarabene** prezente, să se constituie într-o **grupare independentă**, în cadrul PNȚ, și **să înceteze raporturile cu organizația centrală** , pînă la lămurirea unor chestiuni, care provocaseră mari nemulțumiri .
Atunci s-au formulat și condițiile în care se puteau lichida disensiunile.
"Congresul provincial tăgăduia valabilitatea demisiunii mele , tăgăduia biroului partidului dreptul de a o accepta, întrucît fusesem delegat ca membru al biroului printr-un vot expres al organizației provinciale.
De aceea , **congresul cerea convocarea congresului general** al partidului național-țărănesc,
spre a se pronunța asupra **programului și a tacticii generale** , de la care **guvernul Maniu se abătuse** , și în sfîrșit, să lichideze chestiile speciale."
Pînă acum , **cerutul congres n-a fost convocat !**
/ Expozeu privind situațiile politice în care țărănimea, mai ales din Basarabia, a fost chemată la lupta politică.
/ Expozeu privind nașterea **PȚ din Basarabia** ; luptele din cadrul guvernului și parlamentului
Federației - Vaida , în primul guvern averescan, **fuziunea cu PȚ**, apoi fuziunea cu PNR și **crearea PNȚ**.

Stere / mai '31

▣ Greșelile guvernării PNȚ

PNȚ nu trebuia să ceară puterea , ci să o cucerească , în alegeri, sub guvern neutru.
Ajuns la putere , trebuia să folosească metode noi și să realizeze promisiunile din opoziție .
"Un guvern național-țărănist a adus o lege a presei care constituie **un monument de rușine**, pe care nu-l vor spăla , nici decenii de pocăință , cum nu se poate spăla o prostituată îmbătrînită , care duce daruri la biserică pentru spălarea păcatelor .
Dacă mîine un alt guvern va relua acest proiect de lege pentru **înăbușirea glasului presei** ,
ce cuvînt vor avea conducătorii partidului național-țărănesc spre a se opune?"
Sabotarea legii administrative, de chiar conducătorii PNȚ;
Blocarea modificării **legii electorale prin "trucuri"** de către Iuliu Maniu ;
PNȚ ar fi pierdut mai demult puterea dacă nu intervenea restaurația ;
--- **Halippiștii** au primit cu consternare vestea ...
PȚD-Stere / 5 mai '31

3.) Comitetul Executiv PNȚ. Comunicat .duminică, 14 iun.1931, ora 18

("Dimineața" , 16 iun.1931)

[LD: ținta lor, în continuare, este PNL ! Nici măcar Argetoianu ! Nici vorbă de formula guvernării !

Lovirea în PNL !]

/ Parlamentarii național-țărăniști , la clubul partidului (str Clemanceau)

▣ Comunicat

Comitetul de direcție al PNȚ, întrunit ...

D.Iuliu Maniu , președintele PNȚ, a făcut o **expunere asupra situației politice** în lumina **rezultatelor alegerilor generale**.[...] se desprind următoarele două constatări: cu tot concursul PNL , partidului german , Ligii Vlad Țepeș, și al altor grupări și personalități izolate,

guvernul a fost înfrînt în alegeri , listele sale neobținînd decît 47 % din voturi.

Cu toată campania nemai pomenită de calomnii și de denigrări la adresa PNȚ, cu toate **presiunile și violențele** electorale care în unele județe au depășit chiar măsura practicilor electorale din 1922, 1926, 1927, **opinia publică s-a manifestat în favoarea PNȚ**, într-o măsură foarte mare , de care nu s-a mai bucurat în opoziție nici un partid de cînd există la noi votul obștesc.

Comitetul de direcție a hotărît următoarele :

Parlamentarii PNȚ vor participa la deschiderea Corpurilor legiuitoare ;

ei vor duce **lupta pentru invalidarea alegerilor în toate județele** în care există dovezi de violență și fraude; **atitudinea parlamentarilor**

va fi fixată după terminarea validărilor mandatelor ."

Iuliu Maniu

Mulțumește celor aleși ; luptei lor ; **ingerințele administrative care au dus la înfrîngerea unor fruntași (ex.Madgearu !) ;**

recomandă parlamentarilor să facă largi **dezbateri la validări, denunțînd ingerințele ;**

2 comisii (pentru Cameră - Mirto, Iunian, Ghelmegeanu etc etc ;

pentru Senat, GGMironescu, Costăchescu)) va lucra pentru **contestații ;**

▣ PNȚ : adevărata opoziție !

/Prin întreaga activitate, trebuie să rezulte că **PNȚ este "adevărata opoziție"**

Gr.Iunian : "să se accentueze cît se poate de evident ,

solidaritatea partidului liberal cu guvernul

în toate abuzurile și samavolniciile din timpul alegerilor."

▣ "Cazul" **Iuliu Hațieganu** - ministrul Ardealului

/ Amicii săi spun că nu este exclus ca el să-și anunțe demisia !

Alții spun că mai așteaptă răspunsul lui Iorga , la nemulțumirile sale ;

se fac diverse speculații: că nici nu va participa la deschiderea parlamentului...

PNȚ / 14 iun.'31

4.) Demisia lui **Iuliu Maniu** de la șefia PNȚ. Demisia din Parlament.22 iun.1931

("Dimineața" , XXVIII, 8798, 24 iun.1931)

▣ Scrisoarea către Mihalache.

București, 22iun.'31

" Scumpe dle Mihalache,

Am avut onoarea să comunic biroului partidului în ședințele sale din 20 și 22 iunie, că **m-am decis a mă retrage din viața politică activă** și în consecință mi-am prezentat **demisia** mea din **președinția partidului național-țărănesc** și din **președinția secției Ardeal și Banat** a partidului nostru.

Am rămas **profund mișcat de demersurile stăruitoare** ale dvs și ale tuturor colegilor ,

cari compun biroul partidului, **de a renunța** la această decizie.**Regret** însă că ele n-au putut

înlătura hotărîrea mea, luată după o îndelungată și matură chibzuință.

Intențiunea de a mă retrage din viața politică activă , luată la scurtă vreme de la întoarcerea mea din străinătate, v-am împărtășit-o la timpul său.

[LD: probabil imediat după formarea guv.lorga, deși eu cred , mai degrabă, după dizolvarea parlamentului PNȚ de către lorga]

Intervenind însă alegerile , pentru alcătuirea corpurilor legiuitoare , am socotit că este de datoriu mea de a nu-mi părăsi locul într-un moment de luptă grea și hotărîtoare

pentru afirmarea din nou a puterii și utilității partidului nostru și a legăturilor sale indestructibile cu opinia publică a țării.

Alegerile fiind terminate cu o viguroasă afirmare a partidului nostru , nimic nu mai poate împiedeca aducerea la îndeplinire a hotărîrii mele.

Este pentru mine o deosebită satisfacție de a putea constata că , între dvs., între conducerea partidului nostru, pe de o parte, și între mine, pe de altă parte, nu există nici o deosebire de vederi în ce privește scopurile pe care le urmărim, și mijloacele și tactica , pe care trebuie să le întrebuițăm, pentru atingerea lor.

Conlucrarea noastră armonioasă și de nimic turburată , realizată pentru binele țării , va fi pentru mine cea mai scumpă amintire; vă voi păstra pentru ea o neștersă grațitudine.

Rămîn, de sine înțeleș, neclintit, membru credincios al partidului, în care m-am născut ,

și de care , în afară de aproape patru decenii de muncă, mă leagă glasul singelui meu și o străveche tradiție.

Am avut înalta cinste de a fi ales deputat în județul Alba și Sălaj.

Voi opta pentru județul Alba.Demisiunea mea din Camera deputațiilor este alăturată și vă rog să binevoiți a o prezenta biroului Adunării , în momentul pe care-l veți socoti potrivit , pentru ca falnicul județ al Albei să nu rămînă fără reprezentant în Corpurile legiuitoare.

Vă încredințez d-voastră îndeplinirea atribuțiilor președintelui și vă rog să binevoiți a convoca , fără amînare, comitetul executiv al partidului pentru a alege pe noul său președinte.

Vă rog, scumpe d-le Mihalache, să primiți și personal expresiunea celor mai afectuoase sentimente și acelor mai sincere mulțumiri pentru concursul nesfîrșit de prețios și totdeauna sincer și loial, pe care mi l-ați dat totdeauna , pentru îndeplinirea grelei misiuni cu care m-a onorat încrederea d-voastră.

Vă rog totdeauna să înfățișați tuturor colegilor din conducerea partidului sentimentele

de neștersă grațitudine și de afectuoasă amintire , pentru luptele grele dar neuitate și încoronate de succes, duse în seviculul Țării și a Tronului . ss Iuliu Maniu"

▣ Scrisoare către Virg.Madgearu

"București, 22 iunie 1931

Scumpe domnule Madgearu,

Drept urmare a hotărîrii mele de a mă retrage din viața politică activă, am adresat d-lui Mihalache , primul vice președinte al partidului nostru , scrisoarea alăturată, în copie.

Vă rog să binevoiți a ordona publicarea ei în "Dreptatea" și a o comunica și celorlate ziare din Capitală.

Arhiva și dosarele partidului se găsesc la dvs. , în afară de unele scrisori mai recente,

pe care voi avea plăcerea de a le vi preda

Afacerile financiare ale partidului nu au fost în atribuțiunea mea și, în consecință, nu am administrat și nici nu am îngrijit niciodată fonduri și cheltuieli ale partidului.

Mă folosesc de această ocazie ca să vă arăt , scumpe d-le Madgearu, toată recunoștința și toată grațitudinea mea pentru munca prodigioasă ce ați desvoltat pentru organizarea partidului național-țărănesc și pentru realizarea fuziunii , la vremea sa, a celor două ramuri contopite acum într-un singur și nedespărțit trup al partidului nostru .

Atît în calitate de secretar general , cît și ca ministru la atîtea departamente importante ,

ați fost un **conducător** și un **slujitor** cu o **extraordinară pregătire** , **cinstit și devotat** al ideilor de **organizare și regenerare a vieții noastre de stat** , pentru ce vă rog să primiți cele mai sincere mulțumiri.
Cu cele mai afectuoase salutări, ss **Iuliu Maniu "**

▣ **Scrisoare către Vaida -Voevod**

("Dimineața", 25 iun.'31)

"Scumpe amice,

Hotărîndu-mă , după cum **te-am prevenit** , **să mă retrag din viața politică activă, am adresat dlui Mihalache scrisoarea** alăturată în copie.

Avînd hotărîrea mea ca consecință și **demisia** mea din **președinția secției Ardeal și Banat**

a partidului național-țărănesc, prin aceasta **te rog să binevoiești a convoca** în mod statutar **Comitetul Executiv al secției Ardeal și Banat** a partidului nostru pentru **a-și alege prezidentul** său și să binevoiești a îngriji și pînă atunci afacerile curente ale președinției secției.

Te rog, scumpe amice , să primești cele mai **sincere mulțumiri** pentru **ajutorul hotărîtor** ce mi l-ai dat **întotdeauna** pentru a putea împlini îndatoririle și pentru **sentimentele de prietenie** pe care mi le-ai dovedit **întotdeauna** de la începuturile **activității noastre politice comune** , **fără întrerupere** , **aproape patru decenii.**

Cu frățești salutări, ss **Iuliu Maniu "**

▣ **Comentarii și informații .**

23 iunie.Sîmbătă. La **locuința lui Maniu**, a avut loc o **ședință a biroului PNȚ**. (4 ore) **Maniu a comunicat demisia sa irevocabilă de la șefia PNȚ.**

Biroul a repetat , insistențele pe care le depusese pentru a-l determina să se răsîndească.

Iuliu Maniu a rămas de neclintit.

După ședință, întrebat de ziariști, **Mihalache** a răspuns:

< Nu pot spune nimic.Întrebați-l pe d.Maniu .>

Faptul a rămas secret.Abia seara la ora 8 , cînd Mihalache și Madgearu au primit scrisorile ,

s-a aflat de demisia sa.Faptul a produs o enormă senzație în cercurile politice.

Maniu n-a vrut să dea decît această laconică explicație :

<Cred că , în interesul partidului ,este bine să mă retrag. >

... Atitudinea sa poate fi explicată: **refuzul dlui Vaida de a candida în alegeri**

(vechea prietenie ce-i leagă) ; **situația specială a fruntașilor ardeleni -**

indică nu o oboseală ci un protest. A fost convocat C.Ex.pentru alegerea președintelui.

Demisia lui Maniu / 22iun.'31

5.) **În jurul demisiei lui Iuliu Maniu , 23-25 iun.'31**

("Dimineața", 25 , 29 iunie 1931)

25iun.'31. Maniu va părăsi Capitala , și va pleca la **Bădăcin.**

Desigur va urma "ceva", dar este greu de bănuït "ce",

pentrucă **Maniu** își ia aere de **Sfinx**, înconjurat de **mistere** !

Nu poate fi de crezut că va pleca la Bădăcin să-și îngrișească via și livada !

Unde va duce această politică ? Greu de spus !

▣ **La PNȚ.**

/ Ședința **sfatului parlamentar al PNȚ**,. Clubul Central PNȚ, str.Clemanceau, sub președinția lui **I.Mihalache**. Participă :GGMironescu, Virg.Madgearu, Ed.Mirto, Gr.Iunian,

Virg.Potîrcă, Armd.Călinescu, Nicușor Graur , Mihai Popovici

[LD. cred că este singurul ardelean !]

S-a hotărît conduita în sesiunea extraordinară ; abținerea de la dezbaterea Mesajului și Răspunsului ,

rostirea unei Declarații ; deputații care vor lua cuvîntul la legi ;

scrisoarea confidențială către parlamentari, cu explicația demisiei lui Maniu ;

neluarea în considerație a demisiei lui Maniu ; neînaintarea demisiei lui Maniu din Parlament ;
convocarea Comit.Executiv pentru 26 iunie ;etc etc.

/ **Mihai Popovici** declară presei : " D.luliu **Maniu**, demisionînd, **a cerut ca partidul să rămînă**

strîns unit și să formeze mai departe **un bloc puternic de opoziție** .

Plecarea dlui Maniu nu numai că nu va slăbi partidul, dar îl va întări și mai mult, în vederea luptelor viitoare . "

/ În PNȚ se recunoaște existența unor fricțiuni , dar nu de natură gravă;
prin **demisia lui Maniu**, prin care se urmărește incontestabil

"o atitudine de protest împotriva sistemului astăzi în vigoare în politica țării"

Maniu a înlăturat posibilitatea unor fricțiuni, **realizînd o desăvîrșită solidaritate**.

Un lucru este sigur : **ardelenii** se vor solidariza cu Maniu ; "**bătrînii**" , mai ales, acea **falangă care se află de Maniu de aproape 40 de ani** ,

își vor anunța și ei **retragerea din viața politică activă**.

/ **Cluj.Ședință a secției**.Participă : Emil Hațieganu, Sever Dan, Viorel Tilea, Valer Moldovan, Aurel Socol, Adam Popa, Emil Pop, ș.a.

S-a hotărît trimiterea unei **telegrame** :

" Vestea demisiei dvs.din președinția partidului național-țărănesc, ne umple inimile de **legitime îngrijorări**, atît în ce privește partidul cît și țara noastră.

Motivele oricît de importante cari au determinat hotărîrea dvs., ne impun credința că **nici țara nici partidul nu se pot lipsi de mintea luminată și spiritul generos** care vă caracterizează și **patriotismul integral** de care ați dat dovadă în întreaga dvs activitate politică, pentru **crearea și organizarea României Mari**.

Organizația noastră din Cluj se simte interpreta românismului întreg care **vă roagă** , nu numai ca pe șeful legitim al partidului național-țărănesc , care sub conducerea înțeleaptă a dvs

a dat dovadă în cele mai grele momente prin care a trecut țara că este la înălțimea misiunii sale ,

ci și pe unul dintre întemeietorii României Mari și ai partidului național-țărănesc , **să reveniți asupra hotărîrii luate."**

Semnează : Emil Hațiegan (președ. org.Cluj) , Aurel Socol (președ.oraș- Cluj) , V.Tilea (președ."Chemarea")

/ **Ștefan Cicio Pop** - se aude că va demisiona din partid și parlament, ca solidarizare cu lulu Maniu .Maniu ar fi intervenit expres cu rugămintea ca ardelenii să se abțină.

▣ **La alte partide.**

C Stere : **greșala săvîrșită de Maniu** în oct'30 , cînd a părăsit guvernul, **fără a se retrage de la șefia partidului, lăsînd partidul cu gov.GGMironescu**. Nu poate concepe viitorul politic al țării , fără Maniu , ca reprezentant al Ardealului .

Dr.Lupu :**demisia lui Maniu** "fapt atît de grav " , încît nu-l crede definitiv.

După **izolarea lui Vaida**, această retragere turbură viața națională.

Speră ca **Maniu să revină** .

O.Goga : convins că **gestul lui Maniu** își are originea în **modul cum a plecat în toamna '30 de la putere**.

"Maniu și-a încheiat atunci cariera politică

printr-o **definitivă ruptură a raporturilor normale cu factorul constituțional și printr-un divorț deghizat cu partidul** .

Se știe , într-adevăr, că **partidul nu l-a urmat în opoziție**,

ceea ce a dovedit că **Maniu scăpase din mînă frînele conducerii."**

Ce a urmat, a întărit convingerea în **agonia politică a lui Maniu**.

Călătoria sa departe de țară, **abținerea** de la orice contact cu viața politică, **refuzul** de a se înapoia, coroborată cu **retragerea lui Vaida** la Cluj...

indicii că Maniu își hotărîse soarta.

Rezultatul alegerilor a fost hotărîtor."D.Maniu a văzut că **Ardealul i-a întors spatele iar Vechiul regat îl dușmănește de moarte** . [...]

deputații și senatorii țărăniști întrec în număr pe cei ardeleni .

Retragerea lui Maniu - "o lichidare necesară a unui trecut perimat "

"Neamul Românesc" : "Unele ziare găsesc că se face prea multă discuție

În jurul retragerii d-lui Maniu, de la șefia PNT. Nu suntem de această părere .
Credem, dimpotrivă, că **acest caz comportă cât mai multă discuție** ,
pentru că este **pentru prima oară când un șef de partid ia o astfel de atitudine"**
Dar cu 3 zile înainte, "Neamul Românesc" amintea că Maniu s-a mai retras
o dată ! Și amintea de imitarea gestului lui Ionel Brătianu din 1913 !
"Viitorul " : Crede că nu va avea **nici o consecință pentru politica țării**,
dar va marca **începutul dezagregării PNT**
Retragerea lui Maniu / iun.'31

6.) **Alex.Topliceanu** , "Retragerea unui șef" , iunie 1931.

(Rev."Parlamentul românesc", nr.19, iunie 1931, p. 10-12)

"Fără să fi anunțat pe nimeni - în afară , bine înțeles, de dnii Vaida, Coltor și Boilă -
dl **Maniu s-a retras de la conducerea PNT** și, după cât scrisoarea d-sale lasă să se
înțeleagă, chiar **din viața politică activă**.

"Indiferent de patima politică și deasupra oricărui gând meschin de partid,
gestul recent al d-lui Maniu este de **importanță reală**, mai ales dacă înțelegem
atât **cauzele intime** care l-au provocat, cât și **obiectivul urmărit** prin brusca și categorica
lui publicare .

"Din alegerile trecute [...] **PNT a ieșit cu obrazul curat**.[...]

PNT s-a dovedit un partid o **forță reală** , un instrument de guvernare utilizabil.
Partidul acesta nu poate dispărea, pentru că răspunde unei necesități.

Alături de liberali, național-țărăniștii sunt **singurul partid politic încheat**.
În consecință, **nu pe insuccesul partidului politic** aflat sub conducerea sa ,
se retrage la Bădăcin.

"**Gestul** d-sale are **alte cauze** ; a fost **provocat de alți factori** și tocmai acest lucru
îi amplifică semnificația.**Hotărîrea d-lui Maniu** este o **supremă protestare**
în contra unei situații create - în fond și cu concursul său. [Carol II]

"**Fostul președinte** al Consiliului a **ținut să reacționeze** , în afară de asta,
și în contra felului cum **cei mai intimi dintre colaboratorii săi sunt vînați**
de parchetele tribunalelor."

"D.Maniu a **ținut să se știe că Ardealul** - al cărui stăpîn se consideră -
nu înțelege să tacă atunci cînd este complet desconsiderat .

Fără nici o îndoială, în momentul de față , **ardelenii** care l-au secondat
în ultima guvernare , **sunt loviți fără cruțare**.
Faptul e fapt, și nimeni nu-l poate contesta.

" **D.Maniu crede** însă că totul nu este decît o **josnică răzbunare politică** .

Se poate ca, în parte, d-sa să aibă dreptate.

D.Maniu uită însă că cele petrecute sub guvernarea d-sale ,
trebuiau să trezească o **reacțiune violentă**.

Nu e vina nimănui dacă **unii tovarăși ai d-lui Maniu**
au fost găsiți **vulnerabili pe chestiunea cinstei personale**.

Cînd ai ridicat în fruntea unei țări deprinsă a fi guvernată de un Carp,
Take Ionescu și, în special Ionl.C Brătianu [...]

atîția neisprăviți de prin cancelariile advocațiale ;
cînd **ai dat interesele țării pe mîini nedibace și neoneste** ,
cînd **un nătărău ca Romul Boilă** ajunsese să aibă rolul hotărîtor ;
cînd **era de ajuns să fii născut la Blaj pentru a deveni om mare** ,
era natural ca în sufletele tuturor oamenilor conștienți să se trezească acel
sentiment de legitimă revoltă. Campaniile duse - adesea pătimașe -
au extins această indignare în masele largi , în special în Vechiul Regat ,
și, o dată cu **cu prăbușirea regimului național-țărănesc**,
reacțiunea a căpătat cîmp liber."

"**D.Maniu**, alături de d.**Vaida**, crede că **totul nu este decît o înscenare pătimașă**.[...]

D.Maniu s-a supărat..De aici **motivul vizibil al gestului retragerii** . [.....]

" **DI Maniu** , însă, **simte , știe, vede că drumul pe care a apucat**
actualmente viața noastră politică este alături de normal ; [...] **Nevoind să ia**
o atitudine hotărîită și pe față, d.Maniu a recurs la retragerea din fruntea partidului ,
ca o **protestare vie în contra intențiilor pe care le presimte** ,
ca un **avertisment categoric adresat locului în drept**. **[Carol II]**
Retrăgîndu-se, dl.**Maniu își declină orice răspundere**. Mai mult ;

d-sa ține să se știe că **se degajează din vreme. Rămîne în rezervă , să aștepte.**

"Dacă evenimentele se vor desfășura așa cum crede d-sa, **gestul** recent e cum nu se poate mai **semnificativ**. Decît , dacă d.Maniu are dreptate să creadă că ceea ce prevede va deveni o realitate - și nu avem motive serioase să-l considerăm lipsit de bună credință - apoi tot așa de adevărat e că **singura stavilă reală** ce poate împiedica răsturnarea vieții noastre politice normale, **o formează cele două partide politice organizate, liberalii și național-țărăniștii ."**

" Atîta vreme cît ele se vor opune cu hotărîre, **e greu de admis că diletantismul genial al d-lui Iorga** , dublat chiar de **brutalitatea conștientă a d-lui Argetoianu să poată reuși** înfăptuirea a ceea ce , partizanii lor afirmă la fiecare ocazie , fără să fie întrebați "

"**Partidul liberal** e azi strîns **unit în jurul șefului**, iar șeful știe precis că partidul e **hotărît ostil** oricărei încercări de **răsturnare a vieții politice normale**. **" Ce se va întîmpla** însă cu cealaltă forță politică reală, care este **PNȚ**, **dacă d.Maniu se dă deoparte , abandonînd , tocmai astăzi, bătălia în care este angajat ?**

Cine-i poate lua locul la conducere așa ca prestigiul șefului să rămîna întreg ? **Unde este personalitatea** care să-l poată înlocui , aceea de care cadrele partidului să asculte necondiționat ? [...]

Nu-l văd și nici nu cred că cineva din stat-majorul partidului și-ar putea asuma , cu inima ușoară, **o asemenea imensă răspundere .**

Mihalache "este prea real și are un bun simț prea sănătos

pentru a nu cerca așa ceva .Și în afară de d-sa , nimeni altul nu poate fi nici măcar propus pentru a prelua moștenirea -chiar pasageră- lăsată de Maniu.

" Și dacă acesta e adevărul, reese logic și clar , din acest p.d.v., **retragerea de la șefie a d-lui Maniu** - gest mare dacă vreți- **este o greșală tot așa de mare** , tocmai **în direcția întrevăzută de șeful național-țărănist .[...]** **Fără d.Maniu la conducere [...]** **partidul va pierde imens din puterea sa, din coeziunea încă nedesăvîrșită , din energia de azi , atît de necesară "** "Angajat în marea bătălie rămîne, singur, partidul liberal." [...]

Topliceanu / iun.'31

▣ Concluzie

... **PNȚ și Maniu au o mare datorie de îndeplinit**. Trebuie să înțeleagă că **în joc e ceva mai mult** decît libertatea dlui Dobrescu, sau obrazul dlui Sever Bocu. **"E însăși existența partidelor noastre politice, ca expresie vie a curentelor populare** **Nici retragerea** voită nu e ceea ce așteptăm de la d.Maniu; **nici refugiul în Cetatea Ardealului și pasivitatea stăpînită de ură** nu e ceea ce are drept să facă d.Maniu.

Vremurile sunt prea grele și pentru una și pentru alta.

Dacă gestul recent al d-lui Maniu e definitiv

iar **urmarea lui se plănuește a fi transformarea luptelor de partide din țară , în vechiul regionalism** de pe urma căruia , cel dintîi, prestigiul PNȚ a avut atît de suferit, **dreptate nu pot avea decît** cei care se trudesec din răspuneri să dovedească **nu numai inutilitatea , dar chiar pericolul partidelor politice."**

Topliceanu / iun.'31

7.) Octavian Goga (P.P.-Averescu) , discurs la Mesaj, 25 iunie 1931.

(DAD, MO 9 , șed. din 25 iun.'31, p. 288-300)

N.Iorga - replici, intervenții .

[LD: text integral xeroxat .Dispersat problematic .Supratitlurile, parantezele, colorările , îmi aparțin. Un veritabil dialog **Goga -Iorga**, deosebit de clarificator]

Goga, primit cu aplauze de deputații PP și PT-Lupu, uneori PNL-2, rareori PNȚ, în funcție de obiectul criticii]

Goga / '31

▣ Regimul PNȚ

La plecarea guv GGMarinescu , țara s-a găsit într - **o situație extrem de grea** ,

o manifestare paralelă , de ordin material și de ordin sufletesc.
"În societatea conducătoare , **o linie de renunțare, de oboseală ,**
o undă de scepticism peste creștetul tuturor ; **prestigiul statului scăzut;**
ideea de autoritate lovită și în clasele de jos ale populației , ceea ce aș putea să
numesc ,
un cutremur molecular care angajează toate fibrele de simțire ." (p. 289)
Goga / iun.'31

8.) **IGDuca , Declarație la mesaj, 25 iun.'31**

(DAD, MO 9, șed. din 25 iun.'31, p. 283)

[LD: **declarația poartă pecetea situației confuze create în jurul PNL,**
prin asocierea în cartel cu guvernul.Cu toate precizările făcute privind "aranjamentul
neangajant " ,

PNL se găsește în echivoc.Acest lucru se resimte și în afirmațiile lui Duca ,
voit întortochiate , deseori aluzive, alternând aprobarea cu respingerea.
În orice caz, unul din motivele cartelării era grabnica modificare a unor legi național-
țărăniște]

Duca / iun.'31

▣ **Legiferarea**

"**Acum datoria noastră este de a cerceta legile** cu caracter mai urgent, reclamate
de situațiunea generală a țării și , în deosebi, de starea atât de îngrijitoare a finanțelor
publice

" Luăm de asemenea îndată act , cu **deosebită mulțumire** , de pasagiile din Mesajul
Tronului ,

prin care ni se vestește **o simțitoare reducere a bugetului statului** ,
precum și **completectă modificare a legii administrative** ,
desființarea regiilor autonome și **a celorlalte creațiuni nefericite** ,
ce au contribuit în ultimii doi ani , într-o măsură atât de largă ,
la dezorganizarea statului și la dezechilibrarea finanțelor noastre.

"Întrucît **am cerut aceste măsuri cu stăruință** , timp de doi ani de zile, și ,
întrucît ele **fac parte din programul partidului nostru** ,
este firesc să **le dăm aprobarea noastră.** (aplauze la PNL-1)

IGDuca, 25 iun.'31

9.) **Eduard Mirto,(PNT) declarație la mesaj, 26 iunie 1931**

(DAD,MO 10, șed. din 26 iun.'31, p. 316-317)

Față de adresa de **Răspuns la Mesajul Tronului PNT** ține să-și precizeze atitudinea
prin următoarea **declarație:**

Mirto / '31

▣ **Monarhia.**

" Sprijinitor statornic al **ideii monarhice constituționale** și al **Dinastiei,**
PNT este fericit a constata că toate partidele sunt astăzi **strîns unite în jurul Tronului**
și folosește prilejul **Răspunsului la Mesaj** , pentru a reînvi respectuoasele sale
omagii de credință și devotament Maiestății Sale regelui Carol al II-lea ,
urîndu-i **glorioasă și rodnică domnie ."**

Mirto / '31

▣ **Demisia guv.GGMironescu.**

▣ **Eșecul lui Titulescu.**

" La apelul MSR , de a înlesni formarea unui **guvern de înțelegere între partide**
pentru înfrîngerea dificultăților unei crize economice , fără precedent ,
am răspuns prin demisia guvernului GGMironescu .

"Am făcut cele mai mare **sforțări și jertfe de partid** pentru realizarea unui **guvern de reală uniune națională**.

Nu este vina noastră și nu avem a examina împrejurările în care, în loc de **guvernul Titulescu**, rezemat pe **colaborarea unor partide și forțe** cu legături în masele țării, **cu tradiția unor guvernări** și experiențe din trecut și cu **responsabilitatea** permanentă în viitor... "

Mirto / '31

▣ **Guvern Iorga -Argetoianu**

"... țara s-a găsit în fața unui **guvern Iorga-Argetoianu**, care și-a asumat rolul de **guvern de uniune națională**, deși era conștient că nu poate realiza această uniune.

"Punându-se de la început în **contrazicere cu rolul** ce-și asumase, **guvernul Iorga-Argetoianu** s-a mulțumit cu **colaborarea** de interes electoral cu unul din partidele politice, cel **liberal de sub șefia d-lui Duca**

și a făcut tot ce i-a stat cu putință pentru a crea o **atmosferă neprielnică destinderii** politice și pentru a se așeza pe **un teren** pe care nu poate avea loc **o colaborare în cadrul regimului constituțional și parlamentar**.

" Din primele zile ale activității sale printr-o **convocare neobișnuită** a Corpurilor Legiuitoare,

a chemat reprezentanții națiunii numai spre a asculta **o declarație ministerială provocatoare și ofensatoare**, precum și **decretul disolvării** unui Parlament, care avea dreptul să reclame cel puțin altă procedură. " (**apaluze la PNȚ**)

[...] **Guvernul " s-a îndepărtat de la calea constituțională** și acest fapt constituie **o reală îngrijorare** pentru soarta instituțiilor noastre și pentru dezvoltarea liniștită a țării "

Abrogarea totală sau parțială a unor legi prin decrete și decizii ministeriale ; **măsuri arbitrare** împotriva autonomiei comunale ; **călcarea libertăților și garanțiilor constituționale**;

întrebuințarea **armatei și justiției în scopuri de răzbunare politică** .

[...] **PNȚ declară că nu poate vota Adresa de Răspuns la Mesaj**,

și exprimă convingerea că desfășurarea evenimentelor, în cel mai scurt timp, va dovedi încă o dată, **temeinicia vederilor sale** " (**apaluze prelungite, bravo, la PNȚ**)

Mirto / 'iun.'31

▣ **Campania de calomnii**

" În campania electorală care a urmat, în lipsa unui program, **guvernul s-a folosit** ca bază de propagandă de **un sistem de calomnie oficială**. Acest sistem a culminat în **declarații ministeriale**, prin care se anunțau **deficite formidabile**, din fericire imaginare, fără a se ține seama de **efectul lor dezastruos** pentru creditul public.

Mirto / iun.'31

▣ **Alegerile**

" **Violențele morale și violențele fizice** au împiedicat expresiunea sinceră a voinței naționale. În foarte multe părți ale țării, guvernul a reintrodus în practica alegerilor

metodele despre care opinia publică era în drept să creadă că au rămas pentru totdeauna de **tristă amintire a trecutului**." (**apaluze la PNȚ, PP și PT**)

Guvernul a izbutit să adune la anume secții de votare aproape totalitatea alegătorilor, fără a fi abuzuri singurate.

Cu toate acestea, guvernul nu a reușit să obțină majorități absolute, decât prin **darul primei electorale**.

Cu toate dovezile categorice aduse la validări (Hotin, Durostor, Caliacra, Brăila, Olt), **guvernul nu a sancționat funcționarii vinovați**.

Mirto / iun.'31

▣ **Legiferarea**

Guvernul enunță, printr-un **Mesaj cu caracter polemic**, neobișnuit, **preocuparea precipitată** " de a schimba imediat și radical,

instituții și legi organice , elaborate prin munca sîrguincioasă a unui Parlament compus din reprezentanți reali ai tuturor regiunilor și straturilor sociale " (aplauze la PNȚ)
" Caracteristica legilor anunțate , în afară de **ura nelegitimată** împotriva operei celui dintîi Parlament liber ales , este **sfărîmarea oricărei încercări de voință cetățenească** , pentru ca **arbitrariul politic și polițist al puterii centrale** să lucreze fără piedică.

"**Întreg sistemul reprezentativ** în administrație , Camere profesionale etc este **sfărîmat** , pentru a se face loc unui **sistem centralist și arbitrar .**" (apaluze PNȚ)
Se anunță **rectificarea bugetului și desființarea regiilor** publice comerciale , care **vor dezorganiza administrația publică.**

Mirto / iun.'31

▣ **Politica externă .**

"Luăm act cu **satisfacție că actualul guvern declară că menține politica noastră externă tradițională [...]**"

▣ **Armata .**

Dorințade a continua înzestrarea armatei,operă inițiată de PNȚ...

Mirto / iun.'31

▣ **Parlamentul**

PNȚ este îngrijorat de posibilitatea compromiterii acestei instituții .Regimul parlamentar la noi este abia la începutul evoluției sale. Ar fi dăunătoare puterea executivă excesivă asupra Corpurilor legiuitoare .

Mirto / iun.'31

▣ **Partidele**

Un regim parlamentar real implică necesitatea unor **partide puternice și bine organizate** ,

(aplauze pe băncile opoziției) **capabile să-și asume răspunderile constituționale** , spre a păstra intacte **prestigiul și autoritatea Coroanei**, și să suporte ele singure uzura inevitabilă a guvernărilor . (apaluze prelungite la opoziție, strigăte de bravo)

Numai în modul acesta se poate menține **autoritatea de stat.**

Autoritatea nu este exercițiul brutal sau capricios al unei puteri arbitrare , ci **încrederea și supunerea consimțită a cetățenilor** ,

bazată pe **disciplina politică și socială** izvorîită din **dreapta aplicare a legii** " (apaluze la PNȚ)

Mirto / iun.'31

▣ **Minorități**

"România este **un stat național unitar** ,alcătuit după lupte seculare, prin jertfa și truda tuturor fiilor săi " (apaluze la partidele din opoziție)

Pe cuprinsul țării noastre întregite, **nu există popoare deosebite ;**

există cetățeni ai aceluiaș stat care a izbutit să realizeze unitatea lui indestructibilă. (aplauze PNȚ)

"**Tratatele de pace și hotărîrea liber consimțită** în rezoluțiile de la Alba Iulia , **garantează** , între hotarele țării noastre , **convețuirea pașnică a minorităților etnice** sau religioase , pe care împrejurările istorice le-au fixat în această regiune a Europei.

Respectuos de drepturile minorităților, care implică îndatorirea tuturor celor de altă origine etnică și de altă credință religioasă **de a se comporta în cetățeni leali** ai statului român, **PNȚ nu poate accepta** concepțiunea că **țara noastră** ar putea fi asimiliată unui **conglomerat de popoare străine** , concepțiune care nu ar putea fi decît amintirea unor regimuri străine , din fericire dispărute.

Mirto / '31

▣ **Provinciile unite .**

" Pe altarul **statului român , unit pentru totdeauna** , românii din toate ținuturile țării , au adus **jertfa lor de sînge** , contribuția lor de **muncă** , **amintirile** trecutului lor de suferință , **năzuințele** lor de un viitor mai bun , cu sufletul curat , **basarabeni din Basarabia** , robită timp de 100 de ani ; **bucovinenii din Bucovina** , care s-au străduit timp de un secol și jumătate să-și păstreze ființa lor națională neatinsă ; **ardelenii și bănățenii** , cari timp de o mie de ani au păstrat pentru România Mare sufletul neîntinat al neamului românesc din aceste provincii , **au adus țării întregite toată contribuția lor pentru închegarea Patriei "** (aplauze la PNȚ)

" PNȚ este convins că **aportul provinciilor unite** va fi în viitor **din ce în ce mai prețios** pentru propășirea statului român și mărirea neamului nostru." (aplauze la PNȚ)
PNȚ crede că nu poate fi nici drept, nici folositor, nici oportun să se trateze cu neglijență aportul de pînă acum la viața românească , al tuturor acelor care **au făcut din întregirea și mărirea țării ,idealul suprem al sufletului lor, ținta supremă a vieții lor "** (apaluze prelungite la PNȚ)

Mirto / iun.'31

10.) **George Grigorovici (PSD)** , discurs la mesaj, 26 iun.'31

(DAD, MO 10, șed. din 26 iun.'31, p.319- 331)

[LD: xerox.discurs dispersat problematic. Integral la fișier PSD .

Sublinierile, supratitlurile, semnele , îmi aparțin .

Spre deosebire de alți parlamentari, care au recurs la scurte declarații ,

Grigorovici rostește un **amplu și exhaustiv discurs de gen.**

Din toate p.d.v. , discurs de referință.]

PSD nu vede **mari diferențe între partidele burgheze.**

Toate se bazează **în alegeri, pe țărănime.**

Programele lor, dacă sunt sincere , **sunt analoage : PP și PNȚ , PNL-1, PNL-2 ...**

" **Toate aceste partide nu se prea deosebesc** și, dacă este vorba de combaterea noastră,

sunt chiar la fel. Excepție a făcut , ce e drept, **PNȚ la începutul venirii la putere**

și mai ales în timpul din urmă al **opoziției sale** , atunci **cînd ne-am alăturat și noi**

la lupta aceasta și **am crezut** un moment **că vine marele potop democrat** care va înneca ,

în sfîrșit, **oligarhia putredă din România. "** (apaluze PSD) [.....]

Grigorovici / iun.'31.

▣ **PNȚ**

PNȚ la începutul venirii la putere și mai ales în timpul din urmă al **opoziției sale** , atunci **cînd și PSD s-a alăturat** la luptă, pentru că **a crezut** un moment că **"vine marele potop democrat"** care va înneca ,în sfîrșit, **"oligarhia putredă din România. "**

(apaluze PSD)

"Cu părere de rău am văzut că **PNȚ n-a avut nici timpul , nici conducerea , nici omogenitatea necesară** ca să **înfăptuiască** cele mai **principale cereri și făgăduințe**

pe care le-a făcut .

Și **în loc să fie lăsat să se dezvolte, să ajungă la oarecare maturitate morală politică și legislativă ,**

acest partid **a fost trăsniț deodată ca din cer senin ,**

distrugeîndu-se nădejdea țării într-o democrație țărănească."

" **Democrația țărănească** este aproape de **democrația muncitorească ;**

și una și alta sunt sociale , fiindcă **nu există democrație fără timbru social.**

Democrația înseamnă **guvernarea păturilor largi** ale poporului care formează

societatea și această democrație **are oricînd un simț social** și trebuie să-l

aibă, dacă vrea să aibă acest nume."

"**Partidul țărănesc era pe drumul acesta în ce privește programul său.**

Nu a fost la înălțimea îndeplinirii , dar **nimeni nu a avut dreptul să-l distrugă**

în mod neconstituțional, așa cum s-a făcut. Păcatele cari s-au făcut în această

se vor răzbuna ; asupra acestui lucru nu încape nici o îndoială ." [.....]

În ziarele de astăzi a citit că **"munții Ardealului stau ca de granit în dosul lui Maniu."**

"Noi cunoaștem **Ardealul, este fratele cel mare al nostru**, care se ridică totdeauna

În ajutorul **nenorocitei Bucovinei** și al **nenorocitei Basarabii** , care astăzi sunt disperate.[.....]

Surioara noastră Bucovina și surioara noastră Basarabia se uită spre **Ardeal**, **fratele cel mare cu 6 milioane locuitori și cu mulți luptători** , **cari nu s-au lăsat sugrumați de nimeni** [...] La fratele cel mare care spune astăzi : **munții noștri de granit stau în spatele nostru. Ei gem și vor naște**, dar tare mă tem că **vor naște un monstru , care are să vă înghită. "**

(apaluze la opoziție) (p. 331)

Grigorovici / iun.'31

11.) dr N.Lupu (PȚ) , discurs la mesaj , 30 iun.'31

(DAD, MO 12, șed. din 30 iun.'31, pp. 362- 372)

[LD: cu zeflemeaua care-l caracteriza, el ironizează pe președintelui Camerei Pompeiu , care le atrăsese atențiunea că 1minut de discurs era evaluat la 1000 lei ; voia să facă o scurtă declarație dar s-a gândit că ceea ce vrea să spună să nu devie anacronic la toamnă ; că , poate la toamnă va fi alt guvern ; că trebuie să-și explice poziția și locul , deoarece Iorga spusese că se miră că nu este pe banca ministerială...]

Lupu / iun.'31.

▣ Regimul PNT

PNT nu a putut răspunde dezideratelor țării, o mare "disproporție de randament" , între speranțe și realități. Legiferau fără noimă ; Criza economică a indus o stare de deprimare socială cronică. O datorie de peste 140 de miliarde, greva bugetul țării .

Prima datorie a lor ar fi trebuit să fie **demolarea mizerabilei legi electorale**.

N-au făcut-o ! Situația partidului (cu președinte " retras") **și guvernului devenise penibilă .**

Situația era tot atât de gravă ca și în timp de război .

Guvernul a plecat , cum a plecat ... **Parlamentul** s-a dizolvat, cum s-a dizolvat...

Lupu / iun.'31

▣ Tratatative Iorga-Lupu

[LD: adevărul este că Lupu a sperat și a fost desamăgit că nu a fost inclus în guvern Restul sunt povești, bîrfe, frustrări, maliție și politicianism

Este de meditat asupra rolului lui Lupu , în pusu de bețe-n roate PNT , încît ... este dubioasă revenirea lui de mai tîrziu, și explicabilă poziția după ' 44]

Iorga i-a propus **tratatative de colaborare** (vizită și scrisoare) în care îi amintea de colaborarea fructuoasă din 1919 ,cînd el a fost ministru de Interne în guv.Vaida.

Lupu a pus o condiție esențială : dizolvarea Parlamentului PNT

/ **PNT** își pierduse încrederea țării ; **PNL** și **PP** nu participau la dezbaterile parlamentare de peste un an jumătate ;

PȚ, Lupu, s-a aflat de multe ori singurul opozant ;

n-ar fi putut governa cu o astfel de "majoritate"

Iorga credea , însă, că poate governa și **cu acel Parlament** , pentru ca , apoi,

să-l dizolve cum a făcut-o ! Lupu / iun.'31

12.) **Emil Ottulescu** (Liga "Vlad Țepeș " , raportor la Răspuns la mesaj),

discurs concludiv, 2 iul.'31 (DAD, MO 16, șed. din 2 iul.'31, p. 449- 458)

[LD : atenție ! Dacă poți să tragi vreo concluzie privind **carecterul conservator al regimului iorghist**,

din argumentele grupărilor eclectice care i-au format suportul în guvern și în parlament.

Ottulescu reprezintă o părticică din acest mozaic . Se urcă cu sfială la tribuna unde au vorbit atîția oratori iluștri, cu experiență parlamentară.El este doar prima oară parlamentar.

Pentru că mulți oratori au contestat **oportunitatea și legitimitatea guvernului Iorga**,

el vrea să demonstreze contrariul. Urmează **argumentarea , dispersată problematic :**

regim PNT / eșec Titulescu /Guvern Iorga / păcatele partidelor / Monarhia-restaurația / Regionalism- ardelenii / Minorități / Parlamentul - majoritățile / Liga Vlad Țepeș / alegeri /

Discurs integral xeroxat. În calculator, la **fișier Parlament**)

[.....]

Ottulescu / iul.'31

▣ Guvernarea PNȚ

Bilanțul unei guvernări **de doi ani de zile a fost dezastruos** , din toate punctele de vedere:

cu un **buget deficitar** cu un deficit de câteva miliarde [...] "

(**deși PNȚ susține că acestea sunt "fantezii"!**)

Finanțele - sleite , sărăcite , datorită stării de risipă , gospodăriei nenorocite : sporirea sarcinilor fiscale ;mărirea datoriei publice ;sistemul nenorocit al concesiunilor prin care bogățiile țării au fost scoase la meza , numai pentru a acoperi găurile bugetare
Prestigiul statului scăzut ;

O lege administrativă nenorocită , prin care s-a mărit numărul comunelor rurale de la 7.500 la 15.000 (cu aparatul funcționăresc respectiv) , care a însemnat peste 2 miliarde 500.000 lei din buget ...

- **M.Ghelegeanu** (PNȚ) : cum puteți afirma dvs. acest lucru când ,când d. Mihalache , în această Cameră , a declarat categoric , că legea administrativă a costat cu 50 milioane mai puțin decât legea administrativă din 1925 ; și legea nici nu a fost aplicată în întregime , încît cifrele sunt ipotetice ...

Ottulescu a luat informațiile de la ziare "dubioase" ...

- **Argetoianu** (ministr. de finanțe și interne) : "Dle Ghelmegeanu, expunerea mea de motive nu este o informație dubioasă a unui ziar;sunt cifre luate de la Ministerul de Interne .[...] Aci sunt cifre .Dvoastre nu ați aplicat legea [...] lăsați pe raportor să vorbească [...] Discutați asta la legea administrativă...
(zgomot, vociferări, scandal)

Ottulescu / continuă

a fost **o guvernare în totul neprevăzătoare**, în condițiile gravei crize economice .

" **Guvernul național-țărănesc era de mult condamnat** , criza era de mult declarată , toată chestiunea era ce se poate pune în locul acestei guvernări " (p. 450) [.....]

Popularitatea PNȚ era în continuă scădere :

[**ia în calcul doar faza sa de opoziție, nu de la alegeri făcute la putere!**]

/În **1926**, când PP era la putere, din 2.622.000 alegători , PNȚ a obținut 800.000 , un procent de 27,73% și a obținut 69 mandate.

/ În **1927**, când PNL a venit la putere, din 2.762.000 alegători, a obținut 610.000, deci cu 200.000 mai puțin, un procent de 22% ,obținînd 54 de mandate.

/ În **1931**, din 2.900.000 alegători , a obținut numai 438.000 voturi , deci pe jumătate decît în 1926 !

A negat , de la introducerea ei, **Constituția** de care acum face caz .

/ În 1923 , declara : **<Constituția va rămîne nulă de drept.**

Ea nu poate servi la temelia noului stat român, nici ca un izvor
pentru un regim legal și constituțional.> [...]

- **M.Popovici** : "**Era un protest.**Împrejurările au fost mai tari decît noi, admitem aceasta ; și **ar fi trebuit** , bineînțeles, să fim consecvenți, să **desființăm Constituția** , să facem o Constituție cu înțelegerea și acordul tuturor partidelor.**Repet: împrejurările au fost mai tari decît noi ;**
ne-am supus evenimentelor, **ne-am supus stării de fapt, și am recunoscut-o**, după cum **au recunoscut-o și alții**, împreună cu d.profesor **Iorga ."**

Ottulescu : Ca opozant "intransigent" ,**PNȚ a făcut declarații pentru libertatea presei, abolirea cenzurii, a stării de asediu** .Ajuns la putere, nu a reintrodus cenzura, dar...
a confiscat ziarele ! A venit cu **legea alarmismului și a apărării onoarei !**

(**aplauze prelungite la majorități și PNL-1**) (p. 453) [.....]

dle primministru, **o singură rugămintă** să vă facem [...] **dorința noastră**

ar fi ca **nelegiurile care s-au comis în trecuta guvernare** ,

să nu rămînă nesancționate " (**apaluze, ovațiuni**) [.....]

Ottulescu / iul-'31

▣ Partidele politice

Goga a făcut **teoria partidelor politice** ...revendicînd pentru ele dreptul exclusiv de a guverna țara ...

Gilceava partidelor

- **DRloanișescu** (PNT) : "Este normal ! " [.....]
- DRloanișescu** : "Pe tema aceasta l-am auzit vorbind pe d. Petrovici, și el are talent, dle Ottulescu ! [.....]
- Costin D Sturdza** : " În momentul în care d-ta , d-le loanișescu, ai întins mîna d-lui Argetoianu , ca să porniți la acțiune [1924 ? 1926 ?] , i-ai spus :
< D-ta ești capul, eu sunt picioarele , amîndoi împreună vom ajunge departe ! >
(mare ilaritate) Așa vorbeai în momentul cînd ai pornit într-o luptă politică...
- **Argetoianu** : "Asta de demult ! Acum d-lui este capul și eu am rămas picioarele " (mare ilaritate)

Ottulescu / raportor / iul.'31

13.) **Nicolae Iorga** , prim-ministru, ministrul Instrucțiunii publice și culte,

Discurs concludiv, dezbaterile la Mesaj, 2 iul.1931
(DAD, MO.16, șed.din 2 iul.'31, pp 459- 464)

[LD : Discurs integral xeroxat .În computer, integral la **fișier PND** . Iorga este , ca totdeauna. Mai puțin transparență ipostaza de prim-ministru. Despre guvernul pe care-l conduce, despre programul de guvernare, nu spune mai nimic. Ca opozant, altă dată, spunea mult mai multe.
România patriarhală- este esența doctrinei xpuse.
Este - deși nu o spune explicit - exponent nostalgic al **conservatorismului** , **cu nuanțe personale , originale, istoriciste, morale**.
Hotărît să servească Suveranul , el este mîhnit de ingraturile și atacurile adversarilor, pentru că nu i se recunosc fie legitimitatea, fie prestigiul, fie meritele.
Dar nu dă sentințe tranșante contra partidelor, contra guvernărilor de partide.]
[.....]
Iorga / iul.'31

▣ **Căderea guvernului PNT**

[LD: atenție, chiar vorbele lui , infirmă lipsa lui de intenționalitate .Dimpotrivă !]
" **Eu nu am știut că guvernul național-țărănesc va cădea**. [.....]
În momentul cînd **PNT** , pentru motive care nu mă privesc, a arătat că nu poate governa decît cu anumite dificultăți , pe care a trebuit să le supui Coroanei, în momentul acesta **a fost departe de mine gîndul** să mă interesez de lucruri care nu mă priveau." [.....]
Iorga / iul.'31

▣ **Titulescu : Tratatul interpartidist** .

" **Am fost chemat în urmă de acolo , de la țară**. [.....]
Maiestatea Sa ni-a spus aceste cuvinte , pe care , eu, ca istoric, și ca bun cetățean al acestei țări **nu le pot uita** .Ne-a spus - a spus tuturor- **nu se poate să se mai meargă mai departe așa**.
Prin urmare, oricine are conștiința datoriei sale față de țară , trebuie să se unească într-**un guvern de reparare a situației materiale și morale detestabile** , din acel moment.
"Nimeni dintre șefii de partide prezenți nu a luat cuvîntul. [.....]
"Și atunci, a doua sau a treia zi, cînd **am venit la București** - spusesem că nu vin decît pentru **a presta jurămîntul de ministru** al Instrucției publice, în Cabinetul d-lui Titulescu- **am văzut în ziare că sunt vice-președinte al Consiliului**."
/ **Titulescu** l-a întrebat dacă primește ; el a reafirmat că primește:
/ **Titulescu**, inițial, **nu-l voia pe Argetoianu , apoi l-a acceptat** .
La propunerea lui Titulescu, **Iorga** a mers la **Maniu** ca să-l convingă **să accepte** să pună la dispoziție **Parlamentul , pentru ca să nu fie noi alegeri** [.....]
/ **Maniu a refuzat** . [.....]
Iorga / iul.'31

14.) **Senator Traian Alexandrescu** (? raportor la Mesaj) , 21 iul.'31

(DS, MO 11, șed. din 1 iul.'31, pp. 224- 229)

[LD : se prezintă ca **om care a stat departe de luptele de partide** ,

căruia **politica i-a fost " total indiferentă "**. Este avocat .Dar , deloc întîmplător ales raportor la Mesaj în Senat, face un **rechizitoriu vitriolant** regimului partidist constituțional. Alegerea lui Alexandrescu ca raportor în Senat , la fel ca a lui Ottulescu în Cameră, este o dovadă ideatică a **intențiilor lui Iorga** de a intimida-anihila acțiunea partidelor , de a distruge sistemul constituțional existent .]

[.....]

Senator Alexandrescu / iul.'31

▣ PNT

Senatorul liberal **dr. Angelescu** a semnalat agitația din opinia publică a țării privind **sancțiunile referitoare la fraudele săvîrșite în ultimii doi ani în administrația publică.**

Roagă reprezentanții **PNT** a cărui însemnătate în complexul viații noastre de stat o apreciază în mod deosebit, care are ca exponenți în Senat **oameni de cea mai mare corectitudine**

, că **nu aduce nici o acuzațiune partidului .**

"Și astăzi simțim impresiunea aceea specifică , de **desgust și de revoltă** , care ne cuprindea în fiecare zi , în ultimii doi ani, cînd, răsfoind ziarele , citeam pe lungi coloane , **copioasele înfruptări din banul public,** făcute sub toate formele de ațtea **organe de gestiune și administrație ale fostului guvern."**

"**Nu înțeleg să confund aceste fraude cu Partidul Național Țărănesc , dar [...]** ele **reclamă neapărat o sancțiune."** [.....]

"Am avut un moment de plăcută emoțiune , auzind **cuvîntul <sancțiuni >** , rostit de d.**senator Gică Ștefănescu [LD :Goangă ?]** în textul **declarațiunii citite în numele PNT,**

în care d-sa ocupă, cu drept cuvînt, **un loc proeminent.**

Iluzia i-a fost spulberată pentrucă **el cerea sancțiuni ...**contra unor **agenți ai forței publice , abuzuri electorale,** care fac parte din patrimoniul **moravurilor noastre** , care au început să dispară.

Ar fi fost mult mai mulțumit dacă onoratul **reprezentant al PNT** s-ar fi raliat la **sancțiunile cerute de întreaga conștiință publică.**

"Cred că **PNT , care are o ideologie curată,** se găsește, încă, în termen util **să exprime această adeziune** , deoarece refuz să cred că **înalta concepție etică , ce caracterizează pe fruntașii săi, ar putea să acopere prin reticență ,** care este o **formă a complicității pasive, pe aceia cari ,** deși **au sustras din avutul public sute de milioane, făcîndu-și depozite pe la băncile din străinătate,** stau astăzi la adăpostul rigorilor codului penal, **bravînd atît morala socială , cît și pe cea politică "** (**aplauze prelungite**)

"Sunt un dușman al calomniei și **recunosc, cu toată lealitatea,** că în PNT sunt **oameni care au fost calomniați pe nedrept .** Dar tocmai **marii vinovați [LD: aluzie la Boilă]**, în jurul persoanei **[LD: aluzie Maniu]** cărora acuzațiunile s-au manifestat sub o formă anodină și discretă , sau nu s-au manifestat deloc , **încurajează și înlesnesc răspîndirea învinuirilor nedrepte . Lipsa unei diferențieri morale, între corecți și incorecți,** ste cel mai prielnic **teren pentru generalizarea calomniei contra unui întreg partid."**

Se simte dator să dea aceste explicații , deoarece vede pe **senatorul Virgil Potîrcă** (avocat ca și el ...) că se agită la aprecierile sale...

- **Virgil Potîrcă:** dle Traian Alexandrescu, pentrucă m-ați pus direct în cauză...
- **Alexandrescu :** Nu ar putea să-l pună în cauză , deoarece "**dvs. sunteți un om onest.**

Am cedat numai unei impresiuni , produse de atitudinea d-voastre în timpul cuvîntării mele. [...]

onoratul domn **Virgil Potîrcă dorește precizuni** .[.....]

Am spus și repet cu hotărîre că **nu înțeleg să cobor această tribună ,** cu prilejul discuțiunii la mesaj, **rostind de aici numele unor suspecte personaje** care vor fi, cred, **cercetate de judecătorul de instrucție"** (p. 226-227)

[Potîrcă insistă, schimb de replici și apostrofări, dar Alexandrescu nu dă nume]

Senator Alexandrescu / iul.'31

▣ Regionalism. Provinciile unite .

Criticile reprezentantului PNT [Ștefănescu] , au îmbrăcat caracterul unei "**observații injuste** , intempestive chiar ,din p.d.v.național " este atunci când **s-a afirmat** , în mod indirect, printr-o **enumerare insidioasă** că **Bucovina și Banatul nu au fost trecute** printre provinciile românești , pe care le chemăm la această operă generală de refacere."

Mihail Manoilescu va explica amănuntele psihologice care au determinat redactorii mesajului să treacă doar **Ardealul și Basarabia**.

Alexandrescu / iun.'31

15.) **M.Manoilescu** ("migrator" , **ex-PNT**, **ex- PP**; ministru la Comerț și industrie),

discurs concluziv la Senat, 1 iul.'31 . (DS, MO 11, șed. 1 iul.'31, pp 230- 237)

[LD: **opinia mea este că asocierea numelui lui Manoilescu la denumirea guvernului lorga**

ar fi mai potrivită.În primul rând, ca ,pe atunci, **principal pion al regelui Carol** ; apoi, în ipostaza de **unic păstrător de portofoliu** în guvernul precedent și prezent ; ca **doctrinar al parlamentului corporatist** și al unor **teorii economice originale**. Faptul că Argetoianu a fost apelativul adăugat , ține mai mult de culisele guvernării]

[.....]

Manoilescu / iul.'31

▣ Guvernarea PNT

" Dar în restaurația noastră, **a fost și un al doilea factor**,în legătură cu **actualitatea** și în analiza lui , să- mi dați voie să vorbesc în toată **sinceritatea** , cu toată **obiectivitatea** , făcînd declarațiunea , că **nu doresc** ca , în această analiză aproape științifică , în răceala ei pe care vreau s-o fac, **să supăr** pe aceia cu cari am putut să fiu odată într-o tovarășie politică [**aluzie la PNT**] și față de cari **pun toată bunăvoința** , ca să-mi crez , măcar retrospectiv , bune amintiri.

"Orice guvernare , în toate vremurile, și mai ales în vremurile noastre,

are două faze : are o fază ascendentă , faza iluziilor ,

și are o fază care vine mai curînd sau mai tîrziu , după calitatea guvernării ,

o fază descendentă , faza decepțiunii ." (p. 230)

8 iunie'30, restaurația , a coincis cu faza de "decepțiune" a sentimentului public în guvernarea PNT.

Era , dar, din p.d.v.al logicii politice , al normelor politice elementare ,

aș putea spune a unei legi politice clasice - **era desigur o greșală**

a asocia lumina unei speranțe , cu umbra unei decepții.

Mai mult de atîta, **a face din ceea ce era o decepție** ,

instrumentul de realizare a celor mai formidabile dintre speranțe."

(**aplauze puternice**) [cursive în original]

[...] și totuși **țării i s-a dat o continuitate legală** perfectă timp de un an de zile .[...]

De ce ? **Din scrupul constituțional."**

Manoilescu / iun.'31

▣ Scrupulul constituțional

[LD: **în fond, după opinia sa , din p.d.v psihologic, o dată sau imediat după restaurație, ar fi trebuit ca guvernarea PNT să fie înlăturată]**

" Dar în restaurația noastră, **a fost și un al doilea factor**,

în legătură cu **actualitatea** (p. 230) (**vezi mai departe Guvernarea PNT**)

8 iunie 1930 ,a concis cu faza de decepțiune a sentimentului public,

față de **guvernarea PNT**.

"Noua domnie , ca orice domnie, și mai mult ca altă domnie , **însemna o speranță** , însemna o nestăpînită **nădejde**, o neîncăpută **iluzie**.

Era , dar, din p.d.v.al logicii politice , al normelor politice elementare ,

aș putea spune a unei legi politice clasice - **era desigur o greșală**

a asocia lumina unei speranțe , cu umbra unei decepții.

Mai mult de atîta, **a face din ceea ce era o decepție** ,

instrumentul de realizare a celor mai formidabile dintre speranțe."

(aplauze puternice) [cursive în original]

[...] și totuși **țării i s-a dat o continuitate legală** perfectă timp de un an de zile .[...]
De ce ? **Din scrupul constituțional.**

Și atunci d-lor, *dacă scrupulele constituționale ,
cari au dominat viața noastră publică , timp de un, au fost atât de adânci ,
încât pentru ele s-au călcat anumite legi, pe care le-aș putea numi psihologice ,
atunci cum poate să vină astăzi cineva și să înfățișeze viața politică în România ,
ca pornită pe un făgaș anormal , din p.d.v. al constituționalismului ? "* (p. 230)

[.....]

Manoilescu / iun.'31

▣ Eșecul lui Titulescu

După aceste uzanțe, ar fi trebuit să urmeze un **"guvern de concentrare."**

(se simte a doua oară "dezarmat de obligația tăcerii " privind această fază !)

Potîrcă (PNȚ) :dvs.îl faceți răspunzător de nereușită pe d. Titulescu ,
prin concluziile la care ajunegeți !

- **M.Cornescu** : "Exact.El este . Nu a cunoscut realitatea."

M.Manoilescu : Este evident , în bună logică , că **nu se poate concepe
explicațiunea unei crize politice** , a unor încercări politice de măsură pe care
le-a făcut Titulescu , în afară de un coeficient personal și nu neagă că
acest "coeficient personal" va intra în explicațiile istorice,
privind insuccesul lui Titulescu.Dar el nu ar vrea să alunece pe această pantă...
Apreciază **grija lui Potîrcă în a reprezenta și a apăra ...**

- **Potîrcă** : " Pe cineva care nu este prezent " [**Maniu !**]

Manoilescu : ...și în a explica într-un mod care nu poate fi fără anumită legătură ,
cu **unele remușcări de conștiință (ilaritate)**

insuccesul încercărilor din aprilie ." (apaluze , ilaritate) (p. 231)

M.Manoilescu / iul.'31

Guvern Iorga-Argetoianu .Legislatura I.Siunea ordinară 1931/ 1932

16) **Maniu la Bădăcin (reportaje) , 10, 22 nov.'31**

"Între Florica și Bădăcin" , Romulus Dianu ,

("Adevărul" , 10 nov.'32)

" Nu este zi de la Dumnezeu în care să nu aflăm ceva despre **Bădăcin.**

Satul acesta și-a dobîndit **un renume pe care-l ividiază** orice oraș de provincie.

E un **simbol al politiceii" statului țărănesc"** , dar nu e un fenomen cu desăvîrșire nou.

" Democrația incipientă românească a mai cunoscut un Bădăcin, feminin acela,
tot mistic, tot atotputernic, tot izolat :**Florica .Ionel Brătianu** avea motivele lui
să se îndoiască de foloasele unei democrații în care nu s-au inventariat valorile
și nu s-au fixat definitiv scările și obstacolele evoluției și ale secțiunii individuale .
Finețea acestui bărbat crescut și educat în mediu diferit și opus prin ideile ce-l stăteau la
bază, nu putea confunda privilegiul democratic , cu desfrîul.

"Ca să fie Bădăcinul, trebuia să fie întâi Florica. Spun aceasta fiindcă,
în ciuda celor care descoperă soarele abia la amiază, **d.Iuliu Maniu** este pe tabloul politic
din țara noastră, astăzi, **singurul discipol eminent al lui Ionel I.C.Brătianu** ,
ajuns la **o dexteritate și o anvergură** pe care i-o admiră vizitatorii Bădăcinului,
tot pe atîta cît i-o detestă tristele umbre himerice care mai trec întîmplător la Florica.

De la Bădăcin la Florica nu e decît un **pas mic** , de gavotă,
ca dintr-un sfert de secol, într-alt secol.

" De aceea cu atît mai puțin am înțeles **criticile pătimașe** ce s-au făcut ,
la tribuna Parlamentului , unei **epoci timbrate de personalitatea unui singur om,**
care își făcea **ratificate de corpurile legiuitoare , hotărîrile sale de la Florica,**
întocmai **cum le face d. Iuliu Maniu pe ale sale, de la Bădăcin. [!!!]**

"Ca mijloace politice, **amîndoi acești oameni au înțeles** să se mărginească la ceea ce , nescuturat , poate da **pomul democrației**.

Ambii au arătat că **nu se pot simți bine** în preajma și colaborarea unor **individualități forte și acaparante**.

Amîndoi au știut să înlesnească **circulația ideilor și a regimentelor** , cînd a fost oportun, și de dragul unui principiu de ordine să ciocnească ideile cu regimentele , pentru **un echilibru între forțele unei țări** , destinată unui viitor frumos.

"Este drept că și **sub oblăduirea Floricăi, și sub protecția Bădăcinului, poliția a fost ridicată la rang de minister**.

Aceasta este o **boală a regimurilor autocrate** , ilustrate prin exemplul celui împărat cu suflet de sergent-major , Franț-lozef , care utiliza fișele chiar și împotriva membrilor familiei sale .

"Dar **atunci Brătianu**, ca și **acum Maniu**, au știut **să-și ascundă știința** , cum alții își ascund ignoranța , iar un **Suveran** cu grija intereselor neamului , **le-au impus colaborări ce păreau imposibile**, și folosul a fost însutit.

Nicăeri, în afară de Anglia, **democrația nu prosperă prin altfel de mijloace Pretutindeni** , ea e o **dictatură mai mult sau mai puțin fățișă** :

în Italia, **Mussolini** , dictatorul cu toate doctrinele pe brațe;

în Turcia, **Mustafa Kemal**, dictatorul realist ;

în Polonia republicană și ultra-democrată , **Pilsudski** , dictatorul anacronic și camuflat sub diferite nume , în toate guvernele;

Youan-Shi-Kai , dictatorul confucinian în China , oportunistul unei republici de moșnegi; **Sun- Yan - Sen** , dictatorul ostum al Chinei, acest Kerenski melancolic , cum îi spune contele Sforza , devastat de filozofii pe care-i citise , de la Confucius pînă la Comte și Spencer.

N-au fost și nu sunt aceștia binefăcători ai țării lor ?

N-au avut și nu au ei detractori energici , care mai au și dreptatea de partea lor ? Evident. Atunci ?

" Atunci , coincidențele acestea probează , mi se pare, că **democrația e un regim foarte bun**,

cu singura condiție : **să nu crezi prea mult în foloasele lui**.

Se aseamănă cu ceea ce se numește , într-o anume lume, a da un ceai.

Atîta doar că nu se beau ceaiuri, ci ...

"Bădăcinul va crește și va rezolvi multe. A împiedicat multe erori ale soldaților acestui steag național -țărănist.

Bună -rea, așa cum s-a făcut, această lege necesară, **Conversiunea, este opera Bădăcinului**. Felul cum s-a votat, demască **mîna abilă și legalistă a domnului Iuliu Maniu**.

Turbarea economiilor la **recensămîntul populației , din 1930**, a găsit la Bădăcin un amortizor important, iar ministrul a găsit la Bădăcin o solitudine oportună și necesară.

"Dar dacă toate acestea sunt perfect adevărate , nu e mai puțin adevărat că **răfuelele cu trecutul , cu Florica, apar din ce în ce mai puțin legitime și mai puțin elegante "**

"O zi la Bădăcin" , **V. Munteanu** ("Adevărul", 22 nov.'31)

" - Am auzit că Ionel Brătianu s-a declarat odată de acord cu dvs ?

D. Maniu rîde bine dispus.

- A, da îmi amintesc. În adevăr **am avut rara plăcere** de a auzi din gura lui Ionel Brătianu că **e de acord cu mine. Înainte de fuziunea partidului național cu cel țărănesc,**

am fost odată la Florica. Ion Brătianu avea **o gospodărie foarte frumoasă**

de care se mîndrea. După masă m-a condus prin conac și prin fermă.

În curte se înșirau clădirile economice și grajdurile. Mi-a arătat cîteva animale extrem de bine îngrijite și foarte valoroase, întrucît erau rasă pură.

Am trecut apoi la vaci pe care mi le-a arătat încîntat:

- **Sunt Siementhal-uri !**

Eu mi-am exprimat însă îndoiala, asupra purității rasei.

Dar Ion Brătianu a insistat, spunîndu-mi că sun Siementha-luri autentice, verificate de inspectori specialiști. Au trecut ani de atunci... Într-o zi, în preajma căderii de la putere a guvernului Averescu, mă întîlnește , la Cameră, șeful partidului liberal și-mi spune pe neașteptate :

- **Știi că ai avut dreptate !** Tocmai atunci se purtau negocieri politice în legătură cu situația politică complicată prin boala regelui Ferdinand , c-am crezut că e vorba de cine știe ce opinie politică, pe care Ion Brătianu o aprobă acum.

Nedumerit, l-am întrebat :

-**În ce chestiune, d-le Brătianu ?**

Iar el îmi răspunde grav:

- **Vacile acelea , nu erau Siementhal- uri ! "**

Maniu- Ionel Bătianu

17.) **DRloanițescu** (PNȚ) - replică imperativă la "dezvăluirile " lui ACCuza, 3 dec'31

(DAD, MO 14, 3 dec.'31, p. 298)

[LD: **PNȚ** este , **fără voce parlamentară**,deși mai toți oratorii din acea dezbateri la mesaj,atacă grav , din diverse p.d.v. , guvernarea lor ; rar, **Mihalache**, din cînd în cînd **Mirto**, cîte o remarcă ; doar dacă sunt atacuri la persoană - cum este cazul de față - se intervine în "apărare" . (vezi la **fișier Etică** -)

Din remarcile ofuscate ale lui Iorga, însă, se simt **atacurile extraparlamentare**, în special ale lui **Maniu** .]

"Dlor **nu este o decădere** pentru nimeni de **a fi membru într-un consiliu de administrație**. Și dacă eu am cerut să fac această dovadă [**că nu este membru la f-ca de zahăr din Ripiceni**]

este că nu numai că **am scris** , dar am și **interpelat în această Cameră în ce privește chestiunea zahărului**. Prin urmare , **dacă numele meu s-ar fi aflat acolo**

aș fi fost pus într-o situație de **duplicitate** în fața dvs. și în fața tuturor acelor cari urmăresc

dezbateri parlamentare.

De aceea **am cerut și rog pe d.Cuza să rectifice informația care a dat-o**.

Probabil că **informația dată d-lui Cuza era falsă**.

Aceasta cu atît mai mult cu cît d-sa a citit numele lui Moritz Blank, care este mort de 3 ani numele lui Alar , care a fost la zahăr , dar este mort de 4 ani ;[.....]

Dle Cuza, acest mod de a vorbi tendențios , este deplorabil și dacă nu rectificați , să credeți că eu îl dezaproab și socot că el **descalifică pe toți aceia care uzează de asemenea procedee**. " (**aplauze la PNȚ**)

- **ACCuza** : DI Cătuneanu va aduce cartea ...

- **loanițescu** : **D.Cătuneanu trebuie să aibă cavalerismul să recunoască că eu nu fac parte și că a venit cu insinuațiuni , inducînd în eroare pe d.Cuza ,**

- **IC Cătuneanu** : "Am să vă aduc izvoare .Aveți răbdare"

(**Întreruperi, protestări la PNȚ**)

DRloanițescu / dec.'31

18.) **D.R.loanițescu** (PNȚ) // conversiunea // 4 , 5 martie '32

(DAD, MO 53 , șed. din 4 mart.'32, p. 2014-2019 ;

MO 54, șed. din 5 mart.'32, p. 2033-2039)

[LD:xerox integral.Discurs amplu, sistematizat, documentat, din p.d.v. economic, social și moral.

Punct de vedere **radical-țărănist**, deseori **în discordanță chiar cu linia PNȚ** ;

Conducător al **Băncii de Credit Ilfoveana**, susține , în egală măsură, interesele **băncilor mici de credit**, și interesele **plugarilor cu proprietăți mici**.

O face cu **competență**, cu **patos**, cu **argumente** , cu **talent oratoric**.]

Vezi context și argumente la **fișier Legislație**

DRloanițescu / mart.'32

▣ **Paternitatea conversiunii**

PNȚ ia parte la discutarea legii :

a) pentru că **paternitatea ideii** conversiunii îi aparține ;

b) pentru că în guvernarea sa s-au emis primele **creațiuni de asanare** ;

[.....]

Atît la reforma agrară, cît și la conversiune, **principiul de bază** trebuie să fie ca **pămîntul să fie al celor ce-l muncesc.**

Conversiunea de drept (cu reducerea creanțelor , cu ștergerea unei părți din datorie) , **"am avut-o eu cel dintîi "** , în 1930.

[.....]

" Pare că **sunt izolat în părerea mea** , cum părea că sunt izolat în 1930 - cînd, în dezacord cu unii din membrii partidului nostru, **am propus conversiunea forțată și ștergerea datoriilor** pînă la 5.000lei, cerînd ca statul să găsească mijloacele de finanțare.

Însă nu mai departe de **doi ani, conversiunea de drept s-a impus , ea se discută în fața dvs., toate partidele revendică paternitatea.**

Dar să-mi dați voie ca , lăsînd modestia deoparte, **să revendic întregă paternitatea ideii conversiunii forțate** [....]" (p. 2036)

DRloanițescu / mart.'32

▣ **Contribuția guvernului și partidului național-țărănesc.**

"Aveți tot dreptul să întrebați : **guvern național-țărănesc, ideologie țărănească , structură țărănească, aveți răspunderea, ce-ați făcut ? "**

[arată diversele preocupări, piedici, dificultăți , cu care a fost confruntat guvernul; de ce nu s-a putut atinge de creanțe, tocmai cînd solicita **împrumutul stabilizării** ; cum a venit cu instituția **Creditului Agricol Ipotecar** (M.Popovici) , la împrumutul consolidării ;cum a înființat **Banca Agriculturii Românești** ;]

[.....]

DRloanițescu / mart.'32

▣ **Categoriile de agricultori debitori**

Proiectul Argetoianu clasifică **2 mari categorii** : țărani pînă la 10 ha - **proprietatea mică**

și țărani cu peste 10 ha - **proprietatea mijlocie și mare.**

PNT este **pentru** a se face **distincțiunea acestor două categorii**, după cum suntem și **pentru discriminare** , spre deosebire de **D.Dimitriu -Șoimu**, care a făcut un apel către guvern **să renunțe la discriminare.**[.....]

loanițescu / martie '32

▣ **Conversiunea.**

" [...] **am dat aprobarea noastră** celor două categorii , astfel cum sunt prevăzute în acest proiect:

conversiunea de drept , pentru proprietarii cu pămînt **pînă la 10 ha**, și **conversiunea prin asanare** , concordat sau amînarea executărilor silite , pentru **proprietatea mijlocie și mare.**[...]

Am mai cerut să se facă efectivă discriminarea, fiindcă numai așa se va putea da **un fond moral operei"** [.....]

DRloanițescu /mart.'32

▣ **Creditorii**

Aplicarea legii propuse, **va paraliza complect creditul** , îl va distruge, cu repercusiuni și asupra Băncii Naționale.

Creditorii sunt de mai multe feluri :

a) **Creditorii particulari** (nu toți "cămătari") ;

b) **Băncile mici** (de care unii au o adevărată fobie !), cu capital local, inclusiv al sătenilor (Ex.**Banca de Credit Ilfovean**, pe care **o conduce el** ;

băncile populare din Ardeal), vor fi ruinate de pe urma conversiunii , cu toate acestea el susține conversiunea de drept ;

[.....]

DRloanițescu / mart.'32

▣ **Efectele conversiunii"Argetoianu"**

Analizînd proiectul , prevede:

Neîncredere din partea plugarului mic;

Rezervă și nesiguranță din partea proprietarului mare ;

Blestemele pe care le va avea din partea tuturor minorilor, femeilor înzestrate;

Haosul provocat de distrugerea creditului ;

El este cu conștiința împăcată că, ca parlamentar, a contribuit la două mari reforme: **exproprierea și conversiunea.**

A făcut-o cu convingerea că **servind plugarii, servește țara . (aplauze la PNȚ)**

DRloanițescu / conversiune// mart.'32

19..) **I.Florea** (majoritar,iorghist ?), "Cazul Romulus Boilă" , 12 mart.'32

(DAD, MO 60, șed. din 12 mart.'32, p. 2403-2407)

[**LD: este regățean, stabilit din 1919 la Satu Mare ...**]

- **I.Florea** : cere să se facă lumină în acest caz ...
- **DRloanițescu** : A cerut Ministrului de Justiție [**Valeriu Pop**] să răspundă ...
- **I.Florea** : Cu diversiuni de acestea nu-l vor opri să facă lumină într- o afacere urită , față de un om din PNȚ...
- **DRloanițescu** : Cel care a cerut să se facă lumină este Romulus Boilă, care a cerut telegrafic, de câteva ori, acest lucru...
- **Florea** : F.bine! lumină s-a făcut ...

Florea / mart.'32

▣ **Raportul procurorului**

[LD: f. interesantă atitudinea lui **Iorga!** O face pe amuzatul , pe naivul, deși nu cred că nu era de convență cu acțiunea pornită de **Hamangiu !** Numai că , acum, ministrul era **ardeleanul Valer POP**]

Va da citire **Raportului** procurorului general **Paul Balașiu** , de pe lângă Curtea de Apel Cluj, adresat ministrului de Justiție , **Hamangiu**, la 17 nov.1931(cf.ordinului telegrafic din 15 nov.)

/ **Romulus Boilă** a avut deșus la **Banca Albina** , Cluj, **19.239.486 lei** , din care au rămas 14.900lei . La **Institutul Comercial de Credit**, Cluj, a avut deșus **75 milioane lei.**

(**exclamații la majoritari**)

- **Iorga** : "Vezi că aveam eu dreptate cînd am spus că nu poate avea o existență reală ? Vezi d-ta , acestea **sunt sume astronomice**, prin urmare **nu poate fi vorba de un om care există.De ce te încapăținezi d-ta ?** " (**ilaritate la majoritari**)

- **Florea** (**continuă din Raport**) : Din actele dresate , rezultă că **R.B.** are legături cu **Banca "Svoboda" din Viena**, iar din **zvon public**, cu bănci din Zurich și Geneva (care urmează să se cerceteze de judecătorul de instrucție , Vioreanu) Din depozițiile martorilor și extrasele de conturi de la cele 2 bănci din Cluj, rezultă **<probe de vinovăție >** contra lui R.B.pentru felul cum a lucrat la **Comisia de pensii** , așa că **< se poate deschide acțiune publică cu concluziuni de arestare.>**

"Vedeți, dlor , **acesta este d.Boilă !** În ziua de 11 nov.'31, **d.Boilă a plecat la Viena**, însoțit de **fiica sa ,Lidia Boilă și de șoferul Vad Andrei.**

Boilă poseda pașaport diplomatic, eliberat de Ministerul de Externe [...]

Urmează să se cerceteze de Ministerul Afacerilor Străine **cum se folosește**

Romulus Boilă de un pașaport diplomatic."

Iorga : "Die Florea, mă întorc.Mă interesează chestiunea.Niciodată n-am asistat la o astfel de desbatere. **Inventați oameni, inventanți cifre fantasmagorice .**" (**mare ilaritate**)

- **Florea** : Din **zvon public**, se zice că **sumele găsite** la diferite bănci pe numele **R.B.** ar proveni, în mare parte, de la **Președinția Consiliului de Miniștri** , din fondul pus la dispoziția președintelui, pe vremuri [**Maniu !**] .Judecătorul va cerceta. " Bineînțeles, **faptul nu poate constitui un capăt de acuzare** contra lui Romulus Boilă, **este bine însă să fie cunoscut pentru a se vedea ce fel de indivizi avem în față.**" La Parchetul Ilfov, referitor la **societatea Minimax**, este vorba de **trafic de influență**, (care nu este prevăzut în Codul penal din Ardeal) , încît **urmează să fie dat în judecată la tribunalul Ilfov....**

- **DRloanițescu** : "Ați afirmat că este **rechizitoriu.Este sau nu este ?** "

- **I.Mihalache** : " Nu strica farmecul unei **expuneri lipsită de cel mai elementar sentiment de responsabilitate** ; lasă-l să se consume."

- **Florea** : "Ne aflăm în fața **un raport** făcut în mod **confidențial** de d. procuror general Bălăsoiu [...]

Noi așteptăm să vie și rechizitoriul , să vină și condamnarea ,
căci doar de aceea m-am ridicat la tribună pentru ca să se facă lumină.[...]

Să fie judecat .Poate are alte probe , că nu este vinovat ; acele 70 de milioane și celelalte 19 milioane, **poate le-a câștigat la vreo loterie** .[.....]

La Casa pensiilor, RB **"a lucrat ilegal și abuziv "** [.....]

"Eu înțeleg să se facă lumină prin **arestarea lui**, înțeleg lumina prin **condamnarea lui**, pentru că **este vinovat...**

- **CRSturdza** : "Ce putem face noi ? **Noi să-l judecăm ? "**

Florea : Să vă asociați cu mine și **să cerem ministrului de Justiție**

să vină să răspundă , să nu amîne mereu această chestiune. **Ministrul Valeriu**

Pop ,

este om de onoare , dar **lumea spune** că este ... președintele **Soc."Agru" din Ardeal**, al cărui vice-președ. este ... **Romus Boilă!** [.....]

El, care este stabilit din 1919 la Satu Mare, primește multe scrisori ,

circulă diverse **"legende"** despre sumele vehiculate de Boilă din fondurile secrete de la Președinție și Interne [**Maniu, Mihalache**] ...

(**întreruperi, sgomot, la PNȚ**)

- **Florea** : Nu admit întreruperi ...

- **Remus Caracș** : D-le Mihalache, țara vrea lumină și dreptate

(**apluze la majoritari, proteste la PNȚ**)

- **Mihalache** : " Eu înțeleg să se scurgă orice - iertați-mi cuvîntul - în această **atmosferă de canal**, cînd este vorba de alți oameni,

dar cînd este vorba de prim-ministrul țării , să se meargă pînă acolo

și să se vînture informațiuni luate din cafenele , despre oricare om cu bun simț îi este rușine, nu înțeleg." (**apluze la PNȚ**)

- **Florea** : Nu este un zvon de cafenea, **este Raportul unui procuror general...**

Mihalache : "Să auzim astfel de lucruri de la tribuna Parlamentului ,

în legătură cu numele unor oameni care au fost prim-miniștri ai țării,

este un moment de inconștientă , pe care îl port ierta d-lui (**arată spre Florea**) ,

dar nu vi-l pot ierta d-voastre " (**arată la majorități**)

- **Florea** : "Dlor deputați, eu zîmbesc la intervenția d-lui Mihalache,

fiindcă **d.Mihalache este în declin politic , decînd a făcut fuziunea cu naționalii**

din Ardeal.

Dați-mi voie să dau acest răspuns d-lui Mihalache"

- **I.Răducanu** :Dle președinte, să vină ministrul de Justiție ...

- **I.Mihalache** : "Ești mai prejos decît orice dispreț...

- **Florea** : "**Același dispreț ți-l întorc eu d-tale** ... Eu te cunosc de mult, de cînd **erai modest și de cînd cu munca mea și a altora te-ai ridicat** acolo unde ești...

- **Mihalache** : **Ești inconștient ..**

- **Florea** : "Toată această parte din Cameră este inconștientă (arată la majorități)

și **modestul învățător de altădată** , boierit astăzi cu munca altora,

a devenit conștient și își ia astfel de aere .(**apluze la majorități; proteste la PNȚ**)

Dlor deputați, eu **țin să închei** .Eu m-am ridicat la această tribună ,

zicînd că voi să arăt d-lui ministru al Justiției că **se întrzie în chestiunea Boilă ;**

fiindcă **acest Boilă**, cînd a venit la putere , **nu avea decît datorii** ,

iar în momentul **cînd a plecat de la putere , avea milioane**. Eu am dovedit aici

că **afirmațiunile mele sunt adevărate** , și că **nu sunt un calomniator**.

Acesta este răspunsul pe care îl trimit de aici d-lui Boilă și opiniei publice."

(**apluze la majorități**) (p. 2403-2405)

- **Eduard Mirto** Mulțumește lui Iorga pentru intervențiile lui moderatoare ;

cere ca chestiunea să fie limpezită.D.deputat Florea a spus că ministrul de Justiție ntîrzie lămuririle; că este într-o anume Societate cu R.Boilă.

- **Iorga** : "Îmi pare rău că nu am față de față, fiindcă datoria mea ar fi fost să apăr

omul de înaltă corectitudine , care este ministrul Justiției " (**apluze la majorități**)

- **Florea** : Nu am adus o acuzațiune d-lui ministru de Justiție.De ce insinuați, d-le Mirto ?

- **Tiberiu Hodor** : A fost vorba de o societate bisericească.[.....]

- **Mirto** : "[...] chestiunea ridicată de d.Florea, în împrejurările grele ale vieții de astăzi, cînd toată lumea suferă de o lipsă grozavă, cînd funcționarul duce cu amărăciune pîinea copiilor săi,

nu este o chestiune care să poată fi amînată.

- **Iorga** : A rugat pe ministru săvie în Cameră să dea lămuriri ...

"Dar , în ce mă privește pe mine, vă puteți închipui că **eu am alte ocupații**, și, în toată sinceritatea ,

căutam să văd dacă am de a face cu un mit sau cu o persoană reală.

Acum văd că am de a face cu o persoană reală.Dar, pentru întîia oară mă informez

cu privire la anumite lucruri , pe care nu le pot judeca, de oarece eu însumi

nu am avut nici un fel de putință , **eu însumi nu l-am văzut pe d.Boilă,**

dar dacă juri că există(ilaritate)

- **Mihalache** : " D-le prim ministru, **situația este destul de serioasă** , pentru **ca glumele dvs. să nu fie interpretate altfel** de cum sper să fie intenția dvs. D-le prim-ministru, **suntem o țară** în care din nefericire **țigăniile mahalelor se ridică deseori la tribuna parlamentară."**

- **Iorga** : În privința țigăniilor vom vorbi îndată...

- **Florea** : Țigănie e ce ați făcut d-voastră...

- **CRSturdza** : **Dacă 84 de milioane înseamnă țigănie de mahala, ce o fi țigănia de la centru ?**

- **Mihalache** : " **Oameni politici** a căror onestitate este mai presus de orice îndoială , în mintea oamenilor serioși, **au fost insultați de aceste guri ale mahalalei .**

Vă aduceți aminte , d-le prim-ministru, **că dumneavoastră înși- vă** ,

cu toată autoritatea morală a d-voastră, **a trebuit**, în aplauzele noastre,

să răspundeți într-o vreme , cu tot disprețul cuvenit, **unor astfel de infamii**

(**întreruperi la majoritari**)

Aici s-au făcut **aluzii evidente** la gestiunea unor foști prim- miniștri,

ca d-nii **Maniu și Mironescu** .

- **Florea** : Nu a fost vorba de d.Mironescu , nu insinuați, că voi veni cu alte date...

- **Mihalache** : Cînd s-a vorbit de **fonduri secrete la președinția CM**, sub noi, nu am avut alți prim.-miniștri, decît pe cei doi... Cred că în mintea dvs. **onorabilitatea fiecăruia din acești doi oameni este în afara oricărei discuții....**

[.....]

- **Iorga** : "[...] **nimeni nu a suferit de mai multă țigănie decît mine**, așa încît, de cîte ori aud vorbindu-se de **țigani și de țigănie** , îmi vine rău." (**ilaritate**)

.....]

Fiindcă **vedeți, chiar dacă nu este foc, vedeți ce fum iese pe frestre ;**

și în interesul țării , este ca de la Președinția Consiliului , să nu iasă fum ,

decît pe coșul unde se face focul iarna , și mai departe , nu.

Nu încercați să mă puneți în situații din acestea grele, căci este inutil.

Eu sunt un om de o francheță absolută ; nu aș arunca împotriva nimănui

nici un fel de învinuire.Primesc toată lumea să mă atace , eu nu răspund atîcînd pe nimeni ,

atîcînd în onoare.**Dar, este bine** , ca politica să o reducem la cît se poate mai puțin, și

să ferim situațiile de stat , de orice amestec al politicii de partid, pentru ca,

nimeni să nu poată rosti nici un cuvînt , contra onoarei noastre, a tuturor,

cari formăm România politică." (**aplauze prelungite la majorități**)

- **Mihalache** : " Ce ați spus dvs este o chestiune de administrație , dar eu aici am vorbit într-o chestiune de ordine morală.[.....]

Eu am întreat numai atît : **este permis ca de la tribuna Parlamentului ,**

să se facă isinuări , chiar și pe seama primilor-miniștri ... "

- **Iorga** : "Nu mă privește pe mine "

- **Mihalache** : " contra foștilor prim-miniștri , pentru că **în timpul acela** , anumite fonduri ,care astăzi se administrează la Ministerul de Externe,

se administrau atunci la Președinție ? Și chiar cînd este vorba de **onorabilitatea**

unor persoane , ca d-nii foștii prim-miniștri Iuliu Maniu și Mironescu ?

Aceasta este întrebarea.[...] **Insinuarea a fost** că foștii prim-miniștri

au dat bani din fondul de propagandă d-lui Romulus Boilă.[...]"

- **Iorga** : " [...] dacă mă întrebați de convingerea mea personală , eu cred pe amîndoi **acești domni , niște oameni perfect onorabili.**

Ce vreți să spun altceva ? "

- **Mihalache** : "Sunt mulțumit acum"

- **Iorga** : "În ce privește gestiunea la fondurile secrete, aceasta nu se dă."

- **Mihalache** : "Aceasta doream să aud "

- **Iorga** : În ce privește pe d. ministru Pop, iată răspunsul telefonic de la Senat :
<DI. ministru **Valer Pop** prezidează consiliul superior al magistraturii și nu poate veni acum

la Cameră. **Răspunsul îl va da în ședința de luni**, fără amânare. > [.....]

Ed.Mirto (reia intervenția) ☺☞ "**Am văzut aplauzele d-voastre unanime atunci când, de la tribună, față de un om care a avut o situațiune politică, se aducea grava învinuire de a fi posesorul unor sume de zeci de milioane [...] și nu este în stare să le justifice**

pînă la centimă, **trebuie să fie sancționat**, pentru că, fără această justificare, proveniența banilor lui nu poate să fie curată.[...] În atari împrejurări, vă rugăm d-le prim-ministru, ca **să stăruieți pe lângă dl ministru al justiției să întrerupă ședința** pe care o are astăzi în altă parte, **pentru că eu n-am nevoie de alți judecători decît de domniile voastre.**" [.....]

- **Iorga** : " Mai este o soluție, dle Mirto. Uite țî-o dau eu : Ca să împachetăm pe d.Pop, să-l aducem așa hurduzburdz aici, este cam greu; dar dacă d-voastră sunteți doritori să nu ne culcăm fără să fi dat răspunsul, iată, **rog ped.președinte să facă o ședință de seară și va veni d.Pop și vă va răspunde.**

Prea sunteți pretențioși. Voiți d-voastră să iasă ca spiridușul din cutie, cînd apăsați d-voastră ?"

- **Mihalache** : "Dle prim-ministru, dacă n-ar fi sîmbăta seara, ...

- **Mirto** : "**Eu vreau ca aceeaș lume care l-a ascultat pe d.Florea, să-l audă și pe d. ministru ...**

- **Iorga** : **Mă duc să vorbesc chiar acum la telefon cu d. ministru al justiției...**

(**ședința se suspendă...**) (**la redeschidere ...**)

DI ministru va veni peste un sfert de oră...

[**LD: lipsă xerox.am o fișă ...**]

Valer Pop : Are la dosarul anchetei, 3 procese verbale de impunere, pe temeiul declarațiilor d-lui Boilă :

- 1) 1 mai 1928- 321.010 lei 20.750 impozit
 - 2) 1929, declarație în alb, nu indică venitul, 385.880 lei impozit
 - 3) 1930, venit declarat 331.920 lei, 1.743 impozit
- (**mare ilaritate**)

Judecătorul de instrucție s-a ocupat de averea lui Boilă, și a găsit :

19 milioane la Banca Albina

75 milioane la Institutul Comercial de credit

R.Boilă depune banii pe numele lui T.Fischer, disimulat, înveliți în ziar, legați cu sfoară. **R.B s-a eschivat** să răspundă la anchetă, la toate întrebările

spunînd :

< **nu mă declar** > (**citește fragmente din chestionarul cu RB**)

- **Mihalache** : Votați legea de cercetare a averii foștilor demnitari, și atunci nimeni nu va mai spune că nu se declară.

- **Valer Pop** : **Justiția își va urma cursul.**

- **Voicu Nițescu** : Mulțumește. **Cazul nu trebuia adus** pînă nu se lămuresc lucrurile...

- **Mihalache** : **aducerea cazului în Cameră nu a fost justificată.**

Dacă nu se clarifică lucrurile, PNȚ se va retrage de la Conversiune.

(**se iscă tîmbălău, îmbulzeală ; schimb de cuvinte neparlamentare Iorga -Mihalache**)

"Cazul Boilă " / 12 dec.'31

20.) Voicu Nițescu, Ion Mihalache, Eduard Mirto (PNȚ) "Cazul Romulus Boilă",

14 martie '32

Mirto, Duca, Otetelișanu, Gh.Brătianu, Goiceanu, Mihalache, Spulber, Iorga,

Valer Pop : declarații pro-legea controlului averii și apărării onoarei .

(DAD, MO 61, șed. din 14 mart.'32, p. 2433- 2459)

[**LD: xerox complet, cu porțiuni ilizibile. Deoarece în ședința precedentă,**

s-a pus în discuțiune publică și s-au pus în circulație o serie de aserțiuni

în legătură cu averea pe care o posedă Boilă (proces, verificări la bănci, articole în presă)

Nițescu, Mirto, Mihalache, încearcă, argumentează, cer să se lămurească pe cale legală,

dacă Boilă se face vinovat .Sunt încolțit de interpelatorul **Florea**, de câțiva ardeleni "majoritari " -

Anton Chemale, **Dumitriu -Șoimu** - și câțiva "țepiști " -**C.R.Sturdza** .
Iorga, jubilînd, între amuzament și ironie.

Campania a fost susținută de presă , mai ales "Universul", și l-a vizat pe **Maniu**.
PNȚ relansează proiectul de **lege pentru controlul averii și apărarea onoarei.**]

- **Voicu Nițescu** : **Casa pensiilor.**

Consiliul de administrație - președinte Romus Boilă.

Prin **Legea din august 1929**, s-a hotărît **centralizarea reglementării pensiilor.**

Pînă atunci funcționau în țară, pe lîngă Curtea de Apel , cîte o Comisie de Pensiuni, **12 Comisii regionale.** Fiecare membru al comisiilor, încasa cîte un **jeton de 400 lei** , la **5 cereri de pensii** .

Prin legea din '29 (intrată în vigoare în oct.'29) , s-au suprimat cele 12 comisii regionale, rămînînd doar o **Comisie Centrală**, alcătuită din 3 membri , desemnați de Consiliul de administrație.Cf. legii, cei trei primeau **jetonul de 400 lei pentru 20 de cereri**, ridicîndu-se , apoi , la **50 de cereri.**

- **CRSturdza** (Liga Vlad Țepeș) : ☞ Desigur, 7 ședințe pe zi, a cîte 400 de lei fiecare !

Nițescu : După un calcul făcut, înainte se plăteau anual 12 milioane, iar după noua lege, **2 milioane și jumătate lei.**

- **Victor Duculescu** : Ne interesează ce încasa Boilă ...

- **Nițescu** : Cca 150.000 lei , într-un an și jumătate... ceea ce nu este o sumă fantastică ...

Favorizarea minoritarilor ?!

S-a ridicat contra d-lui Romulus Boilă **acuză că a favorizat la pensii pe funcționarii minoritari** , plătindu-li-se **sute de milioane , ba chiar miliarde...**

" Ei bine, **tuturor acestor funcționari minoritari** li s-a plătit **pe timpul de 10 ani trecuți**, [1919-1929] în temeiul legii din 1929, în total suma de **18 milioane lei.**

Nu sute de milioane , cum s-a spus cu rea credință !

Anual, pensiile acestor minoritari, se ridică la **23 milioane lei.**

"Este adevărat că în felul cum se pune această chestiune , poate face impresie: de ce să li se dea minoritarilor cari au refuzat să depună jurămîntul de credință față de statul român , pensiuni ?

Ei motivează această chestiune cu Tratatul de la Trianon [...] Să nu mă întrebați dacă unii minoritari au judecat bine sau rău.Eu cred că rău...

- **Anton Chemale** : Nu vă întrebăm acest lucru , dar **nu găsim că el ar avea vreo legătură cu chestiunea Boilă...**

- **Nițescu** : Vă rog să **nu-mi dați mie lecții de patriotism...** (**înteruperi, exclamări, mare zgomot**)

Dar, d-lor, **să nu le mai facem învinuiri**; constatăm astăzi că ei, cetățenii minoritari, **sunt cetățeni loiali ai acestei țări** (**înteruperi , zgomot**) și deci, merită protecția și sprijinul statului român.(**înteruperi, mare zgomot**)

- **N.Miclescu** : Dacă li s-a plătit pensia, cred și eu !

- **Iosif Willer** : "Dlor deputați, am impresia că d-voastră **sunteți foarte rău informați** asupra acestei chestiuni.[.....] Ce s-a făcut ? **Funcționarii maghiari...**

- **CRSturdza**: Nu este vorba despre ce spuneți d-voastră.

Noi discutăm chestia Boilă...

- **Anton Chemale** : Este vorba de Boilă, nu de dvs.....

- **Willer** : Nu știu de ce vă enervează o simplă informație.**Am auzit aici protestări** în contra afirmației **că acești funcționari maghiari sunt cetățeni loiali.**

- **CRSturdza** : "Nu ! nu! Nu! **Ai înțeles greșit!** Am protestat contra amestecului **chestiunii**

în chestiunea aceasta , care nu are ce căuta aici, astăzi.

- **Willer** : Dacă am întrerupt pe d. deputat Voicu Nițescu , a fost pentru ca d-voastră să știți că acești **funcționari maghiari** nu au refuzat niciodată să facă servicii

(**zgomot, înteruperi**) Cînd a fost vorba de primirea administrației române , **funcționarii maghiari** au răspuns că **sunt legați de un jurămînt depus statului**

maghiar...

(**înteruperi, zgomot**)

- **Voci** : " **Să se ducă acolo !** "

- **Willer** : " Au spus că pînă cînd tratatul de pace nu va fi iscălit , nu pot să dea jurămînt

statului român. Ceea ce este interesant în această chestiune este faptul că **imediat după iscălirea tratatului de pace, funcționarii s-au prezentat să depună jurământ**, pentru că **fiecare guvern român le-a spus că altfel nu vor avea dreptul la pensii**. Primul guvern Averescu, în 1920, l-a chemat la jurământ, și toate guvernele au pus în vedere rezolvarea favorabilă a pensiilor lor. (**întreruperi, zgomot**)

Vă să zică , nimic nou nu s-a întâmplat în 1929.

Acum d-lor, dacă **este vorba despre o greșală**, recunoscută ulterior, și despre **despăgubirea unui funcționar** care a suferit foamea timp de 10 ani de zile, **printr-o lege care să-i asigure această pensie**,

nu ar fi fost pur și simplu o prostie nemărginită din partea unui funcționar , **să stea de vorbă cu d. Romulus Boilă , când pretenția era legală ?**

(**întreruperi, zgomot , la majoritari**) Nu vreau să mă amestec în chestiunea dvs.

Vă rog însă, dacă este vorba de foștii funcționari maghiari, **☞☞ să nu faceți politică pe spinarea acestor bieți oameni**. Atît am avut de spus și nimic mai mult."

(p. 2434)

- **Nițescu** / martie' 32 : **Controlul averii lui Boilă**.

" D-lor deputați, am arătat că **un gazetar a fost denunțat pentru un articol calomnios , la tribunalul din Sibiu , de către d. Romulus Boilă și că judecătorul de instrucție din Cluj ,**

pe baza unei comisii rogatorii a judecătorului de instrucție din Sibiu,

a început să cerceteze ce avere are d. Romulus Boilă și

, în același timp, **să stabilească proveniența acestei averi**.

Căci nici un text de lege nu prevede aceasta.

D-lor deputați, sunt dator să lămuresc lucrurile și să pun chestiunea la punct.

Este însă - și eu pot declara , pentru că nu ați văzut din partea mea vreo atitudine care să vă jignească - **prea multă patimă politică aici ; d-voastră , care aveți pretențiunea**

să vă instituiți aci în judecători , asupra faptelor unui om, cumplit calomniat, trebuie să aveți calmul de judecători drepti și nu rolul de inchizitori intoleranți, care vreți să judecați și condamnați fără a asculta."

- **Traian Dimitriu-Șoimu** : " Nu-l judecăm noi, dorim să-l judece alții "

- **Nițescu** : " **Ce să judece cînd nu există nimic penal și nu e deschisă o acțiune publică ?**

" **Minele de la Baia de Arieș**.

" Dar să vedem de **ce avere și de ce afaceri** este învinuit **d. Romulus Boilă ?**

La Baia de Arieș, d. Iuliu Maniu are niște mine

[**LD: regret enorm xerox ilizibil voi nota așa.....**] de la 1904... 1928, d-lor Teodor Fischer ...

administrator Romulus Boilă...împrumut la Banca Națională ...

[**citește din declarația lui T. Fischer** :

< **Credința mea** că voi putea traduce în fapt unele sau altele din **diferitele proiecte**

elaborate de mine , s-a întemeiat pe faptul că, **în conformitate cu materialul**

de expertiză și analiză, pe care îl aveam la îndemînă ,

prin înzestrarea minelor din Baia de Arieș, cu instalațiunile moderne , cu ușurință **s-ar fi putut organiza o întreprindere minieră care să producă**

un beneficiu anual de 40-50 milioane lei.>

(**exclamații la majorități**) **D. Teodor Fischer** mai arată că și **personal s-a angajat** , în ce privește **sumele pe care le reclamă exploatarea acestor mine**.

În străinătate, **a luat angajamente de debitor direct**, în țară de asemenea ,

pînă la suma de cca 10 milioane.

În țară a mai **luat angajamente de girant la suma de 15 milioane."**

- **Samuel Singer** (P. Evreesc) : " Spuneți vă rog că **aceste cifre le dă d. Teodor Fischer**

și sunt lucruri pe cari **le poate controla orice judecător**, la prima examinare.

Cifrele sunt toate de la bănci, și registrele băncilor pot fi cercetate."

- **ACCuza** : " **D. Fischer** trebuia să stea aici , să nu demisioneze " (**zgomot**)

- **Nițescu** : " **Justificarea acestor sume** este luată, firește, din registrele băncii, și anume , de la **Institutul de Credit Comercial**, despre care a fost vorba în ședința tracăută

și al cărui **director e d. Sebestyen** , despre care vorbea d.Cuza.

D.Teodor Fischer este rudenie cu acest domn, director și copârtaș la bancă.

Am arătat d-lor, că **d. Romulus Boilă a primit ca d.Teodor Fischer**

să fie mandatarul domniei sale, pentru înjgheizarea unei societăți , care să exploateze

minele de la Baia de Arieș, și că acesta a contribuit însuș cu sume de la dînsul.

După cum se poate constata de oricine din registrele băncii sale, , Institutul de Credit Comercial,

d.Fischer a luat angajamente directe și a fost și girant pentru circa 25 milioane lei ."
[.....]

- **Anton Chemale** : Mă rog, mine, mine, dar **ce fel de mine erau acestea ?**
[.....] de **aur** sau de **pirite ?**

- **Voicu Nițescu** : Mine conținînd **metale prețioase, aur și argint ... (exclamații)**

- **Tr.Dimitriu Șoimu** : Am aici **statistica minieră** a României pe anul **1929** , publicată de Ministerul Muncii și Institutul de statistică generală.

La pag. 182: **mine de pirită** ; la nr. 15, scrie **dr. Iuliu Maniu** , **pirită 46 % și sulf, Baia de Arieș, jud.Turda** , suprafață **61ha, 0,71.**

Producțiunea și valoarea minei , coloana 1, **producțiune 420 tone**, a 1000 kgr, **valoare 421.000 lei .(exclamări la majorități)** [.....]

Cum nu a găsit d.Maniu aur de la 1904 la 1929, nu a găsit nici ministerul respectiv.Prin urmare, **aur nu există în această mină.**

Aur s-a găsit **pentru cine a vrut să găsească el** , numai de la data **cînd a venit la guvern d.Maniu , proprietarul minei de pirită."**

(**aplauze la majoritari**)

D.Manu (preot , PNT) : "**Cînd este vorba de apărarea unui om și de onoarea lui** , oricine vorbește **de la dvs. este ascultat,**

dar **cînd vorbește unul din oratorii noștri, nu este ascultat.[...]**

Dle președinte, vă rog , **apărați pe orator ca să vorbească.**

- **Anton Chemale** : Noi am dori să nu fie nimic adevărat din ceea ce se spune...

- **M-Popovici** (PNT) : Dlor deputați, acolo **este un complex întreg de mine.**

Dvs spuneți că sunt mine de pirită.Vă rog să-mi spuneți atunci ,

de unde au livrat acele mine aur la banca Națională, dacă acolo nu există aur ? "

- **Sergiu Lecca** : " De la Mica și de la celelalte" [.....]

- **Voicu Nițescu** : "În ce privește observația d-lui deputat Șoimu, am aici expertiza pe care a făcut-o d.**inginer Vosiceck** , șeful Institutului geologic de la Rodna, funcționar de stat.[...]Acest domn inginer constată că **valoarea actuală** de la Baia de Arieș este de **525 milioane**. [.....] două expertize făcute în iunie 1929 , de unul dintre cei mai renumiți ingineri geologi, **Lucas Vagen** , șeful Institutului geologic din Viena.[.....]

Să vedeți că **toate observația făcută de d. deputat Șoimu**

este lipsită de absolut orice temei.[...] am aici și documente din care se vede

că de la minele din Baia-de Arieș , s-a pus la dispoziția Băncii Naționale, aur și argint ,

în conformitate cu uzul și dispozițiunile legale. " (p. 2435-2436)

- **Nițescu** / mart.'32 : **Depozitele bancare .**

Ministru de justiție , Hamangiu, citînd diverse conturi, a arătat că **Boilă** ar fi avut

la **Banca Albina** depuneri care se ridică al suma de **19 milioane lei,**

iar la **Institutul de Credit Comercial** din Cluj, ar avea depuse cca **75 miliolane.**

În total , cca **94 milioane.**

- **Anton Chemale, Traian Dumitriu -Șoimu** : **Pe ce nume ? Pe numele PNT ?**

- **Nițescu** : Să se rețină că **pentru a se da bază calomniilor, s-au publicat numai conturile creditoare , nu și cele debitoare !** [.....]

Am aci cele **trei conturi , de cari s-a sesizat d. judecător de instrucție** , cu ocazia **descinderii , neuzitate pînă acum**, făcute de d-sa la **Banca Albina din Cluj.**

Notez că d. Boilă lucrează cu Albina din 1920.

Din aceste conturi, rezultă că d.**Boilă a depus**, repet, pentru exploatarea minelor dela Baia-de -Arieș,

în contul nr. 1, **1.095.149 lei.**De unde provine această sumă ?

În 26 febr. 1929, d.Teodor Fischer , mandatarul d-lui Boilă, a depus la Banca Albina 700.000 lei ;

după aceea, la 18 martie 1929, d.Boilă a depus personal ...

- **Remus Caracas**: "Șperțonal" (**ilaritate**)
- **Nițescu** : Mă mir de dvs. că puteți face asemenea glume sinistre ,
cînd se vorbește de o chestiune atît de serioasă.
- **Părintele Manu** : Nu-ți face cinste, d-le profesor, dacă așa înveți și pe elevii
d-tale.Aruncă-ți mai bine diploma de profesor !
- **Nițescu** : ... la această dată a depus personal **100.000lei** .

, București, **1.095.149** lei De la uzinele Metalurgice Unite.

Cum nu reușea să înjghebeze societatea, D.Boilă a reușit să încheie **un contract de opțiune**

cu Sigismund Bosel (Union Bank, Viena , 28 mart.'29) prin care i se dădea în arendă o parte din grupul de mine de la Baia -de -Arieș , București-Rovina,
Contra unei sume de **30 milioane lei** .Din această sumă,
Bosel a plătit doar 13.750.000 lei, după care a reziliat contractul, urmînd ca Boilă să returneze suma.

[.....] Al treilea cont, l-a depus prin d.Fischer, la Banca de Comerț din Baia mare...

[**LD: Voicu Nițescu continuă , pe baze de documente, să demonstreze operațiunile bancare ale lui Boilă, prin intermediul lui Fischer, la diverse bănci ... pentru a dezvolta minele de la Baia de Arieș...]**

Nițescu / mart.'32 **Acuze și apărare**

[**LD: Nițescu enumeră și alte acuze aduse lui Boilă : că a făcut declarații neconforme realității**

în ce privește impunerile ; că și-a vîndut casa soției (donație) , pentru ca dacă intră în dificultăți de plată, să nu i se confişte ; că a folosit inițiale și nume a altor persoane, la depunerile din bancă ; ; Este atît de complicat , încît eu nu pricep.Notez doar replicile apreciative]

Au cerut și el a demonstrat de unde a depus Boilă banii la Banca Albina;
a explicat de ce unele depuneri s-au făcut cu litere, nu cu numele depunătorului :
este un obicei în Ardeal ; în 1928, avînd 15 milioane datorie la Banca Națională,
Boilă a făcut niște împrumuturi la niște bănci din Banat ;

- **Chemale** : nu a demonstrat nimic ; un om politic nu folosește la bancă inițialele sau numele altor persoane (Ianoș Szabo !) decît dacă vrea să ascundă ;
nu a explicat de ce Boilă și-a achitat împrumutul de la Banca Națională,
imediat ce PNȚ a venit la putere ;
- **Sturdza** : își bat joc de deputați, cu asemenea explicații...
- **Nițescu** : **Memoriul lui Boilă.**

În fața altor acuze , calomniile șișicane judiciare, **Romulus Boilă** a adresat ministrului de Justiție **un Memoriu** , în care , printre altele a spus :

< ce bani publici mi-am însușit pe cale ilegală ; unde și la cine am intervenit vreodată

în vreo manieră care poate fi consierată și calificată de trafic de influență politică ;

cine și cînd cineva m-a corupt pe mine sau m-a mituit pentru vreun serviciu public

făcut de mine ;să -mi arătați dvs din dosarele pe care le puteți achziționa , ce bani se găsesc în averea mea , cîștigați în mod necinstit . >

"Aceasta a cerut dl Boilă, aceasta trebuie să cereți și dvs.. aceasta o cerem și noi, căci **nu avem nici un interes să-l apărăm fără temei...**

(**mare ilaritate la majorități**) ... **nici să ascundem nimic.**

Să se cerceteze , să se lămurească **proveniența averii fiecărui om politic** și a fiecărui funcționar public.

Noi nu vrem să ascundem absolut nimic.Din contra, și șeful partidului nostru , și și toți deputații noștri, care s-au perindat la această trbună , au cerut acest lucru."

Ministrul Justiției a promis că va proceda de urgență , că va face cercetarea în cadrul legal.

Este în interesul Camerei și al celui calomniat ..

- **Voce** : **Să întindem mușamaua !**
- **Nițescu** : să se lămurească odată această chestiune penibilă;
să se aducă la cunoștința Camerei rezultatul cercetării,
să se sfîrșească cu calomnierea unui om care a suferit prea mult.
- **Șt.Cicio Pop**: Prea mulți calomniatori are, de aceea îi trebuie mulți apărători .

[.....]

- **Eduard Mirto** (p. 2439- 2449)

[LD:cînd a cerut cuvîntul **Eduard Mirto**, toți s-au năpustit la el cu întrebări : cum de, într-o vreme cînd capitalurile se obțin atît de greu, **Boilă** a reușit să facă **atîtea împrumuturi la bănci străine ? Cît aur a predat Societatea lui Boilă la BNR ? Dacă, într-adevăr, mina lui Maniu scoate aur ?**

Extrag fragmentele cu semnificație moral-politică.....] **Frauda și Calomnia**

- **Iorga** : ar pune o întrebare : " **nu crezi d-ta că** , oricum ar ieși din această dezbatere ,

în conștiința publică situația personală a d-lui Romulus Boilă ,

ar fi bine ca în viața publică , să nu se amestece oameni cari sunt legați **prin afaceri discutabile** cu tot felul de oameni ? Aceasta este întrebarea.Dar nu cer răspuns ! "

(**ilaritate, aplauze , bravo, la majorități**)

- **Mirto** : "Am convingerea , dle prim ministru, că **observațiunea făcută de dvs. este cea mai importantă**. Am aceeaș părere: **orice dovezi va procura d.Boilă**, va fi o imposibilitate în opinia publică **să mai fie socotit nevinovat**.

Și pentru aceasta, **peste toate legile penale** care pedepsesc calomnia, în **Franța s-a făcut Liga de apărare a onoarei**, pentru ca să fie sancționată calomnia , tocmai din aceleași motive ca și aici că **principiul diabolic :**

< calomniază , calomniază, fiindcă cu siguranță va rămîne ceva ! >

a fost aplicată ca **și în cazul de față.**" (**apaluze la PNȚ , întreruperi la majoritari**)

- **Anton Chemale** : " **În Polonia, pentru jefuirea banului public s-a introdus pedeapsa cu moartea !**"

- **Mirto** / mart.'32 : **Acuzele contra lui Boilă**

Romus Boilă este învinuit :

1. că în timpul guvernării PNȚ a făcut **diverse afaceri** , fie la Casa de pensii (președinte al Consiliului de administrație) , fie prin trecerea ce o avea la alte autorități ;

2. că a avut la 2 bănci **depuneri de 95 milioane** , deși , pînă în 1928, avea datorii;

3.că **d.Maniu a avut la Banca Națională o datorie de 14 milioane**, pe care a plătit-o imediat ce PNȚ a venit la putere. **Mina de la Baia de Arieș.**

Din nov.1929, ca printr-o minune, **cantitatea de aur a crescut**, deși este exploatată de pe vremea lui Traian. (**ilaritate la majoritari**)

[**dă diverse date privind banii , contractele, etc.**]

- **N.Marinescu** : care era situația minei pînă la 1928 și după ?

- **Mirto** : În 1926, această exploatare avea o **datorie de 28 milioane**(12 milioane la BNR.)

În 1928, avea un **deficit 40 milioane**, (16 milioane la BNR)

În 1932, mina are un **deficit de 70 milioane** (cu datorie de 70 milioane la o bancă din Viena

și 10 milioane la alte bănci din Ardeal)

Acuzatorii lui Boilă au vorbit doar de "activ" , nu și de "pasivul" din bănci...

[.....] **Raportul procurorului de Cluj. Aserțiunile lui Florea.**

- **Valer Pop** (ministrul justiției) : "După ce mi s-a făcut înțîia comunicare la Cameră asupra cazului Boilă, de către d. deputat Florea, și am luat angajamentul

în fața Camerei de a răspunde, cerînd dosarul de la Cluj , un domn senator a trecut într-o zi pe la mine

și m-a întrebat dacă am cunoștință de **un dosar confidențial** ,

care a fost înaintat cu data de **17 nov.1931, ministrului de Justiție de atunci**.

Am răspuns că nu am cunoștință, dar că voi cere dosarul care se găsește la minister, și voi examina acest raport.Am cerut dosarul care se găsea la minister ;

acest dosar nu consta decît din cîteva adrese lipsite de orice interes."

[.....]

- **Mihalache** : Atunci care este substratul acestei campanii ? [.....]

- **Mirto** : Sîmbătă cînd i-a spus d. deputat Florea că ministrul intenționează să răspundă ,

Florea i-a răspuns : **< Nu mă privesc aranjamentele dintre partide.[...]**

Aduc aici dovezile justiției și aceste dovezi sunt zdrobitoare > [.....]

Este adevărat că **d.Valer Pop este președintele asociației bisericesti "Agru"** , dar **Romulus Boilă nu este nici măcar membru al acestei societăți**.

- **Valer Pop** : " **În acest cont [Institutul Comercial de Credit**] , care este la dosar,

soldul creditor nu a fost niciodată de 75 de milioane.S-au depus sume, în cursul timpului, în valoare totală de 75 de milioane, minus **3 milioane cât este soldul creditor**, când s-a făcut constatarea.

[diverși deputați majoritari s-au enervat, îl hărțuie pe Mirto cu întrebări...]

- **Mirto** : Acest cont nu a fost creditor nici cu 3 milioane; **pe măsură ce veneau sumele de la Viena, se făceau plățile la băncile din România** (erau 40 de milioane datorii !)
[.....]

Florea : "Noi vă cerem să dovedim proveniența banilor de la Viena.
Asta ne trebuie nouă"

- **CRSturdza** : care este venitul minei în ultimii 3 ani ?

General Cantacuzino-Grănicerul : Dle Mirto m-ai încurcat de tot !
nu mai pricep nimic!

- **Mirto** [Mărturisirile lui Boilă.]

DI Boilă mi-a spus : < am fost chemat la judecătorul de instrucție și, înainte de a mă întreba de avere - ceea ce eu din punct de vedere procedural îl socoteam neîndreptățit , fiindcă eu eram reclamant în procesul de calomnie ,

nu d-sa - mi-a făcut următoarea întrebare : <adevărat că ați fost abuziv la pensuni ? >

Mi-a spus Boilă : < Un judecător care mă cheamă și mă întreabă dacă am fost abuziv

la pensuni, mă pune pe gânduri : **ori am greșit eu** că m-am dus la judecător, căci trebuie să fie un alt motiv pentru care îmi face o asemenea naivă întrebare ; **ori am venit la un judecător** care m-a judecat înainte de a mă asculta.>

Și atunci , d-lor, **Boilă a zis : < d-le judecător, în tot ce privește viața mea publică sau faptele penale pe care le-am făcut, sunt la dispoziția d-tale, să-ți dau toate declarațiunile.Fiindcă văd că nu mă întrebi de persoana mea ci, în mod meșteșugit, mă întrebi de legăturile mele familiale și de administrația averii altuia [Maniu !] , puteți să-mi faceți ce vreți.**

Eu nu mă pretez la o asemenea insinuare mai mult decât calomnioasă. >

Ăsta este răspunsul pe care mi l-a dat d.Boilă." [.....]

Dlor , eu nu pot să nu zic că, din punct de vedere **tactic, d.Boilă poartă această vină , de a nu fi spus a doua zi imediat, ceea ce v-am spus eu astăzi, de la tribună, ca să închidă gura calomniatorilor."** [.....] **Nu poate fi vorba ca d.Boilă să fi făcut avere în timpul guvernării noastre, ci a făcut numai datorii. "** [.....]

- **Florea / Apărătorii lui Boilă./**

"Dlor deputați, eu împart în două pe **cei care susțin pe Boilă: unii îl susțin din bună credință**

- și dă-mi voie d-le **Nițescu** să te număr printre aceia - iar alții îl susțin , cum este d.**Mihalache,**

din interes, pentru că d.Mihalache crede că poate să ajungă șeful PNT cu ajutorul lui Boilă.

Dar mai sunt și alții cari îl susțin din obișnuință, cum este d.Mirto .

Nu este un caz în care să se aducă acuzațiuni foarte grave ,fără ca d.Mirto să nu sară.

- **Nițescu** :D.Mihalache este întruparea omeniei, și nu puteți să-l aduceți nici o acuzație.

[.....]

- **Florea** : Dlor deputați, plec de la această tribună cu satisfacția că această chestiune Boilă este în mâini bune și că lumină se va face."

Declarațiile partidelor în finalul dezbaterilor la "cazul Boilă"

[LD: Fie din motive electorale, fie din scrupul moral, fie din reala îngrijorare față de reacțiile opiniei publice,

se înregistrează **o deplină unanimitate în parlament** : toate partidele cer și proiectul de **lege privind controlul averilor și apărarea onoarei** , propus de PNT . Unii punând accentul pe "**control**", alții pe "**onoare**"]

■ **PNT** (Ed.Mirto)

"PNT a depus în ședința Camerii din **8 iul.'31**

un proiect de **lege pentru controlul averilor și apărarea onoarei**, înțelegând să dea statului și societății posibilitatea de a urmări cu înlesnire pe **funcționarul sau**

omul politic

bănuie că **și-a făcut sau și-a sporit averea** pe căi nepermise și în dauna avutului public. (aplauze la PNT)

"PNT a înțeles , însă, -dle Florea - ca odată cu aceasta să se stabilească și **răspunderea reală , prin lege, a calomniatorilor** cari, oriunde ar fi, se grăbesc cu ușurință să **descrediteze onoarea oamenilor corecți** și să infiltreze **descurajarea și neîncrederea generală**

în reprezentanții statului și ai forțelor politice cu răspundere față de opinia publică.

" **Camera a încuviințat urgența**, iar reprezentantul ministerului de justiție și-a luat angajamentul solemn de a studia proiectul depus de PNT , și **de a vota o lege în acest sens**, cel mai târziu în sesiunea de toamnă a acestei Adunări.

" **Angajamentul guvernului nu a fost respectat** , nici în actuala sesiune deschisă la 1 februarie, **guvernul nu a depus proiectul de lege pentru controlul averilor.**

Guvernul și-a călcat astfel , pentru a doua oară, angajamentul luat.

- **Iorga** : Îl acceptăm pe al dvs.Îl primim.

- **Mihalache** : Urgența e votată din august .

- **Mirto** : În schimb **guvernul, prin ministrul de justiție [Hamangiu]** , ca șef al parchetului,

a tolerat în unele cazuri , ca **instanțele represive** să fie puse

în serviciul apărării unor **inculpați particulari**, pentru a le procura **pretinse dovezi de apărare**

în procesele de calomnie ce li s-au intentat.

- **Valeriu Pop**: Sub ministeriatul meu ?

- **Mirto**: Este vorba de trecut.

- **Iorga** : Nu este elegant - **este vorba de un mort**.Cum vorbiți dvs așa ?

Este un **gest de hienă** , de care sunt incapabil.

Mirto : " În acord cu majoritatea , **d.ministru de justiție [Valeriu Pop]** a afirmat **necesitatea unei legi de control al averilor** , fără de care justiția nu poate merge pînă la capăt în cercetările sale.Față de această stare de lucruri , cînd **guvernul** , călcîndu-și angajamentele luate, **nu a dat** pînă acum justiției **un instrument legal de control al averilor**, dar **tolerează cercetări** , cari nu pot avea un sfîrșit categoric și definitiv, iar pe de altă parte **întreține** prin diferiți membri ai majorității sale , **o atmosferă intolerabilă de suspiciuni generalizate și reprobabile**, **PNT** își face datoria de a **înainta din nou proiectul de lege pentru controlul averilor și apărarea onoarei.**

- **Iorga** : Foarte bine.

- **Mirto** : **PNT cere guvernului și Adunării , votarea de urgență** , potrivit încuviințării date de Adunare și angajamentului luat de guvern în ședința Camerii din 8 iulie 1931.

Dacă însă nici de data aceasta , **guvernul nu-și va respecta angajamentul** ,

ce concordă cu angajamentul ministrului de justiție , **PNT constată** că

sunt interese de a nu se clarifica situațiunea, pentru a **se putea continua calomniile**,

sau **sunt interese de a nu se controla averilor funcționarilor și oamenilor politici**

(**Înteruperi la majorități, aplauze la PNT**)

- **Iorga** : "Răd. Eu primesc să se aducă în dezbatere **acest proiect.**

Nu avem pe nimeni de acoperit. La urmă s-o vedea fiecare cum s-o găsi.[...]

Dar eu **aș dori** un lucru - și aici mă adresez și către majoritate și către PNL și către PNT și către toate grupările de aici -

cînd cineva redactează o operă literară de caracter politic,

ar fi bine să **nu o pună în spinarea altuia, să vedem autorul.**

[Maniu ? Mihalache ?]

Este foarte sigur că **din finul spirit al d-lui Mirto** ,

nu ar fi ieșit un astfel de produs politic.(aplauze la majorități)

- **Mirto** : Dle prim-ministru, v-au înșelat așteptările, **sunt colaborator.**

- **Iorga** :A, bine, pentru partea bună ! (**ilaritate ☺☺☺**)

- **Mirto** : Vă rog , dle prim-ministru și d-lor deputați, **să încuviințați extremă urgență.**

- **Iorga** : **Nu am nimic în contra.**" (p. 2450) [.....]

- **IGDuca** : Dle președinte, cer cuvîntul.
- **Gh.Brătianu** : Țin să declar că Partidul -Liberal se asociază la extrema urgență și că proiectul intră în vederile sale...
- **IGDuca** : **Nu mai vorbi în numele unui partid pe care nu-l reprezinți .**

Dlor deputați, țin să **declar că suntem perfect de acord cu propunerea făcută de d.Mirto**

ca **să se voteze** cu un ceas mai înainte proiectul de **lege, privitor la controlul averilor funcționarilor publici.** (aplauze prelungite la PNL)

De altminteri , d-lor, **nu este prima dată** cînd am cerut acest lucru.

Dar, dacă cumva ar fi fost locul ca să ne îndoim de necesitatea practică și aș zice chiar imediată ,

a acestui proiect de lege, desigur că **dezbaterile penibile , la cari asistăm de două zile ,**

ne confirmă necesitatea absolută a votării acestui proiect ."

(aplauze la PNL și majorități) (p. 2450)[.....]

- **Otetelișanu (PP)** : Dle președinte, cer cuvîntul.

- **Voci** : În numele cărui partid ?

- **Otetelișanu** : În numele Partidului Poporului.

- **Voci** : Care ?

Otetelișanu : În numele Partidului Poporului , țin să fac următoarea declarație:

În aceste două zile **s-a dezbătut un caz care privea o anumită persoană ,**

și în același timp, **s-a făcut o propunere pentru votarea de urgență a unui**

proiect, propus de către reprezentanții unui partid , care se găsește astăzi

în parlamentul țării.

În ce privește **chestiunea personală, noi nu avem a ne amesteca.**

Noi ne exprimăm însă mirarea că a fost adusă înaintea Camerei,

cînd **ar fi trebuit să fie epuizată în fața instanțelor judecătorești.**

În ce privește propunerea de a se aduce în discuția Camerei , cît se poate mai urgent

proiectul pentru cercetarea averilor foștilor demnitari sau actualilor demnitari ai statului,

declarăm că **ne asociem la această propunere** , și rugăm și noi Biroul Camerei

să aducă spre votare acest proiect, evident, **rezervîndu-ne dreptul**

să facem **observațiunile** noastre dacă vom găsi de cuviință că proiectul , așa cum este prezentat,

nu-și îndeplinește scopul pentru care el urmează să fie votat ."

(**apaluze la PP și majorități**)

- **Iorga** : Da-ți-mi voie să intervin cu o observație.

Îmi pare foarte bine că d.Oteteișanu este de părere să se voteze acest proiect.

Dar mie o să-mi pară rău numai de un singur lucru.

Eu am dat în judecată pe d.XXX de la "Îndreptarea" , care mă întrebă

cu ce bani mi-am făcut vîilele mele.Eu doresc să se zăbovească puțin discuția acestui proiect

de cercetare a averilor, ca să am întîi ocazia **de a se face condamnat d.XXX**

pentru o ignobilă calomnie și după aceea , **vom cerceta și averea mea și se va vedea**

cum mi-am făcut vîilele mele ." (**ilaritate,aplauze la majorități**)

Știți că **parchetul a și început urmărirea.** Acum să-i dăm de rost cine este. "

[**urmează o ciorovăială Iorga-Otetelișanu privind conceptul de "calomnie"**

și cel de "informație-întrebare " a unui gazetar] (p. 2450-2451)[.....]

- **Al-Ștefănescu-Goiceanu** (PȚ-Lupu) :

În numele PȚ, este **de acord cu legea** și aducerea ei în urgență.

" Însă dvs. , d-le prim-ministru, sunt acum doi ani , spuneți , **în materie de legiferare,**

următoarele : **legiferare , da ; dar < quid leges sine moribus ? >**

Ce înseamnă lege fără moravuri ? Dvs. aveți obligația morală **să votați urgența acestei legi,**

dar să faceți dintr' însa **o cruntă și rapidă realitate."** (**aplauze**) (p. 2451) [...]

- **Ion Mihalache** : " Am de făcut **două scurte rugămînți** în numele PNȚ.

Prima, este adresată d-lui ministru al Justiției ; și anume , ca d-sa să binevoiască

a interveni la justiție pentru ca în timpul cel mai scurt , **cercetarea [cazul Boilă]**

să se desăvîrșească , și **justiția** , cu o imparțialitate cît mai demnăde întregul nostru

respect ,

să-și facă datoria pînă la capăt.

A doua rugămintă. Este ca "**extrema urgență**" să însemne altceva decît zece luni de zadarnică așteptare ; **să însemne în adevăr "extremă urgență"** , adică trecerea imediată în comisia specială și **aducerea cît mai repede în dezbatere publică.**

(**aplauze la PNȚ**) În discuțiunile cari au urmat zilele acestea, de la început pînă la sfîrșit, pînă în ultima clipă, a rezultat în modul cel mai evident ca **țara să aibă grabnic la dispoziție**

un instrument cu îndoitul rol : pe de o parte, să dea posibilitatea de **a se urmări acei cari,**

deținînd o parte din puterea publică, **au putut să abuzeze de avutul public;**

iar pe de altă parte , **pe oamenii corecți , să-i pună la adăpost de calomnii "** (**aplauze**)

(p. 2451) [.....]

- **Gh.Brătianu (PNL-2)**

" Dle președinte, d-lor deputați, iau cuvîntul a doua oară.

D.Mirto spunea cu multă dreptate , că nu este obiceiul să se întrerupă declarațiunea făcută

în numele unui partid [**aluzie la IG Duca**]

" Țin deci, pentru a fi auzit de toată lumea, să **repet** încăodată că **ne asociem la cererea de urgență** făcută de d.deputat Mirto.

Țin să mai adaug **o constatare** pe care am avut ocazia s-o fac în cursul unei recente călătorii în străinătate.Acolo, **un factor** însemnat al vieții politice din acea țară, mi-a spus că ceea ce **apasă asupra țării noastre** , este această **atmosferă de impuritate** , pentru două mari rele: **corupțiunea și calomnia.**

"Cred că **proiectul de lege** înfățișat de d. deputat Mihalache , **răspunde acestei nevoi,**

și ca atare cerem **să se declare urgența** , pentru că prezentarea lui în discuția acestei Adunări,

va fi singura clarificare , deplină și obiectivă , a acestei penibile chestiuni ." (**aplauze**) (p. 2451) [.....]

- **C.Spulber** (Liga Vlad Tepeș) :

" În numele "Ligii Vlad Tepeș" , **cer cu insistență ca proiectul pentru controlul averilor**

să fie prezentat pentru luare în considerare , **chiar în ședința de mîine**, și rog **Camera să găsească mijloacele necesare pentru aplicarea legii.**

"Față de **consimțămîntul unanim al partidelor** reprezentate în această Adunare, rugăm biroul Camerei, **să ia măsuri ca proiectul de lege** din inițiativă parlamentară pentru **controlul averilor și apărarea onoarei**, să fie trimis de îndată **la comisia respectivă** ,

pentru ca de urgență să fie adus în **dezbatere publică** a acestei Adunări " (**apaluze**) (p. 2451)

- **Valeriu Pop** (ministrul Justiției)

" La **apelul** pe care mi l-au făcut **d.Duca** și **d.Mihalache** , am răspuns anticipat încă de sîmbătă

.Repet acest răspuns. Voi face ca **acest dosar** , încă mîine dimineață , **să plece la Cluj...**

Cazul Romulus Boilă / 14 martie 1932

21.) **Congresul regional PNȚ** (Vechiul Regat) Discurs **I.Mihalache** , 1 aprilie 1932

(Dimineața, 28, nr.9077, 2 apr.'32)

LD: Atenție ! Se poate aprecia că , în 1932, cînd PNȚ va reveni la guvernare , era într-o întîrziată operație organizatorică.

Se țînuseră congresele județene și urmau congresele provinciale.

Congresul din Vechiul Regat va fi , înșă , primul și ultimul .

În iul.'32 , Mihalache anunța că în toamna '32 , după alegeri,

va continua seria congreselor provinciale.Ele înșă vor suferi succesive amînări .

Congresul se desfășoară în sala Sindicatului Ziariștilor, București ;

Biroul Congresului : **GGMironescu, I.Mihalache, Virg.Madgearu, M.Popovici**
Secretar g-ral al org.pe Capitală - **Dem.Tănăsescu.**

Virg.Madgearu / 1 apr.'32

Măsuri organizatorice

/ Fuziunea PNȚ a fost **cel mai însemnat act politic după război.**

Fuziunea a marcat, însă, **o pauză în organizarea partidului** ,
și o **altă pauză a fost provocată de guvernare** .

**Guvernarea a însemnat aplicarea administrației cu caracter obștesc ,
pe bazele descentralizării .**

/ Organizarea PNȚ se întemeiază pe "**celula sătească** " , trece la **organizațiile
județene,**

provinciale, și ajunge la **conducerea centrală** .

Congresele județene s-au transformat în adevărate **manifestațiuni publice** ale
partidului,

dar **au coincis cu o furioasă și nedreaptă campanie de ponegrire a PNȚ** .

/ **Congresul provincial al Vechiului Regat** urma :

Să aleagă **19 reprezentanți** în Comitetul provincial și

20 reprezentanți în C.C.Executiv, pe țară.

Să facă unele modificări la **statute** (votarea Proiectului)

Să ia măsuri pentru întărirea **presei de partid** .

Ion Mihalache / 1 apr.'32

▣ Tăria PNȚ

" Rostul congresului este gospodăresc.**Partidul** , perfect **unitar ca program și tactică,**
e bazat pe ideea descentralizării , ca organizare.

După congresele județene, **urmează acum congresele provinciale** ,
după care va veni **congresul general.**

Totuși, adunați aici, trebuie **să avem un schimb de vederi asupra situației politice.**

Frământările celorlalte partide și grupări politice se rezumă în căutarea
rețetelor farmaceutice după care să compună noul guvern.

Preocupările noastre se concentrează asupra multelor și grelelor probleme
de la ordinea zilei și asupra soluțiilor pe care ele le implică.

Frământările de idei este **caracteristică partidului nostru** și
aici stă **secretul forței noastre** .

A demisionat din fruntea noastră un președinte stimat și iubit, pe care, în unanimitate,
îl dorim din nou în fruntea partidului.(**Asistența , în picioare, aclamă numele lui Maniu**)

Oricare alt partid ar fi intrat în descompunere , în urma unui asemenea eveniment.

Noi însă ne menținem forțele neatînse, **ne leagă un crez și un program."**

Mihalache / 1 apr.'32

▣ Stat agrar-țărănesc

▣ Frontul agrar

" Se vorbește mereu despre ideile care se discută și se cern în partidul nostru.

Nici o mirare .Niciodată nu se vorbește despre acei care n-au nici un fel de idei.

Congresele noastre județene **n-au fost frământate de chestiuni personale, ci de idei.**

Ele **se frământă la centru și se verifică la periferie**, în contact cu nevoile și

simțămintele masselor.**Nu este vorba de o schimbare a programului nostru general.**

Preocuparea și tendința noastră principală a fost **de a deplasa centrul de greutate**

din sfera intereselor bancare și a industriei parazitare ,

în centrul **intereselor agricole** ale țării noastre de **structură țărănească.**

Punctele de jalon programatice [1924 !] , care au fost stabilite **cu prilejul fuziunii**
[1926 !] , rămân și acum **aceleași [1932 !]** .

Criza prin care trecem este dublă : **general europeană și special românească,**
produsă de **trecerea de la marea la mica proprietate** ,

fără a se fi făcut **nimic pentru organizarea noului sistem de proprietate.**

Sfârșirile guvernului național-țărănesc, în această direcție ,

au fost oprite în loc de criză , care a făcut să dispară rentabilitatea.

Marea problemă a zilei este de azi e : **restabilirea echilibrului** între noile venituri

și vechile sarcini. Am examinat și examinăm problema pe toate planurile : economic, financiar, monetar .; atât în ce privește veniturile , cât și în ce privește sarcinile.

În formă, apar divergențe;

în fond, e această preocupare : **restabilirea echilibrului rupt.**

Se stabilește acum pretutindeni credința că **prețurile agricole nu vor reveni** la ceea ce au fost, și că **vor rămâne** aproape de **nivelul scăzut de astăzi.**

Întreaga politică economică trebuie deci schimbată pe acest plan :

adaptarea sarcinilor la nivelul veniturilor.

În acest sens am dus întreaga noastră activitate politică din ultimul an.

/ Lupta noastră la conversiune a fost să salvăm instituțiile creditului popular și cooperativ . Cîmpul rămîne deschis pentru a duce această luptă.

Este **o datorie a partidului nostru** să întărim activitatea

pe planul **ajustării impozitelor , a tarifelor de transport,**

și mai ales a **echilibrării prețurilor industriale cu cele agricole.**[...]

Problema nu este ușoară.**Trebuie deparazitată industria,** înlăturînd pe cea artificială.

Trebuie redus tariful vamal și transporturile.

Ne trebuie **un contact strîns cu piețele străine.**

/ Singuri și prin proprii mijloace este totuși greu să ajungem la restabilirea de echilibru.

Cel mai strîns contact internațional se impune. Politică PNȚ la guvern , aceasta a fost.

Noi **am inițiat și contribuit** la crearea și întărirea **frontului agrar.**

Amintiți-vă de acțiunea dusă de d.Madgearu la Geneva.Am propus țărilor industriale cumpărarea produselor noastre , prin scoaterea lor din regimul concurenței.

/ Azi se pune la ordinea zile **Planul Tardieu .**Toate țările interesate și-au spus cuvîntul , afară de **guvernul dezorientat al României.**Guvernul actual nici nu știe ce vrea ,

și **a stricat tot ce am izbutit noi în acest domeniu,** lăsînd România pasivă , deoparte , în evenimentele ce se desfășoară. **Cu concursul economic , financiar**

și cu consimțămîntul moral al aliaților și prietenilor noștri

trebuie **să restabilim echilibrul economic,** fără de care nu poate fi nici echilibru bugetar.

În acest înțeles trebuie interpretate **silințele**

tuturor personalităților cugetătoare din partidul nostru. "

Mihalache / 1 apr.'32

▣ **Guvernarea**

" Întelegem să **cerem guvernul** nu pe bază de pretenție , ci **pe bază de soluție și forță politică** în sprijinul acestei soluții.

Vom fi în curînd în această situație față de cei doi factori : **Regele și Țara.**

Nu ne pierdem nici timpul cu fel de fel de combinații. Acest guvern este sffrșit.

Trebuie să fim gata repede. **Poziția noastră** față de actualul guvern a fost limpede fixată

în **Declarația la Mesaj. "** (**Mihalache citește pasajul care spune că**

guvernul este neconstituțional prin felul cum a făcut alegerile,

prin obținerea de 47 % , prin părăsirea liberalilor, prin modul de guvernare)

Mihalache / 1 apr.'32

▣ **Coroana .**

" Guvernul acesta mai face marea greșală de **a descoperi Coroana.**

Neavînd credit nici înlăuntru țării, nici în afară , guvernul consumă

dintr-un **patrimoniu scump** ce nu le aparține lor, ci nouă, tuturor, și pentru strălucirea căruia ,

luptăm cu toții.Nu sunt prieteni ai principiului monarhic

aceia care caută **să separe voința Coroanei de voința Țării."**

Mihalache / 1 apr.'32

▣ **Legea electorală**

" **"Legea electorală de astăzi trebuie înlăturată.**

Aceasta este și **în interesul Coroanei și al Țării.**

" **Prima electorală este imorală și apolitică.**

Ea a fost **o pavază a lui Ionel Brătianu** împotriva "prințului" Carol [**!?!?**]

Țara voia guvernul ei și regele ei. Brătianu nu voia guvernul lui și Regele lui.

Aici e obîrșia legii actuale electorale .

Pentru ce ar mai fi necesară prima , azi ? Contra cui ? Împotriva partidelor populare ?

Dar ele sunt populare pentru că le vrea Țara.Mai pavază în inima țării, în jurul Tronului,

ca noi, nu există. Prima ar putea fi **o pavază a neputincoșilor**.

Țara nu poate intra în normal cu această primă între Țară și Tron.

Susțin unii că prin primă se urmărește omogenitatea unui guvern.

Dar aceasta nu se poate crea prin câteva voturi furate.

Omogenitatea unui guvern izvorăște din comunitatea unui crez și a unor simțăminte ,

impuse de legătura vie și permanentă cu țara .

Dacă țara nu acordă încredere liberă unei majorități de partid, înseamnă că voește program și soluții de acord , de compromis .

În acest caz, soluțiile problemelor se obțin prin compromisuri.

Legea actuală acoperă realitatea. În loc de compromisuri organice , se fac alte compromisuri, care compromit.

O nouă lege electorală va duce sau la un guvern de partid sau la un guvern de concentrare ,

dar o concentrare sinceră.

Prima electorală de azi este a persoanelor care compromit țara.

Noi considerăm **guvernul [lorga]** legat pe cuvânt de onoare de a trece reforma electorală.

Am dat sprijinul la câteva legi , de cea mai mare importanță, dar vom trage consecințele dacă guvernul nu-și va menține cuvântul dat pentru reforma electorală."

Mihalache / 1 apr.'32

▣ **PNȚ- organizare- program - perspective**

" **Partidul național-țărănesc** se frământă să-și întocmească **programul** și să-și desăvârșească **organizarea**. Este ușor să vii la guvern. Dar e greu să-l păstrezi.

"**Vom veni la guvern ; vom veni și prin soluțiile** ce vom prezenta și **prin reazămul puternic al partidului** nostru și forțele sale, **opinia publică și încrederea Coroanei** , al cărei devotați sinceri suntem, dar fără pitititudini [!?] ,

ca unii care nu avem a ne reproșa anumite atitudini din trecut.

"**Cei doi poli** ai activității noastre sunt și rămân :

Democrație țărănească și Monarhie constituțională. "

(**Mihalache a fost îndelung aplaudat**)

Ședința de după amiază .

S-a votat **Comitetul provincial** al Vechiului Regat :

/ **Membrii de drept** (foști miniștri și subsecretari de stat) : Virgil Madgearu, Gr.Gafencu, C.Hoisescu, Pompiliu Ioanițescu, Petre Andrei, Polizu Micșunești, I.Cămăreșescu, Mituș Dumitrescu, g-ral Holban ;

/ **Actuali parlamentari** : Armand Călinescu, Georgescu Tulcea, N.Graur, DRIoanițescu, N.Jovipale, Gr.Iunian, V.Lapedatu, Ion Mihalache, Ed.Mirto, I.Răducanu, V.Rădulescu, Dinu Simian, DRVlădescu, Pavlică Brătășanu, N.Costăchescu, dr.Teculescu, I.Lupescu, GGMironescu, I.Mitache, N.Orghidan, Virg.Potîrcă, G.Ștefănescu, I.Șerbănescu .

/ **Reprezentanții organizațiilor județene** : Petre Petrescu, C.Danciu, d-na Maria Pop Piftie ,

Andreescu, dr.Popescu, N.Cristescu, Cezar Spineanu, Costică Brezeanu, Apostol Albu, Sotirescu, Căpățineanu, Lița Ionescu, Decilă, Dem Dobrescu, Vlădescu Albești, Orășanu, D.Nistor, Șt.Pencoff, Măcătescu, Mihai Ralea, Traian Bratu, Petre Irimescu, Alex.Răutu,

Dr.Poescu, Georgescu -Bîrlad, Beldie, Grigoriu .

/ **Persoane alese** : Virgil Grosu, V.Haneș, Ernest Ene, D.Tănăsescu, Rădulescu Motru, preot Drăghici, N.Văgăunescu, Nestor Badea, gr.Ivănceanu, col.Petrescu, prof.N.Corodeanu,

Marin Lica, Priboianu, Gr.Zane, Iulian Petrescu, Ciocâlțeu, Georoceanu, dr.Mihail Popescu-Zorica, V.Toncescu .

În ședința de seară a **Comitetului provincial** , s-a ales **Biroul Comitetului (9)** :

I.Mihalache - președinte ;

GGMironescu, Gr.Iunian, N.Costăchescu - vicepreședinți ;

Virg.Madgearu - secretar ;

Ed.Mirto, G.Măcărescu, Virg.Potîrcu, V.Lapedatu -

reprezentanți ai Munteniei, Olteniei, Moldovei și Dobrogei .

Desemnați pentru **C.Executiv al PNT** :

**I.Mihalache ,GGMironescu, Gr.Iunian, N.Costăchescu ,Virg.Madgearu ,
Ed.Mirto, G.Măcărescu, Virg.Potîrcu, V.Lapedatu (9 membrii ai Biroului) +
Armand Călinescu, Petre Andrei, I.Răducanu, Cămărășescu, Căpățîneanu,
DRIoanițescu, I.Lupescu, C.Hoisescu, V.Rădulescu, Pompiliu Ioanițescu ,
Dem Dobrescu.**

Congresul provincial, Vechiul Regat, / 1 aprilie '32

22.) O punere la punct în chestiunea deficitelor bugetare

M.Popovici (ex-ministru de Finațe) replică lui **IGDuca** // , 21 apr.'32
("Dimineața", 21 apr.'32)

IGDuca , la o întrunire liberală, a afirmat printre altele, că **guvernul PNT** , la plecare ,
a lăsat un **deficit bugetar de 10 miliarde** și că singurul partid capabil
să introneze bună ordine în finanțele țării, este.... PNL.

"Specialiștii" lui Duca l-au dus în eroare .

De aceea Mihai Popovici a cerut să se publice **golul bugetar lăsat de PNL** :

"Partidul național -țărănesc la venirea la guvern (nov.1928) , s-a găsit în fața unui
imens gol bugetar , de 18 miliarde lei , care se descompunea astfel :

Deficit bugetar pe exercițiul bugetar	1916/ 1917 =	163 milioane
" " " "	1917 / 1918 =	24 milioane
" " " "	1920 / 1921 =	90 milioane
" " " "	1921/ 1922 =	110 milioane
" " " "	1922 / 1923 =	156 milioane
" " " "	1923 (9 luni) =	158 milioane

= 152 milioane

1926(restanțe) = 574 milioane

1927(restanțe)= 43 milioane

= 6.000 milioane

La aceste deficite bugetare propriuzise , se mai adaugă și **alte deficite** :

Deficit CFR = 8.000 milioane

Datoria rafinorilor = 9.000 milioane

Bonuri de tezaur = 675 milioane

Împrumut la Casa de Depuneri = 1.000 milioane

Bani deturnați din fond expropriere = 1960 mil.

Astfel se ajunge la suma de peste **18 miliarde datorii** ,

care invederează "opera financiară" a PNL !

M.Popovici / 21 apr.'32 :

/ **Raportul d-lui Auboin** (expert tehnic pe lângă BNR) spune despre bugetele guvernării
PNT :

/ 1929 - echilibrul bugetar a fost obținut în mod real ;

/ 1930 - cu toate marile greutăți pricinuite de agravarea crizei, și de scăderea catastrofală
a prețurilor, bugetul a avut un **deficit de doar 1.200 milioane.**

Guvernul PNT și-a dat toată silința să **acopere golul de 18 miliarde moștenit.**

Prin reevaluarea stokului metalic la BNR, **s-a redus datoria statului cu peste 6 miliarde**

Din împrumutul de stabilizare , s-au plătit furnizorilor statului neachitați ,
aproape **6 miliarde și jumătate** ; iar din bugetul pe 1930, s-au plătit furnizorilor ,
peste **6 milioane** , etc etc.

Evident că , în doi ani, nu s-au putut lecu toate păcatele , și **au mai rămas neachitate**

1,500 miliarde către furnizori ; **1.700 milioane** către **Casa de depuneri** etc .,

dar aceste sarcini nu pot fi puse pe seama PNT, sunt datorii ale trecutului.

M.Popovici / apr.'32

Întrunire PNT , (" Culoarea de Negru ") , 9 mai '32

("Dimineața" , 10 mai.'32)

La grădina "Voevodul Mihai " , din Calea Călărași 119, circ. 15-a .

Deși șefii sunt în străinătate, deși este "vacanță politică", este bine ca să se continue lupta politică a partidului, contra guvernului, a PNL, a lui Goga, etc etc...

Au participat : **Al.R.Protopopescu** (fost primar) , farmacist **Solomon, Anghel Dumitrescu,**

I.Binder, V.Anastasiu Rafael, Andrei Ionescu (ajutor de primar , sect III -Albastru) , **PPSuci** (organizația Prahova) , **George Manea, Ella Schildkraut** (critică activitatea UER în comunitatea evreilor) , **C.Algiu** (ex-primar sect IV) , **DDTănăsescu** (secretar gral al Capitalei) .Al.R.Protopopescu încheie adunarea

IGDuca , **Banchetul** revistei liberale "**Democrația**" .

Declarațiile lui **IGDuca** , 14 apr.'32 ("Dimineața", 15 apr.'32)

" **Oricît de adversari ne-ar fi [PNT] , ei reprezintă curente sociale reale.**

Dar **doctrina lor** trece în momentul de față printr-o **criză**.

Lupta de clasă de la care au pornit a fost **părăsită** ,iar **formula de conciliațiune** precisă ,

între **tendențele extremiste ale țărănismului regățean** și între **conservatorismul clerico-burghez al naționalismului ardelean**, **n-a fost găsită**.

Doi ani de nereușită guvernare , pe de o parte,

un an de neîncetate ciocniri în opoziție, pe de altă parte,

n-au fost de natură a înlesni **acest proces de lămurire și de definitivă cristalizare."**

Duca / 15 apr.'32

Căderea gov.lorga

Eșecul lui Titulescu

Guvern de "alegeri" Vaida .

25.) **PNT** și criza de guvern , 1-6 iun.'32

("Dimineața" , 5 - 7 iun.'32 ;)

"**Triumful d-lui Maniu** " (**N.R.A.**)

(Rev."Parlamentul românesc", 21-22, iun.'32, p. 1)

București .

De la Dinu Brătianu, Titulescu s-a dus la locuința lui GGMironescu , unde se afla și I.Mihalache,

Ed.Mirto, Armd.Călinescu și M.Ghelmegeanu. **Titulescu** le-a comunicat că

Regele l-a însărcinat cu formarea unui **guvern de concentrare** ,

cerîndu-le participarea PNT la un atare guvern. **Mihalache și GGMirnescu** i-au răspuns că

nu-i pot da un răspuns oficial , pînă la sosirea în capitală a lui **Maniu și Vaida**,

dar că în partid există o atmosferă favorabilă participării la un atare guvern.

Cluj, 2 iun.

Palatul Regal a chemat telegrafic în Capitală pe toți comandanții corpurilor de armată din Ardeal. G-ral Prodan (comand.Corp 6 , Cluj) a plecat spre București .

La amiază , **Iuliu Maniu** (care se aflala Bădăcin) și **Vaida** (care se afla la Cluj)

au primit cîte o telegramă de la **Titulescu** ,să vină urgent la București .

Maniu a părăsit Bădăcinul , venind cu automobilul la Ciucea, unde s-a îmbarcat în acceleratul

de București. În gara Cluj, Maniu a fost așteptat de numeroși fruntași ai PNT din Ardeal,

în frunte cu Vaida. Vaida și alți fruntași ardeleni s-au îmbarcat în vagonul de dormit , spre București.

București , 4-5 iun.

PNȚ se menține în aceeași atitudine : este **partizanul călduros al unui guvern de concentrare.**

În răspunsul dat lui Titulescu , ca și în audiența la Rege, conducătorii PNȚ s-au declarat **gata să dea tot concursul lui Titulescu.** În caz că Titulescu nu va accepta, PNȚ este dispus să participe la un **guvern de concentrare mai mică**, cu partidele mai mici, condus de **Al.Vaida -Voevod.**

▫ **"Triumful d-lui Maniu " (N.R.A.)**

(Rev."Parlamentul românesc", 21-22, iun.'32, p. 1)

"Marea personalitate politică a **șefului necontestat al Ardealului** și al **partidului național -țărănesc**, a fixat de mult atențiunea generală.[...] **omul** acesta în care **s-a întrupat ceva din cele două spirite politice** , **Machiavel și Metternich.**

" Cu nealterată obiectivitate am cercetat și **atitudinea profund legalistă** a șefului acesta

care **ocupă singur** , de la moartea lui I.C.Brătianu și a Regelui Ferdinand, **primul plan al scenei politice românești** , și **acțiunea lui dozată alchimic** și condusă cu un **ascuțiș psihologic** de fin cazuist.[...]

" Subliniind **precauțiunea** cu care d.Maniu a trecut, politicește , în Vechiul Regat, **izolarea sa** de partidul liberal, și **refuzul repetat** de a lua personal răspunderea guvernării ,

pînă dincolo de **momentul istoric în care a obținut definitiv cuvînt hotărîtor** , noi am arătat atît **laturea fecundă** cît și **cea negativă** a acțiunii d-lui Maniu.

" De la început însă i-am dezvăluit **vigoarea atacului ocolit** și ne-am gîndit , cu o plăcere care e numai a noastră , la ziua cînd d.Maniu va ieși victorios din **marea încordare în care a fost factor determinant** .

"În adevăr nu se putea ca **cel dintîi prim-ministru român** care , pe temeuri de drept și în bune forme occidentale , **vorbe de la egal la egal Regelui** în numele Națiunii pe care o reprezenta , atunci cînd restabilirea < **continuitatea de drept a monarhiei** și asigura o armonioasă colaborare între Rege și Națiune prin respect reciproc > , nu se putea ca acela care a **știut să vorbească în numele Națiunii**, să nu fie recunoscut și pe mai departe , ca **un adevărat conducător al ei.**" [...]

" **Gestul d-lui Maniu de a se retrage în claustrul de la Bădăcin, a primit în fine compensațiunea vizată.**

D.Maniu , dublat azi de d.Vaida, și mîine ,poate, de d. Titulescu sau Mironescu sau Mihalache, **a văzut limpede , a acționat bine și a îndestulat** , cu rezultatul care a surprins toată lumea politică. Nu l-am crezut înfrînt pe d.Maniu odinioară.

Ne îngăduim însă luxul de a nu-l socoti învingător, așa precum o dorim noi.

Triumful d-sale de azi , pe deplin meritat , **va trebui degrabă împlinit [...]**

Fi-va , pînă la urmă, d.Maniu la înălțimea rolului ce și-a asumat ?

Dacă ar depinde numai de d.sa.... "

PNȚ / 1- 6 iun.'32

26.) Declarațiile lui Iuliu Maniu .* Gara Cluj, din tren . 7iun.'32

(N.Ionescu , "Dimineața " , 9 iun.'32)

Cu acceleratul de seară ,întorcîndu-se de la București, **Maniu** a trecut prin **Cluj**, mergînd spre Bădăcin. A fost întîmpinat de numeroși fruntași ardeleni și de presă.

Solicitat, a făcut următoarele **declarații** :

" Întreaga țară trebuie să fie **recunoscătoare MSRegelui** pentru **soluția** pe care a dat-o crizei politice care bîntuie țara de un an de zile :

demiterea guvernului Iorga -Argetoianu care a încurcat treburile țării într-o formă fără precedent ,

pentru **dizolvarea corpurilor legiuitoare** ieșite din teroare și fraudă și

pentru trecerea în mod clar pe **terenul constituționalismului** .

Prin ordonarea unor **alegeri libere și legale**,

MSR a deschis calea unei evoluții politice normale și constituționale ,

care desigur va avea roadele ei binecuvîntate și pentru națiune , și pentru prestigiul Coroanei.

" **Am regretat** cu toți și, în special , eu personal, că d.**Titulescu n-a primit să constituie guvernul de concentrare și fără concursul liberalilor bătrîni** . Nu mai puțin **regret** că d.**Titulescu n-a acceptat**, cu toate insistențele care s-au pus pe lîngă d-sa, **un guvern electoral** , pentru a aduce d-sa viața de stat pe făgașul normal.
Maniu / iun.'32

▣ **Guvern Vaida**

" În urma refuzului d-lui Titulescu și ținîndu-se seama de necesitatea unui guvern electoral, **singura personalitate care putea fi luată în considerare** pentru acest scop a fost **d.Alexandru Vaida -Voevod** , al cărui nume este o directivă națională, atît în politica externă , cît și în cea internă ; care **a dat dovadă de imparțialitatea sa** în alegeri , chiar și atunci cînd a fost chemat să facă alegeri prezidate de partidul nostru și care ,
cu atît mai mult dă **garanțiile necesare** că va fi, și de această dată, imparțial.

" **Misiunea guvernului este strict limitată.** Acest guvern are să conducă afacerile curente administrative ; însă **nu are un program de guvernare și nu angajează cu nimic partidul național-țărănist.** Terminîndu-se alegerile, guvernul Vaida va fi în situația de a face loc **unui guvern conform indicațiilor corpului electoral** și pe baza unui **program de guvernămînt** , pe care îl va avea."
Maniu / iun.'32

▣ **Partidele - alegerile**

" Este o **profundă greșală** deci, a se pomeni în aceste alegeri , de **partid guvernamental** și **partid de opoziție**. De această dată **partidele** n-au să se răfuiască cu guvernul , ci au **să se războiască între ele**, prezentîndu-și fiecare **programul politic și metodele de guvernare** pe care intenționează să le pună în practică.
Ar fi de dorit ca acest lucru să-l facă **în formă cît mai civilizată** , potrivit **spiritului tolerant și civilizat** al poporului românesc și **ferindu-se de exagerările importate din alte țări**, ale căror condiții de viață nu se potrivesc cu împrejurările noastre, extrem de critice pentru însăși ființa noastră națională.

" Eu cred că toate partidele trebuie să se bucure de această soluție.
Mă miră că celelalte partide , aproape zece la număr, care au fost invitate **să-și trimită miniștri și observatorii lor în guvernul actual, n-au răspuns acestei invitări.** Făcînd contrariul, **ar fi condus ele alegerile** prin numărul preponderent al miniștrilor în guvern ceea ce partidul nostru și d.Vaida ar fi primit cu plăcere.
Celelalte partide ar fi putut face acest lucru cu atît mai ușor, cu cît **nici unul dintre ele n-a contestat persoana d-lui Vaida** și n-au avut **nici o rezervă față de spiritul său de imparțialitate** și, cu atît mai puțin, au fost în stare să propună MSRegelui sau partidului nostru **o altă persoană pentru această grea misiune.**"

" **Partidul național-țărănesc** care în principiu, **a fost pentru un guvern de partid ;** care **s-a declarat gata de a lua răspunderea** situației pentru că a fost sugestionat astfel de patriotismul și altruismul său politic care i-a caracterizat activitatea timp de 85 de ani ,
- a fost gata , totuși, să primească un guvern de concentrare a tuturor partidelor , o concentrare mai mică, sau un guvern electoral prezidat de d. Titulescu , cu compoziția pe care ar fi dorit-o d-sa.
Este foarte dureros că celelalte partide n-au urmat aceeași cale și s-au lăsat îndrumate de alte considerente , care ar trebui să fie lăsate departe de preocupările cari au să îndrumeze viitorul unui neam. "
Maniu / iun.'32

▣ **Coroana**

" Desfășurarea evenimentelor în ultimul timp și guvernarea nenorocită lorga

-Argetoianu

au început să sape **un abis între Coroană și națiune.**

"**Misiunea istorică a guvernului Vaida** este ca nu numai să oprească **adîncirea abisului**,

ci și să facă posibilă **reconstituirea cidului**, care încheagă într-o singură forță, Coroana și poporul. Fiecare cetățean cinstit îl va felicita pe d. Vaida de această operă, și-i va sta în ajutor, ca s-o realizeze. "

Maniu / iun.'32

▣ **PNȚ**

" În primul rînd, și de această dată, **PNȚ** aduce cele mai **mari sacrificii** pe altarul patriei,

lipsindu-se în campania electorală de atîtea forțe de propagandă și, mai ales, de **neîntrecutul luptător Vaida -Voevod**, cît și de ceilalți **membri ai guvernului actual.** "[...]

" În special **PNȚ** va trebui ca - în disciplina de fier și în deplină solidaritate - **sub luminata conducere a d.lui Mihalache**, - lăsînd deoparte orice considerații locale și vremelnice

- **să dea lupta energetică dar ordonată, pentru ducerea la victorie a steagului său**, dînd pildă și altora cum o națiune de obîrșie nobilă, știe să-și afirme conștiința sa națională și cetățenească."

Maniu / 7 iun.'32

▣ **Regionalism provincial.**

" În mod deosebit, **alegătorii din Ardeal, Banat, Basarabia și Bucovina**, vor trebui să-și dea seama că au ocazia atît de binevenită **să-și dea mîna** în lupta electorală,

pentru ca prin rezultatul alegerilor, **să asigure drepturile și interesele juste** ale acestor **provincii căzute**, în contra voinței des exprimate a Regelui, **la rangul de colonii ."** [**Atenție LD !**]

" **Alegătorii din noile provincii** îndeosebi trebuie să fie conduși de **instinctul lor sănătos**

pentru a se strînge în jurul steagului PNȚ și în jurul acțiunii sale electorale, **pentru a scăpa astfel pe Suveran de sfătuitoarii de pînă acum [Atenție LD !]** care au adus țara, împreună cu toate provinciile, în situația dezastruoasă în care se găsește . "

" Precum vedeți, **plec la Bădăcin și aștept desfășurarea evenimentelor.**

Sunt și voi fi pînă la moarte membru al partidului național-țărănesc.

Voi vota la alegeri pentru el, iar în decursul campaniei **electorale voi sta la porunca conducerii partidului**, în primul rînd al iubitului nostru **Ion Mihalache.** "

N.Ionescu / iun.'32.... Între timp, trenul se pune în mișcare și astfel interesantele declarații ale d-lui Maniu au luat sfîrșit

Notă : -----

* "**Triumful dlui Maniu**" - titra rev." Parlamentului românesc " . **N.R.A.**

Marea personalitate politică a **șefului necontestat al Ardealului și al PNȚ**, a fixat de mult atenția generală. Noi l-am urmărit ca pe un **subiect incomparabil** al preocupărilor

noastre politice libere, închinată exclusiv progresului vieții publice românești și nu odată am avut satisfacțiunea să pătrundem în **tăinuita acțiune de mare cuprindere a omului acesta** în care **s-a întrupat ceva** din acele două faimoase spirite politice, **Machiavel și Metternich ."** (**Vezi mai sus**)

27.PNL-ducist , Comunicat // guvern Vaida // PNȚ// opoziția // 7 iun.'32

La partid

(Dimineața", 8, 9 iun.'32)

/ PNL este, evident, **ostil cabinetului Vaida**. Liberalii se consideră **jigniți și nedreptățiți** de aducerea național-țărăniștilor, la un an de la căderea gov.GGMironescu,

fie și sub formula " guvern de alegeri "

/ La locuința dr. Angelescu, ședința **Delegației permanente** , prezidată de IGDuca.

S-a hotărât **combaterea cu îndârjire a cabinetului Vaida.**

S-au dat instrucțiuni , în acest sens, către toate organizațiile.

Comunicatul PNL

(" Viitorul " 8 iun.'32)

"Criza de guvern a fost rezolvată prin alcătuirea unei **formațiuni ministeriale național -țărăniste, prezidate de d.Alexandru Vaida** , sub **titlatură de guvern de alegeri.**

Constituirea acestui guvern nu poate fi considerată decît ca **o tentativă de mistificare** a opiniei publice și ca **o sfidare** adusă suferințelor de astăzi ale țării și simțămintelor ei atît de categoric exprimate în toate consultările electorale ce au avut loc în ultimul timp. [...]

Aducerea la guvern , în împrejurările actuale, **a partidului național-țărănesc** care este ,

în cea mai mare parte , **autorul dezastrului financiar** în fața căruia ne găsim, **constituie o sfidare** aruncată nevoilor obștești, intereselor superioare ale statului , moralității publice și simțimintelor țării. [...]"

PNL-1 / 7 iun .'32

28.N.Iorga , "Neamul Românesc", 7 iun.'32

Primele reacții la **căderea guvernului Iorga** , 1-2 iun.'32

Eșecul lui Titulescu pentru guvern de " uniune națională " , 2-5 iun.'32

Poziția partidelor față de gov."de alegeri" -Vaida , 5- 16 iul.'32

Demisia guvernului Iorga ,// fapte, culise, comentarii, zvonuri //

30 mai -5 iun.1932

[LD: informațiile sunt atît de contradictorii , subiectiv - partizane , încît este foarte greu , fie și cronologic (logic nici atît !) , să fie prea coerente, încît **le consemnez și eu de-a-valma.**

Abia în discuțiile la Mesaj , se va pune oarece ordine în această demisie -"surpriză" , ... pregătită, așteptată, presimțită,dorită , vestită, anunțată, contramandată, încă din ultimele zile ale sesiunii parlamentare (aprilie)

Amănunte, detalii, opinii, **vezi la fișierele de la partide,** din **dosarul rotativei și la Guvern Vaida .**

Vezi , de asemeni, broșura pe care o scoate în acele zile...]

"Neamul Românesc " (8 iun)

"Am părăsit puterea , așteptînd acțiunea guvernului cel nou, care trebuia să aibă două însușiri ce ni lipseau nouă și anume : **concursul d-lui Titulescu** , cu legăturile sale în străinătate , și **o popularitate deplină."**

"Poplăritatea [PNȚ] celor care s-au retras înaintea dezastrului oprit momentan de noi , în aprilie 1931,**e tot ce poate fi mai discutabil.**

Aportul d-lui Titulescu nu poate veni decît prin prezența sa

în fruntea unui guvern pe care n-a voit să-l prezideze .

"Fără aceste două însușiri,guvernul Vaida trebuie totuși să se țină de condiția sine quanon a existenței sale : **a plăți salariile, imediat și integral,** și **a arăta unde a găsit banii** cari au scăpat căutării noastre dureroase .[.....]

Fără acestea, avem a face cu oameni care au înșelat pe Suveran și vreau să înșele și țara."

N.Iorga / iun '32.

29.Întrunirea C.Ex. al PNȚ- Expunere I.Mihalache , Moțiune , 8 iun.'32

("Dimineața" , 9 iun.'32)

LD: Atenție ! Titlul este acesta.Dar , în realitate, este **o întrunire a regătenilor.**

Maniu plecase la Bădăcin iar la ședința nu sunt semnalăți ardelenii, basarabienii și bucovinenii . Poate să fi fost prezenți șefii județeni .Din document reiese clar că

PNȚ nu era pregătit să vie la guvernare ;că își amină din nou congresul ; că există mai multe centre de putere ;

că Mihalache - Maniu - Vaida era un triumvirat formal .

Pe 8 iunie s-a întrunit **C.Ex. al PNȚ, prezidat de Mihalache**, la clubul central din str. Clemanceau . Au participat : GGMironescu, Gr.luniuan, Virg.Madgearu, Ed.Mirto, DRloanițescu, Virg.Potîrcă și șefii organizațiilor județene.

Mihalache /:

▣ PNȚ

Mihalache a făcut un amplu expozeu asupra situației politice ; a crizei de guvern ; a concursului dat lui Titulescu pentru guvern de uniune națională .

Eșecul s-a datorat exclusiv PNL , prezidat de IGDuca , care poartă și "ponosul" de a fi dat concursul guvernului Iorga.

Regele a încredințat guvernarea d-lui Vaida.

PNȚ, chemat la guvernare în împrejurări atât de grele,

va face **alegeri pe deplin libere**, și **se va feri** în campania electorală **de demagogie**.

Au mai vorbit : G.Măcărescu, Cezar Spineanu, C.Teianu , DRloanițescu

(care a propus cartel electoral cu asociații profesionale)

▣ Moțiunea PNȚ / 8 iun.'32

"**Comitetul executiv central al partidului național-țărănesc** , după ce a ascultat expunerea d-lui Ion Mihalache, despre situația politică , exprimă **omagiile sale respectuoase Coroanei**, care a dorit să strângă la olaltă și să solidarizeze toate forțele politice ale țării.

"**Comitetul regretă că nu s-a putut alcătui guvernul de concentrare națională** sub prezedinția d-lui **N.Titulescu** , a cărui ilustră personalitate se bucură, în țară , de toată încrederea , în străinătate , de un deosebit prestigiu.

"Constată că realizarea unui asemenea guvern de concentrare națională a fost făcută **cu neputință** , din prima clipă, de **partidul liberal** de sub președinția d-lui **Duca** ;

că nu din pricina noastră **nu a putut lua ființă un guvern de concentrare mai restrînsă** , pe care , sub președinția d-lui Titulescu , ne-am declarat de asemenea gata a-l sprijini .

" Constituindu- se în astfel de împrejurări **guvernul electoral Al.Vaida- Voievod, Comitetul se mîndrește** că onoarea prezidării unor alegeri libere revine **vicepreședintelui nostru , strălucitul exponent al Ardealului** , pe veci integrat în cuprinsul hotărelor românești și **reprezentant al celui mai puternic partid politic** , singurul care a făcut alegeri libere. [...]

" Autoriză **Delegația Permanentă** a partidului a exercita **depline puteri ale Comitetului Central** , pînă la sfîrșitul campaniei electorale , **amîninîd lucrările pregătitoare ale congresului partidului pînă la toamna viitoare "**

PNȚ/ 8 iun.'32

30.) Întrunirea PNȚ, Culoarea de "Verde" , duminică, 12 iun.'32

("Dimineața " , 14 iun.'32)

Sala teatrului Marconi din Calea Griviței.La terminarea mitingului, s-a făcut o mare manifestație .

Prezidează prof.D.Stănescu .Iau cuvîntul: dr.Gh.Rădulescu (salutul culorii de "Galben") ; col.N.Bujoreanu (încrederea în PNȚ) ;ex-senator Romulus Georceanu (critică zvîrcolirile și guvernarea PNL) ; Mitică Ionescu Al.Coporan, Albu, C.Țunescu (raportul Rist și guvernarea dezastruoasă Iorga) , G.Manea, Titu Călinescu, G.Vasilescu, M.Conduratu,ex-președ al Camerei , V.Toncescu (critică PNL, guv.Iorga, pe Goga)

Virgil Madgearu

"Ne-am adunat azi aici ca să vă arătăm , înainte de începerea campaniei electorale, **rostul schimbării de guvern**. Înainte de căderea guvernului **se părea că toată lumea este unanimă în necesitatea schimbării regimului**.

" Experiența de **14 luni a tehnicienilor** , dovedise că **n-au nici o legătură cu straturile poporului și nici o coordonată legislativă**.

Era **o contradicere de la un ministru la altul** în toată politica lor și se vedea sfîrșitul apropiat al consolidării făcută de guvernul național țărănesc.

" **Era un acord** care cerea **reîntoarcerea la viața constituțională** ,
așezarea guvernării țării în baza unui guvern constituțional ales.
Cînd a căzut guvernul, toate partidele aplaudau , au admis normalizarea vieții politice.
Aceasta a ținut însă foarte puțin, cîteva zile, după ce MSRegele a chemat pe

d.Titulescu
pentru a face un guvern de concentrare."[.....]

Madgearu / iun.'32

Guvern de uniune națională

[LD: **Atenție la nuanțe ! Preocupări de "imagine" !**]

" **Gîndul patriotic al MSRegelui** s-a oprit la hotărîrea de a încerca
un guvern de uniune națională care, desigur,
nu aduce mai multă capacitate decît un guvern de partid puternic ,
dar naște nădejdea de mai bine, liniștește și înlesnește
ca doctorii să poată căuta în liniște bolnavul. Iar în afara lui , **impresia că suntem**
oameni serioși,
că nu sunt lupte și dispute între fracțiuni.

" **PNȚ a înțeles necesitatea unui guvern de uniune națională** ,
iar în octombrie 1930 , cînd m-am întors de la Conferința de la Geneva ,
am sfătuit pe MSRegele să facă un guvern de uniune națională ,
văzînd furtuna ce se deslănțuie și **știind ce organism debil avem** ,
după guvernarea de 10 ani a liberalilor. [**LD : Obsesia antiliberală a lui Madgearu**]
Și atunci și acum noi eram partizanii unui guvern de uniune națională , fără

condițiuni,
fără pretenții de portofolii și locuri în parlament.

Rîndul trecut , liberalii erau pentru , de data aceasta sunt contra.

Rîndul trecut erau mai multe posibilități, era mai ușor unui guvern de partid, astăzi , nu.

Rîndul trecut liberalii au zădărnicit acțiunea , care ar fi împiedicat formarea unui guvern
Iorga -Argetoianu.[...] D.Titulescu a mai stat atunci o săptămînă în țară,
cu speranța că tot va fi posibil să se facă ceva .

Partidul liberal a dat însă concurs guvernului Iorga -Argetoianu ,
a împiedicat guvernul de uniune națională, și tot răul din cele 14 luni lor se
datorează.

Atunci d.Titulescu găsea cu ușurință credit, iar țara ar fi fost salvată.[...]

Tîrziu de tot s-au pocăit liberalii ."

Madgearu / iun.'32

▣ **PNL**

[LD: **Atenție la înverșunarea lui Madgearu !**]

"De ce n-a revenit liberalilor succesiunea și s-a ajuns la formula Vaida ?
Partidul liberal nu putea lua succesiunea, mai întîi , că **ar fi fost o imoralitate**
ca cei care au împiedicat un guvern de uniune națională și au sprijinit guvernul personal
al d-lor Iorga -Argetoianu , să vină la guvern.Nu se putea , pentru că **ar fi fost**
o primă de încurajare dată sabotorilor guvernului de uniune națională ,
cerut de toată opinia publică. **În virtutea căror drepturi cere partidul liberal puterea ?**
Își închipuie bătrînii liberali că mai sunt ce au fost , dar nu mai sunt !
Ei care **s-au sprijinit pe o industrie artificială și bănci** , pe baza spoliațiunii statului și
a consumatorilor, **distrugeînd timp de 40 de ani viața statului.**
Partidul liberal a avut **cîteva decenii monopolul puterii în țară** , monopolul **finanței și al**
industriei.

Unul din motivele campaniei împotriva mea - și care este o cinste pentru mine -
e că am luat tîrnăcopul să dărîm [LD !!!] , iar **resturile ce au mai rămas**
au fost aruncate la dărîmături de criză. Astăzi , substratul partidului liberal formează
dărîmăturile.

Partidul național -liberal **avea ideologia industrializării , prigonind agricultura.**

Anumite **straturi subțiri erau protejate în dauna mulțimei**, care era persecutată.

Partidul național -liberal **a avut un naționalism feroce** . [**LD !!!**]

Toate acestea au murit. [.....]

Liberalii n-au nici credință , nici program. [**LD !!!**]

Murind **Vintilă Brătianu** , **ultimul creer, liberalii nu mai au nimic.** [**LD !!!**]

Ne-a fost adversar , dar Vintilă Brătianu avea creer, studia programul și problemele.

Murind el, care-l programul partidului liberal ? [...]

Programul înseamnă soluțiuni , nu înșiriri de vorbe.[...] Partidul liberal n-are program
[?!?]

și în virtutea cărui program să li se dea puterea ? Sunt supărați ? De ce ?

Au guvernat din 14 ani, 10 , iar noi 2 ani și jumătate.De ce dar se cred nedreptățiți ?

Pot ei cere acum puterea ? **Dar unde au ei organizații ? Poate ceva în Vechiul Regat .**

Însă în Basarabia , Bucovina și Ardeal , nu. Atunci cum vor face alegerile ?

Să violenteze alegerile în provincie ? **Liberalii sunt un partid regionalist , regățean, și să violenteze acum provinciile ,** când se agită chestia revizuirii tratatelor ? [**LD!!!**]

Într-un guvern de concentrare pot intra, dar **singuri să guverneze, nu "**

Madgearu / iun.'32

▣ **Guvern electoral .**

[**LD Atenție la nuanțe ! Pare frustrat ! Se contrazice !**]

" Noi am introdus noua **ideologie agrariană , țărănistă**, care corespunde necesităților țării și criza a dovedit că corespunde cu nevoile . Criza a trecut peste orașe și peste sate , dar agricultorii trec mai ușor criza , căci au putere de rezistență.[... ..]

În această situație,[Averescu nu mai are nimic în Ardeal și Basarabia iar în vechiul

regat , " câteva scînduri " ; despre gruparea Goga nu este serios să discute !] **suveranul se putea rezema numai pe partidul național- țărănesc** care era îndreptățit să ceară și să vină **cu prima echipă [LD !!!]** pentru guvernarea țării. Am voit însă să corespundem dorinței suveranului , **dînd țării un guvern electoral , cu reprezentanți din celelalte partide.**

Noi i-am invitat să vină pentru a ne controla .N-au vrut .

De ce vrem guvern electoral ? Pentru ca țara să se pronunțe :

vrea un guvern național-țărănesc , ne luăm toată răspunderea .

Vrea un guvern liberal, să-și ia ei întreaga răspundere .Dar nu credem să iasă liberalii

și nici ei nu-și iau răspunderea.Dacă **țara va indica mai multe partide**,

atunci **se va forma un guvern de concentrare.**

Eu însă **am convingerea că PNȚ va ieși triumfător.**

Cunosc pulsul din provincie și știu că țara va da majorității importante PNȚ. [... ..]"

Pomiliu Ioanițescu / iun.'32

▣ **Muncitorimea**

[**LD : Atenție ! Se adresează muncitorimii , văduvelor, pensionarilor !**]

"Trăim cu toții laolaltă de mulți ani și am dus împreună lupte cetățenești pentru binele poporului.

Aci este **un cartier muncitoresc** , este mai multă **mizerie**, iar cel ce suferă

are mai multă minte și inimă.Este o datorie a noastră să constatăm că ceea ce țîșnește din sufletul d-voastră , nu este chestiune personală , ci de interes general.

Este numai **cerința de a munci, de a avea pîine**.Și noi trebuie să stăruim

ca muncitorii să aibă pîine și ne angajăm să luptăm pentru asta.

Pentru **ceferiști** , situația în care se află este , într-adevăr , **dureroasă.**

De ani de zile **n-au statut care să le garanteze stabilitatea și plata muncii lor**

Știți ce fel de statut a întocmit direcțiunea generală a căilor ferate .

Nu vom lăsa însă direcțiunea generală să facă statutul personalului ,

ci îl vom face prin parlament . Nu suntem luptători ocazionali.

De ani de zile luptăm pentru personalul căilor ferate.[... ..]"

PNȚ / 12 iun.'32

31.) **Întrunire PNȚ** : culoarea de Galben, 13 iun.'32

(Dimineața " , 14 iun.'32)

Sala " Eintracht " .Prezidează comandor **Chiriță Vasilescu.**

Vorbesc: **Gh.Gheorghide** (secretarul org.) , **Milian - Maximin , av.Stănescu,**

av.Zamfirescu, Vict.Mălinescu, dr.Piticescu, Gh.Aslan, Petre I.Constantinescu ,

Aureliu Weiss, dr.Rădulescu ș.a.

Virgil Madgearu :

[**LD : repetă , ideile de la întrunirea de la Marconi ; atac principal, anti-PNL ;**]

"Îmi iau angajamentul în fața opiniei publice că **PNT** nu-și va începe guvernarea pînă cînd nu se va vota legea controlului averilor .

Hoții și calomnii din orice partid, vor fi trimiși la pușcărie."

Intrunire PNT : culoarea de "Negru" , circ. 11 , 19 iun.'32

("Dimineața" , 21 iun.'32)

Vorbesc : **Șt.Hristescu** (președ.circ.) , H.Blazian, D.Pantor, A.Obreanu, d-ra Sofia Fruchtmann,

T.Vasilescu .Caldă manifestație de simpatie la adresa lui **Virgil Madgearu**,
șeful organizației de Ilfov.

32.) **Tudor Teodorescu -Branîște** , "PT de sub șefia dr.Lupu" , iun.'32

(Rev."Parlamentul românesc", an III, 21-22, iun.'32, p. 3)

Interviul lui Lupu ("Adevărul", "Dimineața")

Este legitimă și justificată existența PT. Desprins din PNT în 1927, el nu poate fi tratat ca o "dizidență" sau ca o "grupare personală " ci ca un partid hotărît "să mențină o ideologie și o tendință programatică pur țărănistă " , în condițiile cînd, prin fuziunea PT cu PNR , ramura țărănistă a evoluat pe un plan burghez.

Partidul Țărănesc , care se întemeia pe masa țărănească săracă din Basarabia și Vechiul Regat ,

s-a legat nefiresc cu Partidul național , întemeiat și **exponent al burgheziei ardelen.**

Hibridul politic și-a dovedit **contradicția** în trecuta guvernare național-țărănistă :

Ideologia țărănistă a lui I.Mihalache, a îngenucheat

față de crezul liberalo- burghez al lui Maniu.

Așa se explică aparentul paradox al **atitudinii față de conversiune :**

susținută de ramura țărănistă , în Regat,

și **combătută** de ramura națională, în Ardeal !

Atitudinea dr.Lupu.

("Dimineața" ,6, 8 , 9 iun.'32)

Consfătuire PT (8 iun)

Lupu expune situația :

/ Căderea guvernului Iorga , **guvern "neconstituțional" ;**

/ **Titulescu n-a reușit din cauza PNL;**

/ **Vaida** i-a propus să intre în guvernul său, **cu condiția să renunțe la punctele cardinale**

ale programului său : conversiunea agricolă și urbană, reforma monetară

Guv.Vaida ,

este un " **guvern de provocare** " , alcătuit de **oameni vinovați de dezastrul actual al țării ;**

Vaida nu va face alegeri libere ;

Congresul țărăniștilor din Prahova. (19 iun, reportaj I.Vermont)

În sala Cooperativei , cu delegații de săteni din comunele județelor.

[LD: **ce otrăvit este acest Tudor Teodorescu Branîște, atît de preamărit de istoriografia comunista românească ! Să fi fost, de pe atunci , racolat ?**

Să fi știut dr Lupu ? Sau si el ? Sau asta a fost pur si simplu tributul "stîngii" ?!]

Au vorbit :

Octav Livezeanu (secretarul PT) , **Iordan Mihăescu**,

Tudor Teodorescu-Branîște : "Lupta pe care aveți s-o dați, e o **luptă de eliberare.**

Și anume : **eliberarea regatului de sub presiunile pe care le exercită Bădăcin.**

: **N- au murit 800.000 de oameni pe front** , pentru ca , apoi,

să mutăm capitala de la București la Bădăcin. :

Zece ani de zile , **țara a fost guvernată de la Florica .**

Rezultatul ? Dezastrul de azi.Vreți ca încă 10 ani să fim guvernați de Bădăcin ?

Avem **tot respectul pentru Ardealul cărturarilor și toată dragostea pentru Ardealul țărănilor. :**

Nu putem tolera însă supremația Ardealului < domnilor > "

Cristel-Ceaușoglu (președ. org.locale) : evocă acțiunea dr.Lupu , pentru partid țărănesc ;

amintește cum **dr.Lupu l-a părăsit pe Mihalache** , :

cînd a făcut tovărășia cu " naționalii " din Ardeal , ca să cucerească puterea ;

dr.Lupu : n-a voit puterea ca să fie "asupritor " ; :

condamnă demagogia pe care o fac Liberalii și național-țărăniștii ;

D.Mazilu (secretarul g-ral al partidului) : explică platforma politică a dr.Lupu .

dr.Lupu : critică acțiunea dezastruoasă a guvernului Iorga ; laudă încercările lui Titulescu (din 1931, acum, din 1932) pentru un guvern de concentrare ; explică de ce a refuzat să intre în guvernul lui Vaida . **Mergem rău**, mergem foarte rău, **cu toate că România este singura țară de pe pământ care ar putea merge bine**, pentru că noi avem bogățiile necesare vieții.[...]

Eu , cînd voi veni la putere , voi scădea instantaneu impozitele cetățenilor , în măsura scăderii veniturilor.Voi desființa regiile autonome , care de asemenea îmi vor aduce economii [.....]

Pamfil Șeicaru [?!?] : "Acum trei ani d-Lupu a venit la mine și mi-a spus :

Peste țara noastră a venit o plagă.Dă-mi ajutor să o scăpăm.**Era vorba de legea conversiunii.**

Noi n-am conceput **conversiunea rurală**, fără **conversiunea urbană**.

Prima parte an reușit să o facem.**Să o facem și pe a doua "** -----

▣ " Interviewul dr.Nicolae Lupu " , 27 iul.'32

("Adevărul" , ? , ... preluat de "Dimineața" , 27 iul.'32)

Înapoiat din campania electorală , dr.Lupu a făcut "Adevărului" o serie mărturisiri interesante .

El a subliniat rolul important al presei în desfășurarea propagandei electorale, sub regimul votului universal :

" Mai întîi, țin să vă felicit pentru atitudinea ziarelor dvs .

"Dimineața" și "Adevărul" - și pentru obiectivitatea occidentală ,

cu care - ziare de onestă și justă informație - ați dat o egală publicitate

manifestării tuturor curentelor reale de opinie publică.Ați contribuit în felul acesta ,

la informarea alegătorului.Căci votul universal a avut darul de-a scoate ziarul dincolo de hotarul

orașului, și de-al duce în creierul munților și în largul cîmpului.

Cu atît mai formidabilă apare , deci, misiunea presei și răspunderea ei, astăzi. "

Lupu / iul.'32

▣ Ardealul - Ardelenii - guvernul Vaida

Lupu și-a petrecut o mare parte din campanie în Ardeal. A constatat starea de spirit

a țăranilor de peste Carpați și nevoile provinciei. El explică de ce Ardealul

i-a dat cel mai mare număr de mandate.A întrevăzut asta încă din 1922 ,

cînd i- a cerut lui Mihalache să nu facă fuziunea cu PNR, care nu avea nici o legătură cu țărănismul.

Nu l-a ascultat, a făcut fuziunea...

" Ardealul e mai aproape de ideologia țărănistă ,

decît tendințele anti-regăteniste ale <Patriei> din Cluj.

Ardelenii fac politică de partid, iar nu politică regională.

Ardelenii votează programul , iar nu calitatea de ardelean a candidatului."

[LD:vezi dacă găsești de ce , în urma unui incident în Cameră, dr.Virgil Solomon

(deputat PNȚ de Odorhei) va provoca la duel pe dr.Lupu -cf."Dimineața", 5 aug.'32]

Lupu / 27 iul.'32

▣ Regim constituțional ? - Nu!

Luptînd împotriva gov. căzut, el n-a luptat contra unei persoane ,iar acum, broșura d-lui Iorga

dezvăluie "sistemul" ...Guv.Vaida continuă sistemul, sub paravanul unui partid...

" Desamăgirea nu i-a provocat-o , de data aceasta, partidul național-țărănesc.

Ci d.Iuliu Maniu .După retragerea la Bădăcin, Ardealul aștepta altceva

decît această pripită venire la guvern , sub forma camuflată a unui guvern de alegeri,

și fără nici o garanție de reală și sinceră reintrare în ritmul constituțional.

A fost o mare greșală a d-lui Maniu sau -poate - a partidului ,

pe care d.Maniu nu l-a mai putut stăpîni." [.....]

"Dacă se continuă pe **calea abaterilor** de la normele constituționale ;
dacă se practică mai departe **sistemul numirilor surprinzătoare** și prin nimic justificate
dacă se guvernează ca și în trecut ,
adică **fără ca guvernul să aibă toate frânele statului** ;
- atunci mie, ca cetățean, **mi-e perfect indiferent** dacă în fruntea guvernului de concesi
este
d.N.Iorga sau **d.Vaida** , sau **d.Mironescu** ! [.....]
Ideea de partid, care părea restaurată în drepturile ei, [...] este astăzi **tot atât de primejduită ca și în timpul guvernului Iorga.**"
Lupu / 27 iul.'32

▣ PNT - guvernarea

" Am impresia unui **penibil provizorat**.
Disensiunile din PNT, **ridicola căutare a unui șef de guvern** [...] **consfăturile de la Cluj** , în **opoziție cu cele de la Tîrgu Jiu** [...] îmi transformă această impresie într-o convingere fermă.
Nu știu dacă guvernul viitor **va fi prezidat** de **tăcuta încruntare a d-lui Maniu** , de **surîsul senin al d-lui Mironescu** sau de **bonomia cu înclinări spre anecdotă a d-lui Vaida**.
Știu însă că va fi un guvern provizoriu [...] pus în **situația penibilă** de a profita de "prima electorală" pe care a combătut-o, **ros de rivalități mărunte** și pornit pe **calea lamentabilă a abdicării de la normele constituționale** nu va putea face față situației grele prin care trecem."
Lupu / iul.'32

33.) Campania electorală , 24-25 iun. iun.'32

("Dimineața", 26 iun.'32)

Cluj.

Sediul PNT, str.Regina Maria .

/ **Iuliu Maniu** a sosit cu automobilul. **Consfătuire : M.Popovici, Emil Hațiegan, Gh.Crișan**

(secretar general pentru Ardeal)

S-a hotărît candidatura unor tineri : **dr.A.Buteanu** (dir.de cabinet la Președinția Consiliului de miniștri) ,

prof.Jinga, dr.Pavel Pavel, dr.Cornel Bleahu etc etc.

Seara , au plecat spre București, unde vor depune candidaturile județelor ardelene.

/ Se semnalează trecerea în PNT, a **doi liberali ardeleni : dr. Teodor Mihaly,** (ex primar al Clujului, ex parlamentar) și prof. univ. **V.Meruțiu** (fost deputat)

Sibiu.

VVTilea (subsecretar de stat la Președinție, și la Presă) a **pornit prin județ**,

întîmpinat în comune de cetățeni, cu pîlcuri de **călăreți**, îmbrăcat național,

cu **drapele și fanfare**.La **Alțina** , a **botezat** copilul preotului Delașcu ;

a participat la o întrunire săsească ; la **Nocrich** , întîmpinat cu însuflețire ;

la **Rășinari** , la o mare adunare unde a vorbit părintele Simonetti , etc.etc...

Buzău

Vii nemulțumiri la alcătuirea listelor de candidați.**Pompiliu Ioanițescu** , în locul lui **Alecu Mihăilescu**

(căruia , în compensație , i s-a oferit președinția Camerei de comerț dar el a refuzat.)

Campania electorală / iun.'32

34.Manifestul electoral PNT, 26 iun.'32

("Dimineața", 27 iun.'32)

"Guvernul supranumit al tehnicienilor s-a prăbușit la 1 iunie."

" Venit la cîrmă acum un an **cu sprijinul partidului liberal**,

s-a menținut cu acest sprijin , și **în guvernare și în parlament** și

în **administrația țării [!]**

S-au dus cu toții laolaltă , înfierăți că **au amăgit și țara și Coroana .[!]**

Lasă în urma lor **o moștenire cumplit de grea.**"

Statul dator la funcționari , militari, pensionari, văduve, invalizi
și la particularii care au aprovizionat cu mărfuri **oastea țării** și
la alte așezăminte, cu peste 10 miliarde de lei [...]

Regele a apelat, și de data asta , la toate partidele să se formeze
un guvern de **Uniune Națională**, prezidat de ilustra persoană, **N.Titulescu.**

PNL-Duca a zădărnicit această încercare .[.....]

"**Coroana** a încredințat **guvernul țării d-lui Alex.Vaida Voevod** ,
fost prim-ministru , **președintele PNȚ din Ardeal** ,
și vicepreședinte al PNȚ din România ,
cu chemarea de a consulta țara prin imediate **alegeri libere.**

Partidul Național Țărănesc va trebui să-și ia răspunderea
în mijlocul unor **uriașe greutăți**.El este hotărât să închine țării puterile sale de lucru,
împletindu-le într-o **strînsă și frățescă colaborare** de zi cu zi cutoate forțele ei,
pînă la cele mai depărtate periferii -

pe drumul constituționalismului și parlamentarismului.

În prima guvernare am făcut unele începuturi ale **noii alcătuirii de Stat** ,
pe care acum ne vom sili **să o desăvîrșim** :

Am asigurat libertățile țării , desființînd starea de asediu și cenzura.

Am scos jandarmeria din politică .

Am dat putință satelor, comunelor județelor și orașelor, să se administreze libere,
prin aleșii lor, acordînd **autonomia administrativă**.[.....]

Am început ușurări în plata datoriilor [...]

Legea contra cametei, a scăzut dobînda de la 40% la 14 % .

Am aprovizionat populația muritoare de foame cu 14.000 vagoane de porumb

Am schimbat semințele rele cu cele bune [.....]

Am împedecat gov.lorga de la multe greșeli [.....]

Am cerut și obținut reducerea datoriilor agricole pentru țărani,

la legea conversiunii [.....] **salvînd și băncile populare** [.....]

"În această înțelegere , **PNȚ înfățișează țării un program de soluții imediate** ,
pentru a stăpîni suferințele priciunite de criză și **un program de măsuri generale**
menite să asigure funcționarea și dezvoltarea normală a statului , precum și propășirea
națiunii"

[.....] **PNȚ** :

Va păstra neatinsă conversiunea de drept în folosul țărănimii ;
totdeodată el **va întări creditul țăărănesc**.

Va propune măsuri în vederea **scăderii dobînzilor** și **înlesnirii lichidărilor**
care grevează **proprietățile urbane** .

Va reduce sarcinile care apasă pe **producători și contribuabili**
(impozite și prețuri la mărfurile industriale)

Va desființa prestațiile în natură.

Va întreprinde o puternică acțiune pentru **ridicarea prețurilor produselor agricole** .
(reducerea costului transportului, a taxelor la oboare și tîrguri ;
construirea de silozuri ; organizarea și controlul comerțului cu cereale)

Va remania politica comercială externă , pentru realizarea unui profit real .
(contingentarea importurilor ; tratament preferențial pentru produsele exportate ;
refacerea și consolidarea blocului țărilor agrare din răsăritul european)

Va examina bugetul în curs și va suprima cheltuelile inutile .

Va lua măsuri pentru plata salariilor și pensiilor restante .

Va realiza controlul averilor tuturor miniștrilor, funcționarilor publici și parlamentarilor.

Dezvoltarea producției naționale.

I.) Conștient de rolul său , își concentrează **principala atenție asupra agriculturii** ,
și în special asupra **agriculturii țărănești**, **fundamentul economiei naționale**

într-o țară de plugari , **PNȚ va continua sau va iniția** :

Întărirea **gosodăriilor individuale**; industrializare agricolă și vînzarea produselor ,
prin **cooperăție** și **credit țărănesc** ; **dezvoltarea ramurilor anexe** legate de noua
structură

a agriculturii, **zootehniei, pomiculturii** etc.; activizarea **Camerelor agricole** ;

eliminarea birocratismului de la Ministerului Agriculturii ;

II.) Protecția și încurajarea **numai a industriilor** care **prelucrează materiile brute** ;

cărbunele și fierul - se vor dezvolta pe baza unui program special, raportat la necesitățile

armatei și c.f.r.; **petrolul** - mărirea debușeului intern ;

controlul prețurilor tuturor întreprinderilor cartelate sau monopolizante .

III.) Creditul organizat **corespuzător structurii agrare a țării** :

Va întocmi **legea** pentru **îndrumarea activității băncilor** ;

Va reorganiza **Creditul Agricol Ipotecar** ;

Va așeza pe baze noi **Creditul Industrial** ;

Va promova concentrarea **băncilor populare** și dezvoltarea **băncilor centrale cooperative** ;

Va încuraja **cooperativele de consum țărănești** ;

IV.) Transporturile .

Va promova un **program de dezvoltare a drumurilor, căi navigabile, căi ferate, conducte porturi** ș.a.

Reforma fiscală

O reformă fiscală , pentru a înlătura toate măsurile care lovesc producția și tranzacțiile economice;

Asigurarea încasării **impozitelor indirecte** (art.industriale)

Monopolul complet al spiritului industrial ;

Reforma impozitelor comunale și județene;

Simplificarea **impozitelor directe** ;

Eliminarea elementelor nedemne din aparatul fiscal.

Mentținerea regiilor Autonome.

Cu perfecționarea, responsabilizarea , simplificarea, armonizarea salariilor, controlul financiar al Statului ;

Modificarea legii electorală.

"PNȚ va sta neclintit pe temelii **constituționalismului și parlamentarismului.**

El va modifica **Legea electorală** , **suprimând prima și repartizând mandatele** pe baza **principiului proporționalității.**

Va prevedea toate **garanțiile** pentru **libertatea și sinceritatea alegerilor."**

Învățământ, cultură, educație.

" PNȚ se va strădui cu toate jertfele , să înfăptuiască **o școală potrivită [...]**

Învățământ primar - întărit, cu caracter practic;

Reducerea neștiutorilor de carte ;

Școli superioare țărănești , pentru conducători firești ai țăranilor;

Înv. secundar - îngrădit și îmbunătățit , ca absolvenții să nu tindă toți spre Universități, ci să fie imediat folositori societății;

Înv.profesional - dezvoltat ;

Universitățile -înălțate , creatoare de știință și înrîuririi sociale;

Conlucrarea instituțiilor de stat cu **societățile culturale** ;

Minorități

Regim de **dreptate și echitate** pentru toate **minoritățile etnice și confesionale**, pentru a-și împlini **misiunea națională și culturală.**

Politica externă .

Mentținerea și întărirea păcii ; Societatea Națiunilor ; sistemul de alianțe; organizarea vieții economice internaționale (țările dunărene)

Ne vom face datoria , **credincioși țării, Coroanei** , și gata la orice jertfe.

Cetățeni,

Votați cu încredere **listele PNȚ** .Semnul nostru este **cercul** (inelul)

Comitetul Central Executiv al PNȚ.

PNȚ / Manifest electoral / 26 iun.'32

35.) Întrunirea PNȚ(Dobrescu,Popovici , Mihalache,Madgearu,Maniu) , 27iun.'32

("Dimineața" , an 28, nr. 9159, 28 iun.'32, reportaj, disursuri, foto)

Sala "Vox" (Eforie) , pe Bulevardul Elisabeta .

Manifestare grandioasă, ca înainte de '28, când era în opoziție.

Peste **20.000 de cetățeni** din Capitală, Ilfov și Vlașca, au ținut să defileze în fața d-lui **Maniu** ,și a celorlalți fruntași, adunați în balconul **clubului central** al PNȚ,

din str. Clemanceau. Timp de 3 ore, mulțimea imensă a înțesat în întregime bulevardul Elisabeta

și Calea Victoriei. Circulația a fost închisă.

În fața **Palatului Regal**, demonstrații au izbucnit în urale. **Suveranul** a ieșit în balcon, fiind ovaționat îndelung. Cf. hotărârii guvernului, de neamestec în alegeri, n-a participat la întrunire **nici un membru al cabinetului**.

Președinția adunării - **Virg. Madgearu**.

Dem. Dobrescu (primarul general al Capitalei) : "Acum încep discursurile cele mici, pentru că **discursurile cele mari** au fost ținute de **zecile de mii de cetățeni**, care au manifestat pe stradă, demonstrând că **țara întregă vrea partidul** național-tărănesc

la conducerea țării. [...] numai după un an de opoziție, **împins de de masse**, **acest partid este din nou la guvern**. În numele Capitalei, salut [...] să aducă țării salvarea, pe care o așteptăm de la el."

M. Popovici (ex-ministru) : Se aduc tot felul de **învinuiri PNȚ-ului** și guvernării sale, uitându-se **moștenirea de la 1928**. La plecarea liberalilor de la putere, am găsit totul în ruină [...]

viața financiară a Staului era distrusă în întregime. [...]

PNȚ a încercat să refacă țara [...] a introdus ordine în gospodărie [...]

a creat un număr de **instituții financiare** care să vină **în ajutorul agriculturii**.

Banca Agriculturii Românești și Creditul Ipotecar Agricol.

[...] opera n-a putut fi desăvârșită [...] **planul de refacere era sorocit pe 3 ani** [...] după 2 ani **PNȚ a trebuit să plece de la putere**. [...]"

I. Mihalache (ex-ministru, ex-președinte PNȚ) :

urează bun-venit vlăscenilor, ilfovenilor, cetățenilor Capitalei.

"Ați aflat **vestea cea nouă: PNȚ are iarăși în mână cîrma țării**,

prin încrederea Coranei. Pe cât se arată semnele țării și aici și pretutindeni,

nu este nici un pic de îndoială că **în curînd țara va face dovadă de deplina ei încredere**

din nou, **în PNȚ și în conducătorii lui**.

Mihalache / 27 iun.'32

▣ **Criza guvernamentală.**

Majestatea Sa a dorit să aibă **un guvern al tuturor forțelor țării**

sub președinția unuia dintre cele mai **ilustre personalități**,

care este pe **deasupra partidelor** care a făcut dovada că se bucură

de **respectul** [...] celor **53 de state** care compun **Liga Națiunilor**,

și pe care **a doua oară o prezidează** : este vorba de **Nicolae Titulescu**

(**aplauze prelungite**) [.....] Un drum s-a închis și alt drum s-a deschis .

Mihalache / 27 iun.'32

▣ **PNȚ - PNL**

S-a deschis drumul nostru și s-a închis drumul PNL (**aplauze prelungite**)

S-a deschis drumul nostru, pentru că și **Majestatea Sa**, ca și **întreg poporul**, [...]

doresc un guvern constituțional. [...]

Pentru că **noi singuri aducem ceea ce trebuie : program și forță**. [.....]

S-a închis drumul lor [...] Pentru că era **o situațiune falsă să aduci PNL**

să facă astăzi alegeri libere, pentru alt regim decît cel de acum un an,

pentru care **tot el a făcut alegeri**, și tot el și-a luat răsplata,

căci **nu s-a prăbușit numai guvernul Iorga-Argetoianu**, [...] dar s-au prăbușit

și acei care acum un an **au amăgit țara, au torturat-o și au falsificat voința țării**.

Este imoral ca acești oameni [.....] **au impus regimul Iorga -Argetoianu**

[...] alegeri silnice, necinstite, pentru ca să aibă 47% .[.....]

"Și atunci **în mod firesc s-a impus** la cîrma țării **un partid politic** care,

prin **îndoita încredere, a Coroanei și a țării**, și prin forța sa proprie, **să poată răspunde**

și de **greutățile zilei** și să poată garanta **consolidarea liberă a națiunii**,

sub toate formele sale, adică și în **viața parlamentară**, și în **viața administrativă**.

Este **de mirare** cum partidul liberal, cu trei zile înainte de venirea noastră la

putere, considera regim constituțional căderea guvernului lorga [...] **cum îndrăznesc** să spună că venirea noastră este **o întreită sfidare** ? [...] ei sunt solidari cu guvernul trecut de **neexecutarea alegerilor** pentru consiliile comunale și județene. Un singur argument se invocă **în favoarea lor** : **alegerile eparhiale**. Este de prisos să mai arăt cum s-au făcut, de cine s-au făcut pentru ca ridicolul în toată strălucirea lui la iveală.[...]

Partidul liberal s-a plîns, a amenințat și s-a consolată.

Sunt cele trei caracteristici ale slăbănogului.[...]

Odinioară era singura putere a țării. Astăzi a rămas ultima rezervă a țării.[...]

A venit ceasul să se plîngă și el. Odinioară se plîngea toată țara, și nimeni nu auzea.

De ce s-a plîns ? Pentru că **nu i s-a răspuns** cum se cuvine **la lealitatea lui**.

" Preferăm să nu discutăm despre acest lucru .Este mai bine , pentru că s-ar socoti că facem într-un fel de **supralicitație de dinasticism** . Or, este mai prejos de demnitatea noastră.

Sunt lucruri care se țin **în suflet, nu se trîmbițează pe uliți**, că se diminuează și se banalizează.**Lealitatea și credința sinceră în Coroană se arată prin fapte** , nu prin declarațiuni, cîteodată **platitudini și lingușiri** și cîteodată, **amenințări**.

"Și au amenințat.Au amenințat: **< Nu vom cruța nimic și pe nimeni >**

" Îi așteptăm la luptă. [...] luptă dreaptă, luptă cinstită, luptă pe față.

Refuzăm să credem în șoapte, [...] care mișună în cafenele și pe pe străzi.[.....]

"Odinioară avea doi stîlpi puternici : aparatul de stat și banca.

Aparatul de stat, tot, ținut în buzunar, începînd cu Coroana și continuînd cu Armata, și celelalte așezăminte , încep să simtă că sunt ale țării.

Băncile ? Pe ruinele partidului liberal cîntă o cucuvaie.Degeaba își ia aere de vultur rănit.S-a dus ; ce a fost n-o să mai fie. "

" A venit ceasul țării libere și țara liberă se mișcă prin aceste forturi." [.....]

Mihalache / 27 iun.'32

▀ **Programul PNT : stat național-țărănesc.**

"Programul nostru ? Așteptăm și așteaptă țara programul celorlalte partide, care au deschis focul.La focul lor, noi răspundem cu **programul nostru**.

Precum ați văzut [...] **două ținte** pe care vrem să le aplicăm :

întîi este ținta permanentă, transformarea totală a statului român , din vechi stat bancar cu forțe confiscate de sus în jos, **într-un stat liber**, de jos în sus.

Obiectivul al doilea : [...] cade pe noi greaua srcină **să luptăm cu criza** și să-i ușurăm durerile.

Ce este criza ? Fiecare dintre noi, producător și contribuabil, simțim **cobilița descumpănindu-se** , între coșul veniturilor și al cheltuielilor și această cobiliță descumpănindu-se **deșălează și pe contribuabil** , dar se simte că **și statul merge deșălat**.[.....]

Ne propunem ca principiu, **grija să resatbilim acest echilibru zdruncinat** [.....] Nu ne facem iluzii și nu înțelegem să vă facem mari iluzii.

Vom face tot ce este cu putință , pentru că ne-a rămas singura cale.

[conversiunea;întărirea creditului țărănesc ; scăderea impozitelor; reducerea tarifelor vamale; ieftenirea transporturilor ; compensații , ș.a.ș.a]

"Vom căuta , în locul statului bancar [!!!] ,

să așezăm statul național-țărănesc.

Aceasta înseamnă o **producțiune agricolă mărită** și îmbunătățită calitativ, ajutînd-o cu **credite** , , cu canale de scurgere de la munte la cîmpie,

și de la cîmpie la munte, adică cu o **cooperăție** , și cu o nouă și intensă

educațiune pentru ca producătorii să fie în stare de a o valorifica [...] temelia industriei naționale, care este **industrializarea agriculturii** [...]

cu **utilizarea brațelor disponibile** care prisosesc în agricultură [...]

În locul industriei parazitare [...] vrem să așezăm această industrie bazată

pe brațul țărănului ; un **alt buget**, în care **banii să meargă la sănătatea publică** , la lumina publică ,la **drumuri**, la **ostașul** bine hrănit și bine echipat.

[.....]

"Nu vă speriați cei de la oraș, de acest program rural.
Ce sunt orașele decît **centre de lumină și de schimb** .

[...] Într-o **țară de țărani săraci**, care n-au ce schimba, **nu se pot dezvolta orașe** [...] ci dezvoltare atrofiată, ajutare a coteriilor și clientelelor după uliță

și din cafenele, cu bani din bugetul statului.[.....]

Nu neglijăm orașele ; tocmai pentru că știm că lumina curge de la orașe spre sate , **ne adresăm intelectualilor de la orașe** și-i chemăm în sprijinul nostru pentru **împrăștierea întunericului** și pentru **alungarea sărăciei** de la sate.

" Dar pentru că știm că **viața economică curge de la sate spre orașe**, nu prevedem un viitor rău orașelor, ci **prevedem un viitor de dezvoltare naturală**.

Uitați-vă ce a făcut **primarul Bucureștilor**.El a făcut **o schimbare de direcțiune** ; n-a mai luat-o cu lucrările edilitare plătite cu banii publici , adunați de la toți cetățenii, de la centru spre periferie , ci **a luat-o de la mahala, spre centru** și, în locul mlaștinelor de **la Băneasa** avem astăzi o priveliște încântătoare , avem **pădurea de la Băneasa**, avem **Snagovul**.

" Cu metodele noastre de administrație,de gospodărire descentralizată, **trasăm toată inițiativa** , **toată energia** , **la sate** , pe care le vom pune **într-o mișcare** de care vor folosi satele, dar **și orașele vor trage foloase**.[.....]

Mihalache / 27 iun.'32

▣ **Monarhie constituțională**

[**LD: limbaj metaforic, insinuări voalate, care trădează însă intențiile de a "corija" tendințele Palatului și a camarilei**]

"**lata** **arhitectura de stat țărănească**, la care ne obligăm să lucrăm cu toată rîvna noastră.

[,,] vrem să-i punem **ășezăminte solide**,

un regim monarhic constituțional,

făcînd **zid în jurul Coroanei cu îndoita menire** :

pe de o parte, **să apărăm Coroana de influențele aceloră** care , știind că nu găsesc forțe proprii acasă la ei,**[camarila]** ar căuta să **utilizeze forța împrumutată a Coroanei și să consume din capitalul acestei Coroane**, în același timp să ne facem **zid împotriva acelor inconștienți , clevetitori și amenințatori [republicani ? anarhiști? sau cine ?]** , care nu-și dau seama că, într-**un stat țărănesc, în coasta Rusiei, regimul constituțional** este cel mai puternic **scut** , pentru ca construcția sa , să se facă într-o **atmosferă sănătoasă**.

Vom lupta din răspuțeri să primenim acest aer.

Este o **atmosferă încărcată**, este un **fel de ceață**, care împiedică să pătrundă de sus razele nădejdei și încrederii.[...] **Opera este grea , vîntul bate cu desnădejde**, corabia trebuie să plece. Plecăm pe corabie.**Cîrma este puternic strînsă în mîna noastră**.

Dăm drumul pînzelor.Programul nostru este în **bătaia vînturilor**.

Dar avem și o **ancoră** , cu care nu ne temem : este **crezul nostru** în forțele vie ale națiunii [...]

la luptă fraților , triască PNȚ , trăiască România pe veci unită și pe veci în frățită , trăiască Regele și cu Dumnezeu înainte ! "

Virgil Madgearu (ex-ministru, secretar g-ral al PNȚ)

[**LD: discurs lung, masiv, argumentat : A fost o evidentă repartizare de " roluri" , încît Madgearu nu se mai ocupă , de data asta , de problemele economice și de program**

Nu voi prelua repetițiile , voi nota doar eventuale accente noi.

Bine înțeles, și de această dată, ele sunt la adresa ...PNL]

Vezi text integral în plicul de presă]

Este sortit PNȚ-ului să vie la putere în vremuri grele.Așa a fost în 1928, așa este și acum.

Madgearu / 27 iun.'32

▣ **Controlul averilor publice**

"Întrucît **nici unul** dintre național-țărăniști **nu a fost pînă acum luat de guler ca om incorect [dar Boilă ?!]** cum se poate ca **partidul liberal**, partidul care **timp de 5 decenii a sleit toată vlaga țării** prin **exploatarea bugetului**, cum se poate ca **partidul lui Tancred Constantinescu** și al celorlalți Constantinești, cum se poate ca **acest partid să îndrăznească să apară** astăzi în fața opiniei publice ca **moralizatoare ?**

Este o limită în toate.[!!!]

" **Eu, în numele partidului**, îmi iau angajaentul, ca **prima lege** pe care o vom vota noi ,

să fie **legea controlului averilor**.

Această lege le-a oferit-o **prietenul Ion Mihalache. Nu au vrut s-o primească.**

De ce, dacă aveau la îndemână pe hoții de național-țărăniști ? **De ce nu ?**

Pentru că **știau că nu au pe cine prinde. Ei bine, eu știu că avem pe cine prinde. "**

Madgearu / 27 iun.'32

▣ **Dr.Lupu**

" **Grupulețul dr Lupu "** a dat un program simplu ca și manifestările fostului nostru prieten :

inflație și ștergerea datoriilor.

" Domnilor, cred că **nu este om cu scaun la cap care să creadă că**

vreun stat din lume , **afară de statul bolșevic, poate adopta un asemenea program.;**

pe de o parte, **inflație**, care înseamnă nimicirea în fiecare zi a averilor tuturor cetățenilor,

iar **neplata datoriilor** , este **ruina complectă a vieții economice** ,

pentru că **nu poate exista viață economică fără credit "**

Madgearu / 27 iun.'32

▣ **Școala "țărănistă"**

"În locul unei școli moarte, vom instala **o școală vie.**

Școala trebuie să pornească de la **o singură deviză:**

< Înapoi la ogor, agriculturizarea întregului învățământ .>

Ne trebuie **școli practice de toate categoriile, școli adaptate nevoilor regiunii ,**

iar **universitatea să rămână universitate ;**

acolo să nu se cuibărească nepoții și strănepoții nulităților care din întâmplare au ajuns să ocupe locuri pe care nu le merită.

PNȚ îi revine , nu sarcina, ci în primul rând **îndatorirea** de a se gândi serios la

rezolvarea problemei școlare din această țară, nu din interese bugetare,

ci **din interese naționale.[.....]** "

Iuliu Maniu [oficial, fără nici o funcție !]

[**LD: Madgearu** , când îl invită la cuvînt, spune că este "șeful " **PNȚ** .

Nu știu să se fi produs rocada, dar era previzibilă.El , **Maniu**, îl numește șef tot pe **Mihalache** .

În ce privește **conținutul de idei , atenție !**

Maniu are alt bagaj de legitimare istorică, are o ură patologică față de liberali și, un dispreț ignorant față de de istoria regătenilor.

Aceasta a fost, de altfel, **limita, pectetea**, pe care el a imprimat-o liniei sale politice în tot interbelicul . **O voi spune răspicat .]**

" **Manifestarea dvs.de dragoste mă mișcă nespus** .Ea formează un refren dulce , **al luptelor victorioase** pe care le-am dus de 12 ani, și este **o dovadă că dvs.știți și simțiți** că, faptul că **m-am despărțit de președinția partidului , nu atinge** întru nimic **simțul meu de disciplină și solidaritate** cu acțiunea acestui partid,

și **nu atinge** întru nimic **devotamentul meu neclintit și nestrămutat**

în ideologia partidului național-țărănesc, care cred că este **singur în stare**

să ducă această țară mareață pe care o are ,

mergînd veșnic pe linia ascendentă a evoluției naționale (**aplauze prelungite, ovații**)

" Cred din tot sufletul că **singura cale [...]** este **calea care urmează ideologia,**

principiile și metodelor acestui partid,

pentru că **PNȚ este propovăduitorul naționalismului integral** ,

consfințit prin jertfele de sînge ale celor două revoluțiuni naționale

[1848 și 1918] ,

pentru că **PNȚ este propovăduitorul democrației adevărate și înfăptuitorul ei** ,

care, **peste munți** , a scos **țărănul român** de sub jugul **vandalismului maghiar**,

iar **dincoace de munți** , a scăpat țara de **atotputernicia și neofeudalismul**

liberal, care a secat timp de atîta vreme forțele adevărate ale acestui neam,

pentru că acest partid **reprezintă ideea adevăratului monarhism** ,

și reprezintă **sentimentul adînc dinastic al națiunii române,**

și care, în consecință, a scăpat această dinastie de pericolul care o amenința,

de a fi **atăcate principiile fundamentale ale ideii dinastice** ,

principiul continuității, al stabilității și al autorității desăvîrșite [**Restaurația**]

pentru că **PNȚ** este **întemeitorul politicii de stat agrare** și
pentru că acest partid **a susținut și susține țaranul român**,
acest izvor nesecat al bogăției, al sănătății morale și trupești,
și al primenirii tuturor claselor sociale din această țară,
pentru că **PNȚ** este **slujitorul ideii de dreptate și a echilibrului social** ,
al justei distribuțiuni a sarcinilor statului,
pentru că **PNȚ** este **luptătorul ideii de drept și de dreptate**,
care încheagă un popor în **ființa etnică a națiunii** și care o pune alături
de celelalte popoare ale lumii civilizate,
pentru că, iubiți cetățeni, **PNȚ** a fost și este **luptătorul neînfriecat** , în orice împrejurări,
al constituționalismului, acest mare așezămînt al țării noastre ,
pentru care aștepta generații au dat șirul nesfârșit al martirilor , și , în fine,
pentru că **PNȚ** este acela care **a dat dovadă** în toate timpurile din urmă,
că este **singurul** care este **animat de altruismul perfect cetățenesc**,
care , prin activitatea sa publică, **nu țintește altceva decît binele țării**,
înalțarea națiunii , și , **cu lepădare de la sine**, este în stare oricînd
să aducă cele mai mari **sacrificii pentru țară.**" [.....]

Maniu / 27 iun.'32

▣ **Carol al II-lea.**

[LD :Pornind de la asemenea **premize principiale**, **sentimentele pro- sau anti-carliste ale lui Maniu** au fost excesiv de orgolioase , în funcție de **rolul care i se oferea pe scena politică**.Așa a fost și la restaurație,așa a fost și cînd a părăsit guvernul ,apoi șefia partidului, așa este și acum... așa va fi și mai tîrziu...]

" De aceea , **suntem recunoscători** și trebuie **să fie recunoscătoare întreaga națiune M.S.Regelui Carol al II-lea**, că , în aplauzele întregii țări , **a alungat de la putere guvernul Iorga- Argetoianu**, care era **negațiunea tuturor acestor principii**.

" **Suntem nespuse de recunoscători MSRegelui** , că **MSRegele** , în aplauzele întregii opinii publice , **a dizolvat corpurile legiuitoare** , compuse din membrii netrimși de voința națională, ci **invitați de cîțiva intruși la puterea țării** , [!!!] căroră li **s-a deschis poarta Parlamentului [...]** prin forță , prin baiote, prin teroare și prin furtul de urne .

"**Suntem recunoscători** că **MSRegele a tăiat firul acestei stări neconstituționale**, și că **MSRegele a însărcinat pe d.Alexandru Vaida -Voevod să formeze un guvern electoral** , dînd cetățenilor libertatea să-și spună cuvîntul și asigurînd ordinea și liniștea legală.

" **MSRegele nu a ajuns la această soluțiune în mod capricios.**

MSR a încercat toate soluțiile posibile.

[trece în revistă, atîcînd PNL , încercarea lui Titulescu [.....]

" Eu cred că astăzi **cetățenii** trebuie să-și dea seama de **îndatorirea lor de a da MSRegelui in instrument politic conștient** , puternic și capabil de a rezolva marile probleme de stat. "

Maniu / 27 iun.'32

▣ **Guvernul Vaida -Voevod.**

[LD: greu de urmărit gîndul întortochiat al lui Maniu . Fiecare idee poate fi interpretabilă , fiecare afirmație are în ea un sînbure de îndoială, de suspiciune.

În orice caz, **Vaida era** , încă , **omul partidului**, dar i se arăta **"bețșorul parlamentar "** , în caz de ... nesupunere ...]

"**De ce s-a întîmplat această numire ?**

Întîi, pentru că **d.Alexandru Vaida-Voevod a dovedit** , ca ministru de interne în guvernul nostru

[1928] că **este imparțial** și că **va asigura libertatea perfectă a alegerilor**,

și pentru că **d Vaida**, ca membru al partidului nostru ,

chiar dacă ar putea avea un moment de îndoială, [!?!] nu are nevoie ,

nici ca membru al partidului, nici el personal, **să facă vreo ingerință**,

pentru că știe [!?!] , cum știe toată lumea, că **acest partid**

este singurul care poate să realizeze **o majoritate parlamentară zdrobitoare** ,

exclusiv pe cale legală și pe calea deplinei libertăți."

"Dar în afară de aceasta , ființa d-lui Vaida [.. .] **simplicia ființă a d-lui Vaida**, [...]

înseamnă pentru noi și pentru străinătate , **un lucru imens de mare**,

înseamnă libertate, liniște și ordine [...] **Prezența d-lui Vaida** [...]

înseamnă **hotărîrea națiunii române de a susține pacea** și de a susține neatînse

acele contracte internaționale , care formează pentru noi **statutul teritorial**, înseamnă

adeziunea

și alipirea neschimbată a acestei națiuni pentru **tratatele de pace**, la care a conlucrat și

el. "

Maniu / 27 iun.'32

▣ **Criza economică și morală.[...]**

▣ **Planul Tardieu .[...]**

▣ **Contribuția lui Virgil Madgearu.[...]**

"Iar astăzi , cu adîncă durere și cu nespusă mîhnire a trebuit să citesc din raportul care vine de la Societatea Națiunilor , că **România este în fruntea statelor mizere**.

Vă puteți dvs închipui un mai **dezstruos rezultat al unei guvernări** de un an și cîteva

luni **a doi oameni, d.Nicolae Iorga și d.Argetoianu**,

este posibil, iubiți cetățeni, ca **să decadă națiunea noastră** acolo, ca această țară ,

care are bogății fără seamă în toată lumea, care are un popor harnic și deștept [...]

să fie stigmatizată înaintea lumii ca o țară mizeră [.....] este momentul **să arătăm**

lumii civilizate , că aici n-a fost vorba de un stat mizer, ci **a fost vorba de conducători**

incapabili, pe cari energia acestui neam și cumînțenia MSRegelui i-a **înlăturat de la**

guvern [.....]

Dacă vrei ca țara aceasta să aibă o conducere care să fie, deopotrivă, făptuitoarea

cinstită, conștiințioasă, devotată și sinceră a MSR , și diriguitori capabili ai treburilor

publice și de stat , **votați cu partidul național-țărănesc** .[...] eu vă spun alături de

marele scriitor francez : **munciiți și nu disperați.**"

Întrunirea electorală / 27 iun.'32

36) **O.Goga, interview, 8 iul.'32**

("Dimineața" , 8 iul.'32 ,H.Soreanu)

H.S. : Cum judecați soluția ce s-a dat crizei politice din p.d.v.constituțional,

și din p.d.v. al situației generale ?

Goga / 8 iul.'32

▣ **Situația în PNT**

Partidul e acefal. **D.Iuliu Maniu** de un an și mai bine , crede că se reface în opinia publică ,

prin **așa-zisa retragere din fruntea partidului**.

E și aceasta **una din manevrele de învăluire a opiniei publice** ,

cu care fostul președinte al consiliului dirigent **obosește lumea** .

Cunoașteți **legendele ce a pus în circulație** , prin șoapte la ureche, ca să-și creeze

o aureolă de victimă.Ele se rezumă la **așa -zisul conflict ce a avut cu MSRegele** .

În foarte multe variante , s-a editat această **poveste vinovată** ,

care **a otrăvit** mai ales, sufletele din Ardeal.

Ea persistă , fiindcă **d.Maniu o menajează înainte** ,

avînd aerul că așteaptă o reparațiune dincolo de palatul regal.

A doua chestiune care se pune:

bifurcația permanentă din partidul la guvern ,**se menține mai departe**.

Avem în față **două categorii bine definite**, care **nu-și pot reconcilia părerile**.

Întrebați-vă și dvs , **cine conduce aici ? Cine răspunde de situație ?**

Cine este puntea dintre cele două tabere opuse ?

Guvernul face declarație , de exemplu, pentru stabilizare și

pentru plata cuponului , **în vreme ce fruntașii partidului au păreri**

cu totul potrivnice.

Întrucît mă privește, sunt de părere că **este o imposibilitate să se creeze**

o unitate de gândire politică , între două soiuri de oameni , cari vorbesc două limbi diferite."

HS : Dar guvernul actual pretinde că are o misiune strict limitată: aceea de a face alegeri libere ?

Goga / 8 iul'32

▫ Guvernul și criza

" În forma lui actuală , nu-l văd existînd mai departe decît printr-o justificare care s-a mai văzut la noi :

triumful mediocrității . În adevăr, actuala compoziție nu va putea face față vijeliilor de mîine.

Nu mă gîndesc atît la luptele parlamentare ,
cît la soluții care - care dacă nu vor veni într-un timp scurt -

țara noastră intră într-o zguduitoare criză de stat.

Nu pierdeți în vedere situația actuală.[**înșiră marile neezuri :funcționarii, încasările bugetaredatoria externă, etc.**]

" Mă întreb : în fața **golului de la 1 august**, ce se va alege din cunoscutul zîmbet al d-lui Mironescu ?

Cine mai pune bani aici ? Experții de la Liga Națiunilor ? [.....]

Un împrumut extren, nu-l văd **nici posibil, nici probabil** .[.....]

Întrunire PNA ,13 iun.'32

("Dimineața" , 14 iun.'32 , reportaj)

I.Vasilescu-Valjean / 14 iun.'32

Guvernul Vaida -Maniu

"Suntem încă subimpresia **actului de nemaipomenit curaj al d-lui Vaida** , care **a cutezat** să ia astăzi răspunderea unei guvernări.Orice guvern, la venire , trezește speranțele , e așteptat la lucru, se bucură de un infimcredit moral, pînă ce uzura normală îl aruncă în disgrația cetățenilor.

"Pentru prima oară în istoria politică a poporului nostru, un guvern **este primit** de la început

cu **un clocot imens de ură, cu gesturi de revoltă**, cu **pumnii strînși**, de o populație ruinată moralmente și materialmente.

Nu s-au vindecat **rănila de la Lupeni**, nu s-au uscat **lacrimile văduveor și invalizilor** stîlciți în bătăi pe calea Victoriei, și **autorii atîtor jafuri și nelegiuiri** , sfidînd un întreg popor, **s-au instalat la cîrma țării.**

"Guvern de alegeri ?

Rîd și copiii ! E o politică de struț și toată lumea vede ce urmărește **struțul acesta imens**

care și-a ascuns **capul la Bădăcin** , așezîndu-și **restul pe banca ministerială.**

Cu ce program au venit ? [.....]

Se spune **că au cerut puterea amenințînd cu destrămarea unității noastre naționale.**

[...] **Pe cine reprezintă ei ? Ardealul ?**

Cei mai mulți **ardeleni s-au răspîndit în partidele noastre** și, ca apa curată a izvoarelor, s-a infiltrat moleculă cu moleculă **în pămîntul strămoșesc.**

Numai Maniu și Vaida formează mlaștini la suprafața acestui pămînt. "

Octavian Goga / 14 iun.'32

Evocă lupta dusă pentru realizarea unității naționale, alături de Nic.Filipescu,

Take Ionescu, Delavrancea.Continuă lupta.

▫ Iorga, Titulescu, Vaida ...

Guvernarea Iorga se poate asemăna cu "trecerea unui taifun" , care lasă în urma sa numai " dărîmături și credințe prăbușite " [**descrie ravagiile economice**]

Redă tratativele lui Titulescu cu el, conchizînd că **guvernul de uniune era " o imposibilitate morală și tehnică "** [**argumentează**]

Titulescu i-a speriat cu pericolul revizuirii tratatelor, dar **Goga** zîmbește :

"problema frontierelor noastre nu e spre Ungaria , ci la Nistru "

"Formarea guvernului Vaida a produs stupoare."

"Cînd noi luptam pentru unitatea națională,
d.**Vaida era în serviciul habsburgilor."**

Acest lucru i se poate ierta, dar nici într-un caz nu-l indică pentru un rol de conducător în România întregită.

Vaida a mai guvernat și a trebuit să plece pentru că.. s-a dovedit incapabil.
Goga / 14 iun.'32

▣ Maniu -Coroana

"**Eu simt ce se pregătește**, citesc în cărțile d-lui **Maniu**, care s-a angajat într-un duel mut cu **Coroana** și se pregătește ca , după ce alegerile vor fi dat majorității PNT, să spună că primește puterea deadreptul de la **suzeranitatea poporului** , peste capul **Coroanei și cu umilirea Coroanei.**"

Goga / iun- iul.'32

37.) Întrunire electorală PNT pe Capitală ,Eforie , 11 iulie '32

("Dimineața", 12 iul.'32)

[LD : notez numai chestiuni deosebite, inedite]

Organizația PNT din Capitală, mare întrunire la " Vox" (Eforie) ; peste 5.000 de oameni. entuziasm, ovații, flori . Incident : cînd vorbea Madgearu, cineva a strigat " foc ! "

și s-a iscat panică.Madgearu a avut prezență de spirit și i-a potolit.

Participă (sau iau cuvîntul) : **Virg.Madgearu** , **Dim Gusti** (ministru Instrucției publice) ,

I.Gr.Periețeanu (ministr.Comunic.), **Dem Dobrescu** (primarul Capitalei),

Pompiliu Ioanițescu (fost subsecretar de stat),**Vasilescu Notara**, **V.Toncescu**,

Aureliu Weiss , **Emil Socor** (ziarist la "Adevărul" și "Dimineața", candidat pe lista PNT)

,
C.Algiu (primarul de verde) ș.a.

Emil Socor : "Nu am față de PNT nici o obligațiune.

Spun acest lucru pentru a marca **natura candidaturii mele** și pentru **a sublinia**

gestul PNT care a crezut că este **în interesul democrației românești**

ca **un reprezentant** al citadelei democratice de la "**Adevărul și "Dimineața"**

să-și poată spune liniștit și cinstit cuvîntul.

De ce candidez pe lista PNT ? V-aș putea da o explicațiune formală, obiectivă :

legea electorală nu îngăduie individualităților să militeze activ în viața politică țării.

Acest drept îl au numai partidele.Dacă am ceva de spus, și dacă datoria mă îndeamnă să lupt, trebuie să intru în Cameră, pe lista unui partid."

[Face un recurs în trecutul organizării patidelor la noi ; elogiază PNT, după fuziunea celor două; lupta lui în opoziție; guvernarea ,cu accent pe desființarea cenzurii ; etc.]

A citit programele tuturor partidelor, și **l- a atras cel al PNT**, pentru că este singurul care oferă și soluții .

El nu este total de acord cu acest program, dar ...

Programul celor de la "Adevărul" și "Dimineața" este scris pe drapelul ce l-au

primit de la înaintașii Alex.Beldiman și C.Mile.[enumeră campaniile duse de ziare de la 1907, 1917,

Reforma agrară și electorală etc etc.]

"Programul meu ? Îl cunoașteți -este **programul ziarelor din direcția cărora fac parte;** este **programul adevăratei democrații românești.**

Programul meu ? **E revolverul ce-l țin cu stînga** , oridecîteori iau condeiul în cea dreapta.

Programul meu ? Sunt eu , căci dvs mă cunoașteți și știți că, dacă pot să fiu învins, ca orice luptător,

eu n-am cedat și nu voi ceda niciodată."

Vasile Toncescu : **Partidele** care au făcut cele mai sîngeroase alegeri , cu cele mai grave ingerințe, **s-au coalizat într-un " organism de control al alegerilor** , ceea ce este **o sfidare** .

Th.Orghidan : **Negustorii și industriașii acestei țări**, trebuie să ia parte la legiferările ce interesează breasla ; dorește o reducere cît mai mare a impizitelor.

Dem Dobrescu : Există două feluri de oameni păcăliți: bărbații în politică și femeile , în dragoste.Bărbații ar trebui să deschidă mai bine ochii, cui dau voturile.

În activitatea lui edilitară, a **dus binefacerile civilizației la periferii** , și are mîndria că nu se mai găsesc șanțuri verzi în Capitală.Toate lucrările au fost făcute cu controlul cetățenilor

.N-a găsit în **Capitală nici o asistență organizată**, de parcă toată lumea ar fi fost milionară;

Capitala avea acum **cea mai bună asistență organizată din Europa !**
Nu exista o grădiniță de copii , și el a făcut atît de multe încît a primit felicitări !
A fost acuzat de furt și suspendat.Ancheta a avut drept rezultat.....
că a fost instalat iar la Primărie.

Dimitri Gusti :

[LD: care pe care s-u influențat ? **Madgearu pe Gusti sau invers ?**]

Se vorbește mult de politica financiară , bancară, dar despre cea școlară... nu vorbește nimeni.

"În țara aceasta cu obligativitatea învățămîntului,
numărul analfabeților crește aproape cu 300.000 de copii pe an.

Școala primară la sate este considerată ca o adevărată corvoadă.[...]

O altă chestiune care trebuie să preocupe pe omul de cultură este de **a da satului ,**
societății țărănești, conducători firești.Aceasta se poate face crend **școli țărănești**
superioare ,

unde **flăcăii de țărani** să poată învăța ce trebuie să știe un om civilizat.

Există o criză de cariere.Sunt mulți care luptă pentru ajungerea la o carieră iluzorie.

Universitatea din București are o populație mai mare decît cea din Paris ;

anul acesta au ieșit **cîteva mii de bacalaureați.Ce se vor face aceștia ?**

Conducătorii țării trebuie să se gîndească la **o nouă politică școlară.**

Virgil Madgearu :

[**LD : Din nou, comparații între PNT și PNL ! Nu mai era luptă politică, nu mai era**

critică,
era ... obesie , era ranchiună patologică. Care să fi fost complexul profund al acestui om ,
al cărui loc era, mai degrabă, în PNL ?!] :

Liberalii au socotit că într-o țară agricolă trebuiau să dea înfîietate industriei !

Au pus bariere vamale, pentru a face dintr-o țară de țărani, o țară de burghezi !

Au pus bugetul țării în slujba naționalizării industriei !

Au creat o industrie parazitară, furnizoare astatului !

Statul a pus 4 miliarde la bătaie ca să salveze "Steaua Română" !

Tot așa cu minele de la Petroșani !

Băncile, în loc să slujească comerțanții, au pus capitalurile lor în industrii !

Statul a trebuit să salveze băncile liberale, acordînd BNR, 7miliarde lei !

Căile ferate și serviciile de navigație au fost puse în slujba coteriei liberale !

... în opoziție cu aceasta , politica PNT care ... etc etc...

Întîlnire electorală/ 11 iul.'32

38.Întrunirile PNT din județul Argeș, Pitești, 10 iul.'32

("Dimineața" , 12 iul.'32, reportaj)

Organizația PNT a avut o serie de întruniri în orașul Pitești și județ.

După întrunirea din Pitești , au fost în satul Colțești și alte comune din județ.

De la centru , candidau : **Armand Călinescu** (șeful org.PNT de Argeș , subsecretar la Interne, însoțit de Barbu și Petrescu (secretari de cabinet) , **M.Paleologu** (secretar g-ral la Finanțe ,) și **N.Penescu** (secretar general la Interne) .

Candidați locali : **Petre Petrescu** (fost deputat) , ing.**M.Priboianu**.

Prima întrunire , foarte populată, cu săteni și orășeni, a fost laTeatrul comunal .

Petre Petrescu : conduce adunarea ; salută pe **Armand Călinescu**, șeful organizației de Argeș, omul cu cea mai mare popularitate în județ ; aduce elogiul lui **M.Paleologu**, om de o deosebită cultură, și de o corectitudine desăvîrșită, însușiri pe care urmează să le pună în valoare ca secretar general la Finanțe și în Parlament .

Viespescu (docent universitar) : fiecare trebuie să participe la alegeri, ca buni cetățeni, altfel sunt nevrednici ;

Mihail Paleologu : "Aici , în cetatea puternică a liberalilor, **nu mai găsim liberali.**

S-au ascuns în vizuini. **I-au gonit cetățenii Argeșului, duși la luptă și la izbîndă de**
omul harnic ,

priceput și cu mîntea ageră, **Armand Călinescu**, subsecretarul de stat al Intenelor.

Îi vom urmări și îi vom goni pe liberali și din vizuinile unde s-au retras.

N.Penescu : bucuros că vede mulți orășeni; **locul orășenilor este în PNT**, că,
dacă la țărani le merge bine, îi va merge bine și orășeanului ; vremea partidului liberal a

apus.

Armand Călinescu : "Vi s-au cerut voturile pentru 17 iulie.

Să-mi dați voie mie să nu le cer. Căci am conștiința muncii mele împlinite pentru binele obștesc.

Cu conștiința împăcată , aștept deci ca cetățenii să aprecieze (evocă realizările guvernării trecute ,

cu accent pe **preocupările agrar -țărănești** , conversiune, și pe **Restaurație**)

"Ne-a fost dat nouă să aclamăm pe cel ce s-a întors să-și ia în posesie drepturile legitime la tronul României. "

Întrunire PNȚ/ 10 iul.'32

39.) "Partidul Național-Țărănesc, față de celelalte patide.

Ce-a fost, Ce este , Ce-a făcut pentru țară."

Foto Iuliu Maniu , Vaida -Voevod, Mihai Popovici

Broșură electorală, semnul roata (cercul) , iul.'32

[**Manifest -electoral- broșura , pentru Ardeal.**

Propaganda vehiculată de ardelenii național-țărăniști , pe care s-a modelat **mentalitatea ardelenescă față de regăteni .**

România Mare, privită de peste Carpați, prin **ochelari negri și clișee negativiste ai resentimentarului Maniu.]**

▣ Căderea guvernului Iorga.

"După un an de **guvernare destrăbălată , tovarășia Iorga-Argetoianu** s-a prăbușit într-un mod rușinos.[...] **măturată de la putere de MSRegele Carol al II-lea** [...] nici un om de omenie n-a vărsat , după sicriul ei, o lacrimă de durere. [.....]

Propagandă retro' / 1932

▣ Trecutul Partidului Național

"Ramura lui ardeleană , numită pînă în 1926 PNR, își trage începuturile din **răsmerița de la 1848**, cînd Românii din Ardeal , conduși de **Simion Bărnuțiu (un unchi al d-lui Maniu)** , de episcopul Andrei Șaguna și de către viteazul prefect Avram Iancu ,

"Craiul Munților" , au dat **lupte crîncene împotriva ungarilor asupritori** ,

pentru a scăpa de jugul greu al iobăgiei.Ce s-a petrecut atunci în Ardeal ,

o știm din cărțile bătrînești [...] **Ungurii au vrut să ne maghiarizeze** , dar românii s-au împotrivit

[.....] lupta a durat un an [...] **40 .000 de țărani și "domni" și-au jertfit viața** [...]

Temnițele grele le-am îndurat cu seninătate [.....]

Înainte de 1918, anul în care ne-am scuturat pentru totdeauna de robia străină,

Partidul Național Român era întreg neamul românesc de dincoace de Carpați, și aceasta ne-a fost tăria nebiruită față de prigonitorii de alt neam.

Toți românii făceau parte din acest partid, de la vlădică pînă la opincă,

în afară , bine înțeles, **de cîțiva trădători urgisiți [L.D. !!!]**

a căror sămînță n-a pierit cu totul , se pare - nici azi. [LD !!!]

Ne nășteam în acest partid, vițuiam în el, șitot în **Partidul Național Român** închideam ochii pe eci,

cînd Cel de Sus ne trimitea frigurile morții.De aceea partidul era ca o cetate neînvinsă [...]

aduceți-vă aminte de **luptele** pe care le-au dat în **parlamentul unguresc**, pe vremuri, domnii :

Iuliu Maniu, Alexandru Vaida -Voevod, Aurel Vlad și Ștefan Cicio-Pop, lupte în care , acești bărbați neînfrițați, aveau în spate întreaga suflare românească din Ardeal și Banat .

În cei 14 ani , cari s-au scurs de la Unire și pînă acum,

s-au aflat cîțiva neisprăviți [LD !!!] care au susținut și susțin însă că

P.N.R și-a împlinit chemarea , deodată cu înfăptuirea norocoasă a României Mari,

și că acest partid ar fi trebuit să se împrăștie , încă de atunci, ca făina .

Să fie oare adevărat ? "

Propagandă retro ' / 1932

▣ Consiliul Dirigent

PNR a organizat **Adunarea de la Alba Iulia**, 1 decembrie 1918 , de unire ; **Consiliul Dirigent**, în frunte cu **d.Iuliu Maniu**, care , după ruperea legăturilor cu Ungaria,

a introdus stăpînirea românească pe aceste plaiuri , **a potolit revoluția**, și a pus iarăși **ordinea** pașnică întru toate.

Consiliul Dirigent a înfăptuit și **reforma agrară în Ardeal**, împărțind moșiile baronilor și conților unguri , pe seama sătenilor lipsiți , care de sute de ani le munciseră, [...]

Tot **de dragul adevărului [!!!]** , trebuie să mai amintim apoi că **înaintarea trupelor românești în Ungaria , în vara anului 1919 ,** și **biruințele ei strălucite contra bolșevicilor, nu erau cu putință,[!!!]**

dacă **Consiliul Dirigent** nu s-ar fi îngrijit din timp ca **armata noastră vitează să fie aprovizionată** cu toate acele de lipsă.

Dacă am scăpat deci de primejdia bolșevică de la Apus, și dacă **am putut cuceri pînă și capitala Ungariei, [...]** **aceasta se datorește ,** într-o parte însemnată , **priceperii pe care a dovedit-o Consiliul Dirigent**, care **a sprijinit de la spate armata** cu toate cele trebuincioase."

Propagandă retro' / 1932

▣ Pacostea guvernărilor liberale și averescane

"După dizolvarea Consiliului Dirigent , **asupra țării s-a abătut** , timp de 8 ani încheiați, **pacostea guvernărilor liberale și averescane**,

a căror amintire **ne umple și acum mintea de groază. [!!!]** [.....]

Putea oare Partidul Național Român să stea cu mîinile încrucișate , în fața atîtor nelegiuiri ? Nu! De aceea, aduceți-vă iarăși aminte, iubiți cititori, **el a pornit o luptă din cele mai crîncene împotriva lor.**

D.Iuliu Maniu , vrednicul și iubitul președinte al acestui partid, a spus-o de nenumărate ori , că **România Mare nu va fi fericită** și nu se va putea dezvolta decît atunci cînd **temeliile ei vor fi așezate pe voința celor mulți și săraci , [!!!]** cînd legile ei vor izvorî din **parlamentele** voite de cei ce poartă sarcinile multe, iar **nu din trufia și bunul plac al cîtorva ciocoi , fără dragoste curată de țară !**

Propagandă retro' 26/ 1932

▣ Unirea cu țărăniștii din Vechiul Regat

"În anul 1926, **PNR s-a înfrățit** apoi cu **Partidul Țărănesc** din vechiul regat , care se născuse și el după război,

din nevoia **de a face mai multă dreptate țăranilor și mai neprețuiți [!!!] din România Veche, Basarabia și Bucovina.**

Vechiul "Partid Național" și-a schimbat astfel numele în cel de **Partid Național Țărănesc**, avînd **organizații pe țara întreagă, și îmbrățișînd nevoile tuturor Românilor**, de la Nistru pînă la Tisa. După unirea celor două partide, **lupta dîrză împotriva guvernelor puse cu sila** , a mai durat încă doi ani."

Propagandă retro' 28 / 1932

▣ Guvernarea PNȚ

După opoziția și lupta dusă timp de 10 ani, **PNȚ a fost chemat la putere, în 1928.**

Moștenirea "însăpăimîntătoare " ; statul îndatorat "pînă-n gît" : 18 mii de milioane ;

în administrație,"jaful, neorînduiala " ; armata "descultă, fără îmbrăcăminte ,

lipsită de arme și muniție" ; judecătorii , "amestecați în politică" ;

Banca Națională, în prag de faliment ; moneda devalorizată ; etc etc.

PNȚ , venit la putere :

/ A făcut **cele mai libere alegeri** , din cîte s-au pomenit în România.

/ A făcut **reforma administrativă**, prin care s-a dat o largă **autonomie** locală

și **s-au înființat 4 Directorate Ministeriale , pe ținuturi**, pentru a scuti cetățenii din provincie să alerge la București , pentru fiecare durere mărunță...

/ A făcut legiuiri pentru armată ;

/ **Al.Vaida -Voievod** (ministr.de Interne) a dat **o nouă organizare Jandarmeriei;**

/ **Stabilizarea monetară** ; 2 mari împrumuturi în străinătate (pentru plata datoriei) ;
/ Libertatea exporturilor de lemn ;
/ **Sarcina istorică de revenire pe tron a Principelui Carol** ;
/ **legea contra cametei** ;

Propagandă / 1932

▣ **Relele făcute de partidul liberal**

A guvernat **cel mai mult și cel mai prost** Vechiul Regat și România Mare ;
Brătienii l-au adus în țară pe regele Carol I , unchiul actualului nostru rege,
dar când regele a voit să-l înlocuiască cu conservatorii, **au vrut să-l alunge** ;
Totul era în mâinile a 1-2 familii , în primul rând Brătienii, s-au îmbogățit zi de zi,
formînd o "**oligarhie bogată**" , conducînd "cu biciul în mînă" , pe săracii țărani ,
ca pe vremea turcilor.
Au pierdut războiul - țara a zăcut sub ocupație doi ani - în timp ce patrioții
din Ardeal - Maniu, Vaida, Aurel Vlad - luptau pentru dezrobire;
După unire ,cu vechile gînduri , de a jefui populația ;
au tratat cu dușmănie pe frații ardeleni, bucovineni, basarabeni;
Au dat pămînt țăranilor, dar **nu și mijloace** pentru a-l lucra ;
Au dat dreptul de vot poporului , dar au dat **o lege electorală reacționară,**
starea de asediu, cenzura ;
Norma de guvernare : jaful (se dau exemple)
Au distrus țăranimea , prin așa -zisa **politică de industrializare** ;
A sprijinit guvernul neconstituțional Iorga -Argetoianu

Propaganda / 1932

▣ **Partidul Averscan zis al poporului.**

Pe șleau și pe scurt , ca despre **un om neputincios, urît de tot satul.**
A fost odată foarte popular. Țăranii, lumea , s-a înșiruit sub steagul său,
dar **generalul nu s-a ținut de cuvînt**, guvernînd ca și liberalii,
prin teroare și nepricepere. Astăzi nici sămîntă de om nu-l mai sprijină.

Propaganda 1932

▣ **Un om fără astîmpăr : dr.N.Lupu**

"Despre d.dr.Lupu poate ați auzit cîțiva dintre dvs., căci d-sa **s-a prezentat**
la stîna cu oi a fiecărui partid. **A fost liberal, socialist, cuzist, național, țăranist și,**
acum în urmă ...lupist, fără să-și găsească astîmpărul nicăeri.
Dr.Lupu este întocmai ca un **staroste** de la sate, dulce la vorbă,
gata să spună oricînd o vorbă de duh despre alții,
să țină cuvîntări la înmormîntări, cu aceeași convingere, **dar om slab la muncă.**
De aceea, d-sa, ca **flecarul satului [...]** **fuge dintr-un partid în altul,**
să înșele oamenii cu făgădueli. Îi înșeală, pentrucă d-sa nu va veni niciodată singur la
putere, [...] de altfel, fiind un **partid slab,** s-a născut **furînd.** În loc de o roată, el afăcut
două. [**semnele elctorale**] **poporul a priceput viclenia lupului [...]**
Acum umblă satele cu oamenii săi, **făgăduind inflație** , adică să tipărească bani mulți
[...]
[...]
poporul să nu dea ascultare năzdrăvăniilor și minciunilor oamenilor d-rului Lupu
[...]
Strigați, deci : Jos cu el ! "

Propaganda / 1932

▣ **Socialiștii**

"Socialiștii vor înstrăinarea averii și distrugerea Bisericii.
Este **partidul social-democrat** , zis și țutulist. Ce vrea acest partid ?
Acest partid, **compus aproape numai din streini, unguri și evrei,**
vrea ca **pămîntul și avutul nostru** să fie dat pe mîinile lor, ca el să-l administreze
și tot ei să facă împărțirea recoltei, după cum le place lor.
Afarăde aceasta, **vrea să desființeze armata și jandarmeria,**

lăsându-te **pradă armatelor streine și badiților la drumul mare.**
Nici chiar **biserica nu este scutită de gândurile lor rele.**[.....]
Socialiștii sunt egali cu comuniștii , doar numele lor diferă.[.....]
Alegători , băgați de seamă, căci **triunghiul** pe care vi-l prezintă socialiștii ,
poate fi triunghiul morții voastre."

Propaganda / 1932

▫ Comuniștii ...

" Despre ei, numai câteva vorbe și anume:

- 1.Cine nu vrea să fie stăpîn pe casa lui , pe averea lui, pe vaca lui,
să voteze cu comuniștii ; [!!!]
- 2.Cine vrea să facă din Biserică , grajd sau cinematograful , să voteze cu comuniștii ;
- 3.Cine vrea să nu mai fie tată al copiilor lui și să nu dispună de soția lui,
să voteze cu comuniștii;
4. Cine vrea ca satul și orașul, statul și armata,
să fie conduse de bandiți și criminali, să voteze cu comuniștii; [!!!]
- 5.Cine vrea ca văile frumoase și mănoase ale țării noastre
să fie umplute cu sânge,
iar dealurile, înlocuite cu morminte de oameni uciși,
să voteze cu comuniștii . " [!!!]

Propaganda / 1932

▫ Un om mort: O.Goga

" [...] **Octavian Goga care a murit definitiv politicește.**[...]

Octavian Goga a fost cel mai interesant specimen de ardelean de la unire încoace ,
a luptat mereu contra poporului nostru.

Poporul i-a și plătit această nerușinare și

satul său, Râșinari, a votat totdeauna contra lui.

În ultima vreme , d-sa l-a trădat pe d.mareșal Averescu care l-a făcut ministru
de două ori. Dar Dumnezeu nu bate cu bota.**Toți prietenii lui din Ardeal și Banat ,**
l-au părăsit și s-au înscris în partidul ardelean [!?!] național-țărănesc.

Astăzi, d.Goga a rămas singur singurel , de ocara lumii, ca orice trădător,
ce a trădat prieteni, credință, idee și patria sa ardelenescă. "

Broșură-Manifest PN Ț / iul.'32

40.) PNȚ în alegerile din 17 iul.'32 , validări, 9-12 aug.'32

Forța electorală a partidelor, // selecțiuni statistice LD // 17 iul.'32

(DAD, validările, MO nr.4- 9 , 3-12 aug.1932)

▫ Partidul Național Țărănesc

Vezi statisticile pe provincii, pe județe (**fișier Alegeri**) ,

vezi deputații validați, pe județe (**fișier Parlament**) ,

vezi ierarhia în contextul competiției interpartidice (**fișier Sistem de partid**) .

[LD: în paranteze indic adversarul imediat, pentru că este evident că,

spre deosebire de **1928**, PNȚ cucerește puterea în **1932** :

/ sub regimul aplicării "**primei parlamentare** " ;

/cu accente virulente **anti- regățene** (în provinciile noi) sau **anti-liberale** ;

/ **grație unor dizidențe** produse în celelalte partide - **mai ales PNL, PP, PSD** ;

/ **cu prețul neglijării** luptei contra curentului de extremă dreapta -LANC,Garda de Fier -
fără ca, prin asta, să poată fi taxat de "naș" ;

/ **cu aportul unor minorități** - germani, ucraineni, bulgari ;

41.Tabloul voturilor pe partide și județe

Județul	PNȚ	Liberali (Duca)	Liberali (George)	Curentul preponderent
Arad		10.562	3.445	PNȚ - "liberal "

Alba	2.866	922
Argeş	6.823	2.676
Bacău	8.300	5.014
Baia	3.991	2.876
Bălţi	6.759	3.859
Bihor	7.477	1.760
Botoşani	7.866	5.329
Brăila	13.558	10.558
Braşov	14.291	3.647
Buzău	20.296	6.671
	PNȚ	PNL-1
Cahul	7.354	2.301
Caliacra	17.483 *	1.505
Caraş	14.407	1.113
C-Lung	4.093	3.117
Cernăuți	15.460	5.388
Cet.Albă	18.844	2.825
Ciu	4.015	882
Cluj	14.996	3.233
Constanța	17.660	10.496
Covurlui ,Galați	6.221	4.370
Dâmbovița	33.096	9.669
Dolj	36.656	11.479
Dorohoi	7.877	6.521
Durostor	19.873 *	3.180
Făgăraş	8.836	1.973
Fălciu	4.900	243
Gorj	19.953	8.309
Hotin	25.679	5.756
Huned.	34.357	7.799
Ialomița	24.050	9.032
Iași	11.701	6.314
	PNȚ	PNL-1
Ilfov. Buc.	38.205 (33,39%)	31.303 (27,85%)
Ismail	7.776	2.574
Lăpuşna ,Chiş.	22.197	7.515
Maram.	8.504	3.094
Muscel	10.452	4.362
Mehedinți	- 20.054	10.212
Mureş	-	-
Năsăud	14.438	1.807
Neamț	17.759	5.081
Odorhei	6.760	394
Olt,Slatina	18.910	4.010
Orhei	12.206	6.931
Prahova	28.682	19.307
Putna	16.216	5.380
Rădăuți	5.575	4.000
R.Sărat	16.274	6.336
Roman	11.832	4.895
	PNȚ	PNL-1
Romanați	20.392	9.188
Sălaj	23.197	2.758
SatMare	21.747	3.135
Severin	6.370	599
Sibiu	19.595	5.427
Someş	15.748	2.285
Soroca	5.803	3.014
Storjineț	9.377	2.505
Suceava	4.358	2.048
Târ.Mare	14.519	2.431
		PNL-2

Mozaicat

PNȚ / PNL

Liberal

Liberal

Țărănist sterist

PNȚ- "liberal "

PNȚ / PNL/ Cuzism

PNȚ / PNL

Mozaicat

PNȚ

Țărănism sterist

PNȚ*+ bulgari

PNȚ -"liberal"

PNȚ / PNL/ Cuzism

Mozaic

PNȚ

Minotități

Mozaicat

PNȚ / PNL

PNL

PNȚ

PNȚ / PNL

PNL / PNȚ / Cuzism

PNȚ + *bulg

Mozaicat

PȚ-Lupu / PNȚ

PNȚ

Cuzism / PNȚ

PNȚ

PNȚ

PNL / PNȚ

PNL / PNȚ

PNȚ / PSD

PNȚ / PNL/ Evrei

PNȚ / Evrei

PNȚ

PNȚ / PNL

Unguri

PNȚ*+germani

PNȚ / Garda de Fier

Unguri

PNȚ

PȚ-Lupu / Evrei

PNL / PNȚ

PNȚ / PNL / GdF

PNȚ / Cuza / PNL

PNȚ

PNȚ / Cuza / PNL

PNȚ

PNȚ / Unguri / Evrei

PNȚ / Unguri /Evr ei

PNȚ

PNȚ *Germani

PNȚ/ Minorit

Steriși / Cuza / Evrei /

Stere/Cuza/Lupu/ Evrei /

Gde F / Cuza / PNȚ

PNȚ

Târnică	6.924	1.883	573	Unguri / PȚ-Lupu
Tecuci	12.923	2.975	3.036	PNȚ
Teleorman	18.610	16.265	6.542	PNL / PNȚ
Tighina	6.701	1.820	8.638	PNL / Cuza
Tim.Tor.	39.948	7.964	8.638	PNȚ / PNL
Tr.Sc.	2.942	959	1.521	Unguri
Tulcea	18.145	3.889	2.335	PNȚ /
Turda	10.045	2.770	943	PNȚ /
Tutova	8.760	2.291	1.350	PNȚ /
Vaslui	11.972	4.227	1.472	PNȚ / PNL
Vâlcea	24.537	8.610	3.516	PNȚ / PNL
Vlașca	27.235	11.396	3.033	PNȚ / PNL

Validarea deputaților , pe provincii și județe

(DAD, validările, MO nr.4- 9 , 3-12 aug.1932)

[LD: cuprinde liste, candidați, contestații, polemici despre desfășurarea alegerilor , validarea . Le aranjez într-o ordine aleasă de mine , nu în cea în care s-au desfășurat ședințele de validare.În plicuri, există xeroxuri cu ședințele .

Deputații validați, la **fișier Parlament.**]

MUNTENIA ȘI OLTENIA , 17 județe

(DAD, validările, MO nr.4- 9 , 3-12 aug.1932)

1.Ilfov- București -

(DAD, MO 4, 3 aug., p. 61)

Notă LD: **PNL1+PNL-2 , au avut 43.664 voturi** (față de PNȚ cu 38.212)

Dacă nu erau divizați, categoric câștigau alegerile.

S-au prezentat **15 liste , pentru 20 de deputați.**

Partidul	Voturile	Locul
PNȚ	38.212	1
PNL-ducist *	31.250	2
PNL-georgist	12.414	3

Nefiind contestații ACCuza le declară validate .

PNȚ- 16 ; PNL ducist 2 : PNL-georgist-1 ;

2.Arges .Pitești

Județul alege **6 deputați** .S-au prezentat **10 liste** .

Se declară deputați:

PNȚ - **5** ; PNLducist - **1** : **I.I.Purcăreanu**

Partidul	Voturi	Locul
PNȚ	28.184	1
PNL-ducist	6.813	2
P.Ț-Lupu	3.183	3
PNL-georgist	2.674	4

3.Teleorman.Tg.Măgurele

Alege **6 deputați** , depuse **11 liste**

Repartiția mandatelor :

PNȚ ;PNL-1;PNL-2 ; PNA ; PP :

Partidul	Voturi	Loc
PNȚ	18.610	1
PNL-1 *	16.265	2
PNA	7.777	3
PNL-2	6.612	4

4. Buzău

14 liste depuse. Drept la **6 deputați**.

Validează listele ; aleg **6 deputați**, de pe primele **3 liste** ;

PNȚ ;PNL-1 ;PNL-2 :

Partidul	Voturi	Loc
PNȚ	20.281	1
PNL-1	6.672	2
PNL-2	3.682	3

5.Romanți, Caracal

Depun **11 liste**. Au drept la **6 deputați**.

Sunt declarați deputați:

PNȚ ; PNA ; PNLducist ;

<u>Partidul</u>	<u>Votanți</u>	<u>Locul</u>
PNȚ	20.391	1
PNL-ducist	9.189	2
PNA	5.115	3
PNLgeorg.	4.381	4

6. Dolj , Craiova

Depun **15 liste**. Dreptul la **10 deputați**.

103.676 alegători ; 89.607 votanți ; 13.874absenteiști

Deputații titulari :

PNȚ;PNL ducist ;PNL-georgist ; PTȚ-lupist ; Un.Naț. ;

<u>Partidul</u>	<u>Voturi</u>	<u>Loc</u>
PNȚ	36.523	1
PNL-1	11.511	2
PTȚ -Lupu	10.911	3
PNL-2	10.532	4

7. Dîmbovița , Tîrgoviște

11 liste. Drept la **6 deputați**.

67.274 alegători, 57.714 votanți, 9.301 absenteiști.

Deputați validați :

PNȚ ;PNL ducist ;

<u>Partidul</u>	<u>Voturi</u>	<u>Loc</u>
PNȚ	33.070	1
PNL-ducist	9.644	2
PNL-georg.	4.586	3

8. Brăila

Drept la **6 deputați**. **14 liste !**

40.580 alegători, 34.692 votanți, 5.826 absenți.

Deputați confirmați :

PNȚ ;PNL-ducist ;

<u>Partidul</u>	<u>Voturi</u>	<u>Loc</u>
PNȚ	13.570	1
PNLducist	10.561	2
PNLgeorg.	3.230	3

9. Gorj ,Tg.Jiu

[LD Nu am toate datele. După deputații aleși, **a câștigat PNȚ** , urmat de **PNL-1 și PTȚ-Lupu + Liga contra cametei- IDIsac** .

10. Ialomița , Slobozia

[LD : Nu am datele toate .După deputații validați, aspect mozaicat.

Deputați validați :

PNȚ ;PNL-1;PNL-2:

11. Mehedinți. Turnu Severin

8 liste, pentru **7 candidați**. 68.961 alegători.

Singurul județ în care sunt **anulate un nr.mare de voturi**.

Contestație R.Franasovici (PNL) , care cere invalidarea.Se respinge.

PNL ar fi fost pe primul loc. PNȚ pe locul IV . Polemici.

Totuși, PNȚ învinge.Dacă PNL era unit , ar fi obținut majoritate și așa.

Deci se poate vorbi de un **județ pro-liberal**.]

Sunt validați deputații :

PNȚ; PNA ; PTȚ ;PNL-1 ;

<u>Partidele</u>	<u>Votanți</u>	<u>Loc</u>	<u>Observ.</u>
PNȚ	20.057	1	
PTȚ	13.295	2	
PNL-1	10.134	3	Contestă validarea și locul
PNA	4.024	4	
PNL-2	2.810	5	

12. Muscel , Cîmpulung-Muscel

9 liste, pentru **4 deputați**.

Deputați validați :

PNȚ ;PNL-1;

Partidul	Votanți	Loc
PNȚ	16.462	1
PNL-1	4.362	2
PȚ-lupist	1.932	3
PNL-2	1.671	4

13. Olt, Slatina

10 liste, pentru 4 deputați.

37.709 alegători, 31.848 votanți, 5.427 absenți

Victorie copleșitoare PNȚ. Deși pe locul II, PNL nu are deputat.

În schimb, PȚ (loc III) primește un loc.

Deputații validați :

PNȚ : **D.Căpățeanu, Ilie Ionescu, Gh.Vișoiu**, (supleanți: Marin Ilinca)

PȚ-lupist : **col.Traian Stoica** (supleanți: V.Manolescu, Nicu Pereth, N.Pădureanu)

Partid	Voturi	Loc
PNȚ	18.910	1
PNL-1	4.040	2
PȚ	2.910	3
PNL-2	2.160	4

14. Prahova, Ploiești

16 liste, pentru 8 deputați

PNȚ cîștigă (28.582voturi) .Dar județul ar fi fost liberal dacă era unit (29.534)

Mai bine -zis ... forțe echilibrate, într-un județ politic mozaicat.

Deputați aleși :

PNȚ: **I.Mihalache, C.Gh.Breze1anu, Grig.Ivănceanu,G.Popescu-Gruia, P.P.Suciu, Gh.Șerb.Todorescu** (supleanți:P.Letzer, C.Rădulescu.)

PNL-2 : **N.Constantinescu -Bordeni** (supleanți: Spirea Sorescu, C.Papazol, preot.Dem.I.Dumitrescu, P.Deculescu, Alex.Negulescu, Gh.Vlaiculescu, ing.P.Constantinescu)

PNL-1 : **Dem.I.Nicolaescu** (supleanți: I.Ionescu Quintus, ict.Rădulescu, C.Hristodorescu, T.Ciocîrdel, ACNasopol, Gh.Georgescu, ing.N.Cătuneanu)

Partid	Votanți	Loc
PNȚ	28.582	1
PNL-1	19.301	2
PNL-2	10.233	3

15. Vlașca , Giurgiu

10 liste , pentru 6 deputați.

[LD : PNȚ cîștigă copleșitor. Printre deputați, **Nae Ionescu** ,nu știu dacă ,ca ziarist ...]

Deputați validați :

PNȚ : **DRIoanițescu , Nae Ionescu, Const.Pecilă, Cristodor Ionescu, M.Marinescu** (supleanți: I.D.Constantinescu)

PNL-1 : **Dumitru Iuca** (supleanți : I.Coșoiu, C.Moteanu, I.D.Ionescu, preotTr.Popescu, Nic.Păunescu)

Partidul	Voturile	Locul
PNȚ	27.235	1
PNL-1	11.396	2
PP	3.356	3
PNL-2	3.033	4

16. Vâlcea, Râmnicu Vâlcea

13 liste, pentru 5 deputați.

540.350 alegători, 44.451 votanți, 9.547absenteiști.

PNȚ cîștigă detașat.Fief al lui Duca, PNL are scor modest .

Chiar unit cu PNL-2, nu ar fi biruit.Ca o chestiune ... ridicolă,

"independenții" nu par a fi avut mai multe voturi, decît în familie...

încît nu știu ce a fost în capul lor...]

Deputați aleși : PNȚ PNL- 1 PȚ-Lupu

Partidul	Voturi	Locul
PNȚ	23.532	1
PNL-1	8.613	2
PȚ	3.546	3
PNL-2	3.512	4

MOLDOVA - 14 județe

(DAD, validările, MO nr.4- 9 , 3-12 aug.1932)

1.Baia , Fălticeni

12 liste, pentru **4 deputați**.

34.696 alegători, 28.395 votanți, 5.987 absenteiști .

Învingător, LANC. Dacă ar fi fost **uniți, liberalii ar fi fost primii** .

PNL-1, deși este pe locul III, nu are nici un deputat .

PNL-2 și PTȚ, în schimb, au câte 1 loc. Nu știu de ce.

Deputați aleși :

PNȚ : PNL-2 : LANC : PTȚ :

<u>Partid</u>	<u>Votanți</u>	<u>Loc</u>
LANC	7.841	1
PNȚ	6.412	2
PNL-1	3.989	3 [De ce nu are deputat ?]
PNL-2	2.875	4

2.Tecuci

18 liste, pentru **4 locuri** . **7 " independenți"**

34.711 alegători, 26.133 votanți, 8.578 absenteiști .

LD: este interesant ! În Muntenia a fost o singură contestație, la Mehedinți.

În Moldova, se pare, atmosfera a fost mai ... dură.

Sunt 14 contestații , care reclamă nereguli: propagandă la secția de votare ;

folosirea de cărți de alegător false ; bătăia unor candidați; focuri de armă în ajun de alegeri.

Reclamațiile sunt reciproce , nu se mai înțelege care pe care ...

Puse la vot, au fost respinse, ca netemenice ..

Deputați aleși :

PNȚ : PNL-2 :

<u>Partid</u>	<u>Voturi</u>	<u>Locul</u>
PNȚ	12.919	1
PNL-2	3.117	2
PNL-1	2.978	3

3.Botoșani ,Săveni,

12 liste, pentru **5 deputați**. 44.412 alegători, 37.633 votanți, 6.404 absenteiști .

1 contestație (considerată de mică însemnătate)

(Raportor la validări, **Mircea Al.Vaida** - LD .cine este ?)

[LD: După Fălticeni, al doilea **mare succes LANC** .

Adăugându-se succesul Grupării Codreanu,

se poate constata **un puternic curent antisemit.**

LANC este pe locul I, dar prin redistribuire sau...altceva,

PNȚ adjudecă 3 locuri și cuziștii primesc doar unu !]

Chiar dacă nu erau divizați, liberalii tot nu cîștigau.]

Deputați aleși :

PNȚ LANC

<u>Partid</u>	<u>Voturi</u>	<u>Loc.</u>
LANC	11.301 (25,44%)	1
PNȚ	7.870	2
PNL-1	5.330	3
PNL-2	2.857	4

4.Fălcu , Huși

10 liste, pentru **4 deputați** . 24.877 alegători, 20.326 votanți, 4.382 absenteiști

Nici o contestație. Deși pe locul I este PTȚ , din nou PNȚ ia 3 locuri , iar PTȚ doar 1 .

Probabil asta este "jocul " primei electorale.

LANC + Grup Codreanu, depășește PNȚ, dar sunt sub PTȚ

Se poate vorbi despre confruntarea unui **curent țărănist radicalizat** ,
cu **curentul antisemit.**

Deputații validați :

PNȚ : PTȚ :

<u>Partidul</u>	<u>Voturi</u>	<u>Locul</u>
PTȚ	7.021	1
PNȚ	4.700	2
LANC	2.830	3
PNL-1	2.428	4
PNL-2	1.165	5

5. Bacău

[LD nu am toată informația]

Deputați validați :

PNȚ PNL-1 LANC PNL-2

6. Putna , Focșani, Panciu, Pașcani

11 liste, pentru 5 candidați. 43.493 alegători, 35.113 votanți, 7.832 absentești

Deputați validați:

PNȚ PNL-2 PNL-1 :

Partid	Voturi	Loc
PNȚ	16.219	1
PNL-2	5.820	2
PNL-1	5.365	3

7. Tutova , Bârlad

[LD : nu am toate datele . În Tutova a câștigat **I.Z.Codreanu -tatăl** alegerile parțiale din timpul legislaturii lorga, ocazie cu care a fost scandaluri care vor duce la... dizolvarea grupării (considerată ilegală de noul guvern) Acum, **Ion Z.Codreanu** este reales.

Se poate vorbi despre **un curent antisemit** care începe să turbure atmosfera....]

Deputați aleși : **PNȚ PNL-1 Grup."CZC"**

8. Râmnicu Sărat

14 liste, pentru 4 deputați. 40.262 alegători, 33.448 votanți, 6.454 absentești .

PNȚ câștigă alegerile cu detașare.

Deși pe locul 5, **Uniunea Națională** primește un loc ,

în **detrimentul Grupării Codreanu** (loc 3) .Dar asta este , probabil,

în operațiile de "redistribuire", pentru că nu este contestație. Așa ar fi, dacă...

chestiunea nu s-ar repeta , caz în care se poate vorbi

de încercarea de anihilare a antisemitismului]

Deputații validați :

PNȚ : PNL-1 Uniunea Națională :

Partidul	Voturi	Loc
PNȚ	16.270	1
PNL-1	6.630	2
Grup"CZC"	2.944	3 (?)
PNL-2	2.545	4 (?)

9. Roman

16 liste pentru 4 deputați. 33.363 alegători, 27.462 votanți, 5.779 absentești

Deși **LANC** este pe **primul loc**, locurile sunt **redistribuite la PNL-1 și PNȚ**

Deputați validați :

PNL-1 PNȚ LANC

Partidul	Voturi	Loc
LANC	15.256	1 (?)
PNȚ	11.832	2
PNL-1	4.896	3
PNL-2	1.733	4

10. IAȘI

13 liste, pentru 8 deputați. 50.127 alegători, 39.220 votanți, 10.674 absentești .

Scor foarte strâns, într-un **spectru politic "etalon" pentru Moldova,**

deosebit de cel din Muntenia-Oltenia (din Vechiul Regat)

/ Este de observat faptul că, **uniți, liberalii ar fi câștigat alegerile**, dar și așa,

se poate vorbi de o **polarizare echilibrată PNL-PNȚ.**

/ Este de constatat **creșterea curentului antisemit** , deocamdată cu dominarea **LANC**,

însă cu tendință de creștere a **Gărzii de Fier.**

/ Este de semnalat o **ascendență a PSI** (, radical, pro-comunist : 1.218voturi) ,

față de **PSD** (214 voturi)

/ Este , poate, locul cel mai potrivit (avînd în vedere evoluțiile viitoare) ,

de a lua în discuție **problema antisemitismului** sub varii aspecte :

Nu poate fi negat ; substratul realităților ; mentalități ; politici ;

Politica evreească : minoritate sau nu ? Partid politic separat sau integrare ?

Curentele antisemite : specific românesc, contaminări, influențe externe.

Deputați aleși :

PNL-1 PNȚ PNL-2 LANC

Partidul	Voturi	Loc
----------	--------	-----

PNT	11.709	1
LANC	7.255	2
PNL-1	6.313	3
PNL-2	6.249	4

11. Dorohoi , Darabani, Mihăileni , Rădăuți-Prut

12 liste, pentru 4 deputați .

41.831 alegători, 36.915 votanți, 4.625 absenteiști. Nici o contestație.

Puternic curent antisemit .LANC pe primul loc , urmat la distanță de PNT și PNL-1.

Gruparea "CZC" în ascensiune.

Dacă PNL nu era divizat, trecea înaintea PNT, dar nu depășea LANC.

Din acest p.d.v. , "prima electorală" cosmetizează realitatea.

Deputații validați :

LANC , PNL-1 . PNT

Partid	Voturi	Loc
LANC	11.067	1
PNT	7.877	2
PNL-1	6.000	3
PNL-2	2.572	4

12. Covurlui , Galați

15 liste, pentru 7 deputați. 42.645 alegători, 31.092 votanți, 11.335 absenteiști.

Nici o contestație. Poate fi considerat **judet "liberal"**

Gruparea "CZCodreanu" devansează LANC, urcă pe locul 2,

foarte aproape de PNT. Mic succes PNL-georgist, insucces PNL-ducist.

Dacă PNL nu ar fi fost divizat câștiga categoric județul.

Prin redistribuire, **PNA -Goga** prinde 1 loc., deși era pe locul 5, după PNL-1]

Deputați validați :

PNT : PNL-2 : PNA LANC :

Partide	Voturi	Loc
PNT	6.221	1
Grup "CZCodreanu"	6.077	2
PNL-2	4.702	3
PNL-1	4.365	4

13. Neamț , Piatra Neamț

13 liste, pentru 4 deputați. 44.440 alegători, 34.324 votanți, 10.002 absenteiști.

Nici o contestație. **PNT câștigă convingător.** Poate fi considerat **judet " țărănist"**

Nici uniți, liberalii n-ar fi avut șanse.

Puternic curent antisemit : Garda de fier în ascensiune , încă din timpul guvernării Iorga,

devansează net LANC. Firavul curent socialist , divizat între PSD și PSI.

Deputați validați :

PNT : PNL-1 : Grup "CZC" :

Partid	Voturi	Loc
PNT	17.759	1
Grup " C-Z-Codreanu "	5.281	2
PNL-1	5.081	3
PNL-2	1.946	4

14. Vaslui

[LD: nu am toate datele.]

Deputați aleși :

PNT : PNL-1 :

TRANSILVANIA, 20 județe

(DAD, validările, MO nr.4- 9 , 3-12 aug.1932)

[LD: **PNT-ul, ardelenii**, își adjudecă majoritatea locurilor, încât se poate demonstra statistic

particularismul, regionalismul , ardelenilor față de alte partide considerate

" regățene" , **nu pe criteriile doctrinare.** Mai degrabă se cartelează cu germanii,

cu ucrainenii, cu maghiarii chiar (cazul Odorhei) , pentru a stăvilă accesul celorlalte partide românești.

Cam la fel cu partidele minorităților etnice .

Sau... cam la fel **cum era în Austro-Ungaria,**

doar că... cu **ținta îndreptată spre "adversarii" regățeni !**

dar cu **cucerirea puterii centrale**...pentru care fac caz !

[LD: legenda cu o mai avansată educație politică, prin nimic demonstrată.

Singurul fenomen : **un masiv absentism** , căruia nu-i pot da explicații .

[LD: ca lideri, **majoritatea sunt avocați**, ușor de identificat pentru că au particola "dr."

Există câteva **județe etalon** , cu situații specifice (vezi mai jos)

1.Alba, Alba Iulia

10 liste , pentru **5 deputați**. 55.314 alegători, 37.132votanți, **16.870 absenteiști**

Contestație dr.Lupu (susținută de Adam Popa) : nereguli, abuzuri.Polemica

înverșunată.

Se rostesc cuvinte "neparlamentare" , care nu se trec în stenogramă.

Se aleg numai **ardelenii penetiști**.

Deputați validați :

PNȚ :

Partidul	Voturi	Loc
PNȚ -Maniu	22.529	1
P.Maghiar	3.098	2
PNL-1 IGDuca	2.890	3
PNL- 2, Gh.Brătianu	925	8

2.Arad

14 liste, pentru **9 deputați**. 117.288 alegători , 88.375 votanți, 28.440 absenteiști .

Toate locurile adjudecate de PNȚ , eventual de un reprezentant al **PGerman** ,

cu care încheiase cartel. În pofida acestui masiv, dar aparent , succes electoral,

trebuie ținut seama că cifra reprezintă doar **?% din alegători și ?% din voturi**

Toate celelalte partide se simțeau frustrate prin nereprezentare , făceau o dîrză opoziție.

Altfel, cred că totul era legal.Venise rîndul PNȚ să exploateze din plin prima electorală,

pe care o hulise atîta ! Nici o contestație.Dar rezultatul este șocant .

Dar cca 70% dintre ardeleni votaseră pentru partidele adversare PNȚ--ului !

Nu mai era scorul din 1928.Nu era vorba de "regățeni"

Ungurii,cu peste 10.000 voturi ,aveau motive de frustrare !

Liberalii ardeleni (PNL-1 și 2) , cu cca 14 000 voturi , nu mai puteau fi stigmatizați ca "dușmani" !]

Deputați validați :

PNȚ :

Partidul	Voturi	Loc	Procent
PNȚ	40.000	1	
PNL-1	10.558	2	
P.Maghiar	10.545	3	
PȚ	4.420	4	
PNL-2	3.445	5	

3.Bihor , Oradea, Beiuș

14 liste, pentru **9 deputați**. 125.691 alegători, 74,720votanți, **50.130 absenteiști** .

[LD: Aceleași observații ca la Arad .**Absenteism masiv** .]

Deputați validați :

PNȚ : P.Maghiar :

Partidul	Voturi	Loc
PNȚ	32.215	1
P.Maghiar	10.987	2
PNL-1	6.474	3
PNL-2	1.765	9

4.Brașov.

14 liste pentru **3 locuri** . 47.091 alegători, 29.253 votanți, **17.838 absenteiști**

Deputați validați :

PNȚ + P.German P.N Maghiar :

Partidul	Voturi	Loc	Procentaj
PNȚ	14.307	1	
P.Maghiar	4.041	2	
PNL-1	3.576	3	

5. Ciuc. Miercurea Ciuc, Gheorghieni

8 liste, pentru **3 locuri**. 39.648 alegători, 21.681 votanți, **17.491 absenteiști**.

[LD: deși PNȚ este pe locul 2, Comisia Electorală Centrală a dat **un loc P.P** .

La Ciuc , din partea PNTJ a candidat **Romulus Boilă** (avocat, publicist) .
El a făcut o întâmpinare, protestînd , apelînd la Lege, la logică.
Dar a rămas așa. (Cf."Dimineața" 24 iul.'32)

Statistica este interesantă pentru că ar putea da
o oarecare indicație privind românii (bărbați, alegători) **din Ciuc,**
pentru că este puțin posibil ca ungerii să fi votat cu partidele românești.]

Deputați validați :

PP- Averescu : P.Maghiar :

Partidul	Vot	Loc	Procent
P.Maghiar	11.508	1	
PNTJ + PNG	4.015	2	
PP	2.050	3 (!)	
PȚ	1.202	4	
PNL-1	882	5	
P.Conserv.	630	6	
PNL-2	365	7	
P.Evreesc	343	8	

-

6. Cluj

12 liste, pentru **6 deputați**. 78.358 alegători, 40.870 votanți, 37.870 absentești
(aproape 50%!) Deci ... rezultatul are în spate această realitate

Ca și în cazul Iașului (pentru Moldova) consider Clujul (exceptînd județele compact-
maghiare)

ca un "etalon" pentru Ardeal :

/ Dușmănia regăteni -ardeleni a avut consecințe din cele mai nefaste pentru cimentarea
unor relații firești (inclusiv politice) între români;

/ PNTJ a cîștigat alegerile, dar nu se poate spune că Clujul era un județ " național-
țăranist";

dimpotrivă, succesul lupiștilor demonstrează existența unor "țăranîști radicali"

/ Dizidențele încurajate (sau inspirate) de Carol al II-lea , care au dus la ruperea unor
partide

(acțiunea Gh.Brătianu, O.Goga) va evolua , treptat , spre situații anormale .

Dacă Liberalii nu erau divizați, erau pe locul 3, înaintea lui Lupu;

/ Dacă pentru maniști, era de preferat un Adonis Popov sau Fritz Konert , decît un ...
Al.Lapedatu,

Goga, Iorga ș.a. ... declarați "dușmani" ... asta spune mai mult decît orice considerații
privind mentalitatea ardelenescă.

/Este interesant un lucru: de ce la Cluj, totuși, nu se maiifestă antisemitism ?

Deputați validați :

PNTJ : PȚ : P.Maghiar :

Partidul	Voturi	loc	Procent
PNTJ	14.135	1	
P.Maghiar	7.379	2	
PȚ	3.482	3	
PNL-1	3.239	4	
Sfat Negust.	2.115	5	
PNL-2	1.828	6	

7.Făgăraș

10 liste, pentru **3 deputați**. 24.827 alegători, 18.139 votanți, 6649 absenți.

Prin redistribuire , nu se dau locurile cf.palmaresului electoral

Deputați validați: PP : Un.Naț : P.Ț :

Partide	Voturi	Loc
PNTJ	8.856	1
PNL-1	1.973	2
PȚ	1.562	3
PP	1.459	4
Un.Naț.	1.085	5
PNL-2	991	6

8.Hunedoara , Deva,Petroșani (Valea Jiului)

13 liste pentru **9 deputați** . 88.330 alegători, 63.500 votanți, 24.202 absentești

Județ mozaicat politic, social și etnic.

Toate locurile ... date **PNTJ**.Evident cîștigător în cifre, dar avînd jumătate din votanți
contra,

și peste 70 % din alegători nepartizani.La alegerile următoare, județul va fi confruntat

cu mari "bătălii" electorale.

Nu am toate datele. Interesant este titlul acesta de **dr.** pe care , în Ardeal, îl aveau avocații , și care dau o idee privind structura socială a partidului.

Deputați aleși :

PNȚ :

Partidul	Voturi	Loc
PNȚ	34.358	1
PNL-1	7.797	2
PSD	4.025	3
P.Maghiar	3.851	4
PȚ	2.463	5
Grup "CZCodreanu"	2.221	6
PP	2.105	7
PNL-2	1.403	8

9.Mureș .Tg.Mureș,Reghin

8 liste, pentru **6 deputați**. 72.661 alegători, 44.457 votanți, 27.822 absenteiști.

[LD: remarc **masivă populație românească** (la un loc, peste 29.000 votanți) ,

tot spectrul politic, minoritățile etnice "clarificate " pe linie specifică :

germanii cu guvernul ; **ungurii**, masiv, împreună; mare parte din **evrei**, separat .

Deputați aleși :

PNȚ : PNA PNMaghiar :

Partid	Voturi	Loc
PNȚ	17.251	1
P.Maghiar	13.669	2
PNA	4.795	3
Un.Naț.	1.981	4
P.Evreesc	1.714	5
PNL-1	1.772	6
PNL-2	1.391	7
P.Conserv.	678	8

10.Maramureș, Sighet

13 liste, pentru **6 deputați** . 40.836 alegători, 22.657 votanți, 18.104 absenteiști.

Interesantă configurația politică și etnică.

Partidele românești dispersate.PNȚ câștigător relativ (cartel cu germanii și ucrainenii)

P.Evreesc câștigă un loc . Din acest p.d.v., este un **județ "etalon"** ,

pentru exemplificarea angajării minoritarilor, mai ales a evreilor, în luptă specific minoritară.

Curentul antisemit (LANC+Garda) , pe locurile 4, respectiv 12, nu are aderenți mulți (dar fac o propagandă gălăgioasă ,iscînd valori în presă !)

Deputați validați :

PNȚ : P.Evreesc :

Partidul	Voturile	Loc
PNȚ +PG+PUcr.	8.504	1
P.Evreesc	3.750	2
PNL-1	3.094	3
LANC	2.353	4
P.Maghiar	1.266	5
PNL-2	256	10

11.Năsăud ,Bistrița-Năsăud

13 liste, pentru **3 deputați**. 38.703 alegători, 25.916 votanți, 12.568 absenteiști

[LD: PNȚ - victorie relativă, prin germani ;evreii, separat,devansează P.maghiar (de obicei votau cu ungurii)]

Deputați aleși :

PNȚ : PNA-Goga :

Partidul	Voturi	Locul
PNȚ	14.439	1
PNA	2.069	2
PNL-1	1.807	3
PNL-2	397	12

12.Odorhei , Odorheiul Secuesc

[LD : nu am toată informația. În orice caz, **PNȚ în cartel cu fracțiune maghiară**]

Deputați validați :

PNȚ : **dr.Virgil Solomon , dr.Rety Imre**

PNMaghiar : Iosif Willer, Francisc Laar

13.Satu Mare, Baia Mare

11 liste, pentru **6 deputați**. 75.797 alegători, 51.787 votanți, 23.204 absenteiști.
PNȚ câștigă, dar cu aportul **germanilor**; **minoritățile predomină** (maghiari, evrei);
Partidele de doctrină, cu ramificație națională, **sunt dispersate, pulverizate**,
dar, la un loc, reprezintă ceva: PNL-1 și 2, PSD, PNA, Un.Naț.

Deputați validați:

PNȚ : P.Maghiar :

Partid	Voturi	Loc
PNȚ	21.748	1
P.Maghiar	9.124	2
PSD	4.524	3
P.Evreesc	3.243	4
PNL-1	3.136	5
PNL-2	1.639	8

14. Sibiu .

13 liste, pentru **5 candidați**. 57.040 alegători, 35.307 voturi, 21.624 absenteiști.

Câteva observații :

/ cei care înclină balanța în județ, sunt **germanii**; **politica "săsească"** (cartel cu guvernul),

realizează această **"rotativă "**. Așa se explică rolul în guvern lorga,

iar pe viitor, sigur succesul liberalilor, o dată ajunși la guvern.Mai poate fi remarcat :

/ Succesul evident al **PNL-1** ;

/ Începutul ascensiunii **Gărzii de Fier** ;

/ **PSI** (pro-comunist) devansează **PSD** ;

Deputați validați : PNȚ PNL-1 :

Partidul	Voturi	Loc
PNȚ+ PGerman	19. 598	1
PNL-1	5.423	2
PNL-2	832	7

15.Someș , Dej

11 liste, pentru **5 deputați**. 58.064 alegători, 36.408 votanți, 20.918 absenteiști

/ **LD** puternic curent țărănist (succes lupist), ceea ce va întări PNȚ la refuziune ;

Deputați validați :

PNȚ : PȚ-Lupu :

Partid	Voturi	Loc
PNȚ +P.Germ.	15.752	1
PȚ	6.681	2
P.Maghiar	2.832	3
PNL-1	2.386	4
PNL-2	782	9

16.Sălaj, Carei, Zalău, Bădăcin

12 liste, pentru **6 deputați**. 86.187 alegători, 63.401 votanți, 22.123 absenteiști .

LD : Fieful lui Iuliu Maniu. 2/3 din alegători au votat, totuși, cu alte partide,
ceea ce confirmă zicala "Nimeni nu e profet în țara lui ! "

Destul de puternic **curent țărănist "radical"**, dovedit prin succesul lui **Lupu**,
unul din cei mai virulenți adversari ai fuziunii PȚ cu PNR.

În rest, nota specifică pentru județele din Ardeal.

Deputați validați :

PNȚ : P.Maghiar :

Partide	Voturi	Loc	Procent
PNȚ +PG + Ucr.	23.216	1	
P.Maghiar	13.821	2	
PNL-1	2.746	6	
PNL-2	936	10	

17.Turda

13 liste, pentru **4 deputați**. 46.164 alegători, 29.215 votanți, 16.803 absenteiști .

Printre puținele județe ardelenesti în care **Garda de Fier** reputează succes electoral,
plasându-se pe **locul 3**, după PNȚ și P.Maghiar.

Deputați validați :

PNȚ : P.Maghiar :

Partidul	Voturi	Loc
PNȚ +PGerman	10.065	1
P.Maghiar	4.795	2

Grup "CZCodreanu"	3.855	3
PNL-1	2.790	4
PNL-2	943	7

18.Târnava Mare, Sighișoara,

[LD: nu am toate datele.Este un **succes țărănist -lupist** semnificativ]

Deputați aleși :

PNȚ + P.Germ : **P.Ț** : **P.Maghiar** :

19.Târnava Mică , Blaj

[LD: nu am toate datele , dar din nou **succes țărănist -lupist**]

Deputați aleși :

PNȚ + P.German : **PȚ-Lupu** :

20.Trei Scaune , Sf.Gheorghe, Covasna , Tg.Secuiesc

12 liste pentru **2 deputați**. 35.763 alegători, 21.898 votanți, **13.776 absenteiști** .

Dominare masivă a **PMaghiar**.

Prin prima electorală, probabil, se alege și un **deputat PNȚ**.

Este de remarcat **succesul socialist** (PSD+PSI+BMȚ)

O pătrundere deloc semnificativă, și dispersată, a partidelor românești.

Deputați validați :

PNȚ + P.German + fracțiune maghiară ? : **P.Maghiar** :

Partidul	Voturile	Loc
P. Maghiar	11.030	1
PNȚ	2.942	2
PSI (pro-com)	1.565	3
PNL-2	1.521	4
PNL-1	959	5

BANAT , 3 județe

(DAD, validările, MO nr.4- 9 , 3-12 aug.1932)

1.Timiș -Torontal , Timișoara

13 liste pentru **10 deputați** . 135.788 alegători, 105.799 votanți, **29.477 absenteiști**.

LD : Cel mai mare județ, cel mai mare nr. de alegători și de deputați.

Dar, rezultat foarte interesant, echilibrat , privind tot **spectrul politic** al momentului :

/ **La partidul guvernamental, echilibrul fragil**, depinzând de germani ;

/ **Toate locurile ocupate de lista PNȚ : 7 + 3** , probabil și datorită "primei .

/ Peste 60% din electorat , contra PNȚ ;

/ Dacă **liberalii** n-ar fi fost divizați, ar fi fost pe locul 2, înaintea ungarilor ;

/ Este activ PSD dar și LANC

Deputați validați : **PNȚ** :

Partidul	Voturi	Loc
PNȚ +PG	39.949	1
P.Maghiar	10.534	2
PNL-2	8.644	3
PNL-1	8.035	4

2.Caras , Reșița

13 liste, pentru **5 deputați**. 60.813 alegători, 46.321 votanți, **14.023 absenteiști**

Deputați validați :

PNȚ + P.Germ. : **PSD** :

Partidul	Voturi	Loc
PNȚ + PG	26.423	1
PSD	6.975	2
PNL-1	2.803	3
PNL-2	1.955	4

3.Severin, Lugoj

13 liste pentru **6 deputați**. 64.365 alegători, 52.330 votanți, **12.035 absenteiști**.

Aceleașu fenomene , ca în toate județele...

Deputați aleși : **PNȚ** :

Partidul	Voturi	Loc
PNȚ	29.563	1
PNL-1	6.369	2
PNL-2	599	9

BASARABIA , 9 județe

(DAD, validările, MO nr.4- 9 , 3-12 aug.1932)

LD : Din p.d.v politic, Basarabia are câteva caracteristici

comune județelor moldovenești

dar și ceva **specific**. Deși , formal , cu aceleași partide și programe, în Basarabia **totul este mai radical** , și ,uneori, pasional , subversiv, centrifug.

Este de discutat **cît și cum** , această **radicalitate** se datorează :

▣ **stării economice precare**, accentuate în timpul **crizei economice**;

▣ **greșelilor și neglijențelor administrației românești** ;

▣ **resentimentelor minorităților** (despre rușii din Basarabia nu am aflat mai nimic ; evreii basarabeni, în majoritate rusofoni, nu urmează politica UER)

▣ **propagandei bolșevice** , deci contaminării de dincolo de Nistru, pe care Moscova, Kominternul, a întreținut-o de pe teritoriul **RSSMoldovenești din Transnistria**.

Pentru că :

/Exista un puternic **curent țărănist** , cu mesaj mult **mai radical** decît în Vechiul Regat .

Așa se explică existența celor **3 partide frînturi** : PNT, PT-Lupu, PTD-Stere ;

/ Există "**un caz** " - **STERE** - (care în regat a avut o semnificație politică aparte,

nu lipsit de resentimente și ranchiună), iar în **Basarabia** a luat proporția unei

legende a frustrării , a nedreptății ;

/ Există un puternic **curent social radical antisemit**, care aduce victoria sau poziții

bune , în toate județele, fie a **LANC**, fie a **Gărzii de Fier** : **Cahul, Bălți, Ismail ,**

Orhei , Tighina (pierdut prin redistribuire) ;

/ Există un **curent socialist** , mai **radical** decît în Vechiul Regat ,care aduce victoria **PSD**

chiar în județe fără industrie sau clasă muncitoare : **Ismail , Cetatea Albă** ;

/ **Evreii** sunt organizați în **partid propriu**,au scoruri importante în fiecare județ ,

și cîștigă în **Hotin , Soroca** (pe locul perdantului Stere !) ,

1.Lăpușna, Chișinău

14 liste,pentru **8 deputați**. 81.994 alegători, 49.999 votanți, **31.586 absenteiști**

/ Întreg spectrul politic existent.Județ mare .Procent mare de absenteiști.

Nici o informație despre ruși .

Oraș "etalon" pentru Basarabia? Da și nu .

/ Județ cu un puternic **curent țărănist** : PNT, PT-Lupu, PT D-Stere .

(împreună , ar fi întrunit 26.027 voturi , adică **peste 50%** din voturile exprimate)

/ **PNL-1**, pe locul 2, împreună cu **PNL-2** , pe locul 3 , ar fi întrunit 11.760 deci...

se **infirmă acuza** lipsei de aderență la liberalism ;

Deputați validați :

PNT : PNL-1 :

Partidul	Voturi	Loc	Procent
PNT-Maniu	21.926	1	
PNL-Duca	7.520	2	
PNL-Gh.Brătianu	4.239	3	

2. Cahul

12 liste, pentru **4 deputați**. 40.636 alegători , 23.805 votanți, **16.054 absenteiști**

Nu știu care erau procedurile la redistribuirei, dar se fac niște "mişcări" parcă,

, în detrimentul PNL (sau al Gărzii ?)

Deputați validați :

Un.Naț.Jorga-Arget. : (loc 6, la liste !) **PNT** :

Gruparea "CZCodreanu : **PSD** :

Partidul	Voturi	Loc
PNT	7.354	1
Grup. "CZCodr"	4.362	2
PSD	2.937	3
PNL-1	2.301	4
PNL-2	1.694	5

3.Bălți .

14 liste, pentru **6 deputați**. 85.490 alegători, 56.545 votanți, **28. 431 absenteiști** .

LD: **pe locul 1, LANC** ; pe locul 2, PNT...Cu toate acestea ,

LANC primește doar 1 loc. Noroc cu prima electorală și redistribuirea !

Dar ...dacă liberalii erau uniți, erau ei pe locul 2!

Încolo... ca la Cahul, numai că locul Gărzii este luat de LANC !

/ P.Evreesc, identitate pregnantă.

Deputați validați :

PNȚ : **LANC** :

Partidul	Voturi	Loc.
LANC	21.417	1
PNȚ	7.111	2
PNL-1	6.751	3
PNL-2	3.778	5

4.Ismail (Bolgrad)

12 liste, pentru **4 deputați**. 49.765 alegători, 32.555 votanți, **16.492 absenteiști** .

lată beneficiul " primei " : **PNȚ**, pe locul 2 în alegeri , primește 3 locuri ,

iar **PSD**, pe locul 1, doar un loc !

Deputați validați : **PNȚ** : **PSD** :

Partidul	Voturi	Loc
PSD	10.669	1
PNȚ	8.217	2
Grup" CZCodreanu"	2.822	3
PNL-1	2.657	4
PNL-2	1.633	6

5. Hotin

13 liste, pentru **5 deputați**. 88.538 alegători, 61.535 votanți, **25.510 absenteiști**.

[LD: cam aceeași situație, ca și în celelalte județe.

Prin calcularea voturilor , **P.Evreesc** (loc 4) capătă un loc în parlament ,

deși **PNL** era ... pe locul 3 .La Hotin, **cuziștii** sunt destul de tari "tari "

(față de Gardă) și mai primesc un loc.

Deputații validați : **PNȚ** : **P.Evreesc** : **LANC** :

Partide	Voturi	Loc
PNȚ	25.672	1
LANC	13.434	2
PNL-1	5.564	3 (?)
PNL-2	1.718	6

6.Cetatea Albă

12 liste, pentru **7 deputați** . 84.053 alegători, 55.817 votanți, **27.117 absenteiști**

Ciștigă PNȚ, urmat de **PSD**, dar ... imediat după ele este **LANC+PSN** .

Deputați validați : **PNȚ** : **PSD** :

Partidul	Voturi	Loc
PNȚ	18.848	1
PSD	11.475	2
LANC+PSN(Tătăr.)	5.197	3
PȚ-Lupu	3.372	4
PNL-1	2.852	5
PNL-2	1.090	10

7.Soroca

12 liste, pentru **6 deputați**. 68.621 alegători, 62.730 votanți, **15.205 absenteiști**.

PȚD -Stere iese ciștigător absolut , cu toate acestea nu i se acordă loc în parlament

deoarece nu a întrunit "pragul" pe țară . Prin "redistribuirii " se sare și peste **LANC** (loc 4)

și se acordă locul **P.Evreesc**.

Deputați validați : **PNȚ** : **P.Evreesc** : **Un.Naț.**

Partidul	Voturi	Loc
PȚD-Stere	21.667	1 (!)
PNȚ	5.803	2
Un.Naț.	4.649	3
LANC	4.219	4
P.Evreesc	4.203	5
PNL-1	3.014	6
PNL-2	2.096	7

8.Orhei

10 liste, pentru **6 locuri**. 60.537 alegători, 44.194 votanți, **15.850 absenteiști**

Deputați validați :

PNȚ **PNL-1** : **PNA** : **LANC** :

Partidul	Votul	Loc
PNȚ	12.207	1
LANC	8.296	2

PNL-1	6.939	3
PNL-2	1.739	7

9.Tighina

12 liste, pentru 5 deputați. 7 contestații. 66.181 alegători, 36.832 votanți, 29.120 absentești

Pe locul 2 și 3 : **LANC și Garda de Fier** (împreună, ar fi egalat PNȚ !)
Dar, **liberalii uniți**, ar fi fost locul 3.

Deputați validați : PNȚ :

Partidul	Voturi	Loc
PNȚ	10.760	1
LANC	5.741	2
Grup "CZCodreanu"	4.419	3
PNL-1	3.005	4
PNL-2	2.519	5

BUCOVINA , 5 județe

(DAD, validările, MO nr.4- 9 , 3-12 aug.1932)

La fel ca și în celelate provincii , **batalia electorală** s-a focalizat în lupta dintre **PNȚ și PNL**, ambele partide făcând parte, în fond, din categoria **partidelor democratice**. Demonetizarea și demonizarea partidelor (cultivată cu obstință în regimul "Uniunii") a împins **electoratul spre curentele cu accente radicale , fie de clasă (PSD)** fie **naționaliste (LANC, Garda)** .

Din acest p.d.v, Bucovina nu face excepție, avînd ca aspect specific **mozaicul etnic**. Mai ales, **problema evrească**. Ignorată și ocolită în epocă, complicată mult în ajunul și în timpul războiului, ea continuă și astăzi să fie **abordată partizan și afectiv**.
Aș dori să-i dau o deslegare, dar nu știu dacă voi putea.

Deocamdată este cert :

/a existat o asemenea problemă , și ea nu trebuie ocolită ;

/adevăratul "naș" al Gărzii este **electoratul** , deci perceperea realității,
(nu Vaida ! , cum s-a perpetuat sintagma în istoriografia comunistă)

1.Cernăuți

12 liste, pentru 6 deputați . 74.969 alegători, 48.159 votanți, 26.416 absentești.

Prin calculele redistribuirii , deși pe locul 3 , PNL pierde un deputat , în favoarea P.Evreesc (loc 4) .

Prin alianțe și recalculări , minoritarii cîștigă 4 din cele 6 locuri .

Prin existența unui puternic **pol democratic, filosemit** și a unui **partid evreesc** cu susținere electorală, curentul antisemit este izolat, stăpînit.

Deputați aleși :

PNȚ + P.Ucrain. : PSD : P.Evreesc :

Partidul	Voturi	Loc
PNȚ+ PUcr.	15.460	1
PSD	7.014	2
PNL-1	5.338	3
PNL-2	2.061	6

2.Suceava

12 liste, pentru 3 deputați. 31.862 alegători, 22.114 votanți, 9.515 absentești .

Puternic **curent antisemit** : Garda de Fier (loc 1) și LANC (loc 3).

PNȚ este slab ; liberalii , despărțiți ; partidele mici fără atractivitate ;

Deputați validați :

PNȚ : Grup "CZCodreanu " :

Partidele	Voturi	Loc
Grup "CZCodreanu"	4.420	1
PNȚ	4.348	2
LANC	3.573	3
PNL-1	2.049	4
PNL-2	1.167	7

3.Cîmpulung -Moldovenesc.

13 liste, pentru 2 deputați . 26.103 alegători, 17.634 votanți, 8.469 absentești

[Județ mic, considerat cu o **tradiție** și un **nivel de educație cetățenească aparte**, de tip "**austriac**" , oameni pentru care **votul** însemna efectiv ceva.

Cîmpulung, însă , a fost un **caz atipic** pentru alegerile din vara '32

Să vedem ce au vrut cîmpulungenii :

/ Au votat pentru cele **două partide democratice** , serioase : PNTJ și PNL

/ Au votat pentru **social-democrați**, dar în Bucovina acest mesaj era diferit de cel din Basarabia, ba chiar și decît a celor din Vechiul Regat;

/ Au votat pentru cele două grupări naționaliste : **LANC și Garda de Fier.**

De ce ? Trebuie de răspuns la această întrebare.

Deputații validați : PNL-1 : PSD :

Partidul	Voturi	Loc
PNTJ	4.093	1
PNL-1	3.117	2
PSD	2.833	3
PNL-2	683	7

4.Rădăuți - Bucovina

11 liste, pentru **4 deputați**. 44.042 alegători , 27.516 votanți, **15.969 absenteiști**.

[LD : situație diferită de cea a Cîmpulungului , deși...

Puternic curent antisemit.

LANC pe primul loc ; Garda în ascensiune.**De ce ?**]

Deputați validați : PNTJ + PGerm. LANC :

Partidul	Voturi	Loc
LANC	8.673	1
PNTJ	5.567	2
PNL-1	4.067	3
PNL-2	1.418	6

5.Storojinet

11 liste, pentru **3 locuri**. 43.448 alegători , 30.000 votanți, **13.022 absenteiști** .

(DAD,MO4,p. 71)

[LD: Este un județ " țărănist" și ..." ?

Aproape jumătate din electorat și-a dat votul PNTJ și PJ-Lupu.

Nu știu cum se făceau redistribuirile .Nu înțeleg de ce PNTJ a luat , spre ex.,

toate locurile dintr-un județ (ex.Alba) , în schimb să nu aibă nici un loc

în unele județe. E x.Cîmpulung și Storojinet (unde luase loc.1)

De asemeni , nu înțeleg de ce a cedat locul P.Evreesc (loc 4)

De aceea mi se pare **mai importantă preferința electoratului** decît

reprezentarea parlamentară (care nu oglindește această preferință) (DAD,MO4,p. 71)

Deputați validați : LANC : PSD : P.Evreesc :

Partidul	Voturi	Loc
PNTJ	9.398	1 (?)
LANC	5.718	2
PSD	3.399	3
PNL-1	2.502	6
PNL-2	672	8

DOBROGEA, 4 județe

(DAD, validările, MO nr.4- 9 , 3-12 aug.1932)

Pentru 2 județe(Constanța, Tulcea) , raport de forțe echilibrat: **PNTJ/ liberali**

Probleme destul de grave s-u petrecut în **Durostor și Caliacra**,

unde **noii coloniști** (macedoneni) erau **aliați cu liberalii**,

iar **PNTJ s-a cartelat cu Bulgarii** , care aveau tendințe centrifuge, cesioniste ,

și manifestări pe potrivă.

1. Constanța

9 liste, pentru **5 deputați**. 49.822 alegători, 41.160 votanți, **8.420 absenteiști**

[Județ polarizat : PNTJ -liberalii (1+2) aproape egal]

Deputați aleși :PNTJ : PNL-1 : PNL-2 : PNA :

Partidul	Voturi	Loc
PNTJ	17.660	1
PNL-1	10.496	2
PNL-2	5.911	3

2.Tulcea

10 liste,pentru 4 deputați . 40.113 alegători, 29.616 votanți, **10.187 absenteiști** .

Victorie categorică PNTJ

Deputați validați: PNTJ

Partidul	Voturi	loc
PNTJ	18.143	1

PNL-1	3.883	2
PNL-2	2.370	3

3.Durostor

7 liste, pentru 4 deputați . 47.101 alegători, 33.346 votanți, 13.526 absenteiști

Deputați validați : PNȚ + P.Bulgar :

Partidul	Voturi	Loc
PNȚ + Pbulg.	19.882	1
PNL-1	3.178	2
PNL-2	3.178	3

4.Caliacra

8 liste, 4 deputați. 35.298 alegători, 25.844 votanți, 9.234 absenteiști

[LD: vezi evocarea alegerilor de către Gafencu, reală, lucidă, amară...]

Deputați aleși :

PNȚ + P.Bulgar : PNL-2 :

Partid	Voturi	Loc
PNȚ +bulgari	17.483	1
PNL-2	2.560	2
PȚLupu	1.797	3
PNL-1	1.504	4

Alegeri. 17 iul.1932

(DAD, validările, MO nr.4- 9 , 3-12 aug.1932)

Muntenia

Muscel - 16.462 ; Dîmbovița - 33.070 (liberalii uniți- 14.250) ; Vlașca - 27.235 ;

R.Sărat - 16.270 ; Buzău - 20.281 (liberalii uniți - 10.354)

Ilfov, București - 38.212 (uniți cu lupiștii- 43.585 !) (liberalii uniți- 43.664)

Teleorman - 18.610 (liberalii uniți- 22.877) ; Argeș - 28.184 (liberalii -9.487)

Prahova - 28.582 (liberalii uniți 29.534) , Vâlcea - 23.532 (liberalii-12.131)

Ialomița - 24.158 (liberalii uniți 14.517) ;

Oltenia

Severin - 29.563 ; Dolj - 30.523 (Lupu-10.911) ; Mehedinți - 20.057 (liberalii 12.944)

Olt ,Slatina- 18.910 ; Romanați - 20.391(liberalii 13.570)

Moldova

Baia ,Fălțiceni - 6.412 (LANC- 7.841) ; Iași -11.709 (liberalii uniți- 12.562)

Fălciu - 4. 700 (Lupu- 7.021) ; Brăila 13.570 (liberalii uniți- 14.875)

Dorohoi - 7.877 (LANC-11.067) ; Tecuci - 12.919

Covurlui , Galați - 6.221 (liberalii uniți- 9.069 ; Garda 6.077)

Roman - 11.832 (LANC - 5.256) ; Botoșani- 7.870 (LANC- 11.301)

Putna - 16.219 ; Neamț - 17.759 (Garda - 5081) ; Tutova-Bîrlad - 8.760 (Garda - 2663)

Vaslui - 11.972 (LANC- 2683) ; Bacău - 12.855 (liberalii uniți- 13.200 ; LANC- 8.845)

Basarabia

Ismail + aport minorit. 8.217 (PSD-10.669) ; Bălți + aport minorit. 7111 (LANC-21.417) ;

Cet.Albă +aport minorit. -18.848 (PSD-11.475) ; Lăpușna - 21.926 (liberalii 26.029)

Soroca - 5.803 (Stere - 21.667) ; Cahul -7.354 (Garda 4.360)

Hotin - 25.675 (LANC-13.434) ; Tighina -10.760 (LANC+Garda - 10.160)

Orhei - 12.207 (LANC- 8.296) ;

Bucovina

Cernăuți + germani - 15.460 (PSD-7.000) ;Storojineț - 9.398 (LANC- 5.718)

Cîmpulung - 4.093 (LANC+Garda- 3.637) ; Suceava -4.348 (Garda +LANC- 8.193)

Rădăuți- 5.567 (LANC-8.673)

Transilvania

Alba - 22.529 (liberalii uniți - 3.815)

Sibiu + germani - 19.598 ; Turda + germani 10.065

Trei Scaune - 2.942(Maghiarii 11.030) Brașov + germani - 14.307

Arad + germani - 40.008 (liberalii peste 13.000, ungurii peste 10.000)

Făgăraș +germani - 8.856 (liberalii 2.964) ; Hunedoara - 34.358 ;

Năsăud + germani - 14.439 ; Ciuc - 4.015 (ungurii 10.534)

Sălaj - 23.216 (maghiarii 13.821) ; Someș- 15.752 ; Cluj- 14.998 (maghiari-7.379)

Mureș + german - 17.251 (ungurii -13.669) ; Bihor - 32.215 (ung.10.987)

Maramureș - 8.504 (evrei-3.750; LANC- 2. 353) ; SatMare +germani- 21.748(ung.- 9.124)

Târnava Mare, Sighișoara+ germani - 14.522 ;

Târnava Mică ,Blaj - 10.715 (liberalii uniți - 13 .000) ; Odorhei - 6.760 (unguri- 11.718)

Banat

Timiș-Torontal + aport german - 39.949 (liberalii-16.679, ungurii-10.534)

Caraș + aport german - 26.423 ;

Dobrogea

Tulcea- 18.143 ; Constanța - 17.660 (liberalii uniți- 16.407)

Durostor + bulg.- 19.882 ; Caliacra + bulg.- 17.483 ;

42) Disensiuni , pertractări, zvonuri, polemici , în PNȚ , privind formarea guvernului,

după alegeri .**Vezi pe larg la fișier Guvern.** 18 iul- 10 aug.'32

" Național-Tărăniștii cer lui Maniu să-și ia răspunderea situației "

Maniu , între Sinaia - București .Lovitura de teatru . Maniu la Palat .26- 27 iul.'32
("Dimineața", 29 iul.'32 . **H.Soreanu, / Al.Gruia**)

LD: iau citate lungi din aceste note pentru că nu am găsit des asemenea mărturii caracterizante.

H.Soreanu / :

" **Sinaia, 27 .** - A fost, fără îndoială, unul din **momentele mari din viața PNȚ .**

Închipuiți-vă ce amploare poate avea lupta - lupta tenace, îndrăjită - dintre d.**Maniu și frunzașii partidului.** Fiindcă asta s-a petrecut în lunga, chinuitoare de lungă dezbateră din cabinetul particular de la hotel Palace...

"De o parte, d.**Maniu** , așa cum îl știm : rigid, cu privirea fixă, hotărât, de o hotărâre care neliniștește și impune.

"De cealaltă parte, vechii săi tovarăși de luptă : d.**Mihalache** , a cărui dârzenie cunoscută

găsește suficiente resurse spre a se menține pe poziția sa ;

d.**Vaida**, care pare de astă dată bine fixat.; d.**Madgearu** , care pune atîta tenacitate în toate

acțiunile sale ; d.**Mihail Popovici** , folosind tot ce poate furniza o veche și constantă prietenie .

Adăugați la aceasta dialectica subtilă a d-lui **Iunian** și dibăcia cunoscută a d-lui **Mirto...**

"Bătălia a durat îndelung, pînă în zori .

Au ostenit poate cu toții. Afară, binențeles, de d.Maniu . Se poate spune despre d-sa , ca și despre Napoleon, că învinge fiindcă nu-l copleșete niciodată osteneala."

"Să nu cereți însă unui ziarist grăbit, pe care un tren întîrziat l-a depus la ora 3 pe peronul gării Sinaia - să vă redea în detalii aceste palpitante discuții.

Mai întîi, fiindcă noi [...] nu folosim ca d.Pangal bunăoară, microfonul , mulțumindu-ne să cerem pe alocuri ce ni se spune și să dibuim , cu flerul nostru profesional , situații ce se tănuiesc.Dar vai, de data asta, nu ni s-a spus nimic. Cabinetul în care se zăvorșeră d.Maniu și amicii săi , era păzit cu strășnicie de o echipă vigilentă de lachei și groomi.Au fost în zadar toate întrebările meșteșugite , toate cursele abil combinate."

"Dimineața , d.**Maniu** , căruia o noapte întreagă de discuții nu-i alterase nici un detaliu din linia sa corectă , **pleacă tăcut și senin la Caraiman.** Se retrag și ceilalți.

Numai d. Iunian și Mirto pleacă spre București.[...]

Firește,am aflat pînă la urmă ce se dezbătuse în **conclavul de la Palace.**

[...] Se apropia deschiderea parlamentului.

Național-tărăniștii trebuiau să aibă pregătită formula lor.S-a crezut că e bine ca această formulă să fie **fixată din vreme** , pentru a evita lungile și plicticoasele tratative, cu care ne-au familiarizat crizele politice în ultimii ani.[...]

" **D.Maniu** a fost pus în fața a **trei probleme** :

1) Partidul găsește că e absolut necesar ca d.**Iuliu Maniu să revină la viața activă a partidului și la președinția viitorului guvern ;**

2) **Compoziția** viitorului guvern ;

3) **Programul** viitorului guvern."

[LD: surprinde "clipa" ! Meditează la efemeritatea oamenilor, a vorbelor, a emoțiilor ... pe care stilul jurnalistic , doar, îl poate immortaliza.

Meditează asupra subiectivităților suprapuse...din care se compune , "adevărul istoric" !

Meditează asupra subiectivității adăugate de percepția istoricului...

Se dorea ca toți frunzașii partidului **să cadă de acord** asupra tuturor acestor chestiuni ,

ca **partidul să se prezinte unitar și solidar** în fața factorului constituțional , a parlamentului și a țării.Da, da.Se poate vorbi de **un complot împotriva d-lui Maniu** .

"Un complot al biroului partidului , împotriva șefului real al partidului.

Se pare că d.Maniu a întâlnit rezistență din toate părțile.

Pînă în zori **solitarul de la Bădăcin a repetat cu intransigență vechia sa deciziune.**

D.Maniu a declarat că motivele care l-au făcut să părăsească viața politică subzistă încă;

mai mult, chiar ; în unele privințe ele s-au agravat."

" Dar ceilalți au insistat pe lîngă d.Maniu arătîndu-i că **împrejurările excepționale** de azi

impun **PNȚ să aibă o conducere unitară și solidară** și să dea **un guvern puternic** , sprijinit pe autoritatea tuturor frunțașilor săi.

D.Maniu însă **a recomandat ca d.Mihalache să ia conducerea viitorului guvern.**

D.Mihalache a refuzat și a cerut insistent revenirea lui Maniu și la conducerea partidului

și la președinția consiliului. "

Așa pare că s-au desfășurat lucrurile pînă la 5 dimineața. Dar în ultimul moment intervenise ceva

, **un ceva senzațional și decisiv**. O ultimă convorbire între d.Mihalache și Vaida.[...]

E adevărat că la 9 dimineața, **d.Maniu**, descinzînd proaspăt din camera sa, folosește pentru ziarisți vechea lui butadă :

" Ei , dragule , sunt un biet cetățean de la Bădăcin Ei ce vreți ? Am mîncat și eu aseară

cu prietenii mei , și acum nu-mi dați pace .O ! ce liniște e la Bădăcin !"

[.....]

În fine, un indiciu , un indiciu serios : un membru frunțaș al partidului ne declară că în ce privește **revenirea lui Maniu** , sunt motive ca **frunțașii partidului să fie optimiști**, foarte optimiști.Iată-i aparînd pe toți .D.**Vaida** , aproape exuberant ; d.**Mihai Popovici** surfător ;

d.**Mihalache** alergînd zglobiu pe alei să-l caute pe Madgearu ;d.**Lugoșanu** , tăcut , dar totuș

cu o privire semnificativă .D.Vaida ni se adresează cu cunoscuta sa jovialitate :

Ei , dragule , cred că nu mai aveți nevoie de informații.Dacă sunteți puțintel psihologi ,

ghiciți totul de pe fețele noastre ... Cîteva glume , surîsuri ; bună dispoziție generală...

Prietenul nostru , d.dr. **Mezincescu** , distinsul profesor, care știe să fie și un amfitrion amabil,

se mulțumește să spună : **"Eri a fost foarte urît la Sinaia .Astăzi este splendid .**

Nourii s-au risipit . - Da, da , exclamă ceilalți, **nourii s-au risipit ..."**

Așa dar , totul justifică impresia că **d.Maniu va primi să formeze guvernul...**

Se pare că în ultimul moment **au intervenit fapte de natură a schimba**

atitudinea de rezervă , pe care d. Maniu și-o impusese....

[LD: atenție ! Impoderabilul ! Umbra lui Carol !]

E 11.La ora asta știm că d.**Maniu rămîne pînă vineri la Sinaia**, că a cerut fracul și decorațiile de la Bădăcin, pentru a putea asista la deschiderea parlamentului ;

că **ceilalți frunțași pleacă la București...**

Dar iată că , în ultima clipă , se produce **un fapt nou** , o adevărată **lovitură de teatru** .

D.Vaida vorbește la **telefon cu Bucureștii** ... Vorbește la telefon și d.Maniu ...

D.Maniu se urcă în camera sa....D.Mihalache se duce grăbit să scoale pe

d.Madgearu ...

Repede, repede, plecăm la București cu d.Maniu ... Senzații , rumoare .

D.Maniu, tot așa de grav, tot așa de tăcut, tot așa de rigid, descinde din camera sa ,

îmbrăcat cu jacheta .Nu și-a pus-o , desigur, pentru a fi protocolar cu Vasile ,

știți, Vasile, șoferul de la președinție care avea să-l dea pe d.**Maniu la palatul**

regal...

Așa dar , d.Maniu se duce la palat ; d.Maniu mănîncă la palat ."

Cum s-a ajuns aici ?

"Informații din bună sursă ne îndreptățesc să afirmăm că **frunțașii partidului**

n-au dorit numai să cadă de acord asupra tuturor problemelor, dar **au mai voit** ca unul singur

- și anume, **d.Maniu - să expuie suveranului punctul de vedere al partidului.**

D.Vaida avea , la orele 12 , obișnuita audiență de lucru cu regele.

Dar se pare că primul ministru a voit să evite o întrevvedere cu suveranul , înainte ca acesta să fi primit pe Maniu.D.Vaida a telefonat la palat, să-și ceară scuze că

din cauza discuțiilor de la Sinaia nu poate veni în audiență.**D.Vaida a cerut** , în schimb,

o audiență , pentru joi după amiază pentru d.Maniu. I s-a răspuns că **regele este dispus să-l primească chiar astăzi pe d.Maniu.Dar acesta a ezitat.**

A telefonat din nou la palat , spunând că nu va avea timp să ajungă la vreme.

I s-a răspuns că e **așteptat la dejun** , chiar dacă mașina nu-l va putea aduce

în 2 ore la București.**D.Maniu** s-a urcat imediat în automobil ,

alături de d-nii **Mihalache și Madgearu .**

" Ne dăm seama că **audiența este hotărâtoare** pentru desfășurarea evenimentelor politice

și că **chemarea d-lui Maniu are o semnificație deosebită."**

" În tot cursul convorbirilor care au avut loc la Sinaia, d.luiu **Maniu** a ținut să accentueze că

d- sa nu ar putea reveni în fruntea guvernului și a partidului , decât dacă s-ar da posibilitatea să guverneze fără nici o influență , de nici un fel. D-sa a declarat că ține să-și păstreze integral , inițiativa și acțiunea viitorului guvern ."

De aceea, poate, faptul că unii național-țărăniști - d-nii Lunian și Mirto -

au plecat la București la ora 5 dimineața, unde au ajuns la 7 și jumătate ,

- se pune în legătură cu convorbirea pe care d.Maniu a avut-o la ora 11 cu

Bucureștii.

H.Soreanu / :

"În fine, pleacă toată lumea.Rămîne numai d.Vaida , care simte subit o pasiune nereținută

pentru farmecul pitoresc al Sinaiei.**Mai rămîn și ziaristii** , dezolați că au să aștepte încă 2 ore

pînă să prindă primul tren.Ne compensează însă d.**Vaida cu una din acele "șuiete"** ,

care fac , fără îndoială, farmecul personalității sale.**D.Vaida este un neîntrecut causeur.**

Dar vă sfătuesc **să vă feriți de dînsul : fiindcă d.Vaida știe ca nimeni altul să deruteze."**

Al Gruia / : "D.Maniu la Palat "

"Di Maniu a sosit în Capitală la ora 11,30 și s-a dus direct la palatul regal

din Calea Victoriei.Masa la palat începe de obicei la ora 1 și jumătate.

Eri însă a fost amînată pentru **ora 2** , în vederea sosirii d-lui Maniu.

dejunul a durat pînă la **ora 3**, după care suveranul și d. Maniu s-au retras

într-o cameră alăturată , unde au discutat pînă la ora **4 și jumătate.**

Ce ne spune d.Maniu .La ieșire , **d.Maniu** , într-o dispoziție excelentă, **ne-a declarat :**

" Am venit de la Sinaia special , fiind chemat în audiență de Majestatea Sa Regele.

Asupra celor discutate , mă veți ierta , nu vă pot spune nimic.

Rămîn , în orice caz, în București, pînă după deschiderea parlamentului.

- Ați discutat despre viitorul guvern ?

- **Nu vă pot declara nimic.**Deocamdată chestiunea nu se pune în mod formal,

întrucît **guvernul Vaida va prezida deschiderea corpurilor legiuitoare.**

* * *

D.Maniu a plecat direct de la palat la d.Lugojanu ;ședința amînată a biroului

PNT

se va ține astăzi (joi) ; după ultimele știri, Titulescu nu mai vine la București ;

în cursul dupăamiezii,**d.Maniu a avut la locuința d-sale din str.Clopotari ,**

întrevederi cu aproape toți frunțașii PNT ;

La 8 și un sfert, **Mihalache, însoțit de Călinescu și Ghelmegeanu,**

au parcurs pe jos întregul bulevard , discutînd agitați ; în dreptul muzeului

Simu,

întîlnindu-i, l-a rugat pe **Mihalache** să-i spună ce s-a discutat la ședința biroului.

D-sa i-a declarat :

" Azi mi-am dat demisia din șefia interimară a partidului.

Demisia mea a fost adusă la cunoștința biroului.

S-a hotărît convocare comitetului central executiv.

Toți suntem de acord că d.Maniu este dator să-și ia răspunderea situației ."

Seara, la ora 10, d.**luliu Maniu** a primit pe ziaristi la locuința d-sale.

Comunicativ ca niciodată, fostul premier a făcut declarații .

Dar **nu asupra șefiei partidului și a soartei viitorului guvern.** Nu.

D.Maniu ne-a vorbit despre alegeri și a ținut să mărturisească satisfacția pe care i-o inspira rezultatul acestor alegeri.D-sa ne spune :

" PNT a avut de luptat acum cu un impozant număr de adversari îndârjiți.

În același timp a suportat ponosul de a trebui să afișeze o atitudine de

desăvîrșită moderațiune în ton și în gesturi , dat fiind că un număr de prieteni,

membrii ai partidului, alcătuiau guvernul chemat să prezideze alegerile.[....]

Al Gruia / :

D.Maniu a vorbit despre alegeri .Mereu despre alegeri.

Pe noi - o însemnăm aici - ne interesa în clipele acestea - altceva.

D.Maniu știa și mai ales simțea, aceasta .

Dar ar trebui să-l cunoașteți pe d.Maniu ca să vă dați seama că

este inutil să insiști asupra unei chestiuni , în care d-sa nu vrea să se

pronunțe.

Ne-a venit însă în ajutor întâmplarea. Cineva aduce de afară un exemplar din ediția specială a "Dimineața" , cuprinzînd declarațiile d-lui **Mihalache.**

Vădit surprins, d.Maniu spune :

" Aceasta este atitudinea d-lui Mihalache .D-sa vrea ca eu să fiu șef

și să-mi iau răspunderea situației .Iar eu sunt de părere că

d.Mihalache trebuie să accepte aceste răspunderi.

Vedeți , domnilor, aceasta este deosebirea dintre noi și alții : în timp ce în unele locuri se bat doi inși pentru șefie, la noi unul îl invită pe celălalt să ia răspunderea."

La despărțire, d.Maniu ne spune :

" Duceți-vă să mîncăți și apoi culcați-vă liniștiți.Si eu tot așa am să fac " ...

Se înțelege de la sine că nici d.Maniu , nici noi, nu credeam în momentul acela că seara se va termina atît de tihnit...

* * *

Al.Gruia / : **luliu Maniu** a luat masa cu **prim ministrul Vaida**, la locuința acestuia

din str.Biserica Amzei.La ora 12 noaptea , **Maniu a plecat pe jos, singur spre locuința d-sale din str.Clopotarii vechi.**

M-am alăturat d-sale , și, însoțindu-l pînă acasă, am putut afla de la d-sa informații menite să lămurească oarecum situația politică , atît de agitată , din ultimele 24 de ore.D-sa ne-a declarat :

" Dacă declarațiile d-lui Mihalache făcute ziarului " Dimineața" corespund realității, eu vă pot adăuga că, în ședința biroului,la care eu nu voi lua parte întrucît nu sunt membru ,

se va insista pe lîngă d.Mihalache să accepte a conduce și mai departe partidul .

- Nu veți reveni însă d-voastră ?

" - Eu , dragă domnule , nu joc teatru. Într-un an sunt 365 de zile. Și fiecare zi poate aduce cu sine , altce'va.Dar un fapt odată săvîrșit de mine, rămîne fapt ."

D.Maniu s-a retras apoi în apartamentul domniei sale...

* * *

"Dimineața " / :

Cluj, 27 iulie.Oficiosul PNT , ziarul " **Patria**" , publica o scrisoare deschisă ,cătrec Maniu, semnată **Aurel Socol** (președ. organizației PNT -Cluj) care reclama **revenirea grabnică a lui Maniu la șefia partidului** , cerută de logica evenimentelor , care cerea **cimentarea deplină a sentimentului de dragoste și solidaritate între națiune și rege.**Articolul declanșase vii discuții în cercurile politice.

43.) Șefia PNT.Partidul îl vrea șef pe Ion Mihalache.

Consfătuirea de la Maniu. 30 iulie '32

(" Dimineața" , 31 iul.'32)

Este o certitudine : **Maniu nu revenea la șefia partidului.** PNȚ trebuia să clarifice urgent situația.

/ **Un puternic curent** în partid credea că **Mihalache trebuie să facă sacrificiul și să primească a fi șef al partidului** , și erau unii care afirmau că față de **revolta ce a cuprins întregul partid , din cauza ezitărilor conducătorilor lui**, și de nemulțumirile ce începuseră să se facă simțite, **Mihalache ar fi înclinat să accepte.**

/ Erau însă alții care socoteau că **ramura ardeleană n-ar fi fost de această părere, ceea ce-l făcea pe Mihalache precaut.**

/ La aceasta se mai adăuga **un fapt care accentua criza în PNȚ .**

Un curent susținea ca Mihalache să fie șeful partidului, iar Vaida al guvernului ; alt curent (Iunian) , susținea ca Mihalache să preia și șefia guvernului.

/ Dar se punea întrebarea : **ce va face Regele , care înclină spre Vaida ?!**

30 iul.'32

/ ora 11 dimineața.**Membrii biroului PNȚ s-au întrunit la o consfătuire , la Maniu acasă.**

Au participat : **Mihalache, Vaida, Mironescu, Iunian, Madgearu, Mirto.**

Mihalache a propus ca la ședința **Comit.Executiv Central să fie ales șef ... Iuliu Maniu.**

Alții însă au spus că deoarece **Maniu a rămas neînduplecat ,**

ar fi de dorit ca duminică, **C.Ex.Central** să pună capăt provizoratului și

să aleagă un nou șef.

/ ora 11, dimineața .**Consiliul de miniștri s-a întrunit sub șefia lui Vaida.**

Consiliul de miniștri a însărcinat pe Călinescu, Ghelmegeanu și Gafencu să întocmească un Proiect de Mesaj. Consiliul s-a suspendat , deoarece **Vaida și Mironescu au fost chemați la palat.**

/ ora 12.**S-a reluat Consiliul .S-a dat forma definitivă Mesajului.**

Vaida a fost iar la Rege, ca să **semneze Mesajul.**

31 iul.'32.

Deschiderea solemnă a Parlamentului . (Vezi pe larg la fișier **Guvern și Parlament)**

44.) Ședința Comit.Execut. al PNȚ, 1 - 2 aug.'32

Discursuri : Vaida - Mihalache - Maniu . Maniu revine la șefia PNȚ

("Dimineața" , an 28, nr.9195, 2 aug.'32)

LD: Oficiosul PNL- georgist , "Mișcarea " vorbind de ezitățile PNȚ privind viitorul președinte al partidului și al guvernului, conchidea :

" [...] **opinia publică** este îndreptățită să-și exprime **enervarea** că

[...] partidul care a cerut și a căpătat puterea , se pierde în **tratative** îndelungate și în **certuri de ambiții personale**.[...] se va pune capăt, cu un ceas mai devreme unui **provizorat dăunător** din toate punctele de vedere "

1 aug.ora 10

Comit.Executiv, din care fac parte și șefii de organizații, s-a întrunit la clubul partidului , după ședința biroului. Presa nu a fost admisă.

▣ Mihalache

A făcut o scurtă examinare a situației politice ; a subliniat libertatea desăvârșită a alegerilor

și rezultatele alegerilor . Examinînd situația din partid, a declarat că situația țării și a partidului

impun ca **Maniu să revie la conducerea partidului.**

"Ar fi o crimă ca d.Maniu să refuze această poruncă a vremii . [...]

Maniu - care a fost totdeauna un slujitor devotat și strălucit al neamului său - nu poate să comită o asemenea crimă."

Membrii C.Ex., au aplaudat furtunos pe Mihalache.

Toată lumea a cerut revenirea lui Maniu.

ora 12

Acasă la Maniu .Fruntașii partidului s-au dus pentru a-l aduce la cunoștință hotărârile C.Ex.

Întrevederea a durat mult, și, în cele din urmă... **Maniu a declarat că acceptă.**
ora 16, 30 .

"Dimineța" , într-o ediție specială, **a anunțat evenimentul.**

ora 17 - 19

Comitetul Executiv s-a întrunit din nou , la club. **Maniu** ,însoțit de **Mihalache, Vaida, Popovici, Lugojanu, Madgearu** etc., este primit în urale prelungite .

▣ **Vaida / 1 aug.'32 :**

" **Hotărîrea** pe care am supus-o înainte de masă **șefului nostru , a avut ascultare.**
D-sa a ascultat de glasul și hotărîrile dvs (**urale prelungite**) care este însuși glasul
voinței

acelei mulțimi pe care d-voastre , liberi aleși ai națiunii , o reprezentați.

" **Dorind să pretindă disciplină de la membrii partidului , d.Luliu Maniu a dat**
astfel

, **și d-sa , pildă de disciplină**, ascultînd voința alegătorilor , exprimată prin d.voastră.

"**Eram ca vasul plutitor pe valuri** , pe care mai **mulți cîrmaci** încearcă să-l aducă la
liman.

DI.Ion **Mihalache aici, eu dincolo, d-nii Sauciuc-Săveanu și Pan Halippa**

în Bucovina și Basarabia, depuneam toate stăruințele pentru a dirija vasul, dar,
cu toate intențiile noastre bune, **nu am putut face ca să nu se simtă lipsa cîrmaciului**
dibaciu,

fiindcă **lipsea o singură voință concentrată** pentru a face ca mecanismul întregului
partid

să funcționeze la fel.Recunoaștem cu toții aceasta , mai ales că nu **era în joc**
numai **partidul** și soarta lui , ci **însăși soarta țării.**

"Acum , **vechiul șef**, încercatul conducător, acela care a îndrumat lupta noastră grea
de **opt ani de opoziție** și care **a organizat** munca plină de rezultate pentru țară
în timpul **guvernării noastre** , **se reîntoarce** , cum am spus-o ,
nu numai **pentru binele partidului nostru** , ci **și al țării.**

"Domnilor și fraților,

"Am dovedit toată dragostea noastră față de Luliu Maniu.

Avem dovezi că suntem în plină evoluție a metodelor constituționale.[?!?]

Datoria aceluia ce a luptat toată viața pentru ele și pentru libertățile cetățenești ,
este de a fi în fruntea noastră pentru a ne conduce
și pentru a ține disciplina necesară realizărilor mari.

Nu dezarmonia dintre noi - căci o perfectă frățietate , deplină înțelegere și o neturburată
unitate

a domnit întotdeauna în partid - **ci dorința desăvîrșirii organismului nostru politic**
și conștiința valorii sale excepționale , **ne-a făcut să insistăm** atît de mult
pentru realizarea de astăzi.

" În absența șefului, ne-a ajutat **autoritatea mare de sfătuitoare a lui Maniu**

și faptul că **am simțit că tot se va întoarce** ,

precum **ne-a ajutat și energia lui Ion Mihalache** , căruia i se datorește faptul că
a condus în așa fel partidul încît **națiunea a rămas solidară în jurul nostru.**

Aduc prinos de recunoștință , nu numai din partea mea, ci din partea noastră a
tuturora,

lui Ion Mihalache , pentru munca fără preget , pentru abnegația cu care a știut
să-și servească partidul " (**apaluze îndelungate**)

" Odată **reîntors șeful nostru**, doresc să ne dea **un nou impuls la muncă** ,
mult mai grea ca în 1928, căci astăzi , în plină criză mondială , soluțiile sunt mult mai
complexe ,

să se însuflețească , să lucrăm cu toții , după cea mai bună conștiință, spre binele patriei
și al regelui nostru iubit." (**aplauze prelungite**)

Rog pe **Ion Mihalache** , **primul vicepreședinte** al partidului nostru ,

să ia președinția acestei adunări și să invite pe **Luliu Maniu să-și reocupe locul "**

▣ **Ion Mihalache / 1 aug.'32**

" **Mulțumesc** d-lui prim-ministru Al.Vaida Voevod, pentru **cuvintele calde** ce mi-a
adresat ,

și vă mulțumesc d-vs tuturor, pentru **manifestația de simpatie** ce mi-ați făcut-o .

Țin să accentuez , că lucrul cel mai important ce l-am făcut e faptul că **am perseverat**

În acțiunea mea , de al cărui succes final **nu m-am îndoit**.

"Am avut **convingerea certă a izbînzii pe care o avem astăzi :**
revenirea d-lui Iuliu Maniu , în fruntea partidului național-țărănesc.
Nu m-am îndoit de asemenea pentru că am știut că **sentimentul datoriei al domnului Iuliu Maniu față de partid și față de țară , este prea puternic, ca să nu răspundă chemărilor noastre. În urma voinții și dorinței dvs **domnia sa a primit astăzi să-și reia locul.****

"Pornim la drum cu inima plină de bucurie , în fața simțămintelor de datorie și de înalt patriotism pe care le-a dovedit și de rîndul acesta d.Iuliu Maniu.
Din adîncul sufletului eu strig : **Să trăiască partidul național-țărănesc ! Să trăiască Iuliu Maniu , președintele partidului național-țărănesc !**
Rog pe d. Maniu să-și reia locul ." (**Iuliu Maniu ocupă scaunul prezidențial**)

Iuliu Maniu / 1 aug.'32

▣ **Motivația retragerii**

▣ **Meritele lui Mihalache**

"Onorat comitet central Executiv, **vă mulțumesc** pentru sentimentele pe cari mi le arătați și în primul rînd **mulțumesc domnului Ion Mihalache pentru sentimentele de prietenie** dovedite **cît timp soarta [!?!] a vrut să fiu departe de conducerea partidului.**

"**Împrejurări grele m-au silit [!?!] acum un an și două luni [LD : 20 iun.' 31 vezi !] să-mi dau demisia din președinția partidului .** Nu am făcut-o cu plăcere , ci cu **adîncă durere**

în sufletul meu , pentru că **mă despărteam de dvs**, cu cari împreună am dus lupte care au costat

multe sacrificii , dar au fost și **pline de rezultate pentru țară.**

Nu m-am despărțit de dvs fiindcă ar fi fost vreo deosebire de vederi între mine și conducerea de partid,

ci pentru motive care azi am adîncă satisfacție de a constata că au dispărut [!?!] și în consecință am posibilitatea de a relua locul ocupat și a mă înșirui în rîndurile luptătoare

ale partidului nostru.Simțul de datorie față de patrie îmi impune să reviu la acest loc, care cere multe jertfe și o mare răspundere.

"Țara a reintrat într-un regim constituțional , în care **guvernele vor putea exercita**

în mod liber și în toate privințele dreptule asigurate lor prin constituția țării.

În privința aceasta **nu mai poate exista nici o dubietate.**

"Realizîndu-se acest deziderat al nostru, țin să **vă mulțumesc** pentru prietenia ce mi-ați arătat

în timpul absenței mele , să vă mulțumesc din tot sufletul că, **fără să căutați argumente [!?!] ,**

ați dat înțelegere gîndului și atitudinii mele .

Vă rog ca și de acum înainte **să vă faceți datoria față de tron , țară și partid , cum v-ați îndeplinit-o** și în răstimpul de **cînd m-am depărtat din fruntea partidului.**

"Țin să aduc **recunoscătoare mulțumiri scumpului meu prieten Ion Mihalache** care , prin sufletul său mare și prin însușirile distinse pe care le are ,

a izbutit ca într-un an și două luni ,

atît de plin de necazuri și greutăți , **să ducă cauza partidului la reușită.**

Îi mulțumesc că a condus partidul pînă astăzi și , dacă am regretat ceva, este faptul că d-sa nu a primit conducerea partidului în mod definitiv,

mai ales după dovada strălucită făcută timp de 14 luni , despre înaltele sale însușiri , căci sunt sigur că ar fi știut să o facă mai mulțumitor decît mine.

"Dar **trebuie să mă supun voinței d-sale și a dvs. , și o fac așa precum fiecare membru**

trebuie să se supuie voinței obștești a partidului."

Maniu / 1 aug.'32

▣ Regimul Iorga

▣ Regele

"Să revenim o clipă la timpul de acum un an și două luni .Ce situație era ?

Partidul nostru defăimat și persecutat.Țara sub călcăiul unor oameni improvizați [!!!]

J, care nu aveau nimic comun cu sufletul și gândirea politică a neamului.

**Partidul nostru în opoziție iar țara lăcrimînd sub durerea opresiunii ,
urmată de un regim personal, și la grija zilei de mîine pe care nu o putea vedea
decît dezastruoasă , dacă acel regim ar mai fi durat."**

" Vă rog ca gîndurile d-voastre , forțele d-voastre , să le puneți în serviciul realizării
misiunii partidului nostru , în așa fel ca **la despărțirea de peste patru ani , [!!! 1936 !]**
să ne putem prezenta în fața alegătorilor cu **conștiința împăcată** că datoria noastră

deplină
ne-am împlinit-o. **În politică**, întocmai ca și în război, nu atît intențiuinile cît
realizările și succesele sunt importante , de aceea să fim cu toții **soldați devotați ai
partidului** ,
care urmărește realizarea de lucruri de care **să se bucure neamul** și prin care **să se
înalte țara.**

"E pentru noi o supremă satisfacție ca în munca aceasta **să ne înșiruiem în jurul
Tronului** ,
în jurul Regelui (**vii ovații**) , care **a binevoit a asculta glasul poporului**, (**Aplauze**)
care **a înlăturat guernul Iorga** , și care **a dat prilej** ca națiunea însăși, prin **alegeri
libere**,

să-și croiască și să-și conducă destinele , și **să se bucure de drepturile sale
constituționale.**

(**Vii ovațiuni**) Îi suntem adînc recunoscători (**asistența face ocălduroasă manifestație
pentru rege**)

Maniu / 1 aug.'32

▣ Regimul constituțional

▣ Rolul lui Mihalache și Vaida

" **Azi situația este complect schimbată .Regimul de tristă amintire a apus,
viața constituțională e restabilită , iar icoana tristă a unui viitor catastrofal , e prefăcută
în**

viziunea frumoasă a viitorului , pe care-l va făuri **munca noastră, dragostea noastră
de țară,**
și **puterea de creație a partidului nostru.**

" Dacă este așa, **e mulțumită lui Ion Mihalache** , care a știut să conducă atît de
bine partidul.

Domnule Mihalache , **îți mulțumesc din toată inima.Gratitudinea** nu numai a **partidului**

,
ci **a întregului neam** se varsă asupra d-tale.Nu pot decît să **mulțumesc Providenței**
că **a dăruit Neamului nostru marea d-tale personalitate** , care **întruchipează** atît de
bine,

calitățile poporului românesc . (**Vii aplauze**) După multele neazuri pe care le-ai avut
în acest răstimp, **să-ți fie de mîngiere** gîndul că **neamul și partidul îți vor fi veșnic
recunoscători.**

"**Mulțumesc** din tot sufletul **prietenului nostru Alexandru Vaida -Voevod** ,
care în **calitate de vicepreședinte** al partidului și de **prieten devotat al lui Ion
Mihalache,**

i-a stat în ajutor la această grea muncă și îi mulțumesc că **în calitate de prim-ministru**
și-a luat sarcina **de a ridica țara românească**, prin alegerile libere pe care le-a făcut ,
în rîndul statelor apusene, unde **puterea nu este un abuz** și unde **conștiința curată
nu este întunecată prin măsura imensă a forții care îi stă la dispoziție.**

Mulțumesc și rog pe bunul **Dumnezeu ca să reverse binecuvîntare asupra operei tale**
și **rezultatele ei să fie îmbelșugate pentru țară.** " (**Urale, strigăte : trăiască Vaida**)

"**Tuturor d-voastră vă mulțumesc** pentru **munca** depusă în serviciul partidului
pentru **solidaritatea și disciplina** dovedită , pentru **devotamentul față de ideile**

partidului ,
pentru **observarea tacticei** conducerii de partid.Vă rog ca nici în viitor să nu pierdeți din vedere
că **forța partidului nu are nici o valoare fără solidaritatea și disciplina**
puse în serviciul datoriei împlinite .Rog ca împreună **să ne facem examenul conștiinței**
și
să ne dăm seama că **suntem mandatarii națiunii**, ai alegătorilor noștri
care au adus jertfe imense ca să ajungem aici.
Maniu / 1 aug.'32

▣ Propria conștiință

" Eu, onarat comitet, **sunt cu conștiința împăcată** că, atît atunci **cînd am părăsit acest loc** ,
cît **și acum cînd revin** , **mi-am împlinit și îmi împlinesc datoria față de țară și față de partidul nostru** ,fără nici o considerație lăaturalnică.
Adînc devotat binelui țării și gîndurilor de mărire a ei,
ocup postul de președinte al partidului național-țărănesc .
(**Urale și ovațiuni care nu mai sîrșesc**)
Trăiască Regele ! (Ovațiuni ș aclamații nesfîrșite)
Trăiască și înflorească scumpa noastră **țară !**
Trăiască **partidul național-țărănesc ! "**
Maniu, președ.PNȚ / 1 aug.'32

46.) **Al.Vaida Voevod**, discurs concludiv privind alegerile, 2 , 3 aug.'32

a) **Camera** b) **Senat**
// Ardeleni -Regăteni // PNR-PNL // PNR-PT // PNȚ // **Vezi la fișier Etică**
(DAD, MO 3 , șed. din 2 aug.'32, p. 16-24)
(DS, MO 4 , șed. din 3 aug.'32 , p. 85-90)
("Dimineața " , 5 aug.'32)

[LD: discursurile lui Vaida și polemicile ce s-au declanșat, sunt emblematice, din toate punctele de vedere :**mentalități, clivaje, prejudecăți, ranchiune, politicianism, demagogii , răzbunări, polițe, ignoranță, patimi .**
Din toate, o evidență : **fracturile existente în clasa politică românească**]

a) **Camera**

"Trebuie să fac înaintea d-voastre **o mărturisire** ca **să lichidez multe acuzații și calomniile nedrepte ce s-au adus partidului** căruia am onoarea să-l aparțin , **și personal mie.**
Cea mai jignitoare din toate calomniile , a fost aceea **că sunt instigator pentru desmembrarea țării** , pentru **înstrăinarea Ardealului** de la Patria Mămă , **eu cu mîna sacrilegă , vreau să distrug unitatea națională.**
Onorată Cameră, **30 de ani ai vieții mele**, cei mai buni, **au fost ani de luptă.**
Cu resemnare în suflet, **eu și generația mea în Ardeal**, nu aveam **altă soartă** decît aeea
a frunzelor care cad [LD, **atenție**] , pentru a îngrășa solul, pentru ca din pămînt **să răsară copaci mîndri** [...] trebuia **să vină acea generație fericită** , care **să poată înfăptui** , pe urma muncii noastre, **idealul național :România Întregită .**
[...] Ne-a fost dat nouă, cari în acea epocă **am luptat cu toată resemnarea** , [LD: **atenție**]
gîndind numai pentru viitor, fiindcă **nu credeam că ne va fi dat** [LD **atenție!**]
să vedem tărîmul fericirii - dat ne-a fost să vedem înfăptuită România Mare . "
[...] **Atunci am găsit la București o mentalitate, alta decît sentimente frățești , pentru idealul care ne condusesese pe noi." [!?!] (zgomot, întreruperi)**
- **Leonte Moldoveanu** (PNL-1) : " Noi protestăm .Toți ați fost îmbrățișați cu această
dragoste [...]☞**Nu ați cunoscut niciodată țara aceasta . Mă mir cum colegii d-voastre**
de pe banca ministerială , care sunt **din Vechiul Regat, nu protestează "**
(**zgomot, întreruperi**)
- **Vaida** : "**Noi am găsit la București două mentalități ...**
- **N.Simionescu** : ☺☞**Una a "Patriei" , alta a "Dreptății " ...**

- **Vaida** : ... una românească, slăbită, săracă, care oglindea **adevăratul suflet de baștină românesc** de peste munți , care era **întrupat în două extreme** :
 / în reprezentanții **vechilor boieri , întemeietori de țară ;**
 \ și în **țărănimea română** de dincoace de munți , **susținătoare de țară.**
 Aceste două extreme , erau exprimate , să zic , prin **două tipuri reprezentative** :
 Cea dintâi , prin regretatul **Mihai Cantacuzino** - fie-i memoria binecuvîntată - iar cealaltă prin **expresiunea veritabilă a țaranului** de dincoace de munți , prin d.**Ion Mihalache** .(Aplauze prelungite la PNȚ)
 În fața acestor mentalități , cu care **noi [ardelenii] , veniți la sînul patriei mume** , ne-am găsit din momentul prim al întîlnirii , **în deplină armonie sufletească , în deplină congruență a concepțiunii , i se opunea o altă mentalitate** , pe care aș putea să o caracterizez cu un cuvînt : era mentalitatea românească **pseudo** , pentru că era **mentalitatea liberală și liberaloidă.**
 (Aplauze la PNȚ , protestări la PNL)
 - **dr.N.Lupu (PT)** : "Ca să nu fie **nici un echivoc** , mai bine spuneți cum spuneți și acasă :
mentalitatea regățeană. Avem pretenția că existăm și noi în țara aceasta.
 Din moment ce **d-ta** , din toată România, ☹️ ai uitat pe **toți bărbații de stat** cari , în vremuri , au dat pe **Petre Carp , Ion Brătianu** , și alții , și n-ați găsit decît două tipuri expresive :pe regretatul Mișu Cantacuzino și Ion Mihalache ,
 avem dreptul , **noi , ceilalți , să cerem să fim trecuți în grupul "regățenilor.** [...] **Nu înțeleg rostul acestui discurs și al acestei discuții.**
 La ordinea zilei sunt **validările.** S-au citit **declarațiuni** . [.....]
De la 1919 pînă astăzi , vă declar , că nu există membru al aceste Adunări sau al multiplelor Adunări care au fost de atunci , care să fie mai **profund întristat** decît mine , ori de cîte ori , de o parte și de alta ,
fie între d-voastră , ardelenii cu ardelenii , fie basarabeni cu regățenii , fie basarabeni cu basarabeni , iscați asemenea discuții vătămătoare prestigiului național." (Aplauze pe băncile opoziției)
 / Ori de cîte ori bunul nostru prieten **Goga a încercat să vă atace** , eu v-am apărut , și în forul conștiinței mele **nu am crezut nici o dată că este exact ceva din ceea ce spun ei despre d-voastră , sau d-voastră despre ei** , în această chestiune.
 ☹️ **Din nenorocire** , de rîndul acesta , umblînd mai mult prin Ardeal , **am constatat** - și **nu cred că este inspirat de la d-ta sau de la d.Maniu** , că vă știu prea buni români
 ca să faceți aceasta , ci de la acele cadre inferioare ale d-voastre - am constatat la fața locului că **învățătorul înstitutor din Beiuș , Costea** , la o adunare pe care am avut-o noi ,
 ☹️ **ma trimis pur și simplu în Moldova , să fac politică** , uitînd că 50.000 de moldoveni zac în pămîntul Ardealului , ca să vă elibereze pe d-voastre."
 (aplaude la opoziție)
- **Amos Borlan** : ☹️ "D-ta ai atăcat cu cuvinte foarte aspre pe d-nii Maniu și Vaida . **D-ta ai așîțat lumea din Ardeal.** "
- **Lupu** : ☹️ "Eu vorbesc cu stăpînul , nu cu cîinele stăpînului " (proteste la PNȚ)
- **Vaida** : Atît guvernul cît și majoritatea , au ascultat în liniște acuzațiile aduse de dr.Lupu...
 ☹️ Să binevoiască și **minoritatea să ne asculte...**
- **C.I.C.Brătianu** : [...] Ați spus un lucru care nu este exact ☹️ **Adevărul este că majoritatea nu ne-a lăsat să citim declarațiile noastre.** Nu erați aici , în acel moment , dar eu vă afirm că **nu ne-a lăsat** "
- **Vaida** : "Dar d-lui **dr.Lupu i-aș adresa o rugăminte** : ca să se răfuiască cu mine pe toate chestiunile , pe cari are să mi le reproșeze ,
 ☹️ dar **să nu se erijeze în avocatul acestui onorabil partid liberal.** "
 (aplaude la PNȚ , proteste la PNL)

- **Dr.I.Costinescu** : ☞ Nu d-voastră v-ați gândit la eliberarea Ardealului ... (**întrepereri**, **zgomot...**)
- **I.Mihalache** : ☺☞ **D-voastre l-ați eliberat ? ...** (**întrepereri**, **zgomot...**)
- **CICBrătianu** : Pe front... (**întrepereri**, **zgomot...**) [.....]

☞ Polemică despre mentalitatea liberală .

- **Vaida** : Face apel la majoritate să fie liniștită. Roagă să nu fie apărat, că se apără el singur...

"**În ce constă această mentalitate liberală ?** : mai întâi de toate [...]

☞ **că suntem tratați ca un fel de foști sclavi și**

☞ **ni se reproșează în fiecare moment că suntem eliberați**

☺☞ **Din grația cui ? A partidului liberal !**

Noi trebuie să ne recunoaștem inferioritatea noastră ,

și am fost recunoscuți de frați deplini și de români adevărați

☺☞ **numai în cazul când am făcut cauză comună cu partidul Liberal !**

☺☞ **Și fiindcă n-am fost capabili de-a ne lăsa înduplecați și a ne abate de la**

convingerile noastre,

ci din contră, **am dat mână frățească** și am creiat o alianță cu aceia care erau

alături de convingerile noastre , și de aceeași mentalitate ca și noi, **cu partidul țărănesc,**

☺☞ **aceasta este pata pentru care trebuie să plătim !"** (**aplauze la PNȚ**)

D-lor, ce ușoară era soarta noastră : **în loc să stăm în opoziție 10 ani de zile,**

n-aveam decît să ne înscriem în partidul liberal, și puteam fi veșnic în fericita poziția a puterii ! "

(**întrepereri**, **protestări**, **schimb de replici ...**)

- **dr.Lupu** : ☺☞ **Numai de ei depindea această fericire a d-voastre .**

Un loc de ministru și două locuri de senatori ; de așta a fost vorba , ca să fie îndeplinită.

☺☞ **Și atunci noi eram dușmanii țării , și ei cu voi , creatorii ei !"** [.....]

- **Vaida** : ☞ D-lor **această mentalitate** , manifestată și aici, **a împiedicat** ca țara noastră să poată ajunge în albia normală **a evoluției ei democratice constituționale ."**

[.....] Sunt două partide liberale .

- **CICBrătianu** : Nu sunt două, este unul singur...

- **I.Vasilescu-Nottara** : Unul moare și unul se naște

- **Vaida** : Justiția a recunoscut **legitimitatea celor două partide ;**

votul țării a recunoscut două partide liberale.

Este o situație legală și definitivă. **Diferențele se pot găsi în declarațiile celor două**

partide :

/ ☞ **PNL-1** , continuă **mentalitatea** care l-a împiedicat pe **Ion Brătianu** poată conduce PNL

în direcție evolutivă .(ilaritate, exclamări la PNL-1)

\ **PNL-2** , este un **partid liber de păcatele tradiționale ...** (**aplauze la PNL-2**)

- **CICBrătianu** (adresîndu-se georgiștilor) :

☺☞ **"Aplaudînd , dovediți că sunteți în contra politicii lui Ion Brătianu "**

- **C.Turtureanu** (PNL-2) : " Die Brătianu, d-voastre știți foarte bine că

suntem legați sufletește de politica lui Ion Brătianu ;

☞ **dar nu putem fi legați de moravurile d-voastre .(întrepereri la PNL-1)**

☞ **D-voatre nu vedeți că valul vremii trece peste d-voastre ? "** (**sgomot**)

- **CICBrătianu** : ☺☞ **"l-ați compromis , d-le Vaida "** (**sgomot**)

- **Vaida** : ☞ Dvs, după acel **trecut ipotecat cu furt de urne, cu violențe de jandarmi, cu morți, cu bătauși,** veniți și **ne faceți nouă imputarea păcatelor** pe care d-vs le-ați comis

(**aplauze la PNȚ**) **D-lor , mai tineri și liberi de păcatele acelui trecut ipotecat,**

recunosc că s-au făcut alegeri cinstite, și , dacă s-au comis pe alocuri violențe,

nu guvernul este vinovat. Vasăzică au franchețea de a mărturisi adevărul,

☞ **pe când d-voastră cutezați să falsificați în mod abuziv adevărul....** [.....]

LD: un Vaida lingușitor și fitiligiu...

Polemică despre guvernul Iorga

- **Vaida** : D-lor, **onoratul PNL a ajutat ca guvernul Iorga -Argetoianu să poată obține 47 % din voturi ...**

- **Voce PNL** : "Un glas de sus "...[**Carol**]

- **dr.Lupu** : "A făcut și el o greșală, dar acum o regretă " ...

- **I.Mihalache** : "Pardon,dle președinte, s-a spus de pe băncile PNL , că "au ascultat un glas de sus" .Din două una : **sau acel glas de sus a fost potrivit cu interesul țării și cu demnitatea d-voastre,** și atunci **nu vă este permis să vă ascundeți** fugind de responsabilitate și deplasînd-o tocmai acolo unde nu trebuie ; **sau nu a fost compatibil cu demnitatea d-voastră** și atunci, primind, **este rușinos pentru d-voastră "** (**aplauze relungite la PNȚ ; protestări la PNL**)

Este penibil că ați avut conștiința mereu încărcată, ca să ascultați

îndemnuri

peste prestigiul și responsabilitățile propuse de d-voastre ."

- **dr. I.Costinescu** : "A greșit și glasul de sus, am greșit și noi.Putem să o spunem.

Eu am curajul să o spun. Și acum **glasul de sus** a greșit din nou."

- **I.Mihalache** : "[...] Dar **cît a costat pe țară această greșală ?** "
- **Costinescu** : "[...] Dar **o să o coste mai mult pe țară, acum ."** [...]
- **D.luca** : "**Cît a costat Boilă pe țară ?** "

LD : Un Vaida perfid , indiscret, viclean , care o întoarce ca la Ploești ...

▣ Răsturnarea guvernului Iorga.Rotativa

- **Vaida** : ... Acum, PNL a cîștigat 13 % .Dar în alegerile sub guvernarea Iorga a avut un aport de 50 % din cei 47 % , deci a fost un guvern cu titulatura Iorga, dar, **în fond, a fost guvern liberal.**Și văzînd că se compromit... **s-au erijat în opoziție !**

La întrunirile de la Brăila, Galați Cluj,au avut un oarece "ton agresiv",dar nu prea tare

...

, nevrînd să se strice cu guvernul și Coroana, **care le dădeau firma și avantajele** ... [...]. A avut onoarea să fie **vizitat , la Cluj, de fruntaș liberal...** "general de divizie"

...

- **Gh.Tătărescu** : "Am venit în nume personal și v-am vorbit personal ... "
- **Vaida** : după o tăcere de două luni... el trebuie să se apere , este un drept elementar...

l s-a ținut **un limbaj** , sub forma unui **apel la solidaritate,**

pentru răsturnarea guvernului Iorga... în numele patriotismului...

" Propoziția : **să exmită PNȚ, și să exmită PNL, o comisie ,** care să construeze **baza de acțiune comună pentru înlăturarea guvernului Iorga -Argetoianu "**

El a spus că este contra "comisiilor" , care discută mult și nu ajung la nimic ;

Și le-a spus : **< aranjăm** mai simplu : **d-voastră** , sunteți partid mai de dreapta ; noi , partid mai de stînga ; **începeți d-voastră lupta, iar noi** , în mod automat , se înțelege, **trebuie să căutăm să vă întrecem . >**

Iar după căderea guvernului, **șefii celor două partide se vor prezenta la Rege ,** în audiență , și **fiecare va face aceeași propunere : < Majestate, noi acceptăm ,** fie că chemați pe național-țărăniști , fie că ne chemi pe noi , - iar noi , fie că chemi pe liberali, fie pe noi - **să guverneze oricare partid .>**

- **R.Franasovici** : Ne autorizați și pe noi **să spunem pe față conversațiile avute, cu toți fruntașii d-voastră ?"**

- **Vaida** : "Eu cred că **este o onoare că Partidul Liberal** a ajuns la **o soluție constituțională ,**

adică **să guverneze cu partide,** și a fost **foarte frumoasă propunerea** că, întru cît MSRegele ar prefera PNȚ, **o să ne facă o opoziție patriotică, loială,**

cinstită,

ca organ de control al guvernării "

- **Lupu** (adresîndu-se lui Goga) : "Oftează, Tavi, oftează !" (**mare ilaritate**) [...]
- "A l'eau de rose !" (**ilaritate**)
- **Vaida** : Eu însă , dlor, am învățat ceva în viață : să fiu precaut "
- **Lupu** : "Un lucru **nu ai învățat de la Maniu : să taci cînd trebuie "** (**ilaritate la opoziție**)

[.....]

- **Vaida** : < Eu , în numele partidului, se înțelege, **nu pot da nici un răspuns,** pentru că

nu sunt în țară d-nii Mihalache, Popovici, Madgearu, Iunian, iar Maniu nu este la Cluj, însă de sine **se înțelege că orice partid** nu poate decât **să primească** ideea **înlăturării guvernului Iorga-Argetoianu**, iar după aceea, automat, **nu poate fi altă soluție decât ca și d-voastre și noi** să aveți **această atitudine în audiența** pe care o vom solicita MSRegelui. > [.....] a urmat criza; căderea gov.; eșecul lui Titulescu; demersul liberal; demersul național-țărănesc (cu propunerea gov. de concentrare); refuzul PNL; guvernul de "alegeri - Vaida"

- **Franasovici**: de ce nu de "partid", ci de "alegeri"?; ce spune Iorga în Memoriile sale?

- **Madgearu**: Multe își închipuie Iorga, care nu a fost ... [.....]

LD: Un Vaida pătimaș și arogant ...

▣ Polemică despre ardeleni

- **M.Negură**: Ce avantaje? **Aiurați!**

- **dr.Lupu**: Aveți talentul **povestitorului umorist!** [.....]

- **Vaida**: "Onorată majoritate, un domn liberal zice că aiurez; or că sunt vîndut unguirilor

or că sunt Herr Alexander von Vaida. Ei, bine, orice insultă mi-ar adresa, eu vă rog să nu vă supărați; și așa le citiți în "Viitorul" de luni de zile!

Nu vi s-au îngroșat pielea și nervii?! Ai mei sunt groși!"

- **D.luca**: "Aceasta este sigur!"

- **Vaida**: "Eu primesc cu seninătate orice insultă din partea liberalilor" [...] dar este vorba și de un fond serios, [...] de lichidarea unei tragedii, **tragedia țării** acesteia,

care pînă ieri a suferit sub jugul mentalității d-lor." (**aplauze PNT**)

- **D.luca**: Poți să-mi spui ce este "jug"?

- **Vaida**: "Pe mine nu m-a liberat nimeni; eu am fost om liber totdeauna. Eu n-am fost dezertor din Ardeal, ca să-mi vînd conștiința, angajîndu-mă să-mi trădez și să-mi atac frații, ca atîția de pe băncile acestea, care au fugit de datoria lor"

- **dr.Lupu**: "Și Gheorghe Lazăr a venit aici. Eu protestez în contra acestei aprecieri făcută față de ardeleni, cari, în decursul veacurilor, au trecut munții și au jucat roluri importante aici"

- **Vaida**: "Gheorghe Lazăr nu s-a vîndut liberalilor!"

- **dr.Lupu**: "Leonte Moldovan a fost un minunat profesor de limba română și de istorie!"

- **Mihalache**: De ce îl aperi d-ta? Se va apăra d-lui singur...

- **Lupu**: Eu nu privesc lucrurile sub prisma **politicianismului îngust**.

Pe mine nu mă importă dacă Leonte Moldovan a fost liberal sau nu.

Dar, atunci cînd **un om de talia d-lui Vaida**, un om bun la suflet,

împins de **temperamentul lui pătimaș**, califică de **dezertori pe toți ardelenii de**

valoare,

cari au adus servicii patriei, **se cade să protestăm.**"

- **Mihalache**: cere să se citeze dintr-un discurs al lui **Lupu**, de pe vremea cînd era țărănist...

despre liberali, să se vadă ce spunea despre ei...

- **Lupu**: să se citeze și din discursurile lui **Mihalache**, despre **Maniu**, dinaintea fuziunii...

[.....]

- **Vaida**: dr.Lupu, înainte cu un sfert de ceas vă apăra, iar acum vă zeflemisește" ...

- **Lupu**: "Nu îi apăram pe ei, **apăram** întreaga **acea pleiadă de ardeleni** care, începînd cu **Gh.Lazăr**, în decurs de un veac, au dat cele mai valoroase elemente de cultură.

Eu cunosc pe d.**Alexandru Vaida**, de cînd a venit aici ca emisar și a stat de vorbă cu **Ion Brătianu**, cu < **acest criminal mare** >

- **Vaida**: Nu am spus lucrul acesta niciodată. Din contră, **I-am scos din cauză**, **nu I-am identificat cu d-lor.**" [.....]

Vaida, sufocat, enervat, șiret ...

▣ Răfuiala cu Lupu

- **Lupu** : cere voie la o întrerupere ...
- **Vaida** : "Nu-ți dau voie : ți-am dat voie pînă acum , dar d-ta abuzezi , pentru că , **așa cum ai creat d-ta situația , aveam tot dreptul** , d-le doctor, **să nu fiu așa de liber** , cum am **fost față de d-ta** , și mai cu seamă față de **șleahța d-tale...**
- **I.Hudiță** : "**Ca deputat de extracție rurală** , a cărei origină se pierde în negura clasei țărănești ,
resping calificativul de " șleahță " , care prin sensul ei peiorativ , se aplică numai clasei pe care o reprezintă d-ta."
- **Lupu** : Eu țineam să explic o împrejurare ...să fac o întrerupere avantajoasă d-sale

...

Măsurile nu le-ai luat d-ta, dar le-au luat agenții d-tale...

Iar împotriva cuvîntului rostit de d.Vaida, eu **protestez și rog pe "nobilul " Vaida să-și retragă acest cuvînt neparlamentar.**Eu, cu toate că **nu port de 7 generații pinteni de aur, dar asemenea cuvinte nu le pot primi.**" [.....]

- **Vaida** : Vreau să știu **cu cine mă răfuiesc** , cu **dr.Lupu, în calitate de șef**, ori individual,

cu fiecare , pentru că atunci trebuie **să-mi pregătesc și eu ceata** ...

- **Lupu** : **Eu nu am ceată, eu am partid** .Partidul meu ascultă; **cu ceata d-tale fă ce vrei...**

- **Vaida**: [...] **șleahță înseamnă protipendadă** [...]

- **Iamandi** : În Polonia, da ; **la noi , însă, a trecut în sens peiorativ...**

- **Vaida** : Eu am întrebuițat **cuvîntul șleahță** în sens de protipendadă ...

M-am referit la felul de **campanie demagogică, iresponsabilă**, pe care au făcut-o mulți din marele stat major al partidului d-tale.Aceasta am înțeles prin șleahță , și am zis :

puteam să intervin cu drept cuvînt , **poate era datoria mea să intervin** ,

nu am făcut-o pentru că **am respectat libertatea alegerilor** ,

pentru care am fost desemnat de Maiestatea SaRegele, ca prim ministru. (**aplauze la PNT**)

Dacă însă ai sentimentul cîtuși de puțin că acest cuvînt de șleahță poate fi ofensator, cer scuze , d-le dr.Lupu, și să trecem la ordinea de zi "

- **Lupu**: Îl retragi, **foarte bine !** [...] **dar nu jugulați discuția.**Regulamentul îmi dă dreptul să vorbesc

Eram deprins de la ardeleni , cel puțin de la **cei trei ardeleni , care conduc:**

d-nii Maniu, Vaida -Voevod și Mihai Popovici, ca acest cuvînt: **sinceritate**

des repetat de dvs., **să fie și aplicat** . Dați-mi voie să **nu vă cred pe dvs,**

cu sensul de ne a înnobila pe noi aceștia, ne-ați calificat **cu cuvîntul de șleahță.**

Eu aș fi preferat altceva, acestei **întortochieri de limbă.**

Nu ne învățați pe noi limba românească, o știm foarte bine,

ne-au învățat Eminescu și Creangă , mai bine decît d-voastră "

- **Vaida** : Vreți să nu retrag ? Nu retrag.

- **Lupu** : "În loc de aceste cuvinte insinuante , să spuneți francamente că **v-a luat și pe dvs.**

gura pe dinainte , că ați greșit și să retractați.

În ce privește **programul anunțat de noi**, vom avea ocazia , aici, în fața Camerei,

să facem discuțiuni ample, și **să vă dovedim** că nu am spus în fața poporului,

niciodată,

mai mult decît **am spus timp de trei ani , în fața Parlamentului.**

Vom arăta , însă, că **alte grupări politice** , chiar din sînul partidului d-voastră,

una spun aici în forul parlamentului , **și alta** au spus în fața poporului, în fața alegătorilor"

Vaida, "homo regius "

▣ Regele Carol

Și nu pot întrelăsa , onorată Cameră, să nu aduc **tributul meu de adîncă recunoștință** ,

că și **dorința d-voastră, a liberalilor**, de **a intra în normele constituționale**

și de **a chema partidele la putere**, **a fost îndeplinită**,

că această inițiativă **nu a rezultat pe urma unei lupte violente** ,

date fie d-voastre , fie de noi, independent, fie, cum era propunerea d-voastră, în comun acord,

ci că **factorul suprem constituțional** , în înalta Sa înțelepciune,
a încercat mai întâi să facă guvern de concentrare ,
iar după ce n-a reușit, m-a onorat pe mine cu încrederea.
Pentru ce ? Pentru că eu am dat dovadă, în 1928, că știu să fac alegeri libere.

(Aplauze la PNȚ)

Pe când **d-voastră nu ați dat această dovadă "** (aplauze la PNȚ)

Și dați-mi voie , ca alături de **omagiul adânc** ce-l aduc față de **această înțelepciune a Maiestății Sale...**

- **Voci PNȚ** : Trăiască Regele !

- **dr.Lupu** : Trăiască Regele , pentru că e Rege, nu pentru că v-a adus la putere ! "

(Membrii PNȚ și PT , în picioare, ovaționează)

Vaida ... "țărănist "

▣ Elogiul electorului țaran

- **Vaida** : "Dați-mi voie d-lor, ca să aduc totdeodată **prinosul meu de recunoștință** față de corpul electoral , **față de acei țărani...** care în alegerile din trecut au fost reținuți cu jandarmii , au fost batjocoriți, li s-au furat voturile , și cari, acum, cu toate acestea, au perseverat să meargă la urne și, în deplină libertate, să ne dea voturile, cite ne-au dat "

...
- **Voce PNL -1** : Cam puține...

Vaida / 3 aug.'32

b) Senat

[LD: lipsă xerox din DS. Fișe Vezi pe larg la **fișier Etică**]

Un Vaida naționalist, "băștinaș".....

" Noi trebuie **să ajutăm țara aceasta** ca ea **să fie întemeiată de băștinași** , pe baze solide și nepieritoare , ca să devie cu adevărat țara poporului , **țara neamului românesc."** (**aplauze prelungite la PNȚ**) [.....]

Nu este momentul să facem studii sociologice , contact intelectual a existat întotdeauna .
Cu recunoștință mi-aduc aminte cum **citeam cărțile lui Rădulescu-Motru și ale lui**

ACCuza ,

cînd eram student .[.....] În guvernul Iorga domnea un spirit ciudat [.....]
... a murit **clasa boierească** , este în stat "nascendi" **clasa viitoare țărăneasă.**

Au fost invadate serviciile conducătoare în stat , băncile și , în mare ,**Camera și Senatul** ,

cît și **guvernul** , de **anumite elemente nebăștinașe** pe care

Eminescu le caracterizează în satira a treia , iar eu mă abțin să le comentez .

(Aplauze)

Pentru că nu există în sufletul lor nici o scînteie de dragoste , față de poporul acestei țări cu care nu aveau nimic comun , nici ca sentiment , nici ca interes , cu masele largi."

[.....]

El deplînge avalanșa de calomnii lansate contra lui **Mihalache și "cămășii naționale "**

[**regățenii**] ,

și **"boanghenilor " de peste munți [ardelenii]** , într-o țară atît de țărăneasă...

de către **"ciocoi" parveniți** care **"n-au încă trei morminte în această țară "** ,

și care **disprețuiesc pe "săteanul român de baștină "** (**aplauze , "bravo !**) (p. 85-90)

47) **Gh.Tătărescu** , replică la discursul lui Vaida , 2 aug.'32

(DAD, MO 3, șed. din 2 aug.'32, pag. 26- 30)

Punctul de vedere al PNL a fost prezentat în **Declarația** pe care a citit-o deputat **C.Dimitriu**.La această declarație, el **nu are nimic de adăugat , nimic de retractat .**

Dar **are de clarificat anume aspecte** pe care le-a adus în discuție Vaida .

- **Tătărescu** : Refugiindu-se în trecut , d-sa a adus în discuție alegerile din 1922 , de acum 10 ani,

de acum 5 ani... "Este foarte comodă această atitudine , să disprețuești și să neglijezi prezentul,

refugiindu-te în trecut. **D.primministru, în loc să se apere, atacă.**

D.primministru , în loc de acuzat , se transformă în acuzator .

Această **strămutare de dezbatere , nu o putem primi.**

Nu pentru că am fugi de răspunderea actelor noastre din trecut. Suntem **gata oricând să reluăm această discuție** , cu condiția să-mi îngăduiți **să viu să vărs în această dezbatere**

☞ **toate actele, toate faptele și toate elementele de propagandă anarhică, făcută timp de zece ani în această țară. "**

Nu neagă că s-au săvârșit abuzuri în trecut.

"Dar greșelile trecutului pot să scuze păcătoșii și samavolniciile prezentului ?"

...

Virgil Madgearu , vrea să intervină ... nu este lăsat ... se iscă tumult...

reproșuri de intoleranță **Vaida** , se lamentează cât de des a fost întrerupt el ;

Tătărescu dă cuvîntul lui Madgearu

- **Madgearu** : "[...] d. Tătărescu spune **că noi am urmări să facem o diversiune** , ca **să acoperim ilegalitățile** , samavolniciile, violențele, care s-ar fi săvârșit de administrație

în cursul acestor alegeri. Eu te întreb pe d-ta : **dacă s-au săvârșit [...]**

☞ **pentru ce dvs. n-ați făcut nici o contestație** și pentru ce n-ați venit să arătați , la dosarul fiecărei alegeri , aceste acte care s-ar fi săvârșit ?

Cum a procedat **PT** , apoi **PNȚ** , în trecut ? **A venit în '22, '26, '27**

cu declarații generale ? Nu. **Au venit cu date, acte, dovezi ...**

De aceea, dacă PNL nu va aduce dovezi, ☞ **nu-i este permis ca, prin această diversiune,**

să umbrească titlul de glorie al PNȚ, de a fi introdus metode civilizate în alegeri.

(**aplauze la PNȚ**)

- **Tătărescu** : ☞ **"Diversiunea d-lui Madgearu este o diversiune**

la diversiunea d-lui primministru. " Madgearu a vrut să sară în ajutorul lui Vaida .

▣ **Primirea ardelenilor la Bucuresti**

☞ D.Vaida a adus **ofense nedrepte și nemeritate** , acuzînd PNL că a dorit unirea ...

ca să speculeze **" sclavii eliberați "**

Dle primministru, ca român , îngăduiți-mi să **regret că în momentul acesta** , în care [...] știți ce ne amenință dincolo de fruntarii [**exclamări la PNȚ**] ,

d-voastră, învesmîntat cu autoritatea președințială, **în loc să ne uniți**, pe această mare chestiune,

ne separați , în loc să ne apropiați, **ne depărtați** . (**apaluze la PNL**)

Actul de unire , de care ați vorbit , și care a fost **săvârșit prin partidul nostru și prin Ion Brătianu,**

care era atunci la cîrmă, **nu a fost monopolizat** astăzi , astăzi, aici, de noi

nici de vreun alt partid, de **nici o tagmă**, și de **nici o clasă**,

fiindcă el nu aparține nici unui partid și nici unei tagme, ci **aparține întregului popor .**

☞ **Tot cu titlu de diversiune**, Vaida a găsit oportun **să acuze PNL**

de antidemocratismul pe care l-a găsit , **cînd a pășit în România Mare...**

"Îmi amintesc , d-le primministru, de **momentul cînd ați venit la Ateneu** ,

unde era întrunită cea dintîi Cameră , **ca președinte de Consiliu al țării.**

Îmi amintesc că **generația noastră**, [...] **a lăcrămat cînd v-a văzut pe d-voastră**, d-le **Vaida**

- **un nume mare, de rezonanță** - și pe care noi, din **generația 1907**,

îl cunoșteam **legat de toate luptele** pe care le-ați dus **pentru cauza națională**,

și v-am întâmpinat cu toții , fără deosebire de partid,

așa cum v-a întâmpinat un neam întreg , **cu entuziasm și bucurie sfîntă."**

☞ " Dar d-le primministru, cînd dvs.veniți și **afirmați astăzi** , că ați găsit în România de atunci

, **ca reprezentant al democratismului românesc**, pe **defunctul Mișu**

Cantacuzino

și pe d.Mihalache, ca al doilea reprezentant al democratismului integral....

Tătărescu /

▣ **Generația 1907-'12**

și cînd îmi amintesc , pe de altă parte, că toată **generația** din care am făcut parte ,

cu mulți dintre aceia care azi sunt la dvs. , **ne-am nscris între 1907 și 1912** , sub culele PNL , pentru ca **să luptăm pentru sufragiul universal , pentru împrumutarea și pentru democratizarea vieții noastre** , lăsați-mă d-le prim ministru să **regret că n-ați găsit în România Mare, după 1918**, ca buni români și ca democrați ai neamului nostru , numai pe democratul **Mihai Cantacuzino de ieri** și pe d.**Mihalache de azi**.

▣ **Eșecul fuziunii PNL-PNR , 1922.**

- **Tătărescu** : Vaida consideră că PNL reprezintă "ritmul vechi " , "năzuințele retrograde" ,

"spiritul reacționar" ...

dar în **1922** , în 1925 , **a găsit oportun să trateze cu ei o alianță** , pentru binele neamului.

"Nu d-le prim- ministru , **nu ne-au separat atunci și nu ne-au împiedicat în 1922 , chestii de program și de concepții. Abisul** între concepțiile democratice ale **d-voastre și între noi** , retrogazi de ieri , **nu, ne-a separat numai numărătoarea locurilor de pe băncile acelea [Parlament] și de pe banca ministerială.**" (**aplauze la PNL**)

- **Vaida** : "Aș vrea **să se termine cu legenda celor câteva mandate.**

Vă închipuiți d-voastră că **un om de talia lui Ion Brătianu** , pe care l-am exceptat și astăzi...

Vă închipuiți d-voastră că Ion Brătianu , **o problemă de stat,**

cum era atunci chestia fuziunii unui partid puternic , cum s-a dovedit Partidul Național , ar fi lăsat-o **să-i scape din mână , pentru două-trei mandate ?**

Ei bine, d-lor, eu nu pot să aduc această profanare memoriei lui Brătianu "

- **R.Franasovici** :Dar ați tratat ?

- **Vaida** : " Va veni o dată momentul **[?!?]** când , pe bază documentară , **se va arăta** care a fost **adevărata cauză pentru care tratativele au eșuat .**

Însă , d-lor , **cu acele mandate** , a fost , ca să zic așa , **un fel de tactică** din partea acelor cari

erau însărcinați din partea lui Ion Brătianu , **să ducă tratativele.**

Vă puteți închipui : mai întâi atâtea mandate , apoi atâtea , pînă ce , în numele frăției , **d-voastre erați să primiți totul , iar noi nu primeam nimic , nici program, nici mandate."**

- **Gh.Tătărescu** : Nu va mai adăuga nimic ; crede că Camera a înțeles...

- **Leonte Moldovan** : Toată discuția s-a dus în jurul a **7 mandate** , în sensul că , dacă , eventual,

cei șapte ar cădea în Ardeal , **să ni se asigure ulterior alte locuri...**

▣ **Tratativele pentru rotativă.**

- **Tătărescu** : **Vaida** a considerat oportun să facă publică **conversația lor de la Cluj**, cu câteva zile înainte de căderea guvernului... Conversația a fost particulară, el nu a avut nici o însărcinare de la partid, ci **similară cu discuțiile altora** , de la București,

cu Mihalache, Mirto, Popovici...Este adevărat că a avut acea discuție la Cluj.

Dar Vaida **a omis deliberat unele idei** : accentul pus pe interesul național (nu de partid !

)

În virtutea căruia urma :

/ **să se pună capăt guvernelor " personale " ;**

/ **să se pună capăt demontării legislațiilor** ,de către cele două partide , dacă ajung la guvernare ;

/ **să se facă o înțelegere programatică** între cele două partide , **cel puțin o decadă ;**

/ **să se renunțe la "guvernul de concentrare"** , care s-a dovedit a fi un joc periculos , **paravan pentru ajungerea la guvern " personal" ;**

(la acest capitol Vaida ar fi caracterizat ca "Turnul Babel " , un spectacol "pitoresc",

în care toți miniștrii se calcă pe picioare, asmuțindu-se unul pe altul)

Așa că ... **Vaida** - hotărît contra guvernului de concentrare - o dată chemat la putere,

însărcinat să facă "guvern de concentrare", a mers pe la toți șefii de partide,

pentru consultații, abandonînd spiritul conversației .
Iar cînd i-a propus lui Vaida să se discute oficial, cu conducerile de partid, Vaida i-ar fi răspuns :

<Noi nu avem conducere ; la noi este haos .>

De aceea nu s- au mai dus tratative ,,,,

- **Armand Călinescu** (subsecretar la Interne) : "De cîte ori nu mi-ați spus dvs mie
că în partidul liberal nu conduce cine este la conducere ?"

[.....]

Tătărescu : "[....] din alegerile din iulie 1932, **înfrînții sunteți d-voastre din majoritate.**

Știu , sunteți **o majoritate parlamentară** , o recunosc ; dar sunteți o majoritate
înjghebată

cu ajutorul legii hulite , osîndite și țintuite la stîlpul tuturor vindictilor publice ,
sunteți **beneficiarii primei electorale** , împotriva căreia ați luptat.

Sunteți **o majoritate parlamentară** - da - dar sunteți **o minoritate electorală.**

Și sunteți o minoritate electorală înjghebată nu numai din silnicie și violență ,
dar sunteți **o minoritate electorală națională ,**

făurită **cu concursul unei minorități etnice.** (**apaluze la PNL**)

Iată ce reprezentați dvs. în Camera aceasta, și în fața opiniei publice a țării ."

[.....] **d.prim- ministru**, astăzi , **a făcut profetii** , iar șeful d-voastră, **d.Maniu**,

acum două zile, **căutînd să angajeze viitorul , , pronostica o guvernare de 4 ani**

pentru regimul insturat astăzi.[.....] **Eu cred că este un lapsus ,**

datorit emoției inevitabile a clipei reînscăunării în fotoliul prezidențial,

și că **nu a fost vorba de 4 ani, ci de 4 luni.** (**apaluze le opoziție**)

Înfrîngerea pe care ați înregistrat-o și care **vă va urmări pas cu pas**

în dezvoltarea dumnevoastră politică , **vă asigură un regim care ,**

nu poate depăși acest termen .Peste 4 luni ne vom reîntîlni iarăși.

Veți vedea atunci **în ce hal sunteți** și veți vedea că **din alegerile pe care le-ați**
prezidat ,

d-le primministru, **s-a născut un regim care nu poate trăi !**

(**apaluze prelungite la PNL, protestări la PNT**)

Gh.Tătărescu / 2 aug.'32

48.) **Adonis Popov (PT)** , contestație, dovezi // alegerile din Alba Iulia // , 3
aug.'32

(DAD, MO 4, șed. din 3 aug.'32, p. 75- 84)

[**LD : Este moldovean ; a participat la alegeri în Ardeal ; În Ardeal, PT a obținut 61.071**
voturi.

La Alba Iulia , **Lupu** a candidat contra lui **Maniu**. Se remarcă clar, **dorința lupiștilor**
de a-l menaja pe Maniu, de a-l sustrage atacurilor îndreptate contra "subalternilor " săi.

Nu știu cît de sinceră era manevra, **dacă se poate vorbi de o tentativă de reconciliere...**

Dezbaterea degenerează : amenințări, etichetări, hărțueli, agresivitate, mîrlănie ,
toată gamaAici extrag doar cîteva " mostre" Vezi pe larg la fișier PT-Lupu .

xerox integral.]

- **Popov** : Are datoria să discute în fața Camerei dacă **alegerile din Alba Iulia** au fost
pătate

de **acte reprobate de legile de drept comun** și de **legile de drept electoral** ;

dacă modul cum s-au desfășurat se încadrează cu permisiunile formale făcute de Vaida ,
libere, civilizate , ordonate. **Avea Iuliu Maniu** nevoie de astfel de alegeri ,

din partea subalternilor , în scumpul nostru Ardeal ?

- **dr.Virgil Solomon** : Roagă oratorul să nu fie așa agresiv. "Vă lăsăm Ardealul, numai
fiți cuviincios "

- **dr.Lupu** : " Ei îl socot o moșie a lor , așa sunt învățați.Dar tot învățul are și un desvăt.
Eu îți cer să fii decent și cuviincios [...].Avem noi ac de cojocul d-tale și al tuturor

comparșilor d-tale"

- **Popov** : Cînd au venit la putere, ambii șefi -Vaida și Maniu - au făcut declarații
solemne că vor

face alegeri libere , civilizate ; că vor dovedi că Ardealul este strîns unit în jurul PNT .

Au numit în centrele grele, pe cei mai mari electori : **Coltor** -ca un viceministru - la Blaj ;

Hațieganu -în haină de ministru- la Cluj ; **Ionel Pop** - în haină de sub-ministru - la Alba ;

Crișan, la Oradea ; iar în Banat, pe **Bocu ."** **Presentimentul electoral "** a fost un bun
sfătuitor,

deoarece Ardealul era ... "plin de lupi " ...

- **Voce PNȚ** : "O șleahță de lupi ...
- **Lupu** : " Eu sunt lup și voi purcei "

Antiregătenismul ardelenesc .

- **Popov** : (citează din manifeste electorale) : [.....]
- ... Acesta a fost începutul propagandei electorale "civilizate" , prezentînd odiul dr.Lupu...
- **Voce PNȚ** : **Dar cîți candidați ardeleni au fost în Moldova ?**
 - **Lupu** : Gura păcătoșului adevăr grăește.Cine te-a împiedicat să candidezi în Moldova ?[...]
 - **Popov** : Dar PNȚ are în Ardeal , ca candidați , pe dr.C.Anghelescu , pe C.Măldărescu pe Gh.Mironescu, Nic.Malaxa, care nu sunt ardeleni...De ce ? Poate pentru că **sunt greco-catolici ?**
 - **Pavel Pavel** : Aceste argumente sunt contra dvs. [.....]
 - **Adonis Popov** : (citînd dintr-un manifest, sub formă de anecdotă) :
- <- **Tărăboi** : **Și apoi ce vrea cu noi ?**
- **Tărăbuță** : **Vrea și Lupu , ceea ce a vrut Brătianu.Adică vrea Ardealul fără ardeleni .**
- Vrea adicătelea să ne ia dracu , ca să poată d-nealui Lupu și d-lui Brătianu să se plimbe prin Ardeal
Cum se plimbă iapa popii prin iclejia satului . >
- **dr.Lupu** : " **Acestea sunt sentimentele d-voastre față de noi ? Să vă fie rușine ! "**

Nepotismul ardelenesc

- **Adonis Popov** : iată ce se spune în broșura , tratat de propagandă," **PNȚ** față de celelate partide, **Ce a fost , Ce este și ce a făcut pentru țară) .Îl recomandă tuturor partidelor , să-și citească"Fișa"**
- Despre dr.Lupu : că este un om slab la muncă, că s-a născut furînd, că a furat semnul partidului
... a fost bursier la Paris, atașat de presă plătit cu 30 de mii de lei pe lunăeste străin de plaiurile noastre etc etc..
- **Aurel Birtolon** :Dar așa este...
 - **Dr.Lupu** : Dta să taci din gură.**Ai fost maior în armată , ai făcut politică și numai prin nepotism**
- [**ginerile lui Șt.Cicio Pop**] **ai ajuns ceva.Situația de acum comportă oarecare decență,** pe care nu o ai ...
- Pentru dvs.**Regatul României este bun ca să creeze o burghezie ardelenă compusă din 5 familii ...**
- **dr.Virgil Solomon**: și ai lui... sunt pionierii "unificatori" ?!
 - **dr.Lupu** : Aceștia nu au să ocupe 3 slujbe , să nu facă nimic, și **să se plimbe ca dta în Egipt...**
 - **dr.Solomon** :Eu trăesc din munca mea ; **dar d-ta din ce trăești ?** Răspunde !
 - **D.luca** : **Boilă din ce trăește ?** Nu aveți autoritatea morală să întrebați pe nimeni din ce trăește .
- (se iscă mare țărăboi, se suspendă ședința...)

Regionalism politicianist

- **Adonis Popov** : " **Regionalismul este o creațiune a unor oameni politici** cari vor **să-și deschidă cîmp nou politic de activitate , combătînd un pericol imaginar.**
- Acestei **literaturi de învrăjbire**, acestei poezii populare, despre care vicepreședintele unei biete comune
de la noi - Sîncraiu - spunea că este **literatură cu huțuțu**, cu cucu, cu pasărea și cu cioara ,
acestei literaturi , care **sintetizează "ideologia" partidului Național-Țărănesc** , acestor

cîntece ,
acestei ideologii , **noi i-am opus** o grijă de starea materială a țărănimii din Ardeal ,
o grijă de starea ei sufletească , o grijă de ordinea publică, o grijă de unire și de contopire
sufletească "

- **Lupu** : "**Sunteți români** mai întîi și **pe urmă ardeleni**. Aceasta trebuie să o știți o dată.
**Noi v-am făcut români. Nucleul acestui popor a fost Principatele Moldovei și
Valahiei,**
de aici v-ați născut voi și făă acestea nu ați fi existat "

Etichetarea de bolșevism

- **Adonis Popov** (**citînd afișe și articole din presa electorală din Alba Iulia**) : ce rost au
avut

afișele electorale iscălite "**partidul comunist**" :

- **Adonis Popov** : De pe urma unei astfel de propagande, **d.Maniu** ,
la **Alba Iulia**, a cîștigat 22.529 voturi și a pierdut 14.458 ; **la Sălaj** a pierdut 15.348 ;
iar , pe total, în 1932, **în Ardeal, PNȚ a pierdut 350.000 voturi** (față de 1928) ,
ceea ce reprezintă doar **42, 80%** , și este salvat datorită voturilor ... din Vechiul Regat !

Coruperea electoratului

Bătăușii electorali

- **Lupu** : La mine la Fălcu am rămas uluit de îndrăzneala și prostia unora. La **Rosești**
(sat căruia el , ca prefect pe vremuri, i-a dat 5.000 pogoane de pămînt din Eforia
Sf.Spiridon)
i-au întins **o cursă** : o mîină de oameni, i-au brat drumul la poduri ... **D.Ralea**, elevul lui
Bouglé

(studii înalte la Paris !), profesor de sociologie la Iași și scriitor de renume în țară,
a vrut să tabere pe mine. A mîntuit discursul repede și a plecat la vale...

Ralea , a luat o ceată de bătăuși , cu muzica în frunte, și a ieșit în fața lui ca să provoace
o ciocnire sîngeroasă ... El, care era om bătrîn, și-a sfătuit oamenii să se dea deoparte ,
să-i lase să treacă. S-au luat după el și, în ograda fratelui său, au spart cu pietre capul la
3-4 oameni...

Iar pe Mitache, cînd era copil, l-a tratat de gîlci... "Mai bine te lăsam să mori de anghină "

...

(**mare ilaritate**) Sunt niște " țîngăi " ...

- **Părintele Man** : Are mare prietenie și respect pentru dr.Lupu, dar acesta nu ar trebui
să se poarte astfel cu tinerii .În parlament , ei sunt reprezentanți ai poporului...

- **Lupu** : Nu se aștepta de la părintele Man (pe care la scăpat de jandarmi !) să-i dea
o asemenea lecție de pedagogie."**Îl trimit pe bătrînul popă Man la Biblie,**
să vadă dacă cei tineri nu datoresc respect bătrînilor " ...

Manipularea semită

- **Adonis Popov** : **În vreme ce la Alba Iulia, candidații lupiști** au fost defăimați
ca fiind **jidoviții** d-lui Gluckmanu, prezentați ca **dușmani ai legii creștinești**
și **dușmani ai poporului de țărani români**,....
la Cluj , Emil Hațiegan a răspîndit afișe în I. Iidiș, în care **îndemna pe toți evreii**
să voteze cu PNȚ , ca să fie pe placul Regelui !

Concluzii

- **Adonis Popov** : " Demagogia , deci, a fost practică de PNTJ , nu de lupiști.

Pericolul Lupu există; el este în creștere și nici chiar mijloacelor ca acelea întrebuințate

în alegerile de astăzi , nu pot să-l împiedice, pentru că el corespunde unei stări de fapt , unei stări sociale, unei stări psihologice și unei stări economice a țaranului român.

Acest pericol va mai dăinui ; el vă obligă pe d-voastre , [...] să vă coborâți la sate , așa cum ne-am coborât noi Duminecile și sărbătorile ,

să îndrumați acest popor care nu are la o săptămână de zile un chibrit în sat, acest popor căruia **i-ați promis** că-i veți face bocanci și i-ați măsurat tălpile , pentru ca , după aceasta, să nu puteți intra în sat , iar când ați încercat să intrați , să fiți dați afară, să vă duceți să cercetați care este responsabilitatea faptelor d-voastre, pe domeniul economic, politic, psihologic.

Să constatați că **ați dus acest popor la o stare de anarhizare**

și de **completă neîncredere în tot ce este surtucar** ,

că acest popor s-a îndepărtat în mod fățiș de la d-voastră, pentru a se duce la aceia cari în adevăr au cercetat aceste neazuri și le-au dat singura mângâiere

în dezastrul economic și sufletesc în care d-voastre l-ați adus."

Pericolul Lupu există în disprețul și dezorganizarea pe care le-ați adus Ardealului...

Pericolul Lupu există , pentru că regățeanul zgîndărește... a trebuit el să vie în comunele

din Ardeal, să poată ridica în fața țării suferințele lor...

Adonis Popov / 3 aug.'32

▣ **Lupu -Maniu**

.... Și **subalternii d-lui Maniu nu ar trebui să-l compromită**, cu astfel de apucături...

"Atunci veți vedea cum **între cele două suflete** , care **s-au întâlnit ca doi gentlemen la Alba Iulia**,

între Iuliu Maniu și dr Lupu, în loc să se nască între ei această movilă de orduță ,**s-ar fi putut naște**

o curată și românească înfrățire , de la suflet la suflet , de la inteligență la inteligență și,

precum între marea liniștită , care are întindere mare , adâncimi și numai la suprafață

are agitații efemere , și între **soarele cald** , care privește totul cu liniștie și cu razele lui învietoare ,

se nasc frumoasele lui curcubee și frumoaselor culori cari fericesc ochiul privitorului ,

tot așa **din întâlnirea celor două personalități** cari s-au regăsit la Alba Iulia ,

se putea face un adevărat spectacol de înfrățire românească ,

la care **Iuliu Maniu** să-și dea mîna în fața poporului cu **dr.Lupu**.

Dvs nu ați apucat pe calea aceasta , ci ați apucat pe calea pe care ați fost totdeauna :

pe calea urii , a zîzaniei și a calomniei .[...] **Ați pierdut** .

Chiar dacă nu veți invalida aceste alegeri, [...] chiar **dacă veți pretinde** și astăzi că **sunteți încă reprezentanții unici și necontestati ai acestui Ardeal** , care nouă ne este interzis;

Acesta este un neadevăr. **Ardealul a încetat să fie reprezentat exclusiv de dvs.**

Ardealul și-a deschis porțile sufletești [...] și **dr Lupu vine să ocupe la timp, golul sufletesc** pe care dvs l-ați făcut.**Și să fiți fericiți că că el e cel ce vine să-l ocupe** , și nu acei [**comuniștii !**] în numele cărora ați răspîndit manifeste la Alba Iulia.

- **dr.Lupu** : **La Alba Iulia ați luat 39 % din voturi , și nu ați căpătat nici prima "**

Adonis Popov / 3 aug.'32

49. Augustin Popa (PNTJ) , replică la acuzele lupiste , 3 aug.'32

Vezi la fișier Alegeri

50.) **Leonte Moldovan**, replică lui Vaida, 3 aug.'32

(DAD, MO 4, șed. din 3 aug.'32, p. 32- 33)

[LD : la cuvântul în chestiune personală , provocată de Vaida, în ședința din 2 aug., când, cu oarecare dibăcie , ar fi putut evita discuțiunile aprinse .]

▣ Ardelenii

" D-sa , fiindcă eu avusesem curajul să întrerup și să protestez , când a vorbit de mentalitatea pe care au găsit-o d-nealor în Regat, a găsit cu cale să mă atace pe mine și pe alții în felul următor .

D-sa zice : < **Eu nu am fost dezertor din Ardeal** , ca **să-mi vând conștiința** , angajându-mă **să-mi trădez frații** , ca atâția de pe băncile acestea - se adresa către noi, liberalii - care **au fugit de la datoria lor** .>

lată, onorată Cameră, **cuvinte care le găsesc jignitoare** la adresa mea, dar **jignitoare și la adresa tuturor ardelenilor** , cari, pe vremuri, au trecut din Ardeal , aici,

în Vechiul Regat, **insultătoare chiar pentru o pleiadă întregă** de mari muncitori pe terenul cultural și pe terenul național în țara aceasta .

Dlor, este adevărat că **eu am venit din Ardeal**.Făcusem liceul acolo, la liceul românesc din Brașov.Am trecut aici , unde mi se înlesnea posibilitatea de a face Universitatea ,

și unde puteam găsi și un loc de muncă pe ogorul național , și ca mine au găsit o mulțime de inși,

nu vorbesc, cum a amintit dlLupu, de **Gheorghe Lazăr**, care este cel mai vechi venit aici, nu vorbesc nici de **Simion Bărnuțiu** care după 1848 , a trecut la Iași profesor, dar vorbesc de acea **pleiadă de tineri cari, după 1867**, adică după facerea dualismului de dincolo, n-au mai găsit posibilități de dezvoltare în Ardeal și atunci **s-au refugiat în țară** .

Aș aminti în treacăt pe **Clinciu** , care este din partidul dlui Vaida,

pe **Simion Haliță**, care s-a prăpădit, pe **Popa –Lizeanu** , care a fost un dascăl de ispravă,

și de atâția alții , pe care, din raporturile dvs îi cunoașteți , fără ca să mai fie nevoie să mai insist.

Printre aceștia **am fost și eu**.Ei, da, mă laud de a fi venit aici în țară, de a fi ocupat o catedră de istorie și de a fi fost – pot să spun fără modestie - un foarte bun dascăl .(aplauze la PNL)

- **Voce PNTJ : Și Titu Maiorescu !**

- **LeonteMoldovanu** : Vin și la Maiorescu . Dlor, da , am fost un foarte bun dascăl, dar am fost și un agitator al mișcării naționale, atât la societatea „Carpații” de odinioară, care avea secțiuni și la București și la Brăila, cât și mai ales, la Liqă , unde am fost într-adevăr , în ce privește Brăila, **sufletul mișcării naționale** . (aplauze la PNL)

Da, eu am fost acela care am agitat , și cu condeiul, fiindcă doi ani de zile , în 1893 și 1894 , adică în **epoca Memorandului**, și a **procesului de la Cluj**, am scos pe propriile mele spese ,

cu condeiul meu propriu, făcând eu singur corecturi, punând timbrele și ducând gazeta la poștă,

am scos o gazetă , în folosul dezvoltării simțului național. (aplauze la PNL)

Și **pot să mă laud** că , în această epocă de **30 de ani** - da, de cel puțin 30 de ani - am fost nu numai eu, ci **toată dăscălimea** , nu numai aceia **din Ardeal**, dar și aceia **din Regat**,

fie dăscălime universitară , fie secundară, fie primară, de la orașe și de la sate, am fost aceia care **am desvoltat simțul național** , la micile mlădițe ale neamului românesc,

exaltând acest simț național, fiindcă numai așa se putea face jertfa pe care a reclamat-o **războiul de întregire**. Fără exagerarea aceasta, a dezvoltării simțului național, nu era posibilă încercarea de unire , în contra unor imperii puternice , cum erau Germania și Austro-Ungaria.

Leonte Moldovan / 3 aug.'32

▣ Țara .Limba.

Încât , din acest punct de vedere , **mă laud**.

Da, am venit din Ardeal, am găsit aici un teren pe care am putut să-l utilizez și **să-mi**

dezvolt puterile mele , într-un agru [???] cum este acesta al **Țării Românești**. (aplauze la PNL)

Dar dlor, **este oare o trădare că am părăsit Ardealul și am venit în țară ?**

)): Îmi pare rău că d.prim-ministru lipsește de aici , ca să-i arăt **ce va să zică vorba „țară”**.

Pentru că noi, cel puțin megieșii care eram din Brașov, din Făgăraș, din Sibiu , ori din celelalte județe mărginașe, niciodată **nu exista cuvântul de „regat”** ; niciodată **nu ziceam că venim în „regat”** , nici chiar în România.

)): **Vorba „regat” a fost o vorbă inventată acum, după război, în interesul cauzei d-nealor** . (aplauze la PNL)

- **preot D.Manu :**)): Vezi că are dreptate Vaida când spune că-ți **terfelești frații !** (întreruperi)

- **Leonte Moldovan:** În vremea noastră **lumea venea în „țară”** .

Întrebai pe cineva : unde te duci ? **Mă duc în țară.** (aplauze la PNL)

De unde vii ? – **Vin din țară** . Nu se vorbea nici de regat, nici de România; **se vorbea de țară** .

(aplauze la PNL) Ei bine, da, **noi aceștia, mai apropiați de țară**, care eram și **mai familiarizați cu atmosfera de aici**, desigur că **ne dam seama mai bine** ,

care era țara noastră a tuturor românilor. (aplauze la PNL) Dlor, de unde aceasta ?

)): Încă o dată, îmi pare rău că d.prim-ministru nu este aici, ca să facă un mic curs de istorie.

Dar , dlor, de când **neamul românesc** este pus **pe cele două plaiuri ale Carpaților** , totdeauna au fost **comunicații permanente între Românii** din părțile acestea și Românii de dincolo.

Ca dovadă, n-are decât să se ducă cineva pe Bistrița în sus, ca să vadă cum **oamenii dela obârșia Bistriții sunt rude și legați sufletește cu oamenii de dincoace** , de la Bistrița ardelenescă. Aceasta pentru că au trăit în permanență în legătură unii cu alții.

Așa se și explică de ce au străbătut ardelenii cu turmele lor în regat, adică în țările române ;

așa se și explică o serie de agricultori din Ardeal, veniți aici ă în țară ; așa se și explică o serie de comercianți , așezați aici, fiind veniți de acolo ; așa se explică această **unitate a limbii românești , de la Nistru până la Tisa** ; așa se explică de ce noi nu avem dialecte , ci **o sigură limbă românească** , integrală, pe tot întinsul teritoriului românesc. (aplauze la PNL)

)): Prin urmare, ca să nu mai lungesc vorba, nu mai insist, că am plecat în țară străină , căci , dacă ar fi să iau de bune vorbele d-lui președinte de Consiliu,

ar trebui să cred că Simion Bărnuțiu a fost un trădător, căci a plecat din Ardeal, lași ,

că **trădători au fost și Gheorghe Lazăr, Ion Maiorescu, Titu Maiorescu** , și atâți alți oameni cari au fost stâlpi ai românismului din țara aceasta .

- **Pompiliu Simonetti :**)): **Nu te poți pune la spatele lui Titu Maiorescu !**

Leonte Moldovan / 3 aug.'32

▣ **Ardelenii**

▣ **Războiul întregirii**

Dlor deputați, în al doilea rând, **am fost acuzat că am trădat și am atăcat pe frați.**

)): Ce a înțeles dl președinte de Consiliu cu vorba aceasta , nu-mi explic tocmai bine. Că nu sunt în partid cu d-sa și sunt în alt partid ?

De aici nu urmează că am trădat și am atăcat pe frați !

Dacă ar fi să amintesc ceva - și vă rog să ascultați - i-aș aminti că , în tot timpul războiului ,

ba mai mult, în tot timpul neutralității, **am făcut toate eforturile ca să ajut pe frații aceia cari se retrăsese din Austro-Ungaria** . (aplauze la PNL)

- **Pompiliu Simonetti :**)): Pe toți aceștia **i-ai ajutat ca să-i atragi în sânul partidului d-tale** ;

acesta a fost scopul .

- **Leonte Moldovan :** Dlor deputați, când armata noastră a intrat în Ardeal,

populația de acolo, județele mărginașe, s-a arătat foarte bucuroasă.

După ce armata noastră a fost izbită cu putere și a fost silită să se retragă ,
toată acea populație s-a retras odată cu oștile noastre aci în Regat.

Și atunci, d.**Goga** știe, căci era cu mine și cu **Măndrescu** în acea societate ,
deasemenea și d.**Dimitriu**, **cât am ajutat pe acești oameni**, înainte de a ne retrage la
lași,

și după ce ne-am retras la lași, , în tot timpul, **preocuparea noastră** , sub conducerea
ministrului de Interne de atunci, Al.Constantinescu, **a fost ca să-i ajutăm.**

Când mai la urmă a fost lupta de la Mărășești, și nu se putea prevedea care va fi
rezultatul ei,

m-a rugat Al.Constantinescu **să mă duc cu ardelenii din Moldova , în Ucraina,**

unde **am făcut 5 colonii**, cu sediul principal la Elisabetgrad, așa că , d-nii mei, din acest
p.d.v., **mi-am făcut datoria către frații mei din Ardeal.** (aplauze la PNL)

Moldovan / 3 aug.'32

▣ **Apărarea onoarei**

▣ **Greșala lui Vaida**

Ca să nu mai lungesc vorba, eu **accept o Comisie de trei**, compusă exclusiv din prieteni
ai dlui Vaida, **cari să judece toate faptele pe care le-am făcut, în țara aceasta.**

(aplauze la PNL)

Dacă toate aceste fapte sunt reale, atunci desigur **nu am fugit de datoria mea** ;

din contră, am stat dârz să-mi împlinesc datoria, atât în timpul neutralității ,

- atunci când , în Consiliu de Coroană de la Sinaia , s-a hotărât neutralitatea ,

eu am făcut un mare miting la Brăila ,

cerând intrarea noastră în acțiune în contra Austriei ,

)): adică **altfel decât o cerea d.Vaida** (aplauze la PNL)

Acestea sunt fapte istorice care se pot dovedi zi de zi .

)):Pe când d.Vaida scria la „ Reichpost” ,

că trage cu pușca în soldatul român, care va trece munții,

eu agitam să trecem munții ca să-i eliberăm. (aplauze la PNL; proteste la PNȚ)

Nu vreau să mai vorbesc ceea ce s-a scris , **am mai avut conflict cu d.Vaida, în 1924** ;

am să repet încă o dată ce i-am spus atunci , nu vreau să vă obosesc pe dvs. prea mult ,

cum ați trăit până acum , fără să știți totul în această chestiune,

puteți trăi și de aici înainte.

Țin însă să se știe, odată pentru totdeauna, că **eu, împreună cu toți aceștia**

cari fac parte din partidul liberal, dar sunt din Ragat ,

noi toți am făcut politica sentimentului național ,

și **el a făcut politica sentimentului austro-ungar.** (aplauze la PNL ; proteste la PNȚ)

Leonte Moldovan / 3 aug.'32

Guvernul PNȚ Vaida Voevod, Legislatura I, sesiunea extraordinară, aug-oct .'32

Vezi fișierul următor